

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANN'BACH.

HERODOTI
MUSAE
SIVE
HISTORIARUM LIBRI IX.

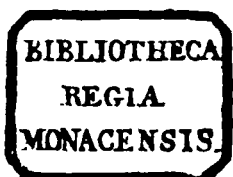
AD VETERUM CODICUM FIDEM
DENUO RECENSUIT
LECTIONIS VARIETATE
CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA
ADNOTATIONIBUS
WESSELINGII ET VALCKENARII
ALIORUMQUE ET SUIS
ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.
ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

TOMUS TERTIUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS
APUD TREUTTEL ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.
MDCCCXVI.

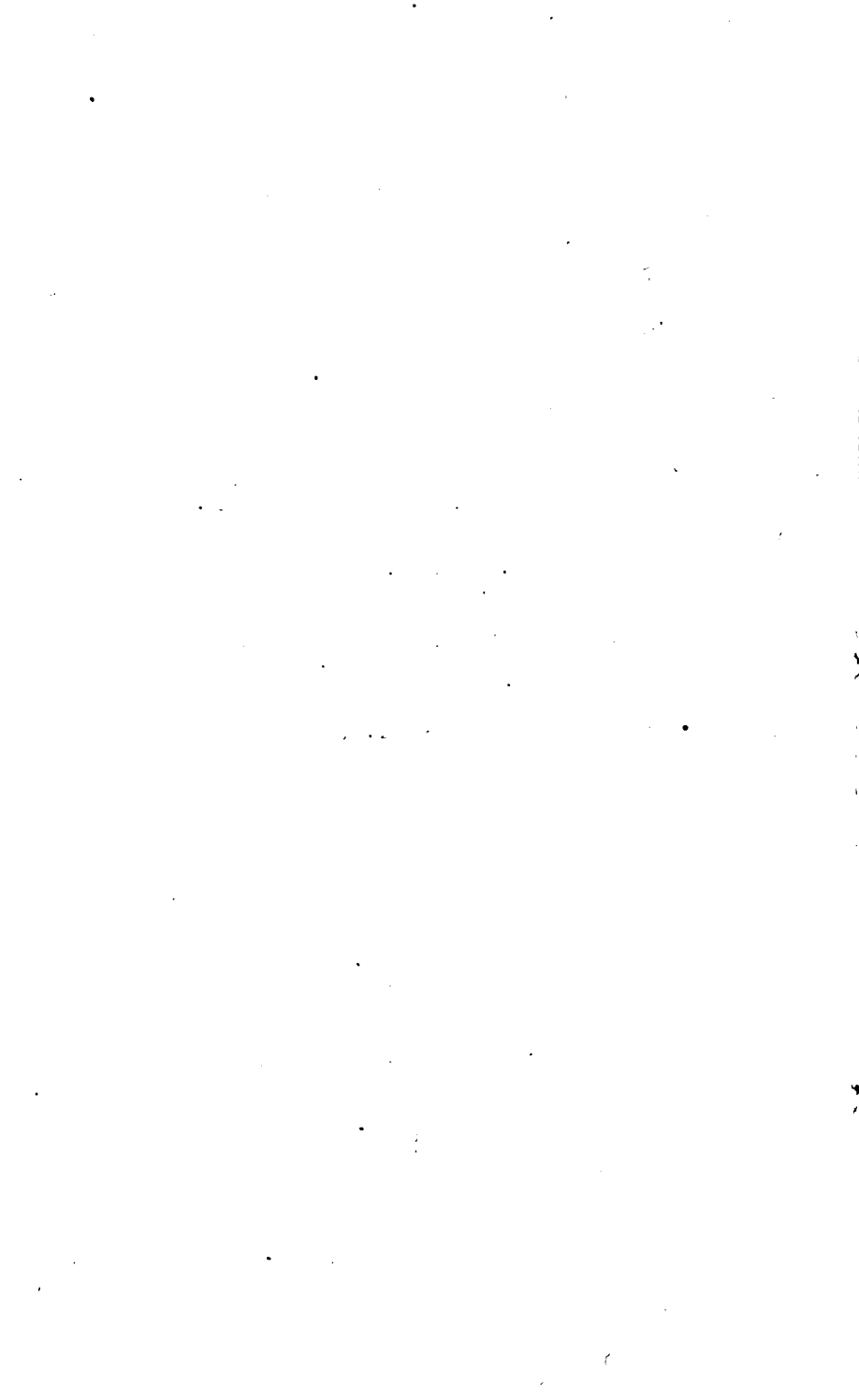


HERODOTI HISTORiar.

T. III. P. I.

LIBER VI. ET VII.

· GRAECE ET LATINE.





ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

Ἑ Ρ Α Τ Ω.

ἈΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὐ-
τω τελευτᾷ. Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος, μεμ-
τιμένος ὑπὸ Δαρείου, παρῆν ἐς Σάρδεις. ἀπεγμῆνον δὲ
αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἶρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων
ὑπάρχος, κατὰ κοῖον τι δοκέοι Ἴωνας ἀπιστάσαι. ὁ δὲ
οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθώμαζέ τε τὸ γεγονός, ὥς οὐδὲν δῆ-

HERODOTI HISTORIARUM LIBER SEXTUS.

Ε Ρ Α Τ Ο.

(1.) **A**RISTAGORAS igitur, quo auctore Ionia defe-
cerat, hoc modo vitam finivit. *Histiæus* vero,
Mileti tyrannus, a Dario dimissus, Sardes erat pro-
fectus: quo ubi Susis pervenit, interrogavit eum *Ar-
taphernes*, Sardium præfectus, *quæ re inductos*
putaret Ionas a rege defecisse. Id quum ille se
Herod. T. III. P. I.

4 HERODOTI HISTOR. VI.

1 θεν τῶν παριόντων πρηγμάτων ἐπιστάρμενος. ὁ δὲ Ἀρ-
 ταΦέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρε-
 κίην τῆς ἀποστάσιος· „Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ
 „ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας 10
 2 „μὲν σὺ, ὑπέδησατο δὲ Ἀρισταγόρης.“ ἈρταΦέρνης
 μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε. Ἰστιαῖος δὲ,
 δεῖσας ὡς συνιέντα ἈρταΦέρνεα, ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελ-
 θούσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλῆα Δα-
 ρεῖον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδῶν νῆσον τὴν μεγίστην ὑπο- 5
 δεξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰωνῶν τὴν ἡγε-
 μονίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον,
 ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτῶν νεώτερα
 πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑαυτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες
 μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βα- 10
 3 σιλίῃ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὲ εἰρωτεύμενος ὑπὸ

ignorare diceret, mirareturque factum, quasi nihil
 de rebus praesentibus compertum haberet, artificiiis
 utentem videns Artaphernes ait: *Ita tibi, Histiaeae,*
haec res habet: calceum hunc tu proiecisti, et
induit eum Aristagoras. (2.) Hoc quum Artaphernes,
 ad defectionem quod attinet, dixisset; metuens cum
 Histiaeus, utpote intelligentem quid rei esset, protinus
 prima nocte ad mare profugit: qui, quum Dario pollicitus
 esset Sardiniam maximam insulam imperio illius subiiciendam,
 decepto rege, clam auctor Ionibus fuerat belli adversus illum
 suscipiendi. Sed Chium transgressus, in vincula a Chiis
 coniectus est, suspectum eum habentibus quasi res novas
 adversus ipsos regis nomine molientem. Mox tamen, cognita
 rei veritate, hostem esse regi,

τῶν Ἰωνῶν ὁ Ἰστιαῖος, κατ' ὅτι προθύμως οὕτω ἐπέ-
 στείλει τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ
 κακὸν τοσούτον εἶη Ἴωνας ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενο-
 5 μένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ
 σφι, ὡς „ βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλευσατο, Φοίνικας
 μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ
 ἐν τῇ Φοινίῃ καὶ τούτων εἵνεκα ἐπιστείλειε.“ οὐδέν
 τι πάντως ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἐδεμᾶτου
 10 τοὺς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἰστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύ- 4
 μενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτew, τοῖσι ἐν Σάρδισι
 εἰοῦσι Περσέων ἐπέμπε βυβλία, ὡς προλελεσχνημε-
 νων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρμιππος πρὸς τοὺς
 5 μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βυ-
 βλία Ἀρταφέρνηϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέ-
 λευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι

vinculis eum Chii solverunt. (3.) Ibi vero interro-
 gatus *Histiaeus* a Ionibus, *cur ita studiose Ari-*
stagorae, ut a rege deficeret, mandasset, veram illis
 causam nequaquam expromsit; sed, *regem Darium*,
 ait, *constituisse Phoenices sedibus suis excitos in*
Ioniam transferre, Ionas autem in Phoenicen:
eā causā se istud mandasse. Ita Ionas terruit,
 quum nihil umquam tale rex animo agitasset. (4.)
 Post haec internuncio Hermippo usus *Histiaeus*,
 homine Atarnita, ad Persas nonnullos, qui Sardibus
 erant, epistolas misit, ut qui secum antea de defectione
 sermones misuissent. At Hermippus eis, ad quos
 missus erat, non reddidit epistolas, sed *Artapherni*
 tradidit. Ille vero, re omni cognita, iussit Hermip-
 pum eis epistolas reddere ad quos datae erant, sibi

6 HERODOTI HISTOR. VI.

φέροντα τοῖσι περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρα-
 τῶν Περσέων ἀντιτεμπόμενα Ἰστιαίῳ, ἑαυτῷ δοῦναι.
 τούτων δὲ γενομένων φανερῶν, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολ- 10
 λούς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. περὶ Σάρδεις μὲν δὴ ἐγί-
 5 νητο ταραχή. Ἰστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς
 ἐλπίδος, Χῖοι κατήγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιαίου
 δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι, ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ
 Ἀρσταγόρῳ, σὺδαμῶς πρόθυμοι ἔσαν ἄλλον τύραννον
 δέκασθαι ἐς τὴν χώραν, οἳα τε ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ 5
 δὴ, νυκτὸς γὰρ εὐσσης βῆ ἐπειράτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος
 ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώσκειται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μι-
 λησίων. Ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπώστος τῆς ἑαυτοῦ γίνεται,
 ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δὲ, οὐ γὰρ
 ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑαυτῷ δοῦναι νέας, δέβη ἐς 10
 Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ,

vero tradere illas, quas Persae vicissim ad Histiaeum
 perferendas ipsi dedissent. Quo facto postquam illi
 comperti fuerunt, de multis Persarum supplicium
 sumsit Artaphernes. Atque ita tumultus Sardibus ex-
 stitit. (5.) Ea spe frustratum *Histiaeum* Chii, ro-
 gante ipso, Miletum deduxere. At Milesiis, luben-
 ter Aristagora etiam liberatis, neutiquam volupe erat
 alium tyrannum terrâ suâ recipere, quippe qui liber-
 tatem gustassent. Itaque, quum noctu per vim in-
 trare Miletum conatus esset, repulsus est, atque etiam
 ab aliquo ex Milesiis in femore vulneratus. Reiectus
 a patria Chium rediit: inde vero, quum Chiis ut
 sibi naves darent persuadere non potuisset, Mityle-
 nen traiecit; et Lesbiis, ut naves sibi darent, per-
 suasit. Hi igitur, instructis octo triremibus, cum

πληρώσαντες ὅκτω τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἰστιαίῳ εἰς
Βυζάντιον· ἐνθαῦτα δὲ ἰζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκ-
πλωύσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλην ἥ ὅσαι αὐτίαν
15 Ἰστιαίῳ ἔφασαν ἐτοῖμοι εἶναι πείσασθαι.

Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίουν ταῦτα. 6
ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς παλλὸς καὶ πεζὸς ἦν
στρατὸς προσδύκμιμος. συστραφέντες γὰρ αἱ στρατηγοὶ
τῶν Περσίων, καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλαυνον
5 ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσο-
ρος ποιησάμενοι· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἴσαν προ-
δυμότεστοι, συστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, πεσὸτι κα-
τεστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. Οἱ μὲν 7
δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον.
Ἴωνες δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπέμπον προβούλους
σφέων αὐτίαν εἰς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοις

*Histiaceo Byzantium navigarunt: ibique in insidiis
stantes, naves ex ponto navigantes vi ceperunt, ex-
ceptis eorum navigiis qui se paratos esse Histiaeo
parere profiterentur.*

(6.) Dum haec Histiaeus et Mitylenaei agebant,
interim ad ipsam *Miletum* ingens et navalis et pe-
destris exspectabatur exercitus. Nam Persarum du-
ces, iunctis viribus et in unum exercitum collatis,
adversus Miletum, insuper habitis minoribus oppi-
dis, proficiscebantur: et navalium copiarum prom-
tissimi erant Phoenices: cum his autem militabant
et Cyprii, nuper subacti, et Cilices, atque Aegyptii.
(7.) Quos ubi Iones intellexerunt adversus Miletum
reliquamque Ioniam proficisci, miserunt de suis ad
Panionium, qui de rebus ad se pertinentibus deli-

εἰς τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πεζὸν 5
 μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξουν Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ
 τεῖχη ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πλη-
 ροῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν· πληρώσαντας
 δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην εἰς Λαδὴν, προναυμα-
 χήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λαδὴ ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ 10
 8 τῇ πόλει τῇ Μιλησίῳ καίμην. Μετὰ δὲ ταῦτα, πε-
 πληρωμένοι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες· σὺν δὲ σφι
 καὶ Αἰολέων οἱ Λέσβον νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὧδε.
 τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑῷ εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νῆας
 παρέχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνεῖς 5
 δωδέκα νηυσὶ, καὶ Μυούσιοι τρισὶ νηυσὶ· Μυουσίαν
 δὲ Τηίοι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσὶ· Τηίων δὲ εἶχοντο
 Χίοι ἑκατὸν νηυσὶ· πρὸς δὲ τούτοις Ἑρυθραῖοι τε ἐτάσ-

berarent. Quibus praedicto loco congregatis, habito
 consilio, placuit, ut pedestris exercitus, qui oppo-
 neretur Persis, nullus cogeretur, sed muros defen-
 derent ipsi per se Milesii; classis autem, nulla ex-
 cepta navi, rebus omnibus instrueretur, atque ita
 instructa quam primum ad Laden occurreret, et pro
 Mileto pugna navali decerneret. Est autem *Lade*
 parva insula, urbi Milesiorum obversa. (8.) Post
 haec, ubi *instructis navibus* adfuere *Iones*, cum
 eisque *Aeolenses* Lesbium incolentes, *aciem* in hunc
 modum ordinarunt. Cornu ad orientem spectans
 ipsi tenebant *Milesii*, naves praebentes octoginta:
 his contigui erant Prienenses cum duodecim navi-
 bus, et Myusii navibus tribus: Myusiis proximi
 stabant Teii, septemdecim navibus: Teiis proximi
 Chii, navibus centum: iuxta hos locati Erythraei et

10 σοντο καὶ Φωκαῖες· Ἑβραῖοι μὲν, ὅκτω νέας παρ-
 βιοι νηυσὶ ἐβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχον-
 τες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας, Σάμιοι, ἐξήκοντα νηυσί.
 Πασέων δὲ τούτων ὁ σύμπαas ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς
 καὶ πενήκοντα καὶ τριηκοσῖαι τριήρεις. αὗται μὲν Ἰω-
 νων ἔσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἔσαν 9
 ἑξακόσῖαι. ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπύκατο πρὸς τὴν Μιλη-
 σίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περ-
 σέων στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν,
 5 καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι,
 καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἔωσι ἐξιλεῖν, μὴ οὐκ
 ἐόντες ναυκράτορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κα-
 κόν τι λαβεῖν. Ταῦτα ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν
 Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀρισταγόρεω μὲν τοῦ Μι-

Phocaenses, quorum illi octo contulerant naves, hi
 vero tres. Phocaensibus contigui erant Lesbii, na-
 vibus septuaginta Postremi locati Samii, cornu te-
 nentes occidenti obversum, navibus sexaginta. Uni-
 versus harum omnium numerus fuit, triremes tre-
 centae quinquaginta tres. Et hae quidem Ionum
 erant. (9.) Navium vero numerus, quas *barbari*
 habebant, erant sexcentae. Quae ubi et ipsae ad *Mi-*
lesiorum fines pervenere, simulque pedestres uni-
 versae aderant copiae, ibi tum duces Persarum, co-
 gnita Ionicarum navium multitudine, veriti sunt
 ne superare has non possent, adeoque nec Miletum
 possent capere, mari non potentes, atque ita pericu-
 lum incurrerent poenas dandi Dario. Haec secum
 reputantes, convocarunt Ionum tyrannos, qui ab

λησίῳ καταλυθέντες τῶν ἀρχέων, ἔφυγον εἰς Μήδους, 10
 ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον,
 τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παριόντας συγκαλέσαντες,
 ἔλεγόν σφι τάδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμῶν εὖ
 „ποιήσας φανήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· τοὺς γὰρ ἰων-
 „τοῦ ἑκάστος ὑμῶν παλιῆτας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ 15
 „τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προῖσχύμενοι δὲ ἐπαγγέ-
 „λασθε τάδε, ὡς πείσονται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν
 „ἀπόστασιν· οὐδέ σφι οὔτε τὰ ἰρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμ-
 „περήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσιν οὐδὲν, ἢ πρότε-
 „ρον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως 20
 „διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζον-
 „τες, τὰ περ σφέας κατέξει· ὡς ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ,
 „ἑξάνδραποδιῶνται, καὶ ὡς σφῶν τοὺς παῖδας ἐκτο-

IX. 16. ἐπαγγίλασθε. Rectius forsitan ἀπαγγ.

Aristagora Milesio imperiis deiecti ad Medos profu-
 gerant, iamque cum illis adversus Miletum milita-
 bant. Ex horum igitur numero convocatos, quot-
 quot praesentes erant, in hunc modum sunt adlocuti:
Nunc, viri Iones, quisque vestrum palam faciat,
de Regis domo se bene velle mereri. Unusquisque
nempe vestrum det operam, ut populares suos a
reliquorum abstrahat societate. Proponite igitur
illis, nunciateque, nihil triste illos ob defectionem
passuros, nec aedes eorum vel sacras vel privatas
iri incensum, nec duriori conditione, quam ante,
futuros. Sin a societate non recesserint, sed uti-
que pugnae periculo rem commiserint, haec mini-
tantes illis praedicite, quae ipsis sint eventura:
nos praelio victos in servitutem rapturos, pueros

„μίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάστους ἐς
25 „Βάκτρα, καὶ ὡς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώσομεν.“
Οἱ μὲν δὲ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι 10
διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑαυτοῦ ἐξαγγελλό-
μενος. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγ-
γελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὴν
5 προδοσίην· ἑαυτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μόνουσι ταῦτα
τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νῦν ἰδίως ἀπι-
κομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένετο.

Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λαδὴν, 11
ἐγένοντο ἀγοραί· καὶ δὴ κου σφι καὶ ἄλλοι ἡγορέωντο,
ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων
τάδε· „Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρή-
5 „γματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέρουσι ἢ δούλοισι,
„καὶ τούτοις ὡς δρηπέτησι. νῦν ὦν ὑμεῖς, ἢ μὲν βού-

*eorum castraturos, virgines Bactra abducturos,
et terram aliis tradituros.* (10.) Quae quum illi
dixissent, Ionum tyranni noctu ad populares suos
unusquisque dimisit qui haec eis renunciarent. At
Iones, ad quos hi nuncii pervenere, tenaciter in
proposito suo perstiterunt, nec admiserunt proditionem:
et quique sibi solis haec a Persis edici existi-
mabant. Et haec quidem protinus, ex quo ad Mile-
tum Persae pervenerant, peracta sunt.

(11.) Deinde vero, ubi in Lade insula Iones con-
venere, conciones sunt habitae; et quum alii apud
eos verba fecere, tum Phocacensium dux *Diony-
sius* sic est locutus: *Nunc, quum in novaculae
acie sint res nostrae, ut vel liberi simus, vel servi,
et ii quidem velut fugitivi; siquidem volueritis,*

„λησθε ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν
 „πόνος ὑμῖν ἔσται, οἷοί τε δὲ ἴσασθε, ὑπερβαλλόμε-
 „νοι τοὺς ἐναντίους, εἶναι ἐλεύθεροί· εἰ δὲ μαλακίῃ τε
 „καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε, οὐδεμίην ὑμῶν ἔχω ἐλπίδα 10
 „μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος.
 „ἀλλ' ἐμοί τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέ-
 „ψατε· καὶ ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέ-
 „κομαι ἢ οὐ συμμίσξω τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγω-
 12 „τας, πολλὸν ἐλασώσεσθαι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες 15
 οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ,
 ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅπως τοῖσι ἐρέτῃσι
 χρήσαιτο, διέκπλοον ποιούμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλληλέων,
 καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς 5
 νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρῆχε τε τοῖσι Ἴωσι πό-

*viri Iones, labores suscipere, erit id quidem in
 praesentia vobis molestum, sed poteritis supera-
 tis hostibus esse liberi: sin disciplinâ militari in-
 super habitâ, mollitiei vos dedideritis; nullam
 equidem spem habeo, poenam defectionis regi dan-
 dam effugere vos posse. Sed me audite, mihique
 vos permittite: et vobis ego, si modo dii aequa
 dederint, recipio, aut pugnae aleam non subitu-
 ros esse hostes, aut, si nos adgressuri sunt, ma-
 gnâ cladem accepturos. (12.) His auditis, Dio-
 nysio se permiserunt Iones. Tum ille quotidie, na-
 vibus longo ordine eductis, postquam remiges in
 discurrendo singulis navibus per binas alias exer-
 cuisset, et classiarjos iussisset armatos in ponte stare,
 reliquam diei partem in ancoris naves tenebat; atque
 ita toto die laborem Ionibus exhibebat. Et illi qui-*

443, 47.

- νον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε
 καὶ ἐποίεον τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτησι, οἱ Ἰων-
 νες, οἷα ἀπαθείες ὄντες πάνων τοιούτων, τετρυμένοι τε
 10 ταλαπρωρήσι τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑαυτοὺς τάδε·
 „Τίνα δαιμόνων παραβάντες, τάδε ἀναπύμπλαμεν; οἱ-
 „τινες παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου,
 „ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχόμενῳ νέας τρεῖς, ἐπι-
 „τρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν. ὁ δὲ, παραλαβὼν
 15 „ἡμέας, λυμαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοις· καὶ δὴ πολ-
 „λοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτάκασι, πολλοὶ δὲ ἐπὶ
 „δοξοὶ τὰυτό τοῦτο πείσασθαι εἰσι. πρό τε τούτων τῶν
 „κακῶν ἡμῶν γε κρέσσον καὶ ὅ τι ὦν ἄλλο παθεῖν ἐστὶ,
 „καὶ τὴν μέλλουσαν δουλείην ὑπομῆναι, ἥτις ἔσται,
 20 „μᾶλλον ἢ τῇ παρούσῃ συνέχεσθαι. Φέρετε, τοῦ λοι-
 „ποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ.“ Ταῦτα ἔλεξαν, καὶ με-

dem ad septimum usque diem ei parebant, manda-
 taque exsequebantur; insequente vero die, quum in-
 patientes essent talium laborum, molestiis et solis
 ardore vexati, hosce inter se sermones miscere: Quo
 tandem numine laeso hos exhaurimus labores? qui
 desipientes, et de statu mentis deiectioni, homini
 Phocaeensi, vano iactatori, qui tres naves in
 commune contulit, nos totos permisimus. Et ille
 nos, sibi traditos, miseriis intolerabilibus vexat;
 ita ut nostrum multi in morbos inciderint, et
 multis item aliis eadem sors imminere videatur!
 Quanto nobis praestat, quidvis aliud, quam haec
 mala, pati, et futuram servitutem potius tole-
 rare, qualiscumque illa fuerit, quam hanc prae-
 sentem, qua constricti sumus! Agite, ne porro

τὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι αὐδαὶς ἤθελε· ἀλλ', εἰς
στρατιῇ, σκηπὰς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκητρο-
φίοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεισκον ἐς τὰς νῆας, οὐδ'
13 ἀναπιρᾶσθαι. Μαβόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα ἐκ
τῶν Ἴωνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ'
Αἰάκειος τοῦ Συλοσῶντος, κύνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε
λόγους ὁ Αἰάκης, καλεούντων τῶν Περσέων, δέομένους
σφίσι ἐκλιπεῖν τὴν Ἴωνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι ὦν, 5
ὁράοντες ἅμα μὲν εἰῶσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἴωνων,
εἰδόντες τοὺς λόγους· ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι
εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλῆος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι
εὖ τε ἐπιστάμενοι, ὥς, εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερ-
βαλοῖατο τοῦ Δαρείου, ἄλλο σφι παρόνται πνυταπλή- 10
σιον. προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεὶ τε τάχιστα εἶ-
δον τοὺς Ἴωνας ἀρνευμένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρδει

huic homini pareamus! Haec dixerant, et extemplo
nemo amplius mandata facere voluit: sed, tamquam
pedestris exercitus, tentoriis in insula fixis degebant in
umbra, naves conscendere exerceique nolentes. (13.)
Quae ubi a Ionibus fieri viderunt *Samiorum* duces;
tum vero, quos sermones iubentibus Persis ad eos
deferendos prius curaverat Aeaces, Sylosontis filius,
deserere eos iubens Ionum societatem, hos tunc ser-
mones animis admittebant Samii, spretum ab Ioni-
bus militarem omnem videntes disciplinam, simul-
que intelligentes superari non posse regis potentiam;
satis quippe gnari, etiamsi praesentes navales copias
superarent Darii, alias quintuplices contra se adfu-
turas. Adripiantes igitur occasionem, simulatque Io-
nas viderunt negantes in officio se futuros, lucro

ἐποκῦντο περιποιῆσαι τὰ τε ἰρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. Ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτε τοὺς λόγους ἰδέοντο
 15 οἱ Σάμιοι, παῖς μὲν ἦν Συλοσώντος τοῦ Αἰάκης· τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρου ἀπειστέρητο τὴν ἀρχὴν, κατὰπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

Τότε ὡν ἐπὶ ἐπέπλων οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀντ- 14
 ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νῆας ἐπὶ κέρας. ὡς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγένοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράφειν, ὅτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο
 5 ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ κατατιῶνται. Λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκα, αἰεράμενοι τὰ ἰστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξης ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκά νῶν. ταυτῶν δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμεινον καὶ

sibi duxerunt servare res suas et sacras et privatas. Erat autem *Aeaces* ille, cui morem Samii gesserunt, filius Sylosontis, Aeacis nepos: qui, quum tyrannus fuisset Sami, ab Aristagora Milesio exutus fuerat imperio, quemadmodum reliqui Ioniae tyranni.

(14.) Tunc igitur, ubi *Phoenices* cum classe contra progressi sunt, *Iones* etiam naves suas longo ordine eduxerunt. Ut vero prope invicem fuerunt, commiseruntque praelium, deinde quinam ex Ioni- bus aut ignavi in hac *navali pugna* aut fortes viri fuerint, adcurate scribere non possum: nam alii alios in vicem culpant. Dicuntur autem tunc *Samii*, ut convenerat cum Aeace, sublati velis, deserti acie, Samum navigasse, undecim navibus exceptis. Harum enim praefecti manserunt, pugnaveruntque spreto

ἐναυμάχων, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι καὶ 10
 σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα,
 ἐν στήλῃ ἀναγραφεῖναι πατρόθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι
 γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. Ἰδο-
 μνοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας Φεύγοντας, τῶν-
 τὸ ἐποίουν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ πλεῖντες τῶν 15
 15 Ἰώνων ἐποίουν τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ παραμεινάν-
 των ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν τρηχύτατα Χιοι, ὡς
 ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρά καὶ οὐκ ἐβλοκακίον-
 τες. παρῆχοντο μὲν γάρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέθῃ,
 νίας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων ἄνδρας τεσσαρά- 5
 κοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας. ἐρόντες δὲ
 τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίουν
 γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοῖοι· ἀλλὰ μετ' ὀλί-
 γων συμμάχων μεμυνεμένοι, διεκπλώνοντες ἐναυμάχων,

ducum suorum imperio: hisque commune Samiorum,
 ob hoc factum, honorem habuit, ut nomina eorum
 cum paternis nominibus columnae inscriberentur, ut
 qui probi fortesque viri fuissent: et est haec columna
 in foro. *Lesbii* vero, proximos profugere videntes,
 idem fecerunt quod *Samii*: eorumque exemplum ma-
 ior pars *Ionum* secuta est. (15.) Ex his vero qui in
 praelio substiterunt, pessime accepti sunt *Chii*, prae-
 claris quidem factis nobilitati, et neutiquam, ut alii,
 de industria cessantes. Contulerant enim, quemad-
 modum ante etiam dictum est, naves centum; et in
 earum unaquaque erant quadraginta selecti ex civi-
 bus propugnatores. Qui ubi plerosque socios prodere
 rem communem viderunt, noluerunt pravorum esse
 similes; sed cum paucis e sociis soli relictis, pugna-

445, 7.

10 ες ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχὰς, ἀπέβαλον τῶν
 σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι
 τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἑαυτῶν. Ὅσοισι δὲ τῶν 16
 Χίων ἀδύνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τραυμάτων, οὗτοι δὲ,
 ὥς ἐδιώκοντο, καταφυγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην.
 νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ
 5 δὲ περὶ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον
 ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτὸς τε ἀπικέα-
 το ἐς αὐτὴν, καὶ ἐόντων τῇσι γυναιξὶ αὐτοῖσι Θεσμοφο-
 ρίαν· ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφεῖσιοι, οὔτε προακηκούτες ὥς
 εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν
 10 ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλω-
 πας, καὶ ἰέναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθειον πανδη-
 μί, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι

runt discurrentes per hostium naves, easque per-
 rumpentes; donec, postquam plures naves cepissent,
 ipsi suarum maiorem partem amiserunt. Chii igitur
 cum reliquis e suis navibus domum profugerunt.
 (16.) Quibus vero ex Chiorum numero invalidae na-
 ves erant ob accepta vulnera, hi, quum hostis eos
 persequeretur, ad Mycalen profugerunt: et relictis
 ibi navibus in breviam eiectionis, pedibus per continen-
 tem redire instituerunt. Ut vero Ephesiorum fines
 ingressi sunt redeuntes Chii, noctuque ad eum lo-
 cum pervenerunt ubi tunc mulieres Thesmophoria
 celebrabant; ibi tunc Ephesii, quum quo pacto res
 Chiorum se haberent ante non audivissent, viderent
 autem militum multitudinem fines suos invadentem,
 prorsus persuasi fures hos esse, qui mulieribus insi-
 diarentur, universi ad vim arcendam procurrerunt,

Herod. T. III. P. I.

B

17 περιέπιπτον τύχησι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπὶ τε ἔμαθε τῶν Ἰωνῶν τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νίας ἔλων τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε εἰς μὲν Φωκαίαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ· ὁ δὲ ἰθὺς, ὡς εἶχε, ἔπλεε εἰς Φοινίκην. γαυλοὺς δὲ ἐμβαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλεε εἰς Σικελίην· ὀρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊστὴς κατεστήκει, Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν.

18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπὶ τε τῇ ναυμαχίᾳ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τεῖχη, καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέροντες, αἰρέουσι κατ' ἄκρης, ἔκτω ἔτι ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρῃ καὶ ἡνδραπο-

et Chios interfecerunt. Ac Chii quidem tali utrimque fortuna usi sunt. (17.) *Dionysius* vero Phocaensis, perditas res esse intelligens Ionum, captis tribus hostium navibus, abiit non iam Phocaeam navigans, satis gnarus eam cum reliqua Ionia in servitutem iri redactum; sed e vestigio rectà in Phoenicem contendit. Ibi quum onerarias multas naves demersisset, multaue pecunia et aliis rebus pretiosis esset potitus, in Siciliam inde vela fecit: ex qua coortus, praedatoriam exercuit; Graecanicæ quidem nulli navi insidiatus, sed Carthaginensibus ac Tyrrenis.

(18.) *Persae*, victis pugna navali Ionibus, terra marique *Miletum* oppugnarunt, et, suffossis muris, admotisque cuiusque generis machinis, cum ipsa arce ceperunt, sexto a defectione Aristagoræ anno; captamque in servitutem redegerunt. Ita ea ipsa cata-

δίδαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσείν τὸ πάθος τῷ χρη-
στηρῷ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρωμένιοισι γὰρ 19
Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας τῆς πόλιος τῆς
σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκαιρον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐ-
τοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκη ἐχρησε ἐς
5 Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπειὰν
κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσονται· ταὶ
δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παροῦσι ἔχρησε, ἔχει ἄδὲ·

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ·
10 σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νύφουσι κομήταις·
νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους καταλαμβάνει, ὅτε γε
ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖντες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόν-

mitate defuncta Miletus est, quae in illam ab oraculo
praedicta erat. (19.) Nam quum Argivi Delphis ora-
culum de suae urbis salute consuluisent, editum
est promiscuum effatum, unum quidem ad Argivos
spectans, sed huic immixtum aliud ad Milesios per-
tinens. Et illud quidem, quod Argivos spectabat,
deinde referam, quum ad illum narrationis locum
pervenero; quae vero Milesiis, tunc non praesenti-
bus, praedixit deus, ita habent:

*Tunc quoque, commentrix operum Milete ma-
lorum,*

*permultis coena et praestantia munera fies,
crinitisque pedes tua pluribus abduet uxor;*

templi alii nostri in Didymis sua cura manebit.

Tunc igitur haec Milesiis acciderunt, quando viro-
rum maior pars interfecta est a Persis longos capillos

τῶν κομητῶν, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραποδῶν
 λόγῳ ἐγίνοντο· ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὃ νηὸς τε καὶ 15
 τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ
 τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου
 20 ἐποιησάμην. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων
 ἤγοντο εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφεας Δαρεῖος, κακὸν
 οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκησε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλε-
 μένῃ θαλάσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλει, παρ' ἣν Τίγρης ποτα-
 μὸς παραρρέων, εἰς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίης 5
 χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ
 τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδωσαν Καρσὶ Πηδάσεῦσι
 21 ἐκτῆσθαι. Παβοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περ-
 σέων, οὐκ ἀπέδωσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λάον
 τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συ-

alentibus, et mulieres et liberi mancipiorum loco
 sunt habiti, et templum Didymis, aedes et oraculum,
 exspoliatum deflagravit. Pecuniae rerumque pretiosa-
 rum, quae in hoc templo depositae erant, saepe alibi
 in hac narratione mentionem feci. (20.) Inde, quot-
 quot Milesii viri capti erant, Susa sunt ducti: quibus
 rex Darius, nullo alio malo adfectis, sedes adsigna-
 vit ad Rubrum quod vocatur mare, in Ampe oppido,
 iuxta quam praeterfluens Tigris fluvius in mare evol-
 vitur. Agri vero Milesii eam partem, quae prope ur-
 bem et in planitie sita est, Persae tenuerunt; colles
 et montana Caribus Pedasensibus possidenda de-
 dere. (21.) Milesiis, his calamitatibus afflictis a
 Persis, parem gratiam non retulerunt Sybaritae,
 qui patria urbe exuti Laum et Scidrum incolebant.
 Nam Sybari a Crotoniatis capti Milesii universi, nulla

447, 63.

βάριος γὰρ αἰλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάν-
 5 τες ἤβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέ-
 γα προεβήκαντο· πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλησι ἐξεινώθησαν. Οὐδὲν ὁμοίως καὶ
 Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθε-
 σθέντες τῇ Μιλήτου αἰλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ
 10 δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δράμα Μιλήτου ἄλωσιν,
 καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θέντρον, καὶ ἐξη-
 μίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκῆϊα κακὰ, χιλίησι
 δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τού-
 τῳ τῷ δράματι.

Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἐρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσι 22
 τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν
 τῶν σφετέρων ποιηθὲν, οὐδαμῶς ἤρεσκε. ἐδόκει δὲ μετὰ
 τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς

excepta aetate, capita raserant, et ingentem prae se
 tulerant luctum: hae enim civitates maxime omnium,
 quas novimus, hospitii inter se iura coluerant. Secus
 fecere Athenienses. Hi enim et aliis multis modis te-
 statum fecerunt, quantum ex Mileti expugnatione lu-
 ctum perceperint; et, quum *Phrynichus* drama scrip-
 sisset docuissetque, *Mileti expugnationem*, in la-
 crymas eruperunt spectatores omnes, et mille drach-
 mis multatus est poëta, quod domesticarum calami-
 tatum memoriam refrixisset; legeque cautum est, ne
 quis amplius hoc dramate uteretur.

(22.) Ita Miletus viduata est Milesiis. *Samiorum*
 vero his, qui aliquid in bonis habebant, minime
 placuit id quod ab ipsorum ducibus in gratiam Me-
 dorum erat factum. Itaque statim a navali pugna

τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεια, εἰς ἀποικίην 5
 ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Αἰάκει δου-
 λαύειν. Ζαγκλαῖοι γάρ, οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν
 χρόνον τοῦτον πέμποντες εἰς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπε-
 καλέοντο τοὺς Ἴωνας εἰς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐ-
 τόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ κα- 10
 λεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμ-
 μένη τῆς Σικελίης. τούτων ὧν ἐπικαλεσόμενων, οἱ Σά-
 μιοι μούνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίων
 23 οἱ ἐκπεφυγότες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συτήναικε γενέ-
 σθαι. Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι εἰς Σικελίην, ἐγίνοντο ἐν
 Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπικεδυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοί
 τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὐνόμαϊ ἦν Σκύθης, πε-
 ριεκατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν, ἐξελεῖν βουλόμενοι 5
 μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλαος, τότε

deliberantes decreverunt, prius quam in ipsorum ter-
 ram advenisset Aeaces tyrannus, navibus in colo-
 niam emigrare, nec manere dum Medis et Aeaci ser-
 vire cogentur. Etenim per idem tempus *Zanclaei*
 ex Sicilia nuncios miserant in Ioniam, qui Ionas ad
Calactam invitarent, ubi Ionicam condi urbem Zan-
 claei cupiebant. Est autem haec *Cale acte* quae voca-
 tur, [*Pulchrum littus* latine diceret] Siciliae tractus,
 Tyrreniae obversus. His igitur invitantibus, soli
 ex Ionibus Samii in coloniam abierunt, cum eisque
 Milesii, qui patriae calamitatem effugerant. (23.)
 Interim res accidit huiusmodi. *Samii*, dum Siciliam
 petunt, in Locris erant Epizephyrii; et *Zanclaei*
 cum rege ipsorum, cui nomen erat Scythas, urbem
 aliquam Siciliae obsidebant, quam expugnare cupidi

448, 93.

εἰς διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοις, συμμίζας τοῖσι Σα-
 μίοις, ἀναπεύθει ὡς χρὲν εἴη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπ' ἣν
 ἔπλεον, εἰς χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, εἰῶσαν
 10 εἰρήμον ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶσχόν-
 των τὴν Ζάγκλην, ἐμβαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο
 ἐχομένην τὴν πόλιν ἐωυτῶν, ἐβοήθειον αὐτῇ, καὶ ἐπεκα-
 λέοντο Ἴπποκράτεια, τὸν Γέλως τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι
 αὗτος σύμμαχος. ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἴπποκράτης
 15 σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοθέων, Σκύθη μὲν τὸν μούναρ-
 χον τῶν Ζαγκλαίων, ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἴπ-
 ποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογέ-
 νειαν, εἰς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκ-
 κλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοις, καὶ ὄρκους
 20 δοὺς καὶ δεξάμενος, προέδωκε. μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημέ-
 νος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀν-

erant. Ea re cognita, Anaxilaus Rhegii tyrannus, in-
 fensus tunc Zancleis, cum Samiis egit, monens eos
*omittendam esse, quam peterent, Calactam; occu-
 pandamque Zanclam, viris vacuam.* Et Samii, dicto
 audientes, Zanclam tenuere. Zancleai, ut occupatam
 suam urbem audivere, ad opem ferendam adcur-
 runt, advocato etiam Hippocrate, Gelae tyranno,
 quicum illis societas erat. At Hippocrates, postquam
 cum exercitu tamquam opem illis laturus advenit,
 ipse Scytham Zancleorum monarcham, qui urbem
 amiserat, fratremque eius Pythogenem, compedibus
 vinctos in oppidum Inycum misit; reliquos autem
 Zancleacos, foedere cum Samiis inito, et fide data ac-
 ceptaque, prodidit. Merces ei a Samiis haec erat sti-
 pulata, ut omnium quae moveri possent mancipio-

δραπόδων τὰ ἡμίση μεταλαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ
 δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἱπποκράτεια λαγχάνειν. τοὺς
 μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ εἶχε δῆσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκο- 25
 σίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασθάζαι· οὐ μὲν τοι
 24 οἱ γε Σάμιοι ἐπαίησαν ταῦτα. Σκύθης δὲ, ὁ τῶν
 Ζαγκλαίων μόναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκιδιδῆσκει ἐς
 Ἱμέρην· ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη
 παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάν-
 των ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' 5
 ἑαυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλῆα,
 ἐς Σικελίην ἀπῆκετο· καὶ αὐτὶς ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω
 παρὰ βασιλῆα, ἐς ὃ γῆραι μέγα ὄλβιος εὖν ἐτελεύ-
 τησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ, ἀπαλλαχθέντες Μή-
 δων, ἀπονῆγτι πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιβεβλήα- 10

rumque, quae in urbe essent, dimidiam partem Hip-
 pocrates acciperet; quae vero in agris essent, ea cun-
 cta sortiretur. Igitur Zanclaeorum plerosque ipse man-
 cipiorum loco in vinculis habuit, eminentiores au-
 tem illorum trecentos Samiis tradidit interficiendos:
 at ab hac quidem culpa Samii abstinuere. (24.) Scy-
 thas vero, Zanclaeorum monarcha, ex Inyco Hyme-
 ram profugit; indeque in Asiam profectus, ad regem
 Darium adscendit. Et hunc Darius iustissimum iudi-
 cavit virorum omnium, qui ex Graecia ad ipsum ad-
 scenderant: nam veniā a rege impetratā in Siciliam
 redierat, rursusque ex Sicilia ad regem erat reversus.
 Denique senex et beatus apud Persas e vita disces-
 sit. Ita igitur Samii, procul a Medis profecti, nullo
 labore pulcherrima urbe Zancla sunt potiti. (25.)

449, 23.

το. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενο- 25
 μένην, Φοίνικες, κελυσάντων Περσέων, κατήγον εἰς Σά-
 μον Αἰάκτα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενό-
 μενόν σφισι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σα-
 5 μίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου, διὰ τὴν
 ἐκλειψὶν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, οὔτε ἡ πόλις,
 οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ αἰλούσης, αὐτίκα
 Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐβελοντὴν τῶν πολίων
 ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν
 10 δὴ οὕτω ἐγένετο.

Ἰστιάω δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον, καὶ 26
 συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὀκτάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ
 Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γινόμενα. τὰ
 μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτράπει
 5 Βισάλτῃ, Ἀπολλοφάνει παιδί, Ἀβυδηνῶ· αὐτὸς δὲ

Post peractam pro Mileto navalem pugnam, Phoenices ex Persarum mandato *Aeacem*, Sylosontis filium, Samum reduxerunt; utpote qui utilissimam illis egregiamque operam praestitisset. Et solis, ex omnibus qui a Dario defecerant, Samiis neque urbs neque templa incensa sunt, propterea quod naves eorum in pugna navali socios deseruerant. Captâ vero Mileto, protinus *Caria* in potestatem venit Persarum, aliis oppidis ultro sese dudentibus, aliis vi ad obsequium redactis. Atque ita haec res gestae sunt.

(26.) Circa Byzantium versante *Histiaceo Milesio*, et Ionum oncrarias naves e Ponto venientes intercipienti, adfertur nuncius de rebus ad *Miletum* gestis. Itaque, rebus ad Hellespontum Bisaltæ Abydeno permissis, Apollophanis filio, ipse secum sum-

ἔχων Λεσβίους, εἰς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων Φρουρῇ, οὐ
 προσιεμένη μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς
 Χίης χώρας. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνοὺς· καὶ τῶν
 λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίας,
 ὁ Ἰστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολί- 10
 27 χης τῆς Χίων ὀρμεώμενος. Φιλέει δὲ κως προσημαί-
 ρειν, εὐτ' αὖ μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσε-
 σθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήϊα μεγάλα ἐγέ-
 νετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι εἰς Δελφοὺς χορὸν νε-
 νείων ἑκατὸν, δύο μῦνοι τουτέων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ 5
 ὀκτώ τε καὶ ἐννεήκοντα αὐτέων λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπή-
 νικε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον,
 ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίας, παισὶ γράμματα διδασκο-
 μένοισι ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἰκοσι

tis Lesbiiis *Chium* navigavit. Ubi quum non recipe-
 ret eum Chiorum praesidium, acie cum his congres-
 sus in *Coelis* [i. e. *Cavis*] quae vocantur Chiae ter-
 rae, multos eorum interfecit: moxque reliquos etiam
 Chios, quippe navali pugna misere afflictos, sub po-
 testatem suam Histiaeus, Lesbiiis adiutus, redegit, ex
 Polichna Chiorum oppido impetu facto. (27.) Solet
 autem deus ante significare, quando magna mala ci-
 vitati aut populo cuiquam imminet: atque etiam
 Chiis ante has calamitates *ingentia signa* acciderant.
 Primum enim, quum centum iuvenum chorum Del-
 phos misissent, non nisi duo ex his redierant, cae-
 teris octo et nonaginta peste absumtis: tum per idem
 tempus, haud multo ante navalem pugnam, super
 puerorum capitibus literas discentium tectum corrue-
 rat, ut de centum et viginti pueris unus solus evaserit.

- 10 παίδων εἰς μούνος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήϊα ὁ
θεὸς προέδεξε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπελαβού-
σα, εἰς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπο-
γένητο Ἰστιαῖος, Λεσβίους ἄγων· κακακωμένων δὲ τῶν
Χίων, καταστροφὴν εὐπιτέως αὐτέων ἐπομήσατο. Ἐν 28
θεῦται δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰω-
νῶν καὶ Αἰολέων συγχροῦς. περικατημένῳ δὲ οἱ Θάσον
ἦλθε ἀγγελίη, ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλύνουσι ἐκ τῆς Μι-
6 λήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θά-
σον μὲν ἀπέρφητον λείπει, αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Λέσβον ἠπύ-
γητο, ἄγων πᾶσαι τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ, λυ-
μαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρ-
νέος ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον, τὸν τε ἐνθεῦται, καὶ τὸν ἐκ
10 Καΐκου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν. Ἐν δὲ τούτοις τοῖσι
χωρίοις ἐτύγχανε εἶναι Ἀρπαγός, ἀνὴρ Πέρσης, στρα-
τηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὅς οἱ ἀποβαίνει συμβαλὼν,

His signis a Deo ante ostensis, deinde secuta pugna
navalis in genu proiecit civitatem; post pugnam vero
navalem supervenit Histiaeus cum Lesbiiis, et Chios
iam ante adtritros facile oppressit. (28.) Inde *Thaso*
arma *Histiaeus* intulit, magnam Ionum et Aeolen-
sium manum secum ducens. Dum vero Thasum cir-
cumsidet, adfertur ei nuncius, Phoenices Mileto pro-
fectos reliquam Ioniam navibus petere. Quo cognito,
Thasum inexpugnatam relinquens, Lesbium conten-
dit, universis copiis secum ductis. Lesbo vero, quum
fame laboraret exercitus, in continentem traiecit,
frumentum demetere et ex Atarneo cogitans, et ex
Caico campo Misyae ditionis. At fuit forte in ea
regione *Harpagus* Persa, haud exigui dux exercitus:

- αὐτόν τε Ἰστιαῖον ζωγρήν ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐ-
τοῦ τὸν πλέω διέθθειρε.
- 29 Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὥδε. ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἑλ-
λήνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώ-
ρης, οἱ μὲν συνέστανσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος
ὑστερον ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔρ-
γον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο· καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλ- 5
λήνων, ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασι-
λῆος διὰ τὴν παρεοῦσαν ἀμαρτάδα, φιλοψυχὴν τοιήνδε
τινὰ ἀναιρέεται· ὡς Φεύγων τε καταλαμβάνετο ὑπὸ ἀν-
δρὸς Πέρσῃ, καὶ ὡς καταιρέμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐμελλε
συγκεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετὶς κατα- 10
30 μνήναι ἑαυτὸν, ὡς εἴη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν
νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθῃ ἀγόμενος παρὰ βασιλῆα Δα-

qui, cum illo in terram egresso commissâ pugnâ, et ipsum Histiaeum vivum cepit, et maiorem copiarum illius partem interfecit.

(29.) *Captus est autem Histiaeus hoc modo. Commisso Graecos inter et Persas praelio in Malena agri Atarnensis, per satis longum tempus aequo Marte pugnatum est. Ad extremum vero immissus Graecis equitatus negotium confecit: et in fugam versis Graecis, Histiaeus, sperans se ob admissam culpam non supplicio adfectum iri a rege, talem quemdam vitae amorem concepit. Quum fugientem adsecutus esset homo Persa, qui iam in eo erat ut deprehensum confoderet, Persico ille sermone hominem adloquens, esse se Histiaeum Milesium indicavit. (30.) Qui si in vita fuisset servatus, et ad Darium regem adductus, puto equidem nihil mali*

450, 82.

ρεῖον, ὃ δὲ οὐτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπῆ-
 κέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην. νῦν δέ μιν, αὐτέων τε τουτέων.
 5 εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγῶν, αὐτίς μέ γας παρὰ βα-
 σιλεῖ γένηται, ἌρταΦέρνης τε ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος,
 καὶ ὁ λαβὼν Ἄρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρ-
 δις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν,
 τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνεικαν παρὰ βασι-
 10 λῆα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα,
 καὶ ἐπαιτησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ
 ζῶντα ἀνήγαγον ἐς ὅψιν τὴν ἑαυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν
 Ἰστιαίου λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὐ ἐνετείλα-
 το θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑαυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι
 15 εὐεργέτω. Τὰ μὲν περὶ Ἰστιαῖον οὕτω ἔσχε.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας περὶ 31
 Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε, αἰρέει εὐπε-

fuisse eum passurum, remissurumque ei culpam fuis-
 se regem. Nunc hanc ipsam ob causam, ne salvus
 evaderet, iterumque magnus fieret apud regem,
Artaphernes Sardium praefectus, et qui illum capti-
 vum fecerat *Harpagus*, ut Sardes adductus est *His-
 tiaeus*, corpus illius suspenderunt e cruce, caput au-
 tem, sale conditum, Susa ad Darium regem miserunt.
 Quibus rebus cognitis *Darius*, vituperatis his qui
 hoc fecerunt, quod non vivum illum in suum con-
 spectum adduxissent, caput *Histiaei* lotum et bene
 curatum iussit sepeliri, ut viri de se et de Persis prae-
 clare meriti. Hoc igitur fato functus Histiaeus est.

(31.) Iam *navalis Persarum exercitus*, postquam
 circa Miletum hyemaverat, sequenti anno inde pro-
 fectus, insulas facile cepit haud procul a continente

τίως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας, Χίον
καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νή-
σων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγῆνεον τοὺς 5
ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀν-
δρὸς αἰψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βαρύντης
ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νή-
σου διέρχονται ἐκληρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. Αἰῶσον δὲ
καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεις τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐ- 10
τὰ πλὴν οὐκ ἐσαγῆνεον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἱά
32 τ' ἦν. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο
τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηκέλησαν τοῖσι Ἰωσι στρατοπε-
δουμένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν
πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδιστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέ-
ταμνον, καὶ ἐποίουν ἀντὶ εἶναι ἐνόρχιας εὐνούχους· καὶ 5
παρθένας τὰς καλλιστευούσας, ἀνασπάστους παρὰ

sitas, *Chium* et *Lesbum* et *Tenedum*. Quarum insu-
larum ut quaque potiti erant barbari, incolas omnes
indagine cinctos capiebant. *Indagine* autem *cingunt*
hoc modo. Vir virum manuprehendens, a mari sep-
temtrionali ad australe pertinentes, totam pervadunt
insulam, atque ita homines veluti feras venantur.
Pariter vero etiam Ionicas in continente ceperunt ci-
vitates, nisi quod ibi homines non indagine cinctos
venati sunt, neque enim fieri id poterat. (32.) Tunc
vero Persarum duces vera praestiterunt ea, quae mi-
nati Ionibus erant, quum illi ex adverso castra ha-
berent. Postquam enim urbibus potiti sunt, selectos
puerorum formosissimos castrarunt, ex viris eunu-
chos facientes; et virgines forma praecellentes ab-
duxerunt ad regem; simulque urbes cum ipsis tem-

βασιλῆα ταῦτά τε δὴ ἐποίεον, καὶ τὰς πόλεις ἐνέπιμ-
 πρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. Οὕτω δὲ τὸ τρίτον Ἴωνες
 κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπε-
 10 ξῆς τότε ὑπὸ Πέρσων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσό- 33
 μενος ὁ ναυτικός στρατός, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι
 τοῦ Ἑλλησπόντου αἴρει πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐ-
 τοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἡπειρον.
 5 Εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἰθε τοῦ Ἑλλησπόντου· Χερσό-
 νησός τε, ἐν τῇ πόλεις συχλαὶ ἐνεῖσι, καὶ Πέρινθος,
 καὶ τὰ τεῖχεα τὰ ἐπὶ Θρηάκης, καὶ Σηλυβρίη τε, καὶ
 Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν, καὶ οἱ πέρηθεν Χαλκηδόν-
 νιοι, οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ'
 10 οἴχοντο ἀπολυπόντες τὴν σφετέρην, ἔσω ἐς τὸν Εὐξείνῳ
 πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν. οἱ δὲ

plis incendio cremarunt. Atque ita *tertio in servi-
 tutem Iones redacti* sunt: primum a Lydis, et his
 deinceps tunc a Persis. (33.) Post haec, relictâ Io-
 niâ, navalis exercitus omnia *Hellesponti loca*, quae
 ad sinistram sunt intranti, subegit: nam, quae a dextra
 sunt, ea Persae iam ipsi per se, terrâ adgressi, suam
 in potestatem redegerant. Sunt autem ad Hellespon-
 tum in Europa loca haec: *Chersonesus*, in qua com-
 plura insunt oppida, tum *Perinthus*, et castella
 Thraciam spectantia, et *Selybria*, et *Byzantium*.
 Iam *Byzantii* quidem, et his ex adverso oppositi
Chalcedonii, [quos aliâs *Calchedonios* nominat No-
 ster,] ne exspectarunt quidem Phoeniciae classis ad-
 ventum; sed, relictis suis sedibus, introrsus in Pon-
 tum Euxinum se receperunt, ibique urbem condi-
 derunt *Mesembriam*. Phoenices vero, incensis his

Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς κατα-
 λεχθείσας, τράπονται ἐπὶ τε Προκόννησον, καὶ Ἀρτά-
 κην· πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες, ἔπλωον αὐτὶς ἐς
 τὴν Χερσόνησον, ἐξαίρουσιν τὰς ἐπιλοίπους τῶν πο- 15
 λίων, ὅσας πρότερον προσσχόντες οὐ κατέσυραν. Ἐπὶ
 δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν ἀρχὴν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ
 ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βα-
 σιλεῖ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν
 Δασκυλείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρ- 20
 δίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειράσαντο οἱ Φοί-
 νικες.

- 34 Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κί-
 μωνος τοῦ Στῆσαγόρει, κτησαμένοι τὴν ἀρχὴν ταύτην
 πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιῷδε. Εἶχον
 Δέλογχοι Θηήικες τὴν Χερσόνησον ταύτην. οὗτοι ὦν οἱ

quae nominavi locis, contra *Proconnesum* et *Artacam* se converterunt: quibus et ipsis igni datis, ite-
 rum in *Chersonesum* navigarunt, reliquas urbes ex-
 pugnaturi, quas superiori adpulsu non everterant.
 Adversus *Cyzicum* vero cursum omnino non direxe-
 runt: nam *Cyziceni* ipsi iam ante *Phoenicum* adven-
 tum in obsequio erant *Persarum*, deditione cum *Oe-*
bare facta, *Megabazi* filio, *Dascylei* praefecto. *Cher-*
sonnesi vero, una *Cardia* excepta, reliquis omnibus
 urbibus potiti sunt *Phoenices*.

(34.) *Tyrannus* tunc *Chersonesi Miltiades* erat,
Cimonis filius, *Stesagorae* nepos: quod regnum pri-
 mus olim susceperat *Miltiades*, *Cypseli filius*, hoc
 modo. Tenebant hanc *Chersonesum Dolonci* *Thra-*
ces. Hi, bello pressi ab *Absinthiis*, reges suos mise-

5 Δόλογχοι πισθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελ-
 φούς ἔπεμψαν τοὺς βασιλῆας, περὶ τοῦ πολέμου χρη-
 σομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφί ἀνεῖλε „οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι
 ἐπὶ τὴν χώραν τούτων, ὅς ἂν σφεας ἀπύοντας ἐκ τοῦ
 ἱεροῦ πρώτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ.“ Ἰόντες δὲ οἱ Δόλογ-
 χοι τὴν ἰρὴν ὁδόν, διὰ Φωκίων τε καὶ Βοιωτῶν ἦσαν. *
 καὶ σφεας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθη-
 νείων. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήησι τηλικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν 35
 κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης
 ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεβρέκποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκα-
 θεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς, τὰ δὲ νεώτε-
 5 ρα Ἀθηναῖος Φιλαίου, τοῦ Αἰάντος παιδὸς, γενομένου
 πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. Οὗτος ὁ Μιλτιά-
 δης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἐαυτοῦ, ὀρέων
 τοὺς Δολόγχοις παριόντας, ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγχα-

rant Delphos, qui de hoc bello oraculum consule-
 rent; quibus Pythia respondit, *coloniae condito-
 rem in hanc regionem secum adducerent eum, qui
 ipsos, postquam templo egressi essent, primus ad
 hospitium vocasset.* Rediere Dolonci sacrā viā, per
 Phocenses et Boeotos: ubi quum nemo eos vocasset,
 Athenas deflectunt. (35.) Erat tunc Athenis summa
 potestas penes *Pisistratum*: caeterum dominabatur
 etiam *Miltiades Cypseli filius*, e familia quadrigas
 alente; originem quidem generis ab Aeaco ex Aegina
 repetens, sed recentiori memoria civis Atheniensis;
Philaeus enim, Aiacis filius, primus ex hac familia
 in civium Atheniensium numerum erat receptus. Hic
Miltiades, in vestibulo aedium suarum sedens, quum
 praetereuntes conspiceret *Doloncos*, vestem gestan-
Herod. T. III. P. I.

ρίην καὶ αἰχμὰς, προσεβάσατο καὶ σφι προσελθεῦσι,
 ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, 10
 καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαν-
 τήϊον ἐκφάναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείβε-
 σθαι. Μιλτιάδεα δὲ, ἀκούσαντα, παρ' αὐτὰ ἐπεισε
 ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ
 βουλόμενον ἐκ ποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη εἰς Δελ- 15
 Φούς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποιεῖν τὰ περ αὐ-
 36 τοῦ οἱ Δολόγχοι προσεδέοντο. Κελευούσης δὲ καὶ τῆς
 Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια
 ἀναισθηκῶς πρότερον τουτέων τεβόριπ'ω, τότε παραλαβὼν
 Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου,
 ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγχοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώραν καὶ 5
 μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. Ὁ δὲ

tes extraneam et lanceas, inclamavit illos; accedenti-
 busque diversorium et hospitalia officia obtulit. Tum
 illi, accepta conditione, hospitio ab eo recepti, to-
 tum hospiti effatum oraculi aperuerunt, rogaruntque
 eundem ut Deo obsequeretur. Quorum audito ser-
 mone, protinus persuasus Miltiades est, quippe aegre
 ferens Pisistrati imperium, et procul ipse abesse cu-
 piens. Itaque extemplo Delphos profectus, consuluit
 oraculum, *an faceret quod eum Dolonci rogas-*
sent? (36.) Quod ubi etiam Pythia facere iussit,
 ita *Miltiades Cypseli filius*, qui ante id tempus qua-
 drigae curriculo victoriam Olympiae reportaverat,
 tunc, adsumtis quicumque ex Atheniensibus profe-
 ctionis esse socii voluerant, unā cum Doloncis na-
 vigavit: et, postquam terram illam tenuit, ab his
 ipsis qui eum adduxerant *tyrannus* est constitutus.

πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ
 Καρδίας πόλιος ἐς Πεκτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ
 Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ
 10 οὔτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ
 τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσονήσος εἴσω πᾶσά ἐστι στα-
 δίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτείχισας 37
 ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς
 Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ ὠσάμενος, τῶν λοιπῶν πρῶ-
 τοις ἐπολέμησε Λαμψάκηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψα-
 5 κηνοὶ λοχήσαντες αἰρέουσι ζωγρίῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης
 Κροῖσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς· πυθόμενος ὦν ὁ
 Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακη-
 νοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρό-
 πον ἀπέλπει ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακη-
 10 νῶν ἐν τοῖσι λόγοις, τὸ θέλει τὸ ἔπος εἶναι, τὸ σφί

Is igitur primo isthmum Chersonesi muro interceptit,
 ex Cardia urbe usque Pactyam; ne possent Absinthii
 incursionibus vastare regionem. Est autem latitudo
 isthmi stadia sex et triginta; longitudo vero Cherso-
 nesi ab isthmo introrsum est quadrigentorum et vi-
 ginti stadiorum. (37.) Faucibus Chersonesi muro
 interceptis, eaque ratione expulsis Absinthiis, pri-
 mis caeterorum Lampsacenis arma *Miltiades* intu-
 lit: quo bello a *Lampsacenis*, structis insidiis, *vivus*
captus est. Erat autem *Miltiades* Croeso Lydo fami-
 liaris. Itaque re cognita, *Croesus* praecone misso
 edixit *Lampsacenis*, *salvum dimitterent Miltiadem:*
id ni fecissent, minatus est, *pinus arboris in mo-*
dum se illos excisurum. Incertis *Lampsacenis*, dis-
 ceptantibusque inter se quid sibi vellet hoc verbum,

ἀπειλήσεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις κατὰ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐόν, ὅτι πίτυς μούνη δενδρέων πάντων, ἐκκοπτεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετεῖ, ἀλλὰ πανώλεβρος ἐξαπόλλυται. δέισαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν 15

38 Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφύγει· μετὰ δὲ, τελευτᾷ ἅπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδούς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι, ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικὸν 5 ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. Πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἅπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανίῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐ-

quod ipsis minatus Croesus esset, *pinus in modum se illos excisurum*, postremo tandem seniorum quispiam verum docuit, scilicet pinum solam ex cunctis arboribus, postquam excisa sit, nullum amplius germen edere, sed funditus perire. Et Croesum metuentes Lampsaceni Miltiadem solutis vinculis liberum dimiserunt. (38.) Hic igitur, postquam propter Croesum salvus evasit, deinde sine liberis obiit, regno et rebus suis omnibus *Stesagorae* relictis, Cimonis filio, fratris sui eadem matre nati. Et ei vitâ functo sacra faciunt Chersonitae, uti mos est conditori facere; et equestre gymnicumque in illius honorem certamen celebrant, in quo nulli Lampsacenorū certare fas est. Dum vero bellum geritur cum Lampsacenis, accidit ut *Stesagoras* quoque sine liberis vitâ discederet, securi caput percussus in pryt-

10 τομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερομέ-
ρου τῷ ἔργῳ.

Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τρόπῳ τοιῷδε, 39
ἐμβαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ
τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγ-
ματα, ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ Πεισι-
5 στρατίδαι· οἳ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίεον εὖ, ὥς οὐ συν-
ειδότες ᾔθβεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον,
τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὥς ἐγένετο. Μιλτιά-
δης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους,
τὸν ἀδελφεόν Στησαγόρεα δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ δὲ
10 Χερσονησῖται, πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ
πασίων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῶ
δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὥς συλλυπηθῆσόμενοι, ἐδέθησαν
ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεν-

neo ab homine, qui in speciem transfuga, revera
autem ferventior hostis erat.

(39.) Ita mortuo etiam Stesagora, deinde *Miltia-*
dem, Cimonis filium, mortui Stesagorae fratrem,
ad suscipiendum imperium cum triremi Chersonesum
miserunt Pisistratidae; qui Athenis etiam eundem
beneficiis promeruerant, quasi non conscii fuissent
caedis patris illius Cimonis; quae quo pacto patrata
fuerit, in alia narrationis parte exponam. Miltiades
postquam Chersonesum pervenit, domi se tenuit,
tamquam mortui fratris Stesagorae memoriam hono-
rans. Quod ubi rescivere Chersonesitae, congressi
principes ex omnibus undique civitatibus, quum com-
muni consilio simul omnes ad eum condolendi causa
convenissent, in vincula ab illo coniecti sunt. Atque

τακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ
 40 Θρηίκων βασιλῆος θυγατέρα Ἥγησιπύλῃν. Οὗτος 15
 δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθει εἰς τὴν
 Χερσονήσον· κατελαμβάνει δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν
 κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ
 ἔτει τούτων, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες 5
 ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, συνιστραφισαν καὶ
 ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόν-
 τας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφευγε ἀπὸ Χερσο-
 νήσου. εἰς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ μιν οἱ
 Δόλογχοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει 10
 41 πρότερον ἐγεγόνει τῶν τότε μιν κατεχόντων. Τότε δὲ,
 πυθθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας
 τριήρεας πέντε χρημάτων τῶν παρόντων, ἀπέπλει εἰς
 τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὠρμήβῃ ἐκ Καρδίας πόλιος,

ita Miltiades Chersonesum tenuit, quingentos alens
 auxiliares; et uxorem duxit filiam Olori Thracum
 regis Hegesipylam. (40.) Hic igitur *Cimonis* filius
Miltiades recentiori memoria in Chersonesum vene-
 rat: cui, ex quo advenit, alia acciderunt praesenti-
 bus graviora. Tertio enim ab his rebus anno Scythas
 fugiens in exilium abiit. Nempe Scythae Nomades,
 a Dario rege irritati, iunctis viribus usque in hanc
 Chersonesum invaserunt: quorum adventum expecta-
 re non ausus Miltiades, e Chersonneso profugit; do-
 nec, regressis Scythis, Dolonci eum reduxerunt. Haec
 igitur tertio anno ante ea quae nunc ei acciderunt,
 acta sunt. (41.) Nunc vero, ubi Phoenices in Te-
 medo esse cognovit, quinque triremibus ex his, quae
 ad manus erant, pecunia et aliis rebus pretiosis im-

5 ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν
 Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περιπίπτουσι τῇσι νηυσί.
 αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν
 καταφεύγει εἰς Ἴμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν
 κατέϊλον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυ-
 10 χε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μη-
 τίохος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκὸς ἐὼν θυγατρός,
 ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοίνι-
 κες. καὶ μιν πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνέ-
 γαγον παρὰ βασιλῆα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην κα-
 15 ταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν
 τοῖσι Ἴωσι, πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε οἱ
 Σκύθαι προσεδέοντο, λύσαντας τὴν σχεδὴν, ἀποπλέειν
 εἰς τὴν ἑαυτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν

pletis, Athenas navigavit. Dum vero, ex Cardia urbe
 profectus, per sinum Melana navigans, praetervehi-
 tur Chersonnesum, occurrunt navibus eius Phoenices.
 Et ipse quidem *Miltiades* cum quatuor navibus Im-
 brum effugit; quintam vero persequentes Phoenices
 ceperunt, cui navi praefectus erat Miltiadis filius
 natu maximus *Metiochus*, non ex Olori quidem
 Thracis filia natus, sed ex alia uxore: atque hunc
 simul cum navi ceperunt Phoenices. Qui, ut rescive-
 runt Miltiadis esse filium, ad regem eum abduxerunt,
 ingentem existimantes gratiam se inituros propter
 sententiam quam in Ionum concilio dixerat Miltiades,
 quum illos hortaretur obtemperare Scythis roganti-
 bus, ut pontem solverent Iones domumque naviga-
 rent. At Darius postquam ad eum Phoenices Metio-
 chum Miltiadis filium adduxerunt, nihil Metiocho

Μιλτιάδῳ ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μη-
τίσχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν 20
ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγέν-
ετο, τὰ ἐς Πέρσας κακοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ
Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

- 42 Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ
πλέον ἐγένετο τούτων, ἐς νῆκος Φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ
τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ
ἔτους. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπεμφά-
μνος ἀγγέλους ἐκ τῶν πόλεων, συνθήκας σφίσι αὐ- 5
τοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιεῖσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν,
καὶ μὴ ἀλλήλους Φέροιεν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγ-
κασε ποιεῖν, καὶ τὰς χώρας σφῶν μετρήσας κατὰ
παρασάγγας. τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα
στάδια· κατὰ δὲ τούτους μετρήσας, Φόρους ἔταξε ἐκά- 10

mali fecit, sed multa in eum beneficia contulit: nam
et domum et possessiones ei dedit, et Persicam ux-
orem, ex qua ei nati sunt filii, qui Persarum ordini
sunt adscripti. Ex Imbro vero Miltiades Athenas per-
venit.

(42.) Atque eo anno nihil amplius hostile adver-
sus Ionas a Persis susceptum est; immo vero haec
utilia Ionibus hoc anno contigere. *Artaphernes*, Sar-
dium profectus, arcessitis legatis ex civitatibus, coë-
git *Ionas*, ut pactiones mutuas facerent de litibus ex
iuris formula dirimendis, nec porro vi et armis in-
ter se agerent. Et hoc eos facere coëgit, et terras eo-
rumdem per *parasangas* dimensus, (sic Persae men-
suram vocant triginta stadiorum) tributa quibusque
imposuit, quae ab illo inde tempore constanter ad

στοισι, οὐ κατὰ χώρην διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ
 χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρ-
 νος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρό-
 τερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. Ἄμα δὲ 43
 τῷ ἑαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βα-
 σιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασ-
 σαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος,
 5 πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἦν, καὶ νεωστὶ γε-
 γαμηκὼς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρταζώστην.
 ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπὶ τε ἐγέ-
 νετο ἐν τῇ Κιλικίᾳ, αὐτὸς μὲν ἐπιβάς ἐπὶ νῆος, ἐκομι-
 ζετο ἅμα τῆσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν
 10 ἄλλοι ἡγεμόνες ἤγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 παραπλέον τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰω-
 νίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδοκο-

meam usque aetatem eadem manent, sicut ab Artapherne constituta sunt: constituta autem ab illo sunt fere eadem conditione atque prius fuerant. Et haec quidem pacata illis contigerunt. (43.) Primo autem vere, reliquis imperatoribus domum dimissis a rege, *Mardonius* Gobriae filius ad mare descendit, ingentem et pedestrem exercitum ducens, et navalem. Aetate iuvenis is erat, et nuper regis Darii filiam Artazostram duxerat uxorem. Huic igitur exercitui praefectus Mardonius, postquam in Ciliciam pervenit, navem ipse conscendit, et cum reliquis navibus est profectus; pedestrem vero exercitum alii duces ad Hellespontum duxerunt. Quum vero Asiam praeternavigans Mardonius ad Ioniam pervenisset, rem hic ego dicam maxime miram eis Graecis, qui sibi per-

μένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἑπτὰ Ὀτάνα γνώ-
 μην ἀποδέξασθαι ὡς χρεὸν εἶη δημοκρατέεσθαι Πέρσας·
 τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ 15
 Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦ-
 τα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 συνελέχθη μὲν χροῆμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ
 σκεῶς πολλὰς στρατὸς, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλ-
 λήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ 20
 44 ἐπὶ τε Ἐρετρίαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὦν σφι πρό-
 σχημα ἔσαν τοῦ στόλου. αἰτάρ, ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας
 αὖ πλείστας δύναντο καταστρέφειν τῶν Ἑλληνίδων
 πόλεων, τοῦτο μὲν δὴ, τῇσι νηυσὶ Θασίους, οὐδὲ χεῖ-
 ρας ἀνταυραμένους, κατεστρέψαντο· τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ 5
 Μακεδόνας, πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι, δούλους προσεκτῆ-

suaderi non patiuntur, Otanen unum e septem illis
 Persis pro sententia dixisse, *populare imperium
 apud Persas debere institui*. Namque Mardonius,
 abrogato tyrannorum omnium inter Ionas imperio,
 popularem statum in civitatibus instituit. Eo facto
 in Hellespontum properavit. Ut vero coacta est ma-
 gna vis navium, et collectus ingens pedestris exerci-
 tus, navibus superato Hellesponto, per Europam iter
 fecerunt: proficiscebantur autem adversus *Eretriam*
 et *Athenas*. (44.) Nempe, contra has dirigi expe-
 ditionem, verbis prae se ferebant. Caeterum, quum
 constitutum haberent quam plurimas possent ex Grae-
 cis civitatibus subigere, primum *Thasios* classe ad-
 gressi, qui ne manus quidem contra illos sustulerant,
 sibi subiecerunt; tum pedestri exercitu *Macedonas*,
 post illos qui iam Persis serviebant, sub iugum mi-

σαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνη πάντα σφι ἦν
 ἤδη ὑποχείρια γεγονότα. Ἐκ μὲν δὲ Θάσου διαβαλόν-
 τες πέραν, ὑπὸ τὴν ἡπειρον ἐκδιμίζοντο μέχρι Ἀκάνθου·
 10 ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμειώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπι-
 πεσὼν δὲ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος, μέγας τε καὶ
 ἄπορος, κάρτα τρηχέως περισπᾷ πλήθει παλλὰς τῶν
 νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ
 τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ
 15 δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδιστάτης
 εἰούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ
 μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι· οἱ δὲ,
 πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτῶν κτείν οὐκ
 ἐπιστέατο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ, ῥίγει.
 20 ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔρησσε. Μαρδονίῳ 45
 δὲ, καὶ τῷ πεζῷ, στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίᾳ, νυ-

scrunt: nam qui cis Macedoniam habitant populi,
 iam cuncti illis subiecti erant. Dein navibus a Thaso
 continentem versus transvecti, secundum oram per-
 rexerunt navigare usque Acanthum: tum Acantho
 profecti, *Athon* montem circumvehi instituerunt. Sed
 dum circumvehuntur, ingruens ventus boreas ingens,
 et contra quem eluctari nulla arte poterant, maximum
 navium numerum ad montem impulsas misere affli-
 xit. Aiunt enim ad trecentas ex navibus periisse, et
 hominum amplius viginti millia. Etenim quum bel-
 luis frequens admodum sit hoc circa *Athon* mare, alii
 a belluis rapti periere; alii vero ad petras adlisi; alii,
 quum natare non didicissent, hoc ipso periere; alii
 gelu. Haec clades classem adflixit. (45.) *Mardo-*
nium vero et pedestrem exercitum, quum in Macedo-

πρὸς Βρύγοι Θρήϊκες ἐπεχείρησαν· καὶ σφῶν πολλοὺς
 Φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι.
 οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περ- 5
 σέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων του-
 τέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφῶας ὑποχειρίους ἐποίησατο.
 Τούτους μέντοι καταστρεφάμενος, ἀπῆγε τὴν στρατὴν
 ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύ-
 γους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. Οὗτος 10
 μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπαλλάχθη
 εἰς τὴν Ἀσίην.

- 46 Δευτέρῳ δὲ ἔτι τούτέων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θα-
 σίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων, ὡς ἀπόστα-
 σιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφῶας τὸ
 τεῖχος περικυβεῖν, καὶ τὰς νῆας εἰς Ἀβδῆρα κομίζειν.
 οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μηλήσιου 5
 πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐουσέων μεγάλων, ἐχρέον-

nia castra haberet, noctu adgressi *Brygi* Thraces, magnum militum numerum occiderunt, ipsumque vulnerarunt *Mardonium*. At ne hi quidem servitutem a Persis imminuentem effugere: etenim non prius ex his regionibus discessit *Mardonius*, quam in potestatem illos rede-gisset. Verumtamen, subactis his, retro duxit exercitum, quippe et terrâ clade a *Brygis* accepta, et mari maximam calamitatem ad *Athon* passus. Ita hae copiae, turpiter re gesta, in *Asiam* redierunt.

(46.) Altero vero ab his rebus anno primum *Thasios*, a vicinis insimulatos quasi defectionem molirentur, misso nuncio iussit *Darius* diruere murum, et naves suas *Abdera* devehere. *Thasii* enim, ex quo ab *Histiaceo* Milesio fuerant obsessi, quum magni illis

το τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναύπηγυμένοι μακρὰς, καὶ
 τῷχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσδοξ σφι
 ἐγένετο ἐκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ
 10 μὲν γε τῶν ἐν Σκαπτῇ Ἰλῃ τῶν χρυσεῶν μετάλλων,
 τὸ ἐπίπαν ὀγδῶκοντα τάλαντα προσῆιε· ἐκ δὲ τῶν ἐν
 αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τουτέων, συχγὰ δὲ οὕτω,
 ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασίοισι, εὐοῖσι καρπῶν ἀτελέσι, προσ-
 ῆιε ἀπὸ τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων, ἕτεος ἐκά-
 15 στου, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε,
 τριηκόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα. 47
 καὶ μακρῶ ἦν αὐτέων θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες
 ἀνεῦρον, οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην·
 ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου, τοῦ Φοίνικος, τὸ οὖνο-
 5 μα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα, ἔστι

essent reditus publici, pecuniis suis utebantur ad
 construendas naves longas, et ad validiorem murum
 urbi suae circumducendum. Erant autem illis redi-
 tus et ex continente et ex metallis. Certe ex his
 quae in *Scapte-hyle metalla* sunt, quae sunt auri.
 fodinae, omnino octoginta redibant talenta; ex his
 vero quae in ipsa Thaso, aliquanto quidem minus,
 sed tamen tantum, ut, quum essent vectigalium im-
 munes fructuum nomine pendendorum, ex conti-
 nente et ex metallis redirent Thasiis omnino quot-
 annis ducenta talenta, et, quando plurimum redi-
 bat, trecenta. (47.) Vidi etiam ipse haec metalla:
 quorum maxime admiranda mihi visa sunt ea, quae
 a *Phoenicibus* fuerant inventa, qui cum *Thaso* in-
 sulam hanc condiderunt, quae nunc ab hoc Thaso
 Phoenice nomen traxit. Sunt autem *Phoenicia* haec

τῆς Θάσου μεταξύ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου καὶ
 Κοινύρων, ἀντίον δὲ Σαμοθρηϊκῆς ὄρος μέγα, ἀνεστραμ-
 μένον ἐν τῇ ζητήσῃ. τοῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ
 Θάσιοι τῷ βασιλεῖ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέ-
 τερον κατέϊλον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς 10
 Ἀβδῆρα.

- 48 Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειράτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλή-
 νων ὅτι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἑαυτῷ, ἢ πα-
 ραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας, ἄλ-
 λους ἄλλῃ τάξας, ἀνα τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν
 βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλ- 5
 λάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς
 ἑαυτοῦ δασμοφόρους πόλεις τὰς παραβαλασσίους, κε-
 λεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιεέ-
 49 σθαι. Οὗτοί τε δὴ παρσκευάζοντο ταῦτα· καὶ τοῖσι

metalla inter duo Thasi loca, quorum alteri Aenryra nomen est, alteri Coenryra, adversus Samothraciam: ingens mons est, quaerendis metalli venis susque deque versus. Et haec quidem huiusmodi sunt. Caeterum *Thasii*, regis imperio parentes, et murum suum diruerunt, et naves cunctas devexerunt Abdera.

(48.) Post haec tentare *Graecorum* animos *Darius* instituit, cogniturus utrum secum bellum gesturi, an se ipsi tradituri essent. Igitur praecones per Graeciam, alios alio, dimisit, qui regis nomine terram et aquam a Graeciae populis poscerent. Dum vero hos in Graeciam mittit, simul alios praecones per maritimas civitates sibi tributarias dimisit, qui eas iuberent naves longas aliasque transvehendis equis comparare. (49.) Hae igitur comparabant im-

459, 43.

ἤκουσι εἰς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἡπειρωτῶν
 ἐδίδουσιν τὰ προύσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ δι
 νησιῶται, εἰς τοὺς ἀπικοίαιτο αἰτήσαντες. Οἳ τε δὴ ἄλ
 5 λοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ
 καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δέ σφι ταῦτα, ἰθέως Ἀθη
 ναῖοι ἐπέκλειτο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγι
 νήτας δεδωκέναι, ὥς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρα
 τεύωνται καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτῶν
 10 τές τε εἰς τὴν Σπάρτην, κατηγορεῖον τῶν Αἰγινητῶν τὰ
 πεποιήκοιεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ 50
 τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδῳ, βασιλεὺς
 εἰς Σπαρτιητῶν, διέβη εἰς Αἴγιναν, βουλόμενος συλ
 λαβεῖν Αἰγινητῶν τοὺς αἰτιωτάτους. ὥς δὲ ἐπειράτο
 5 συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν

peratas naves: qui vero in Graeciam venerunt legati,
 his multi quidem in continente populi ea, quae ipsis
 rex proposuerat postulaveratque, dedere; insulani
 vero omnes, ad quoscumque legati cum eisdem po
 stulatis pervenerunt. Igitur quum alii insulani ter
 ram et aquam regi dederunt, tum vero etiam *Aegi
 netae*. Qui quum hoc fecissent, protinus eis immine
 bant *Athenienses*, rati adversus se tendere illud Ae
 ginetarum factum, ut simul cum Persis bellum sibi
 inferrent. Itaque cupide arripientes hanc occasionem,
 Spartam misere legatos, qui accusarent Aeginctas
 huius facti caussâ, quod ad proditionem pertineret
 Graeciae. (50.) Qua audita accusatione, *Cleomenes*
Anaxandridae filius, rex Spartanorum, *Aeginam* tra
 iecit, comprehensurus hos ex Aeginetis qui eius rei
 maxime fuissent auctores. Ut vero comprehendere

Αἰγινήτων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα·
 ὁ δ' ἔφη, αὐτὸν οὐδένα ἄξιον χαίροντα Αἰγινήτων·
 αἰεὶ γὰρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιεῖν ταῦτα,
 ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν
 τῷ ἑτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν.“ ἔλεγε δὲ 10
 ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρχήτου. Κλεομένης δὲ,
 ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἶρετο τὸν Κριὸν ὅ τι οἱ
 εἴη τὸ ὄνομα· ὁ δὲ τὸ εἶν ἐφρασέ οἱ. ὁ δὲ Κλεομένης
 πρὸς αὐτὸν ἔφη· „Ἦδὴ νῦν καταχάλκου, ὦ Κριε, τὰ
 51 „κέραια, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.“ Ἐν δὲ τῇ 15
 Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάρχτος ὁ Ἀρί-
 στωνος, διέβαλλε τὸν Κλεομένηα, ἰὼν βασιλεὺς καὶ
 οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεστοτέρης· κατ'

eos est adgressus, quum alii Aeginetarum ei restite-
 runt, tum in his maxime *Crius*, Polycriti filius;
 qui, non impune, ait, illum quemquam ex Aegine-
 tis esse abducturum: non enim publico Spartanorum
 consilio eum hoc facere, sed pecunia corruptum
 ab Atheniensibus; alioqui simul cum altero
 rege venturum fuisse ad hos comprehendendos.
 Dixit autem haec ex Demarati mandato. *Cleomenes*
 igitur, Aeginâ abire coactus, ex *Crio* quaesivit,
 quodnam ei nomen esset? Qui quum verum respon-
 disset, dixit ei Cleomenes: *Nunc igitur, Aries!* [id
 significat Graecum nomen:] *cornua tua aere muni,*
quippe magnum in malum incursumus. (51.) Cleo-
 menem vero per id tempus Spartaе calumniabatur
Demaratus, Aristonis filius, qui domi manserat, rex
 et ipse Spartanorum, sed ex familia inferiore; non
 quidem ob aliam causam inferiore, nam ab eodem

460, 70.

5 ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑπαδεστέρης, ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γε-
γόνασι· κατὰ πρεσβυγενεῖν δέ πως τετίμηται μᾶλ-
λον ἢ Εὐρυσθένης.

Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιη- 52
τῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον, τὸν Ἀριστομάχου,
τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ἴλλου, βασιλεύοντα ἀγαγεῖν
σφέας εἰς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν ἐκτέαται, ἀλλ' οὐ
5 τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλόν,
Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὐνομα εἶναι Ἀρ-
γεῖν· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσιάνος,
τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος· ταύ-
την δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ
10 τέκνα, νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ, τοὺς τότε
έόντας, βουλεῦσαι κατὰ νόμον βασιλῆα τῶν παίδων

progenitore oriundi erant, nisi quod propter primo-
genituram magis in honore erat *Eurysthenis* pro-
sapia.

(52.) Etenim *Lacedaemonii*, contra quam a
poëtis omnibus memoratur, aiunt, non Aristodemi
filios, sed ipsum *Aristodemum*, Aristomachi filium,
Cleodaei nepotem, Hylli pronepotem, quum rex esset
Lacedaemoniorum, duxisse illos in hanc regionem
quam nunc ipsi obtinent. Haud multo vero interie-
cto tempore uxorem Aristodemi, cui nomen fuisse
Argiam; fuisse autem eandem aiunt filiam Autesio-
nis, neptin Tisameni, proneptin Thersandri, abne-
ptin Polynicis; hanc, inquam, peperisse gemellos:
et *Aristodemum*, postquam vidisset pueros, morbo
decessisse. Lacedaemonios autem, qui tunc fuissent,
decrevisse regem ex legis praescripto nominandum

Herod. T. III. P. I.

D

τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι. οὐκ ἂν δὴ σφέας ἔχειν ὁκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἑόντων· οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτῶν τὴν τεκούσαν. τὴν δὲ „οὐδὲ αὐτὴν, Φάναι, διαγινώσκειν“ 15 εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἴ πως ἀμφοτέροι γενοίετο βασιλῆες. Τοὺς ἂν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέω· ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν εἰς Δελφοὺς, ἐπειρησόμενους ὅτι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην καλεῦναι σφέας ἀμφοτέρα τὰ παῖδια ἡγή- 20 σασθαι βασιλῆας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, ἀπορέουσι οὐδὲν ἔσσαν ὅπως ἐξεύρωσι αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσήνιον, τῷ οὐνόμα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τὰ- 25

ex pueris eum qui maior esset natu. Quum vero nescirent, utrum ex illis eligerent, ut qui similes inter se et aequales essent; quumque nec nunc, nec ante cognovissent uter prior esset, interrogasse matrem. At illam dixisse, *ne se quidem ipsam internoscere*; et potuisse quidem illam utique verum dicere, sed cupivisse utrumque (si fieri forte posset) regem nominari. Lacedaemonios itaque, incerti quum essent, Delphos misisse, quid facto opus esset consulentes: Pythiamque eos iussisse, *ut puerum utrumque regem haberent, sed magis honorarent natu maiorem*. Quo accepto responso, quum nihilo minus incerti fuissent Lacedaemonii, quo pacto reperirent, uter eorum maior natu esset, consilium eis dedisse hominem Messenium, cui nomen fuisse Panitae. Suavissime igitur Lacedaemoniis hunc Paniten, ut obser-

460, 97.

δε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, Φυλάξαι τὴν γειναμένην, ὁκώ-
 τερον τῶν παίδων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ, ἣν μὲν
 κατὰ τὰ αὐτὰ. Φαίνεται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν
 ἔξιν ὅσον τι καὶ ἄζηται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἣν δὲ
 30 πλανᾶται καὶ ἐκείνη, ἐναλλάξ ποιεῦσα, δῆλὰ σφι
 ἔσεσθαι ὥς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε· ἐπ' ἄλλην τέ
 σφας τράπεσθαι ὁδόν. Ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας,
 κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, Φυλάξαντας τὴν
 μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν κατὰ τὰ αὐ-
 35 τὰ τιμᾶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ
 εἰδυῖαν τῶν εἵνεκεν ἐΦυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παι-
 δῖον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης, ὥς ἐὼν πρότερον,
 τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὐνομα τεθῆναι Εὐρυ-
 σθένεα, τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρά-

*varent matrem, viderentque utrum puerorum lavaret
 priorem, priorique cibum praeberet. Quod si illa
 deprehenderetur in hoc constanter eundem servare
 tenorem, habituros illos totam rem quam quae-
 rant et reperire cupiant: sin fluctuet illa, et modo
 hunc, modo illum priorem curet, satis illos intel-
 ligere posse, ne ipsam quidem matrem exploratam
 rem habere; et tunc quidem aliam ineundam fore
 rationem. Iam illos, iuxta Messenii monitum ob-
 servantes matrem filiorum Aristodemi, ignorantem
 ipsam cuius rei caussa observaretur, deprehendisse
 constanter eam et in cibo praebendo et in lavando
 praefерentem puerorum priorem. Sumsisse igitur La-
 cedaemonios hunc a matre alteri praelatum, ut natu
 maiorem, eumque in loco publico aluisse; nomen-
 que ei impositum fuisse Eurysthenis, minori vero*

θύντας, αὐτοὺς τε, ἀδελφεοὺς ἔοντας, λέγουσι διαφά- 40
 ρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆς ἀλλήλοισι, καὶ
 53 τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους ὡσαύτως διατελέειν. Ταῦ-
 τα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μῦθοι Ἑλλήνων. τὰδε
 δὲ, κατὰ ταῦτα λεγόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω
 τούτους γὰρ δὴ τοὺς Δωριέων βασιλῆας μέχρι μὲν Περ-
 σέος τοῦ Δανάης, τοῦ θεοῦ ἀπτόντος, καταλεγομένους 5
 ὀρθῶς ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσι Ἑλ-
 ληνες· ἥδη γὰρ τηλικαῦτα εἰς Ἑλληνας οὗτοι ἐτέλειον.
 ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέ-
 καθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεισι ἐπωνυμίῃ Περσέϊ οὐ-
 δεμὶν πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρύων. 10
 ἥδη ὦν ὀρθῶ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρ-
 θῶς εἴρηται μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης, τῆς Ἀκρίσιου, κα-
 ταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, Φαινοῖατο

Proclis. Et hos ipsos fratres, postquam adolevis-
 sent, per omne vitae tempus discordes inter se fuisse
 aiunt, et pari modo constanter animatos esse illorum
 posteros. (53.) Haec quidem soli ex Graecis Lace-
 daemonii narrant. Iam vero, quaec ommuni consensu
 a Graecis memorantur, haec dicam: scilicet *Dorien-*
sium hos *reges* usque ad Perseum, Danaae filium,
 praetermisso dei nomine, recte recenseri a Graecis;
 et esse illos *Hellenas* [id est *Graecos*] adfirmari: iam
 tunc enim Hellenibus hi accensebantur. Dixi au-
 tem *usque ad Perseum*, neque altius repetii eorum
 genus, hac caussâ, quoniam Persei pater mortalis
 nullus nominatur, quemadmodum Herculis Amphi-
 tryo. Itaque recte et idonea de caussa dixi, *usque ad*
Perseum. Sin a Danaë, Acrisii filia, per patres ad-

461, 25.

15 αὐ ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενέες. ταῦτα μὲν νυν, κατὰ τὰ Ἕλληες λέγουσι, γε-
 γενηλόγηται. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐ- 54
 τὸς ὁ Περσεύς, ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ'
 οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέ-
 ρας, ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περσεΐ οὐδέν, τού-
 5 τους δὲ εἶναι, κατὰ περ Ἕλληες λέγουσι, Αἰγυπτίους.
 Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω. ὅτι δὲ, ἐόν- 55
 τες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι, ἔλαβον τὰς Δω-
 ριέων βασιλείας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτέων εἴρηται,
 εἴσομεν αὐτά. τὰ δὲ ἄλλοι οὐ καταλάβοντο, τούτων
 μνήμην ποιήσομαι.

Γέρεα δὲ δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώ- 56
 κασι· ἱερῶσύναις δύο, Διὸς τε Λακεδαιμόνος, καὶ Διὸς
 Οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν αὖ βούλων-

scendendo repetere genus velimus, reperiemus *Dor-
 iensium duces origine Aegyptios* fuisse. Haec igitur,
 ex Graecorum ratione, illorum genealogia est.
 (54.) Ut vero *Persarum* fert traditio, ipse *Perseus*,
Assyrius quum esset, Graecus est factus, non vero
Persei maiores: *Acrisii* vero progenitores generis
 propinquitatem ad *Perseum* nihil pertinere, sed esse,
 quemadmodum Graeci dicunt, *Aegyptios*. (55.) Et
 haec quidem de his dicta sufficiant. Cur vero, et
 quibus rebus gestis, *Aegyptii* quum essent, *Dorien-
 sium* reges evaserint, omitto memorare, quum ab
 aliis haec exposita sint. Quae vero alii non occupa-
 runt, eorum mentionem faciam.

(56.) Nempe honores et privilegia, regibus a *Spartaniis* tributa, haec sunt. Sacerdotia duo, Iovis La-

ται χώρη· τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητῶν διακα-
 λυτὴν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγῃ ἐνέχεσθαι. στρατευο- 5
 μένων δὲ, πρώτους εἶναι τοὺς βασιλῆας, ὑστάτους δὲ
 ἀπέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατῆς Φυ-
 λάσσειν αὐτοὺς. προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξο-
 δήσοι, ὁκόσοισι αὖ ὧν ἐθέλωσι τῶν δὲ θυμένων ἀπάν-
 των τὰ δέρματα τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. 10
 57 ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα, τὰ εἰρη-
 ναῖα, κατὰ τάδε σφι δέδοται. ἢ θυσίῃ τις δημοτελὴ
 ποιῆται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζει τοὺς βασιλῆας·
 καὶ ἀπὸ τούτων πρώτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας
 ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοις δαιτυμόνεσι· καὶ 5
 σπονδαρχίας εἶναι τούτων, καὶ τῶν τυθέντων προβά-
 των τὰ δέρματα. νεομηρίας δὲ ἀνὰ πάσας, καὶ ἐβδό-

cedaemonii, et Iovis Coelestis: tum *belli inferendi potestas* in quamcumque velint terram; cui potestati intercedere nemo Spartanus potest, quin piaculari se crimine obliget. Quum in bellum proficiscuntur, primi incedunt *reges*, postremi redeunt: et centum delecti viri in exercitu eos custodiunt. Victimis utuntur in expeditionibus, quotcumque volunt; et omnium immolatarum pecudum et pelles et terga ipsi accipiunt. Haec sunt, quae ad bellum pertinent. (57.) In pace hi eisdem honores et praemia concessa. Si quis publicum facit sacrificium, primi in coena sedent *reges*, et ab his fit distribuendorum ciborum initium, ita quidem ut utrique regi de rebus omnibus duplex portio tribuatur, quam caeteris convivis: libamina etiam hi auspicantur, iidemque mactatarum pecudum pelles accipiunt. Ad haec, singulis no-

μας ἰσταμένου τοῦ μηνός, δίδουσαι ἐκ τοῦ δημοσίου
 ἰρήϊον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον αἰλ-
 10 Φίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικὴν· καὶ ἐν τοῖσι
 αἰγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαιρέτους· καὶ προξένους ἀπο-
 δεικνύναι τούτοις προσκεῖσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν
 αἰστῶν, καὶ Πυθίους αἰρέσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύ-
 θιοι, εἰσὶ Θεοπρόποι ἐς Δελφοὺς, σιτιόμενοι μετὰ τῶν
 15 βασιλέων τὰ δημόσια. μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι
 ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφί-
 των τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· πα-
 ρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδουσαι· τὰντὸ δὲ τοῦτο καὶ
 πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμαῖσθαι. τὰς δὲ
 20 μαρτησίας τὰς γινομένας, τούτους φυλάσσειν· συνειδέναι
 δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μόνους τοὺς βα-

viluniis, et septimo cuiusque mensis die, utrique re-
 gum ex publico datur perfecta victima in Apollinis
 templo mactanda, et farinae medimnus, et vini quar-
 tarius Laconicus. In omnibus ludis publicis sedes
 primarias et praecipuas habent. Proxenos civitatibus
 iidem nominant e civibus quoscumque voluerint; et
 uterque duos nominat Pythios: sunt autem *Pythii*,
 cives qui Delphos mittuntur ad consulendum oracu-
 lum; hique publice cum regibus aluntur. Quando
 ad coenam non veniunt reges, utrique domum mit-
 tuntur duo choenices farinae, et vini cotyla: prae-
 sentibus vero tribuitur de omnibus rebus duplex
 portio; idemque illis honos habetur, quoties a pri-
 vato homine ad coenam vocantur. Edita vaticinia hi
 custodiunt, sed ita ut eorumdem conscii sint Pythii.
 Iudicant soli reges de hisce solum rebus: de virgine

σιλήας τασάδε μούνα· πατρούχου τε παρθένου πέρι,
 ἐς τὸν ἰκνέται ἔχειν, ἣν μή περ ὁ πατήρ αὐτὴν ἐγγυή-
 σῃ· καὶ ὁδῶν δημοσιῶν πέρι. καὶ ἦν τις θετὸν παῖδα
 ποιέσθαι ἐθέλη, βασιλῆων ἐναντίον ποιέσθαι. καὶ πα- 25
 ρίξειν βουλευούσι τοῖσι γέροισι, ἐοῦσι δὲ δέουσι τριή-
 κοντα· ἦν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστα σφι τῶν γερόν-
 των προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλῆων γέρεα, δύο
 58 ὑήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν. Ταῦτα μὲν
 ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιη-
 τέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε. ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ
 γεγονός κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν· κατὰ δὲ τὴν πό-
 λιν γυναῖκες περιϊοῦσαι, λέβητα κροτέουσι. ἐπεὰν ὧν 5
 τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἐκάστης ἐλευ-
 θεροὺς δύο καταμιαίνεισθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ
 ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέεται. νόμος

paternorum omnium bonorum haerede, cui illa nu-
 bere debeat, nisi iam a patre fuerit desponsata; et de
 viis publicis. Tum, si quis adoptare voluerit filium, is
 coram regibus id facere tenetur. Adsident reges de-
 liberantibus senatoribus, qui sunt numero duodetri-
 ginta: quod si in senatum non veniunt, hi ex sena-
 toribus qui proxime illos cognatione adtingunt, re-
 gum habent honores, et duo suffragia conferunt,
 praetereaue tertium, suum ipsorum. (58.) Ista igitur
 viventibus *regibus Spartanis* publice tribuuntur:
 mortuis vero, haecce. Nunciant equites *obitum regis*
 per universam Laconicam; in urbe vero circumeuntes
 mulieres lebetem pulsant. Quo facto, necesse est ut
 ex quaque domo duo liberi homines, mas et foemina,
 luctu squalcant: id ni faciunt, gravem mulctam incur-

δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλῆων τοὺς θανάτους ἐστὶ αὐτοὺς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρεῶνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλῆων. ἐπεὶ γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δὲ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῶ τῶν περιοίκων ἀναγκαστοὺς εἰς τὸ κῆδος ἵεναι. ταυτέων ὧν καὶ τῶν εἰλωτέων καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὶ συλλεχθῶσι εἰς ταῦτο πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονται τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμαγῇ διαχρέωνται ἀπλέτῳ· Φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλῆων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλῆων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες, ἐν κλῆνι εὖ ἐστρωμένη ἐκφέρουσι. ἐπεὶ δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἴσταται σφι, οὐδ'

runt. Est autem mos Lacedaemoniorum in regum obitu idem qui Barbarorum in Asia: plerique enim barbari in obitu regum suorum eodem utuntur instituto. Mortuo enim rege Lacedaemoniorum, non Spartani solum, sed et ex tota Laconica circum habitantium certus quidam numerus ad prosequendum funus convenire tenetur. Hi igitur, et hilotae, et Spartani ipsi, postquam multa millia numero convenere, promiscue cum mulieribus frontes gnaviter plangunt, immensaque edunt lamenta, *postremum* semper *ex regibus optimum fuisse* dicentes. Quod si in bello mortuus rex est, eius simulacrum effingunt, et pulcre strato lectulo impositum efferunt. Sepulto rege, per decem dies nec populi concio instituitur, nec magistratuum consessus, sed per hos dies continuos lu-

- ἀρχαιρεσίη συνίξει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας.
 59 Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπὶ αὖ ἀπο-
 θανόντος τοῦ βασιλῆος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗ-
 τος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ
 ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμε-
 νος βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον Φόρον μετῴει πάσῃσι 5
 60 τῇσι πόλιν. Συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυπτίοισι
 Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μά-
 γιστροι ἐκδέχονται τὰς πατρῷας τέχνας· καὶ αὐλητῆς
 τε αὐλητῶ γίνεται, καὶ μάγιστρος μαγίστρου, καὶ κήρυξ
 κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιθέμενοι ἄλλοι σφέας 5
 παρακληίουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι.
 ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.
 61 Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα, ὄντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ
 κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημά-

gent. (59.) Etiam in hoc Lacedaemoniis convenit cum Persis, quod *defuncti regis successor* in regni sui auspiciis aere alieno liberat quemlibet Spartanum, qui vel regi vel publico aliquid debuit. Similiter enim apud Persas recens constitutus rex civitatibus omnibus tributum, quod nondum persolverunt, remittit. (60.) Cum Aegyptiis vero hoc commune Lacedaemonii habent, quod apud illos *praecones* et *tibicines* et *coqui* in patrias artes succedunt; et tibi- cen filius est tibicinis, coquus coqui, praeco praeconis: neque praeconis filium alius, ob vocis claritatem munus hoc ambiens, excludit; sed quilibet negotium suum patrio more exsequitur. Atque haec quidem ita se habent.

(61.) ΚΛΕΟΜΕΝΕΜ ἰgitur, Aeginae tunc versan-

ρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινήτων οὐτω κηδόμενος, αἷς φέ-
 νω καὶ ἄγῃ χρωόμενος. Κλεομένης δὲ, νοστήσας ἀπ'
 5 Αἰγίνης, ἐβούλετο τὸν Δημάρχον παῦσαι τῆς βασι-
 λείης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιούμε-
 νος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι
 γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγ-
 νώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυ-
 10 ναῖκα· ὧδε δὲ γαμέει. Ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιατῶν
 ἀπὸ τῶ προσκεῖτο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων.
 τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε εἶσθαι γυνὴ καλλίστη μακροῦ
 τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη
 ἐξ αἰσχίστης γενομένη. Ἐοῦσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος φλαύ-
 15 ρην, ἣ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέ-
 ρα, καὶ δυσειδέα εἶδον, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς

tem, et communi Graeciae bono navantem operam,
 quum accusasset *Demaratus*, non Aeginetis ille stu-
 dens, sed invidia et odio ductus; tum vero Cleome-
 nes, ex Aegina reversus, regiam dignitatem abrogan-
 di Demarato consilium cepit; cuius exsequendi con-
 siliū haec res ei ansam occasionemque praebeuit. *Ari-
 ston*i, Spartae regi, quum duas deinceps uxores du-
 xisset, liberi ex his nulli prognati erant. Cuius rei
 non suam esse culpam existimans, tertiam duxit uxo-
 rem: duxit autem hoc modo. Erat illi amicus civis
 Spartanus, quo civium omnium familiarissime Ari-
 ston utebatur. Hic vir uxorem habuit longe formo-
 sissimam omnium quae Spartae erant mulierum: et
 ea quidem *formosissima ex deformissima* evaserat.
 Etenim quum turpis fuisset adspectu, nutrix illius,
 puellam ita deformem videns esse hominum opu-

- ἀρχαιρεσίῃ συνίξει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας.
- 59 Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπὶ αὖ ἀπο-
θανόντος τοῦ βασιλῆος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗ-
τος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ
ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμε-
νος βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον φόρον μετῴει πάσῃσι 5
60 τῇσι πόλεσι. Συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυπτίοισι
Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μά-
γειροι ἐκδέκονται τὰς πατρῷας τέχνας· καὶ αὐλητῆς
τε αὐλητῶ γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κήρυξ
κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιθέμενοι ἄλλοι σφέας 5
παρακληίουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελεύουσι.
ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.
- 61 Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα, ἔοντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ
κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημά-

gent. (59.) Etiam in hoc Lacedaemoniis convenit cum Persis, quod *defuncti regis successor* in regni sui auspiciis aere alieno liberat quemlibet Spartanum, qui vel regi vel publico aliquid debuit. Similiter enim apud Persas recens constitutus rex civitatibus omnibus tributum, quod nondum persolverunt, remittit. (60.) Cum Aegyptiis vero hoc commune Lacedaemonii habent, quod apud illos *praecones* et *tibicines* et *coqui* in patrias artes succedunt; et tibi-ccn filius est tibicinis, coquus coqui, praeco praeconis: neque praeconis filium alius, ob vocis claritatem munus hoc ambiens, excludit; sed quilibet negotium suum patrio more exsequitur. Atque haec quidem ita se habent.

(61.) CLEOMENEM igitur, Aeginae tunc versan-

ρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινήτεον οὔτω κηδόμενος, ὡς Φθόνῳ καὶ ἄγῃ χρωόμενος. Κλεομένης δὲ, νοστήσας ἀπ' Αἰγίνης, ἐβούλετο τὸν Δημάρτην παῦσαι τῆς βασιλῆως, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν εἰς αὐτὸν ποιούμενος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι γυναικας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγνώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυναῖκα· ὧδε δὲ γαμέει. Ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτητίων ἀνὴρ, τῷ προσεκέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε εἶῶσα γυνὴ καλλίστη μακροῦ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη. Ἐοῦσαν γάρ μιν τὸ εἶδος Φλαύρην, ἣ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρας, καὶ δυσειδέα εἶῶσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς

tem, et communi Graeciae bono navantem operam, quum accusasset *Demaratus*, non Aeginetis ille studens, sed invidia et odio ductus; tum vero Cleomenes, ex Aegina reversus, regiam dignitatem abrogandi Demarato consilium cepit; cuius exsequendi consilii haec res ei ansam occasionemque praebeuit. *Aristoni*, Spartae regi, quum duas deinceps uxores duxisset, liberi ex his nulli prognati erant. Cuius rei non suam esse culpam existimans, tertiam duxit uxorem: duxit autem hoc modo. Erat illi amicus civis Spartanus, quo civium omnium familiarissime Ariston utebatur. Hic vir uxorem habuit longe formosissimam omnium quae Spartae erant mulierum: et ea quidem *formosissima ex deformissima* evaserat. Etenim quum turpis fuisset adspectu, nutrix illius, puellam ita deformem videns esse hominum opu-

γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα, ἐπιφράζεται τοιάδε. ἐφόρει αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην εἰς τὸ τῆς Ἑλένης ἱερόν· τὸ δ' ἔστι ἐν τῇ Θεράπῃ καλυμένη, ὑπερβέ τοῦ Φοιβηίου ἱεροῦ. ὅπως 20 δὲ ἐνείκειε ἢ τροφός, πρὸς τε τῷ γαλμα ἴστα, καὶ ἐλίσσεται τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δὴ κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανεῖσαν δὲ, ἐπείρεσθαί μιν ὅτι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον 25 φορέει. τὴν δὲ καλεῦσάι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρήσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γεινόμενων μηδενὶ ἐπιδεικνύσαι· τὴν δὲ πάντως ἑαυτῇ κελεύειν ἐπιδείξαι. ὁρᾶσαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ιδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν

lentorum filiam, vidensque parentes illius in magna calamitate ponere turpem filiolarum formam, haec animadvertens nutrix, tale inivit consilium. Quotidie gestabat eam in *Helenae templum*, quod est in loco qui Therapna vocatur, supra Phoebeum templum. Quoties autem puellam eo gestasset, statuebat illam ante deae simulacrum, supplexque rogabat deam, ut *deformitate liberare puellam vellet*. Iam die quodam, quum templo egrederetur nutrix, adparuisse ei dicitur mulier, quaerens ex ea *quid esset quod in ulnâ gestaret?* Cui quum illa respondisset, *puellam se gestare*, rogasse mulierem, ut *sibi monstraret puellam*. Neganti nutrici, dicentique *velitum sibi a parentibus esse ne cuiquam eam monstraret*, etiam atque etiam hanc instituisse, ut *sibi ostenderet*. Tum nutricem, ut vidit plurimum interesse mulieris videre puellam, ita denique illi osten-

30 τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παι-
 διου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι, ὡς καλλιστεύσει πασίων τῶν
 ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρας
 μεταπιστεῖν τὸ εἶδος. Γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμου ὥρην
 ἀπικομένην Ἄγητος ὁ Ἀλκείδω, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρί-
 στωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἔκνιζε ἄρα τῆς γυ- 62
 ναικὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιάδε. αὐτὸς τε
 τῷ ἐταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὐτῇ, ὑποδέκεται δωτίνην δώ-
 σειν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἐν τὸ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἔλθαι,
 5 καὶ τὸν ἐταῖρον ἑαυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν ὁμοίην δι-
 δόναι. ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὀρέων
 ἐβῆσεν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, κατανέει ταῦτα· ἐπὶ
 τούτοις δὲ ὄρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτὸς τε ὁ Ἀρί-
 στων ἔδωκε τοῦτο, ὅτι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κειμηλίων
 10 τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγητος καὶ αὐτὸς, τὴν ὁμοίην ζητέων

disse; et hanc, tacto puellae capite, dixisse, *formae praestantiâ superaturam eam Spartanæ omnes mulieres*. Atque inde ab illo ipso die mutatam esse eius formam. Hanc igitur, ubi nubilis facta est, in matrimonium duxit Agetus, hic quem dixi Aristonis amicus. (62.) Cuius mulieris amore urens *Ariston*, talem iniit rationem. Amico, cuius haec uxor erat, recipit ipse, *dono ei se daturum quancumque rerum suarum omnium ille selegisset*, iubetque amicum, ut *parem sibi referat gratiam*. Et ille, nihil de uxore sua veritus, quum videret esse etiam Aristoni uxorem, in conditionem consensit: atque in hoc ipsum mutuis se iuramentis ambo obligarunt. Deinde *Ariston* dedit illi pretiosissimum nescio quod *cimeliorum suorum*, quod selegerat Agetus: et ipse,

φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὲ τοῦ ἐταίρου τὴν γυ-
 ναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλὴν τούτου μούνου
 τὰ ἄλλα, ἔφη, καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος μὲν τοι τῷ τε
 ὄρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπὶ ἀπάγε-
 63 σθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ
 Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμφάμενος. ἐν δὲ οἱ χρό-
 νῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ
 γυνὴ αὕτη, τίκει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρхτον· καὶ τις οἱ
 τῶν οἰκετῶν ἐν Θάκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, 5
 ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ, ἐπιστάμενός τε
 τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων
 συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας· „Οὐκ
 ἂν ἐμὸς εἴη.“ Τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι· πρῆγμα
 μάντι οὐδὲν ἐποιήσαντο τὸ παραυτίκα. ὁ δὲ παῖς αὖξε- 10
 το, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ

par ab illo sibi referri postulans, ibi tunc uxorem amici
 conatus est secum abducere. At ille, *in omnia alia,*
hoc uno excepto, se consensisse, ait: verum tamen
 quum iuramento esset obstrictus, doloque circum-
 ventus, abduci eam passus est. (63.) Ita igitur ter-
 tiam uxorem, repudiatâ secundâ, *Ariston* duxit.
 Eique haec eadem mulier intra tempus iusto brevius,
 decimo nondum expleto mense, peperit hunc, de
 quo hic agitur, *Demaratum*: et Aristoni tunc in
 consessu ephorum sedenti unus e famulis nuncia-
 vit, *natum ei esse filium.* At ille, memor temporis
 quo duxerat uxorem, et digitis numerum iniens men-
 sium, interposito iureiurando ait, *Hic meus esse*
non potest. Idque audiverant ephori: nec tamen
 statim curae admodum illis fuerat id verbum. Post-

466, 72.

τὸν Δημάρετον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημά-
 ρητον δὲ αὐτῷ οὐνομα ἔθετο, διὰ τὸδε· πρότερον τούτων,
 πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι
 15 διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλῆων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενο-
 μένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μὲν
 οἱ τὸ οὐνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνου δὲ προϊόντος, 64
 Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασι-
 λήην. ἔδεε δὲ, ὡς ἔοικε, ἀνάπυστα γεγόμενα ταῦτα κα-
 ταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιλείης, διὰ τὰ Κλεο-
 5 μένει διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε, ὁ Δημάρητος,
 ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσίνος, καὶ δὴ καὶ τότε,
 ἐπ' Αἰγινήτων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος.
 Ὀρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευ- 65
 τυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἁγίος, ἐόντι οἰκίῃς τῆς αὐτῆς

quam vero adolevit puer, dicti poenituit Aristonem;
 etenim quam maxime suum esse filium Demaratum
 existimabat: et nomen *Demaratum* [id est, *Votis
 populi expetitum*] hac caussa ei imposuit, quod an-
 tea Spartani publice susceptis pro Aristone votis, ut
 viro omnium ante id tempus regum probatissimo,
 deos erant precati, ut filius ei nasceretur. (64.)
 Succedente tempore e vita discessit Ariston, et *De-
 maratus* regnum suscepit. Fuisse autem videtur in
 fatis, ut ista res, quum comperta fuisset, regno exue-
 ret Demaratum, eo quod magnum in odium incurrerat
 Cleomenis, primum, exercitu Eleusi abducto, deinde
 (ut dixi) tunc, quum Cleomenes in Aeginam traie-
 cisset adversus hos qui cum Medis sentiebant. (65.)
 Itaque ulcisci eum cupiens *Cleomenes*, paciscitur
 cum *Leotychide*, Menaris filio, Agidis nepoti, in hanc

Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλῆα
 ἀντὶ Δημαρήτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευ-
 τυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγωναὶς διὰ 5
 πῆγμα τοιόνδε. ἀρμολομένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον
 τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρτος
 ἐπιβουλεύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου, φθά-
 σας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας, καὶ σὺν γυναικί.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὴ ἡ ἐς τὸν Δημά- 10
 ρητον ἐγεγόνει· τότε δὲ, ἐκ τῆς Κλεομένηος προθυμίας,
 ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτου, Φάς „αὐτὸν οὐκ
 ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἔοντα παῖδα
 Ἀρίστωνος.“ μετὰ δὲ τὴν καταμοσίνην ἐδίωκε, ἀνασώ-
 ζων ἐκείνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγ- 15
 γειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλεόμε-

conditionem, ut ille, suâ operâ rex creatus in locum
 Demarati, ipsum sequeretur adversus Aeginetas. Fue-
 rat autem *Leotychides* inimicus Demarati, hac ma-
 xime de caussa; quod, quum Percalum, Chilonis
 filiam, neptin Demarmeni, sibi desponsasset, Dema-
 ratus per insidias nuptiis illis frustratus erat Leoty-
 chidem, praeceptamque illi Percalum ipse duxerat
 uxorem. Haec quum fuisset inimicitiarum Leoty-
 chidis adversus Demaratum origo, tunc a Cleomene
 sollicitatus *Leotychides*, iurat contra *Demaratum*,
 dicens, *non legitime illum regem esse Spartanorum,*
nec enim filium esse Aristonis. Deinde, post
 interpositum hoc iuramentum, iudicio eum est per-
 secutus, in memoriam revocans verbum istud, quod
 Aristoni tunc exciderat, quum ei famulus recens na-
 tum renunciasset filium; ubi numero inito mensium

467, 100.

νος τοὺς μῆνας, ἀπόμωσε, Φᾶς „οὐκ ἑαυτοῦ εἶναι.“
 ταύτου δὲ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέ-
 Φαινε τὸν Δημάρτην οὔτε ἐξ Ἀρίστανος γεγονότα, οὔτε
 20 ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρ-
 τυρας παρεχόμενος κείνους, οἱ τότε ἔτυχον πάρεδροί τε
 ἔόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστανος. Τέλος δὲ, 66
 ἔόντων περὶ αὐτέων νεκέων, ἔδοξε Σπαρτιήτησι ἐπειρε-
 σθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι „εἰ Ἀρίστανος εἴη
 παῖς ὁ Δημάρτης.“ Ἀναΐστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίας
 5 τῆς Κλεομένης ἐς τὴν Πυθίην, ἐμβαῦτα προσποιέεται
 Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελ-
 φοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν
 τὴν πρόμαντιν ἀνακρίβει, τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγε-
 σθαι, λέγειν. οὕτω δὲ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτῶντων τῶν Θεο-

iurans dixerat, *non esse illum filium suum*. Huic
 verbo insistens *Leotychides* declaravit *Demaratum*
nec Aristone genitum, nec legitime regnantem
Spartae; testes advocans eosdem ephoros, qui tum
 cum illo sederant in consilio, et verbum istud ex
 ore Aristonis audierant. (66.) Postremo, quum ea
 de re exstitissent rixae, placuit Spartanis ex Delphi-
 ob oraculo quaerere, *an Aristonis filius esset De-*
maratus? Quod quum de industria ita decernendum
 curasset *Cleomenes*, ut de ea re ad Pythiam referre-
 tur; tum vero idem *Cleomenes* Cohonem sibi concii-
 liavit, *Aristophanti* filium, virum maxima apud Del-
 phenses auctoritate; qui *Periallae* prophetissae per-
 suasit, ut ea diceret, quae *Cleomenes* dici volebat.
 Ita igitur interrogantibus his, qui ad consulendum
 oraculum missi erant, respondit Pythia, *non esse*
Herod. T. III. P. I. E

πρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. 10
 Τότερ' αὖ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ
 Κέβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρό-
 μαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

- 67 Κατὰ μὲν δὴ Δημάρητου τὴν κατάπαυσιν τῆς βα-
 σιλείης οὕτω ἐγένετο. Ἐφύγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρ-
 τας εἰς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδιος. μετὰ τῆς βασι-
 λείης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἰρεθείς ἀρ-
 χήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαῖδιαι· θρωμένον δὲ τοῦ Δη- 5
 μαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγονὼς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς
 ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν Θεράποντα, ἐπὶ γέλωτί τε
 καὶ λάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημάρητον, „ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἀρ-
 χεῖν μετὰ τὸ βασιλεύειν.“ ὁ δὲ, ἀλγύσας τῷ ἐπειρω-
 τήματι, εἶπε Φαῖς, „αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆ- 10
 σθαι, κῆνον δέ, οὐ· τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἀρ-

Aristonis filium Demaratum. Attamen postero tem-
 pore comperta ea fraus est, et Cobon Delphis profu-
 git, prophetissae vero abrogatum est munus.

(67.) Hoc igitur modo abrogata Demarato regia
 dignitas est. Deinde vero, relictâ Spartâ, ad Medos
 profugit *Demaratus*, ob contumeliam huiusmodi.
 Postquam regno fuit exutus, ad gerendum magistra-
 tum erat electus. Quumque esset solenne ludicrum,
 quod *Gymnopaedias* vocant, *Leotychides*, rex iam
 creatus in Demarati locum, risus et contumeliae caus-
 sa misso famulo ad *Demaratum*, qui et ipse spe-
 ctator aderat, quaesivit ex eo, *quale-nam illi vide-*
retur, hunc gerere magistratum post regiam di-
gnitatem? Cui ille, indignatus interrogatione, re-
 spondit, *se quidem utrumque esse expertum, nec*

ξεν Λακεδαιμονίοισι ἡ μυρὶς κακότητος, ἡ μυρὶς εὐ-
 δαιμονίης. “ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ κατακαλυψάμενος,
 ἥϊε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἐωυτοῦ οἰκία· αὐτίκα δὲ πα-
 15 ρασκευασάμενος, ἔβηε τῷ Διὶ βοῦν· θύσας δὲ, τὴν
 μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεις ἐς τὰς 68
 χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχχνων, κατικέτευε, λέγων τοιαύδε·
 „ ὦ μήτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἰκέ-
 „ τεύω, καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν
 5 „ ἀληθινήν, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶ λόγῳ. Λευτυχί-
 „ δης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, κεύουσάν σε
 „ ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίσταναν·
 „ οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες, φασὶ σε
 „ ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι
 10 „ ἐκείνου παῖδα. Ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν,

vero illum: caeterum interrogationem hanc La-
cedaemoniis aut infinitae calamitatis, aut in-
finitae felicitatis fore initium. His dictis, velatâ
facie theatro egressus, domum suam abiit: ibique
protinus, praeparatis rebus necessariis, Iovi bovem
immolavit, et eo mactato vocavit matrem. (68.)
Quae postquam advenit, datâ in manus illius extorum
parte victimae, supplex eam Demaratus adlocutus est
his verbis: Mater, et alios omnes deos testatus, et
hunc Herceum [id est, domus nostrae praesidem]
Iovem, oro te atque obsecro, ut verum mihi dicas,
quis ex rei veritate pater sit meus. Leotyichides
enim in litis contentione dixit, gravidam te ex
priori viro congressam esse cum Aristone: qui
vero contumeliosiore rumore sequuntur, aiunt
cum servo asinario te esse congressam, et illius

πρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. 10
 Τότερ' αὖ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ
 Κόβων τι ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρό-
 μαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

- 67 Κατὰ μὲν δὴ Δημάρητου τὴν κατάπαυσιν τῆς βα-
 σιλείης οὕτω ἐγένετο. Ἐφύγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρ-
 τῆς εἰς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδος. μετὰ τῆς βασι-
 λείης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἤρχε αἰρεθεὶς ἀρ-
 χήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδαίαι· θεωμένου δὲ τοῦ Δη- 5
 μαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγωναὶς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς
 ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν Φεράποντα, ἐπὶ γέλωτί τε
 καὶ λάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημάρητον „ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἄρ-
 χεῖν μετὰ τὸ βασιλεύειν.“ ὁ δὲ, ἀλγύσας τῷ ἐπειρω-
 τήματι, εἶπε Φᾶς „αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆ- 10
 σθαι, κεῖνον δὲ, οὐ· τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρ-

Aristonis filium Demaratum. Attamen postero tem-
 pore comperta ea fraus est, et Cobon Delphis profu-
 git, prophetissae vero abrogatum est munus.

(67.) Hoc igitur modo abrogata Demarato regia
 dignitas est. Deinde vero, relictâ Spartâ, ad Medos
 profugit *Demaratus*, ob contumeliam huiusmodi.
 Postquam regno fuit exutus, ad gerendum magistra-
 tum erat electus. Quumque esset solenne ludicrum,
 quod *Gymnopaedias* vocant, *Leotychides*, rex iam
 creatus in Demarati locum, risus et contumeliae caus-
 sa misso famulo ad *Demaratum*, qui et ipse spe-
 ctator aderat, quaesivit ex eo, quale-nam illi vide-
 retur, hunc gerere magistratum post regiam di-
 gnitatem? Cui ille, indignatus interrogatione, re-
 spondit, se quidem utrumque esse expertum, nec

Ξεν Λακεδαιμονίοισι ἡ μυρὴς κακότητος, ἡ μυρὴς εὐ-
 δαιμονίης.“ Ταῦτα δὲ εἰπας, καὶ κατακαλυψάμενος,
 ἥϊς ἐκ τοῦ Θεήτρου εἰς τὰ ἐωυτοῦ οἰκία· αὐτίκα δὲ πα-
 15 ρασκευασάμενος, ἔθυε τῷ Διὶ βοῦν· θύσας δὲ, τὴν
 μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθéis ἐς τὰς 68
 χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχχνων, κατικέτευε, λέγων τοιάδε·
 „ὦ μήτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἰκε-
 „τεύω, καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν
 5 „ἀληθῆν, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶ λόγῳ. Λευτυχί-
 „δης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, κεύουσάν σε
 „ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστων·
 „οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες, φασὶ σε
 „ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι
 10 „ἐκείνου παῖδα. Ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν,

*vero illum: caeterum interrogationem hanc La-
 cedaemoniis aut infinitae calamitatis, aut in-
 finitae felicitatis fore initium. His dictis, velat à
 facie theatro egressus, domum suam abiit: ibique
 protinus, praeparatis rebus necessariis, Iovi bovem
 immolavit, et eo mactato vocavit matrem. (68.)
 Quae postquam advenit, datà in manus illius extorum
 parte victimae, supplex eam Demaratus adlocutus est
 his verbis: Mater, et alios omnes deos testatus, et
 hunc Herceum [id est, domus nostrae praesidem]
 Iovem, oro te atque obsecro, ut verum mihi dicas,
 quis ex rei veritate pater sit meus. Leatyichides
 enim in litis contentione dixit, gravidam te ex
 priori viro congressam esse cum Aristone: qui
 vero contumeliosiore rumore sequuntur, aiunt
 cum servo asinario te esse congressam, et illius*

68 HERODOTI HISTOR. VI.

„εἰπεῖν τῶληθές. οὔτε γὰρ, εἴ περ πεποίηκας τι τῶν
 „λεγομένων, μούνη δὴ πεποίηκας, μετὰ πολλέων δέ·
 „ὅ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρ-
 „μα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς προ-
 69 „τέρας γυναῖκας.“ Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ 15
 ἀμείβετο τοῖσδε· „ὦ παῖ, ἐπεὶ τε με λιτῇσι μετέρ-
 „χαι εἰπεῖν τὴν ἀληθείην, πᾶν εἰς σὲ κατειρήσεται
 „τῶληθές. ὥς με ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑαυτοῦ, νυκτὶ
 „τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι Φάσμα εἰδόμενον 5
 „Ἀρίστωνι. συνευνηθὲν δέ, τοὺς στεφάνους, οὓς εἶχε,
 „ἐμοὶ περιετίθει. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦ-
 „τα Ἀρίστων. ὡς δὲ με εἶδε ἔχουσιν στεφάνους, εἰρώ-
 „τα τίς εἴη ὁ μοι δούς· ἐγὼ δὲ ἐΦάμην, ἐκείνων. ὁ δὲ
 „οὐκ ὑπεδέκετο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, Φαμένη αὐτὸν 10

me esse filium. Quare te ego per Deos obsecro, verum mihi dicas. Nam et, si quid tale, quale dicunt, fecisti, non tu sola fecisti, sed multis cum aliis mulieribus: et pervulgata quoque Spartaе fama est, prolificum semen non fuisse Aristoni; alioqui priores etiam uxores parituras fuisse. Haec igitur ille dixit. (69.) Cui mater his verbis respondit. Fili, quoniam me supplex oras ut verum dicam, omnem tibi rem ex vero aperiam. Postquam me pater tuus domum duxit, tertiā nocte a primā venit ad me simulacrum simile Aristoni: quod quum mecum concubuisset, coronas mihi, quas habebat, imposuit. Illud postquam abiit, venit deinde Ariston; qui me videns coronis ornatam, interrogavit quis illas mihi dedisset: et ego dixi, ipsum. Quod ubi abnuit ille, iurata

„ οὐ καλῶς ποιεῖν ἀπαρνεύμενον· ὀλίγον γάρ τι πρό-
 „ τερον ἐλθόντα καὶ συνενηθέντα, δοῦναί μοι τοὺς στε-
 „ Φάνους. ὀρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε
 „ ὡς θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, οἱ στέφανοι
 25 „ ἐφάνησαν ἔόντες ἐκ τοῦ ἡρώϊου τοῦ παρὰ τῇσι θύρῃσι
 „ τῇσι αὐλείῃσι ἰδρυμένου. (τὸ καλέουσι Ἀστραβάκου)
 „ τοῦτο δέ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναιρῶν
 „ εἶναι. Οὕτω δὴ, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βού-
 „ ληαι πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας,
 20 „ καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστράβακος ὁ ἥρως, ἢ Ἀρίστων·
 „ ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. Τῇ δέ σι μά-
 „ λιστα κατάπτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ
 „ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἡγγέλθης γεγενημένος, πολ-
 „ λῶν ἀκουόντων οὐ φήσεί σε ἑαυτοῦ εἶναι· τὸν χρόνον

*equidem respondi, non recte eum facere qui rem
 perneget; paullo enim ante venisse ipsum, mecum-
 que concubuisse, ac deinde has mihi coronas dedis-
 se. Tum me videns Ariston iureiurando rem con-
 firmare, intellexit divinitus haec accidisse. Nam
 et coronas illas adparebat esse ex herois aedícula
 quae est ad ianuam aulae nostrae; (Astrabaci aedem
 vocant:) et, esse hunc ipsum Heroën, pronun-
 ciarunt vates. Ita igitur, fili, rem totam habes,
 quam scire cupis. Nam, aut ex hoc heroë genitus
 es, et pater tuus Astrabacus heros est, aut Ari-
 ston: ea ipsa enim nocte te concepì. Caeterum,
 quo argumento te maxime adgrediuntur inimici,
 dicentes, ipsum Aristonem, quum ei te natum esse
 nunciaretur, audientibus multis negasse suum te
 esse filium, quoniam iustum tempus decem men-*

„γὰρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδέ κω ἐξήκειν· αἰδρηθή τῶν 25
 „τοιοῦτων κῆνος τοῦτο ἀπέριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ
 „γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶ-
 „σαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σὲ, ὦ παῖ,
 „ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρίστων οὐ
 „μετὰ πολλὸν χρόνον, ὡς ἀνοίη τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦ- 30
 „το. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεαυτοῦ μὴ
 „δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοάς. ἐκ δὲ
 „ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λή-
 „γουσι τίκτουσιν αἱ γυναῖκες παῖδας.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα
 70 ἔλεγε. Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια
 λαβὼν, ἐπορεύετο εἰς Ἡλιν· τῷ λόγῳ Φᾶς, ὡς εἰς Δελ-
 Φοὺς, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, πορεύεται. Λακεδαι-
 μόνιοι δὲ, ὑποτοπηθέντες Δημάρετον δημοσῶ ἐπιχειρεῖν,

LXIX. 30. ἀνοίη. ἀγνοίη corrigunt viri docti.

sium nondum esset completum; id verbum illi in-
scitiā talium rerum exciderat. Pariunt enim mu-
lieres etiam novem mensium foetus, atque etiam
septem mensium, neque cunctae decimum complent
ensem: et ego te, fili, septimo mense peperī.
Agnovitque etiam paullo post ipse Ariston, per
inscitiam sibi verbum illud excidisse. Alios autem
de natiuitate tua rumores procul habe: nam veris-
sima omnia audivisti. Ex asinariis vero Leoty-
chidi ipsi et aliis, qui hoc narrant, liberos pa-
riant uxores. Haec mater locuta est. (70.) Dema-
ratus vero, postquam quae voluerat cognovit, sumto
viatico, Elidem profectus est; speciem prae se ferens
tamquam Delphos petens, ubi consuleret oraculum.
Lacedaemonii vero, suspicati fugam capessere De-
maratum, persecuti sunt eum. Sed, priusquam hi

5 ἰδίων. καὶ κως ἔφθη εἰς Ζάκυνθον διαβάς ὁ Δημάρ-
τος ἐκ τῆς Ἡλίδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι,
αὐτοῦ τε ἄπτοντο, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπα-
ρέοντο. μετὰ δὲ, οὐ γὰρ ἐξεδίδosan αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι,
ἐνθεῦτεν διαβαίνει εἰς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον.
10 ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστί, καὶ γῆν τε καὶ
πόλιν ἔδωκε. Οὕτω ἀπίκετο εἰς τὴν Ἀσίην Δημάρτος,
καὶ τοιαύτη χρησάμενος τύχῃ· ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι
συχαῖ ἔργοισι τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ
δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι, ἀνελόμενος τιθρίπῳ, προσέ-
15 βαλε, μῦθος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασι-
λῶν ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάριος, Δημαρήτου καταπαυ- 71
σθέντος, διεδέξατο τὴν βασιληίην. καὶ οἱ γίνεται παῖς
Ζευξίδης, τὸν δὲ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιατῶν

Elidem pervenerunt, Zacynthum ille traiecerat. Quo
quum etiam Lacedaemonii traiecissent, et ipsi De-
marato iniecerunt manus, et famulos ei abstraxerunt.
At ille, quum non dedidissent eum Zacynthii, in Asi-
am deinde ad regem *Darium* transgressus est: et rex
eum munifice excepit, et terrâ et oppidis donavit.
Ista igitur ratione, et tali fortunâ usus, in *Asiam*
pervenit *Demaratus*, postquam et aliis multis factis
pariter atque consiliis inter Lacedaemonios clavis-
set, et Olympicâ victoriâ, quam quadrigarum curri-
culo reportavit, civitatem ornasset, unus ex omni-
bus Spartaë regibus cui id contigerit.

(71.) *Leotychides* vero, *Menaris* filius, in regnum
Demarato successit. Cuius filius *Zeuxidemus*, quem
Spartanorum nonnulli *Cyniscum* nominabant, reg-

ἐκάλειον. αὐτός ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης·
 πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευταῖ, λυπὸν παῖδα Ἀρχιδή- 5
 μον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξίδημου, γαμέει δι-
 τέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, εὐῶσαν Μενίου μὲν ἀδελφεήν,
 Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται
 οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτῶ· τὴν Ἀρχιδήμος ὁ Ζευ-
 72 ξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. Οὐ μὲν 10
 οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν
 τοιήνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέτισε. ἐστρατήγησε Λακεδαι-
 μονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρὸν δὲ οἱ ὑποχείρια πάντα
 ποιήσασθαι, ἰδωροδόκησε ἀργύριον πολὺ. ἐπ' αὐτοφώρῳ 5
 δὲ αἰλούς, αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χει-
 ρίδι πλὴν ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστή-
 ρον ὑπαχθεὶς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ

num Spartae non est adeptus: obierat enim ante Leoty-
 chidem, relicto filio *Archidamo*. Mortuo autem
 Zeuxidemo, alteram uxorem duxit Leotychides Eu-
 rydamen, Menii sororem, Diactoridis filiam: ex qua
 quidem nulla ei mascula proles nata est, sed filia,
 nomine *Lampito*; quam duxit *Archidamus*, Zeuxi-
 demi filius, a Leotychide sibi elocatam. (72.) Nec
 vero Spartae senectutem traduxit *Leotychides*, sed
 talem quamdam poenam dedit Demarato. Quum dux
 esset copiarum Laconicarum in Thessalia, potuisset-
 que omnia armis subigere, ingentibus pecuniis cor-
 rumpi se passus est. Cuius criminis compertus, quum
 in ipsis castris insidens manicae pecunia plenae esset
 deprehensus, in iudicium delatus exsilio multatus
 est, et aedes eius in urbe dirutae: itaque Tegae

471, 19.

ἰς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγί-

10 νετο χρόνῳ ὕστερον.

Τότε δὲ αἰς τῷ Κλεομένει εὐαδῶθη τὸ ἐς τὸν Δημά- 73
 ρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδα, ἥτε
 ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινὰ σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προ-
 πηλακισμόν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινήται, ἀμφο-
 5 τέρων τῶν βασιλῆων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς, ἐδικαίουν ἐτι
 ἀντιβαίνειν· ἐκεῖνοί τε, ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγι-
 νητέων, τοὺς πλείστου αἰξίου καὶ πλούτῳ καὶ γένει,
 ἥγον, καὶ ἄλλους, καὶ δὴ καὶ Κριὸν τε τὸν Πολυκρί-
 του, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ εἶχον μέ-
 10 γιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφείας ἐς γῆν τὴν Ἀττι-
 κὴν, παραβήκη παρατίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινή-
 τησι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεια, ἐπαί- 74

exsulavit, ibique vitam finivit. Sed haec quidem po-
 stero tempore acta sunt.

(73.) Tunc vero, postquam *Cleomeni* ex senten-
 tia successerat res in Demaratum suscepta, protinus
 ille, adsumto *Leotychide*, adversus Aeginetas ire
 contendit, propter illatam sibi contumeliam vehe-
 menter illis iratus. Iam igitur *Aeginetae*, quum ambo
 simul reges adversus illos venissent, non amplius re-
 pugnum sibi esse existimarunt: et illi selectos ex
 Aeginetis decem viros, divitiis et genere prae cae-
 teris eminentes abduxerunt, in his *Crium* Polycriti
 filium, et *Casambum* Aristocratis, qui plurimum po-
 testate valebant. Hos igitur, in Atticam terram ab-
 ductos, veluti depositum tradiderunt *Atheniensibus*,
 acerrimis hostibus Aeginetarum. (74.) Sed post
 haec *Cleomenes*, quum compertae interim fuissent

στον γενόμενον κακοτεχρήσαντα εἰς Δημάρετον, δέῃμα
 ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε εἰς Θεσσαλίην. ἐν-
 δευτέρῳ δὲ ἀπικόμενος εἰς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἐπρησσε
 πρήγματα, συγκατὰς τοὺς Ἀρκαδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, 5
 ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφι, ἣ μὲν ἐψοθαί σφεας
 αὐτῷ τῇ αὖ ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ εἰς Νώνακριν πόλιν
 πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκαδῶν τοὺς προεστειώτας ἀγνίῳν,
 ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγε-
 ται εἶναι ὑπ' Ἀρκαδῶν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ 10
 ἔστι τοιοῦδε τι. ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης
 στάζει εἰς ἄγκος· τὸ δὲ ἄγκος αἵμασις τις περιβάει
 κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρς, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει
 75 εἰῶσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶ. Μα-
 θόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένηα ταῦτα πρήσσοντα,
 κατήγον αὐτὸν, δέσαντες, ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἰς Σπάρ-

malae artes, quibus adversus Demaratum usus erat,
 metu Spartanorum in Thessaliam secessit. Iude vero
 in Arcadiam reversus, novas res moliens, *Arcadas*
 adversus Spartanos sollicitavit, quum aliis iuramen-
 tis illos adstringens, *ut se, quocumque duceret, se-*
querentur, tum etiam in animo habens procures Ar-
 cadum, in Nonacrin oppidum ductos, iureiurando
per Stygis aquam adigere. Nam in hoc ipso oppido
 perhibent Arcades esse Stygis aquam. Est autem illa
 huiusmodi: exigua adparet aqua, ex petra stillans in
 locum concavum, macerâ undique cinctum. *No-*
nacris autem, in qua hic fons conspicitur, Arcadiae
 oppidum est prope Pheneum. (75.) Lacedaemonii
 vero, ubi cognoverunt quid moliretur *Cleomenes*,
 veriti rei exitum, Spartam eum revocarunt, et in

την, τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. Κατελθόντα δὲ αὐτὸν,
 5 αὐτίκα ὑπέλαβε μανίη νοῦσος, ἔοντα καὶ πρότερον ὑπο-
 μαργότερον ἕκως γὰρ τῶν ἐντύχοι Σπαρτιητίων, ἐνέ-
 χρανε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκήπτρον. ποιῶντα δὲ αὐτὸν
 ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες
 ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δέβεις, τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν
 10 ἄλλων, αἶττε μάχαιραν οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα
 τοῦ Φυλάκου δίδοναι, ἀπειλεῖ τὰ μὲν αὐτὶς ποιήσει
 ἐς ὃ δέισας τὰς ἀπειλὰς ὁ Φύλακος, ἦν γὰρ τῶν τις
 εἰλαπτεῖν, δίδοι οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλα-
 βὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑαυτὸν λαβῶ-
 15 μενος ἐπιτάμων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προ-
 βαίνει ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν
 ἐς τε τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέ-

pristinam restituerunt dignitatem. At post reditum
 brevi interiecto tempore, quum iam antea haud
 sana admodum mente fuisset, *furor morbus* eum
 invasit; nam quoties Spartanus quispiam obviam ei
 veniret, huic sceptrum in faciem infligebat. Quae
 quum ille faceret, et alienata esset mente, vinxerunt
 illum propinqui, et ligno illigaverunt. At ille, ita
 vinctus, ubi vidit unum custodem, digressis aliis,
 solum relictum, cultrum sibi dari postulavit: quem
 quum ei statim dare nollet custos, minatus est ho-
 mini quae deinde illi facturus esset; donec territus
 ille minis, (erat enim unus ex hilotis) cultrum ei
 porrexerit. Tum vero, sumto ferro, *Cleomenes*, initio
 a cruribus facto, misere se ipse laceravit: carnem
 enim secundum longitudinem incidens, a cruribus
 ad femora perrexit, et a femoribus ad ilia et lumbos:

ρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην καταχορδεύων, ἀπέθανε πρό-
 πω τοιούτῳ· ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἕλληνας, ὅτι
 τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρητον γενόμενα λέ- 20
 γειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μούνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα
 ἐσβαλὼν, ἔκαιρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι,
 ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου Ἀργείων τοὺς καταφυγόν-
 τας ἐκ τῆς μάχης καταγνέων, κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ
 τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίᾳ ἔχων ἐνέπηρσε.

25

- 76 Κλεομένει γάρ, μαντινομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη
 Ἄργος αἰρήσειν. ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιῆτας ἄγων ἀπίκετο
 ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥεῖν ἐκ τῆς Στυμ-
 Φηλῆς λίμνης· τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην, ἐς χάσμα
 ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐνθεῦ- 5
 τεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλεῖ-

postremo, ubi ad ventrem pervenit, hunc etiam dis-
 secuit, donec animam efflavit. Atque tali modo ille
 mortuus est, ut quidem plerique ex Graecis dicunt,
 quoniam Pythiae persuaserat ista dicere quae ad
 Demaratum spectabant; ut vero soli aiunt Athenien-
 ses, quoniam, quo tempore Eleusin invasit, lucum
 excidit deabus sacrum; ut vero Argivi, quoniam
 Argivos, qui e pugna in lucum *Argo* sacrum confu-
 gerant, inde abductos trucidavit, ipsumque lucum
 spretâ religione incendit.

(76.) Scilicet *Cleomeni*, Delphicum oraculum con-
 sultenti, redditum erat responsum, *capturum illum*
Argos. Postquam vero cum Spartanorum exercitu ad
 fluvium pervenit *Erasinum*, quem aiunt ex *Stym-*
phalio lacu effluere: dicunt enim, hunc lacum,
 postquam in caecam voraginem se infudit, rursus

σθαι· ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν
 τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλ-
 λήρει διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου
 10 οὐ προδιδόντος τοὺς πολίτας, Ἀργεῖους μέντοι οὐδ' ὥς
 χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας, τὴν στρατιὴν
 κατήγαγε ἐς Θυρέην· σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσ-
 σῃ ταῦρον, πλοίοισι σφας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τίρυνθιν
 χώραν καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθηον, πυνθανό- 77
 μνοι ταῦτα, ἐπὶ θάλασσαν. ὥς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγί-
 νοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σή-
 πεια οὐνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἔζοντο
 5 ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀργεῖοι τὴν
 μὲν ἐκ τοῦ Φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δό-
 λω αἰρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε

LXXVII. 3. Σήπεια. Σίπεια alii.

adparere in Argolide, et exinde *Erasinum* hanc
 aquam ab Argivis nominari: ad hunc igitur fluvium
 postquam Cleomenes pervenit, hostias flumini immo-
 lavit: quumque minime bene ei cessurum transitum
 portenderent exta, *laudare se*, ait, *flumen*, quod
cives non proderet suos; sed ne sic quidem salvos
evasuros Argivos. Post haec retrogressus, Thyream
 duxit exercitum; et, tauro mari immolato, navibus
 eundem duxit in Tirynthium et Nauplium agrum.
 (77.) Ea re cognita, ad mare properant Argivi, opem
 suis laturi. Ut vero prope Tirynthum fuerunt, eo in
 loco cui nomen est Sepia, castra oastris Lacedaemo-
 niorum, haud magno spatio in medio relicto, oppo-
 suerunt. Ibi nimirum pugnam ex aperto non vere-
 bantur Argivi, sed ne dolo caperentur. Etenim ad

τὸ χρηστήριον, τὸ ἐπίκουρα ἔχουσε ἡ Πυθίη τούτοις τε καὶ Μιλησίοις, λέγον ὥδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡ Θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
πολλὰς Ἀργείων ἀμφοδρυφέας τότε θήσει·
ὥς πατέ τις ἐρεῖ καὶ ἐπισσομένων ἀνθρώπων,
δεινὸς ὄφιν τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

10

Ταῦτα δὲ πάντα συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοις φόβον 15
παρεῖχε. καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν
πολεμίων χαῖσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐπαίειν τοιόνδε· ὅπως
ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαίνει τι Λακεδαιμονίοις,
78 ἐπαίειν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τῷτὸ τοῦτο. Μαβῶν δὲ ὁ
Κλεομένης ποιῶντας τοὺς Ἀργεῖους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος
κήρυξ σημήνῃ, παραγγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κή-
ρυξ ποιέσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα,

hanc rem spectabat oraculum illud, quod promiscue
et his et Milesiis Pythia ediderat his verbis:

*Verum, quando marem praevertet foemina vi-
ctrix,*

*inter et Argivos referet praelustris honorem;
tunc Argivarum reddet plerasque gementes,
ut venturorum aiat quis quandoque virorum:
telo saevus obiit sinuoso corpore serpens.*

Quae quum tunc omnia concurrissent, metum Argi-
vis incusserunt. Proinde consilium ceperunt utendi
hostium praecone: idque ita exsecuti sunt, ut, quo-
ties Spartanus praeco signum aliquod dedisset, Ar-
givi etiam id ipsum facerent. (78.) Quos ubi Cleo-
menes cognovit idem exsequi, quod ipsius praeco
significasset; imperat suis, ut, *quando prandii*

474, 11.

δ χωρέειν εἰς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέει
 ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιευμένοι τοῖσι
 Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο· καὶ πολλοὺς
 μὲν ἐΦόνευσαν αὐτέων, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνας εἰς τὸ
 ἄλσος τοῦ Ἀργου καταΦυγόντας περιϊζόμενοι ἐΦύλασ-
 σον. Ἐνθαῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίηε τοιόνδε. ἔχων αὖ- 79
 τομόλους ἄνδρας, καὶ πυνθανόμενος τουτέων, ἐξέκαλε
 πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν
 τῷ ἱρῷ ἀπεργμένους· ἐξέκαλε δὲ, Φας αὐτέων ἔχειν
 β τὰ ἀποινα. ἀποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι δύο μνᾶι
 τεταγμένα κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτείνει. κατὰ
 πενήτηκοντα δὴ ὧν τῶν Ἀργείων, ὡς ἐκάστους ἐκκαλέ-
 μενος, ὁ Κλεομένης ἐκτείνει. ταῦτα δὲ πως γινόμενα
 ἐλάληθαι τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένει· ἅτε γὰρ πυ-

*signum edidisset praeco, tunc arma caperent, et
 Argivos adorirentur. Et fecerunt hoc Lacedaemo-
 nii. Nam, dum Argivi ex praeconis imperio pran-
 dium capiebant, subito illos adorti, multos eorum
 interfecerunt, multo plures vero, qui in Argi lucum
 confugerant, circum sedentes ibi custodiverunt.
 (79.) Deinde hoc fecit Cleomenes. Quum e transfu-
 gis quibusdam cognosset, quinam essent ex Argivis
 qui in sacro luco essent inclusi, misso praecone
 nominatim evocavit singulos; dicens, se pretium
 redemptionis illorum accepisse. Statutum autem apud
 Peloponnesios est pretium redemptionis, duo minae
 pro singulis captivis pendendae. Igitur quinquaginta
 fere ex Argivis, ut quemque evocaverat, interfecit Cleo-
 menes; et reliquos, qui inibi erant, latebat factum:
 quum enim densus esset lucus, qui intus erant, non*

κνοῦ ἰόντος τοῦ ἄλσιος, οὐκ ὦραν οἱ ἰόντες τοὺς ἐκτός, 10
 ὅτι ἔπρησσον· πρὶν γὰρ δὴ αὐτέων τις ἀναβάς ἐπὶ δέν-
 δρος, κατεῖδε τὸ ποιούμενον. οὐκᾶν δὴ ἔτι καλεόμενοι
 80 ἐξήσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ
 τῶν εἰλωτέων περινέειν ὕλην τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πειθομέ-
 νων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν
 τινὰ αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη
 Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀναστεινάζας μέγα, 5
 εἰπὲ· „ὦ Ἀπολλον χρηστήριε, ἧ μεγάλως με ἠπά-
 „τηκας, Φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξ-
 81 „ἡκιν μοι τὸ χρηστήριον.“ Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομέ-
 νης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπίναι εἰς Σπάρτην·
 χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστεύς, ἦε εἰς τὸ Ἡραῖον
 θύσων. βουλούμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ

videbant quid facerent hi qui extra essent. Postremo
 vero unus illorum conscensa arbore vidit quid gere-
 retur: atque exinde non amplius egrediebantur vo-
 cati. (80.) Tum vero Cleomenes hilotas omnes ius-
 sit materiam circa lucum congerere: et, postquam hi
 imperata fecerunt, lucum incendit. Iamque ardebat
 lucus, quum ille ex transfugarum quopiam quaesivit,
cui deo sacer lucus esset. Qui ubi respondit, *Argi*
lucum esse; hoc audito *Cleomenes*, ingentem edens
 gemitum, ait: *O fatidice Apollo, sane magnopere*
me decepisti, quum Argos me capturum diceres.
Suspikor enim, exisse mihi id vaticinium. (81.)
 Post haec, maiore exercitus parte Spartam dimissa,
 ipse cum mille fortissimis ad Iunonis templum se
 contulit, sacra facturus. Quum autem in eo esset ut
 super ara sacrificaret, vetuit eum sacerdos, *nefas esse*

475, 40.

5 ἱεὺς ἀπηγόρευε, Φαῖς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν.
 ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας ἀπὸ τοῦ
 βωμοῦ ἀπάγοντας μαστιγιῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσσε· ποιή-
 σας δὲ ταῦτα, ἀπήϊε εἰς τὴν Σπάρτην. Νοστήσαντα 82
 δὲ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, Φάμενοί μιν
 δωροδοκῆσαντα, οὐκ ἐλέειν τὸ Ἄργος, παρεὼν εὐπετέως
 μιν ἐλεῖν. Ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ
 5 αἰσθητὰ λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἔλεξε δ' ὦν Φά-
 μενος „ἐπεὶ τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱερὸν εἶλε, δοκεῖεν οἱ ἐξε-
 ληλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ Θεοῦ· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δι-
 καιεῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱεροῖσι χρῆσθαι,
 καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ Θεὸς παραδίδῃ, εἴτε οἱ ἐμποδῶν
 10 ἔστηκε. καλλιερευμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλ-
 ματος τῶν στηθεῶν φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι· μαθεῖν δὲ
 αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκήϊν, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος· εἰ

dicens peregrino sacra ibi facere. At Cleomenes,
 iussis hilotis abductum ab ara sacerdotem flagris
 caedere, ipse sacra fecit; eoque facto Spartam abiit.
 (82.) Quo ubi rediit, inimici eum apud ephoros
 reum egerunt; dicentes, pecuniâ corruptum Argos
 non cepisse, quum capere facile potuisset. At ille
 respondit; verumne dicens, an mentiens, definire
 nequeo; respondit certe, postquam lucum Argo
 sacrum cepisset. visum sibi esse exisse effatum dei:
 quare non tentandam sibi existimasse urbem, quin
 prius sacris factis cognovisset, utrum traditurus
 sibi eam Deus esset, an impedimento futurus. Li-
 tanti autem sibi in Iunonis templo, ex simulacri
 pectore effulsisse ignis flammam: unde liquido se
 intellexisse, non capturum se esse Argos: nam,
 Herod. T. III. P. I.

μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ αἰγάλματος ἐξέλαμψε,
 αἰρέειν αὖ κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν δὲ στηθέων λάμ-
 ψαντος, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέ- 15
 σθαι. " Ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ οἰκότα ἐδόκει
 Σπαρτιήτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώ-
 83 κοντας. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχρηώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦ-
 λοι αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε
 καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖ-
 δες. ἔπειτά σφίς οὗτοι, ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑαυτοὺς
 τὸ Ἄργος, ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχη 5
 ἔσχον Τίρυνθα. Τέως μὲν δὴ σφί' ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλή-
 λους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέαν-
 δρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς
 δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότησι. ἐκ τούτου

*si ex capite simulacri effulsisset flamma, captu-
 rum se urbem cum arce fuisse; quum vero e pec-
 tore effulserit, perfecta a se esse omnia quae
 fieri Deus voluit.* Haec dicens, credibilia et con-
 sentanea dicere visus est Spartanis, et longe maiore
 parte suffragiorum est absolutus. (83.) Urbs vero
*Argos ita viris viduata est, ut res illorum omnes
 penes servos essent, omnia gubernantes administran-
 tesque; donec eorum filii, qui perierant, ad virilem
 pervenerunt aetatem. Tunc hi, Argos sibi rursus
 vindicantes, illos eiecerunt: et servi, urbe pulsi,
 praelio facto Tirynthem tenuere. Deinde aliquamdiu
 pacatae inter utrosque res fuere: sed postea venit ad
 servos vir fatidicus, nomine Cleander, genere Phiga-
 lensis Arcas; qui illis, ut denuo arma inferrent do-
 minis, persuasit. Inde bellum illis exortum est, quod*

10 δὲ πόλεμος σφί ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά Φασι μανέν 84
τα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί Φασι ἐκ
δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ
ὀμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου
5 μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ τε σφί Δα-
ρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονόναί
μιν τίσασθαι πέμψοντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμα-
χίην τε ποιεέσθαι, καὶ συντίθεσθαι, ὡς χρεὸν εἴη αὐτοὺς
μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν
10 Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κε-
λεύειν ἐξ Ἑφέσου ὀρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα
ἐς τὸ αὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἡκόντων τῶν

diu duravit, donec tandem aegre servos debellarunt
Argivi.

(84.) Argivi igitur ista de causa aiunt in furorem
actum Cleomenem misere periisse. At ipsi Spartani
contendunt, non a deo quopiam in furorem actum
fuisse *Cleomenem*, sed ex consuetudine cum *Scy-
this* contraxisse merum bibendi morem, eaque de
caussa in furorem incidisse. Scythas enim Noma-
des, postquam terram ipsorum Darius bello inva-
sisset, consilium deinde cepisse poenas ab illo repe-
tendi: itaque missis legatis societatem voluisse cum
Spartanis contrahere, hac conditione, ut ipsi Scythae
iuxta Phasin fluvium conarentur in Medicam terram
irrupere; Spartani vero, Epheso profecti, in supe-
riorem Asiam contenderent, ac deinde utrique eo-
dem in loco convenirent. Cleomenem igitur, aiunt,

Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλεῖν σφι μεζόνως· ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνευμένου, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτέων· ἐκ τούτου δὲ μαῆναι μιν νομίζουσι Σπαρτιῇ- 15
ται. ἔκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἔπειαν ζωρότερον βού-
λωνται πιεῖν, ἐπισκύβισον λέγουσι. οὕτω δὲ Σπαρ-
τιῇται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τί-
σιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρῆτῳ ἐκτίσαι.

- 85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆ-
ται, ἔπεμπον εἰς Σπάρτην ἀγγέλους καταβασομένους
Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λα-
κεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν πε-
ριῦβρίσθαι Αἰγινῆτας ὑπὸ Λευτυχίδεω· καὶ μιν κατέ- 5
κριναν ἑκδοτὸν ἄγεσθαι εἰς Αἶγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι
ἐχομένων ἀνδρῶν. Μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων

quum Scythae hanc ob causam Spartam venissent, familiarius, quam par erat, cum illis conversantem, merum bibere ab eisdem didicisse; atque inde eum in furorem incidisse existimant Spartani. Et ab illo tempore, aiunt, si quis meracius bibere cupit, dicere hunc famulo, *Scythico more infunde!* Haec apud Spartanos de Cleomene fama est. Mihi vero Cleomenes videtur hanc poenam Demarato dedisse.

(85.) Cognita Cleomenis morte, *Aeginetae* Spartam legatos miserunt, qui *Leotychidem* propter obsequies Athenis retentos accusarent. Et Lacedaemonii, constituto iudicio, pronunciarunt *iniuriose cum Aeginetis Leotychidem egisse*; eumque condemnarunt, ut *illis dederetur, Aeginam abducendus loco virorum Athenis detentorum*. Quum vero in eo essent *Aeginetae* ut abducerent *Leotychidem*, dixit

476, 98.

τὸν Λευτυχίδα, εἴπε σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπτος, εἰπὼν
ἐν Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ. „Τί βούλεσθε ποιεῖν; ἀν-

10 „δρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλῆα τῶν Σπαρτιητέων ἐκδο-
„τον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ
„χρεώμενοι ἐγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστε-
„ρης μὴ τι ὑμῖν, ἢ ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κα-
„κὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλωσι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ

15 Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς· ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαν-
το τοιῇδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦ-
ναι Αἰγινῆτῃσι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευ- 86
τυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπαίτεῖ τὴν παρακαταθήκην,
οἱ Ἀθηναῖοι προφάσις εἵλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι·
Φάντες, δύο σφέας εἶντας βασιλῆας παραθέσθαι, καὶ οὐ
5 δικαιῶν τῷ ἐτέρῳ ἄνευ τοῦ ἐτέρου ἀποδιδόναι. Οὐ Φα- (1)
μένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξέ σφι Λευτυχί-

eis Theasides, Laoprepis filius, vir Spartae spectatus:
*Quid facturi estis, viri Aeginetae? regem Spartano-
rum, vobis a civibus suis traditum, vultis abdu-
cere? Quod si nunc iracunde cum illo agere de-
creverunt Spartani, videte ne iidem posthac, si
hoc feceritis, exitiosum malum vestram in terram
inferant.* His auditis, abducere illum omiserunt Ae-
ginetae, pactique cum eo sunt in hanc conditionem,
ut unā cum ipsis Athenas se conferret Leotychides,
et Aeginetis viros illos restitueret. (86.) Athenas
postquam *Leotychides* pervenit, repetiitque depo-
situm; tum vero tergiversari Athenienses, reddere
nolentes; dicereque, *a duobus regibus viros illos
apud se depositos fuisse, nec sibi aequum videri,
alteri eos reddere absque altero.* (86. 1.) Ita quum

δὲς τὰδε· „ὦ Ἀθηναῖοι, ποιεῖτε μὲν ὁκότερα βούλεσθε
 „αὐτοὶ καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποιεῖτε ὅσια καὶ μὴ
 „ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτων. Ὀκοῖον μέντοι τι ἐν
 „τῇ Σπάρτῃ συνηνέχθη γενέσθαι περὶ παρακαταθήκης, 10
 „βούλομαι ὑμῶν εἶπαι. Λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιάται,
 „γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαίμονι, κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν
 „ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικυδῆος παῖδα. τούτον τὸν ἄν-
 „δρα Φαμέν τά τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα,
 „καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα, δικαιοσύνης πέρι, πάντων 15
 „ὅσοι τὴν Λακεδαίμονα τούτον τὸν χρόνον οἴκουν. συνε-
 „νειχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνευμένῳ τὰδε λέγομεν. Ἄν-
 „δρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον εἰς Σπάρτην, βούλεσθαί οἱ
 „ἐλθεῖν εἰς λόγους, προῖσχόμενον τοιαύδε· Εἰμὶ μὲν Μι-
 „λήσιος, ἦκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, βουλόμενος δικαιο- 20

se reddituros illos negarent Athenienses, haec apud
 eos verba Leotychides fecit: *Facite, Athenienses,*
utrum volueritis ipsi: nam, si reddideritis,
pie saneteque feceritis; si non reddideritis, con-
tra. Verumtamen commemorare vobis volo, quales
quid circa depositum acciderit Spartaе. Dicimus
nos Spartani, fuisse Lacedaemone, tertiā ante me
generatione, Glaucum Epicydis filium. Huic viro
dicimus et omnia alia contigisse praecipua, et
singulari iustitiae famā eundem fuisse celebra-
tum prae omnibus qui per id tempus Lacedaemo-
nem habitabant. Huic insequente tempore haec
dicimus accidisse. Virum Milesium venisse Spar-
tam, illum convenire cupientem, et haecce ei ex-
ponentem. Sum ego, inquit, civis Milesius, ad te-
que veni, Glauce, tuā frui iustitiā cupiens. Quan-

- „σύνῃς ἀπολαῦσαι. ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλ-
 „λην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην, τῆς σῆς δικαιο-
 „σύνης ἦν λόγος πολλὸς, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδίδουν, καὶ
 „ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ κοτὲ ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόν-
 25 „νησος ἀσφαλέως ἰδρυμένη· καὶ διότι χρήματα οὐδα-
 „μᾶ τοὺς αὐτοὺς ἐστι ὁρᾶν ἔχοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπι-
 „λεγομένῳ, καὶ βουλευομένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσητα
 „πάσης τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα, θέσθαι παρὰ σέ,
 „εὖ ἐξέπισταμένῳ ὥς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σόα.
 30 „σὺ δὲ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμ-
 „βολα σῶζε λαβών· ὅς δ' αὖ ἔχων ταῦτα ἀπαιτῇ,
 „τούτῳ ἀποδοῦναι. Ὁ μὲν δὲ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξεῖ- 86
 „νος τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παρακα- (2)
 „ταθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. Χρόνου δὲ πολλοῦ
 35 „διελθόντος, ἦλθον εἰς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ παραβε-

*doquidem enim, ut per universam Graeciam, ita
 et per Ioniam, eximia est fama tuae iustitiae;
 reputavi mecum, in periculo semper versari Io-
 niam, Peloponnesum contra in tuto locatam,
 et numquam apud nos pecunias diu in eiusdem
 hominis possessione permanere. Haec apud me re-
 putanti deliberantique visum est mihi, bonorum
 meorum dimidium, in pecuniam redactum, apud
 te deponere, bene gnaro apud te mihi salvum illud
 collocatum iri. Accipe igitur has pecunias, et has
 accipe servaque tesseras; quas qui secum ferens re-
 petet pecunias, ei illas reddes. (86. 2.) Haec quum
 hospes dixisset Milesius, accepit Glaucus deposi-
 tum praedicta conditione. Multo vero interiecto
 tempore Spartam venire filii huius hominis, qui*

„μένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους
 „τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδοκύντες τὰ σύμβολα, ἀπαί-
 „τειν τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέτο, ἀντυπακνόμενος
 „τοιαύδε· Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με περι-
 „φέρει οὐδὲν εἶδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε· βούλο- 40
 „μαί τε, ἀναμνησθεῖς, ποιεῖν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ,
 „εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ, εἴ γε ἀρχὴν μὴ ἔλα-
 „βον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρῆσομαι ἐς ὑμέας. ταῦ-
 „τα ὦν ὑμῶν ἀναβάλλομαι κυράσσειν ἐς τέταρτον μῆνα
 86 „ἀπὸ τούδε. Οἱ μὲν δὲ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι, 45
 (3) „ἀπαλλάσσοντο, ὥς ἀπεστερημένοι τῶν χρημάτων.
 „Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφούς, χρῆσόμενος τῷ
 „χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὀρ-
 „κῶ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε
 „τοῖσι ἐπεσι·

50

*illas deposuerat pecunias; qui quum convenissent
 Glaucum, exhibitis tesseris pecunias ab illo repe-
 tierunt. At ille recusans, haec respondit: Non
 memini equidem hanc rem quam narratis, nec ani-
 mum meum subit ulla eius cogitatio. Volo autem,
 si quidem in memoriam revocavero, facere quod
 iustum est: nam, si accepi, recte vobis restituiam;
 si omnino non accepi, ex Graecorum legibus vo-
 discum agam. Igitur in quartum ab hoc mensem
 vos reiicio, quo tempore haec effecta vobis dabo.
 (86. 3.) Lamentantes discedunt Milesii, tamquam
 defraudati pecuniis. Glaucus vero, Delphos profe-
 ctus, consulit oraculum, quaeritque ex illo, an
 interposito iureiurando pecuniam praedaretur.
 Quem his verbis Pythia adgreditur:*

- „Γλαῦκ' Ἐπικυδείῃ, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὔτω,
 „ὄρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληίσσασθαι.
 „Ὅμν' ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐόρκον μένει ἄνδρα.
 „Ἄλλ' Ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρες,
 55 „οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πάσαν
 „συμμάριφας ὀλέσει γενεήν, καὶ οἶκον ἅπαντα.
 „Ἄνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
 „Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν Θεὸν πα-
 „ραιτέστο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ρηθέντων. ἡ δὲ Πυθίη ἔφη,
 60 „τὸ πειρηθῆναι τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἴσον δύνα-
 „σθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμφάμενος τοὺς Μιλη- 86
 „σίους ξείνους, ἀποδοῖ σφι τὰ χρήματα. Τοῦ δὲ εἶπε- (4)
 „καὶ ὁ λόγος ὅδε, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀρεμῇ λέγεσθαι ἐς
 „ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονόν

Glauce Epicydide! sane expedit ad breve tempus iurando vicisse, intervertisseque nummos.

Iura: iurandi memorem quia mors quoque tollit.

At iuramento quaedam est sine nomine proles, trunca manus, et trunca pedes; tamen impete magno

advenit, atque omnem vastat stirpemque domumque.

Sancti sed hominis florebit sera propago.

His auditis, Deum oravit Glaucus, ut veniam sibi eorum quae dixisset daret. At Pythia respondit, perinde esse, tentare Deum, atque rem ipsam peragere. (86. 4.) Tunc igitur Glaucus quidem hospites arcessivit Milesios, et pecunias illis reddidit. Cuius vero rei caussa hunc ad vos, Athenienses, sermonem facere adgressus sim, dicam. Glauci

„ἔστι οὐδὲν, οὐτ' ἰστίη οὐδεμὴ νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· 65
 „ἐκτέτριπταί τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. Οὕτω ἀγαθόν,
 „μηδὲ διανοέσθαι περὶ παρακαταθήκης ἄλλο γε, ἢ
 86 „ἀπαιτούντων ἀποδιδόναι.“ Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦ-
 (5) τα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω εἰήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλ-
 λάσσετο.

87 Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦ-
 ναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χα-
 ριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε. Μемφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοι-
 σι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέσθαι, ὥς τιμαρνησόμενοι τοὺς
 Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ, ἣν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθη- 5
 ναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ, λοχήσαντες ὦν, τὴν Θεω-
 ρίδα νῆα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων·
 88 λαβόντες δὲ τοὺς ἀνδρας, ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόν-
 τες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ

*huius nulla hodie propago superest, nec domus
 ulla quae Glauci fuisse existimetur: a stirpe enim
 excisus e Sparta est. Adeo expedit, de deposito
 nihil aliud ne cogitare quidem, nisi ut repetentibus
 reddas. (86.5.) His dictis Leotychides, quum ne sic
 quidem morem ei gererent Athenienses, discessit.*

(87.) *Aeginetae, priusquam superiorum iniuria-
 rum, quas Thebanorum in gratiam intulerant Athe-
 niensibus, poenas darent, hoc etiam admiserant. Suc-
 censes Atheniensibus, a quibus iniuria se adfectos
 arbitrabantur, ad ulciscendos eos se compararunt: et
 quum Atheniensium sacra quinquereimis, Delo re-
 diens, ad Sunium staret, huic navi insidiati sunt, et
 repletam viris primariis Atheniensium ceperunt, ca-
 ptoque in vincula coniecerunt. (88.) Haec ab Aegi-*

479, 87.

τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι. καὶ, ἣν γὰρ Νι-
 κόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ αὐτῇ δόκιμος,
 5 οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρην ἑωυτοῦ
 ἐξέλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους
 ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθη-
 ναίοισι προδοσίην Αἰγίνης. Φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπι-
 χειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἡμεῖς δεήσει βοηθέοντας.
 10 μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνεθήκατο
 ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πό-
 λιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον. οὐ γὰρ ἔτυ- 89
 χον εἶναι νέες σφι ἀξιομαχοὶ τῇσι Αἰγινήταις συμ-
 βαλέειν· ἐν ᾧ ᾧ Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαι σφι νέας.
 ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἔσαν
 5 γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθη-

netis passi Athenienses, non ultra differendum puta-
 runt, quin adversus illos, quidquid possent, machi-
 narentur. Erat tunc in Aegina vir spectatus, Nico-
 dromus nomine, Cnoethi filius, infensus Aeginetis
 quod ab illis olim insulâ pulsus fuisset: hic ubi in-
 tellexit Athenienses ad male faciendum Aeginetis
 sese accingere, prodicionem Aeginae cum illis pa-
 ciscitur, certum diem constituens, quo et ipse rem
 adgressurus sit, et illos oporteat praesidio sibi adesse.
 His ita constitutis, Nicodromus, ut ei cum Athenien-
 sibus convenerat, veterem quam vocant urbem oc-
 cupat. (89.) Sed *Athenienses* ad constitutum diem
 non adfuerunt. Etenim navium numerus tunc maxime
 non ad manus illis fuerat idoneus ad pugnam cum
Aeginetis ineundam: et, dum a Corinthiis naves sibi
 commodandas petunt, interim perditâ res est. *Co-*

ναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πεντα-
 δραχμούς· ἀποδόμενοι δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἔξην
 δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς
 σφετέρας, πληρώσαντες ἐβδομήκοντα νέας τὰς ἀπά- 10
 σας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἴγινα· καὶ ὑστέρισαν ἡμέρην μὴ
 90 τῆς συγκαιμένης. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς
 τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἑσβαῖς, ἐκδιδρῆσκει
 ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δὲ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινιτῶν
 ἑσπόντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦ-
 τεν δὲ οὗτοι ὀρμαίνοντες ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ 5
 91 νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Αἰγι-
 νιτῶν δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάntος τοῦ δήμου σφι ἅμα
 Νικόδρομον, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτ' ὅσας χερσά-

rinthii, quum per id tempus quam maxime amici
 essent Atheniensium, rogantibus illis triginta dedere
 naves; dederunt autem quinis drachmis eas commo-
 dantes, nam gratis dare per legem non erat licitum.
 His igitur acceptis navibus, adiectisque suis, septua-
 ginta omnino navibus instructis, adversus Aeginam
 navigarunt: sed postridie eius diei, qui constitutus
 erat, advenerunt. (90.) Nicodromus, ut ad diem
 non adfuerunt Athenienses, conscensa navi ex Aegi-
 na profugit, cumque alii etiam ex Aeginetis sunt se-
 cuti; quibus Athenienses Sunium habitandum dedere:
 unde illi impetum facientes, res Aeginetarum, qui in
 insula erant, agebant ferebantque. Sed hoc quidem
 postero tempore factum. (91.) Tunc vero, qui opi-
 bus inter Aeginetas valebant, superata plebe quae
 cum Nicodromo insurrexerant, hos qui in ipsorum
 venerant potestatem, ad sumendum de eis supplicium

μῆνοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι
 ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχα-
 5 νόμενοι, ἀλλ' ἐφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νή-
 σου, ἢ σφι ἴλεων γενέσθαι τὴν θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ
 δὴ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες. εἰς
 δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμά, καταφεύγει πρὸς
 πρῶτον Διμήτρος θεομοφόρου· ἐπιλαμβάνόμενος δὲ
 10 τῶν ἐπισπαστήρων, εἵχετο. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε μὴ ἀποσπά-
 σαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐ-
 τοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω· χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυ-
 κῦναι ἔσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας 92
 αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἤκουσι
 ἐναυμάχῃσαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα· ἐσωθέντες δὲ τῇ ναυ-
 μαχῇ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον,
 5 Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθεύουσι, μέμ-

eduxerunt. Quo tempore etiam piaculum admisere,
 quod nulla ratione nullisque sacrificiis potuerunt ex-
 piari, sed prius insulâ exciderunt, quam propitia illis
 reddita Dea est. Nam, quum captos septingentos ex
 plebe ad supplicium eduxerunt, unus eorum, e vin-
 culis elapsus, ad vestibulum confugit Cereris Legi-
 feræ, et prehensos annulos, quibus adtrahitur porta,
 firmiter tenuit. Tum vero illi, quum abstrahere ho-
 minem non valerent, manus ei præciderunt, atque
 ita eduxerunt: et manus illae annulis inhæerebant.
 (92.) Haec in se invicem *Aeginetae* patrabant. Supe-
 perati vero pugna navali ab *Atheniensibus*, qui cum
 septuaginta advenerant navibus, auxilium petierunt
 ab eisdem quos olim invocaverant *Argivis*. At hi
 quidem iam auxilio non venerunt, quippe offensi eo

Φόμενοι ὅτι Αἰγιναῖαι νέες, ἀνάγκη λαμβθεῖσαι ὑπὸ Κλειμένους, ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώραν, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καί, σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτί- 10
σαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυώνιοι μὲν νυν συ-
γνόοντες ἀδικῆσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκ-
τίσαντες, ἀξήμιοι εἶναι· Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκον-
το, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὲ ὧν σφι ταῦτα δεομέ-
νοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, 15
ἐβελονταὶ δὲ ἐς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ
ὧ ὄνομα Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας. τούτων
οἱ πλεῖνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν
ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυ-

quod naves Aeginenses, vi quidem coactae a Cleome-
ne, ad Argolidem adpulerant terram, et Aeginetae
unà cum Lacedaemoniis excensionem fecerant. In
eadem autem incursione simul etiam *Sicyonii* suis
e navibus excenderant. Quare ambobus Argivi mul-
ctam irrogarunt, mille talenta, utrique populo quin-
genta. Et *Sicyonii* quidem, agnoscentes iniuste se
fecisse, pacti sunt cum Argivis, ut, solutis centum ta-
lentis, reliqua summa ipsis remitteretur: *Aeginetae*
vero culpam non agnoscentes, pertinaciter detrectave-
runt mulctam. Quam ob causam nunc illis, auxilia
rogantibus, publico nomine nulla ab Argivis missa
sunt, sed voluntarii eis suppetias venere mille ad-
modum; quibus dux praefuit vir strenuus, nomine
Eurybates, qui quinquertium exercuerat. Horum au-
tem plerique non redierunt, sed ab Atheniensibus in

20 βάρης, μονομαχίην ἐπασκέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπῳ
 τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ
 Δεκελείου ἀποθνήσκει. Αἰγινῆται δὲ, εὐῶσι αἰτάκτοις 93
 Ἀθηναίοις συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καὶ σφῶν
 νῆας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

Ἀθηναίοις μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινῆτας. 94
 Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἐαυτοῦ ἐπαίει, ὥστε ἀναμιμνήσκον-
 τός τε αἰεὶ τοῦ Θεράποντος, μεμνησθαί μιν τῶν Ἀθη-
 ναίων, καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων, καὶ δια-
 5 βαλλόντων Ἀθηναίους· ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος,
 ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος, καταστρέφεισθαι τῆς
 Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρ-
 δόνιον μὲν δὴ, Φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ, παρα-
 λυεῖ τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας,
 10 ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δαῖτίν τε, ἐόν-

Aegina sunt interfecti: in his dux Eurybates, postquam singulari certamine tres occidisset adversarios, ipse a quarto, Sophane Deceliensi, interfectus est. (93.) Aeginetae vero, suis navibus Athenienses in-compositos adorti, superarunt illos, et quatuor naves cum ipsis viris cepērunt.

(94.) Ita dum bellum geritur Athenienses inter et Aeginetas, interim *Persa* suum persecutus est in-stitutum. Nam et famulus eum admonebat, ut *remi-nisceretur Atheniensium*, et *Pisistratidae* insta-bant et calumniabantur Athenienses: simul vero ipse *Darius* cupiebat, arrepta hac occasione, illos e Graecis subigere, qui terram et aquam ipsi non de-dissent. Itaque, Mardonio ab imperio remoto, qui cum classe male rem gesserat, alios nominavit im-

τα Μῆδον γένος, καὶ ἈρταΦέρνεα τὸν ἈρταΦέρνεος παῖ-
 δα, ἀδελφιδεὸν ἑαυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξ-
 ἀνδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑαυτῶ ἐς
 95 ὅψιν τὰ ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀπο-
 δεχθέντες, πορευόμενοι παρὰ βασιλῆος, ἀπίκοντο τῆς Κι-
 λικίης ἐς τὸ Ἀλφειὸν πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν
 πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδου-
 ομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχ- 5
 θείς ἐκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππαυοὶ νέες,
 τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἑαυτοῦ δασμοφέροισι
 Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. Ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύ-
 τας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας,
 ἔπλεον ἐξακοσίησι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ 10
 παρὰ τὴν ἡπειρὸν ἔχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόν-

peratores, qui adversus Eretriam et Athenas profici-
 scerentur, *Datin*, Medum genere, et *Artaphernem*,
 Artaphernis filium, suum consobrinum: quos misit
 dato mandato, ut *Athenas Eretriamque sibi subi-
 cerent*, et *capta inde mancipia in suum adduce-
 rent conspectum*. (95.) Hi nominati imperatores,
 quum a rege digressi in Aleium pervenissent cam-
 pum Ciliciae, exercitum pedestrem ducentes nume-
 rosum et bene instructum; ibi quum castra posuis-
 sent, accesserunt eis universae copiae navales, ut cui-
 que populo imperatae erant: accesseruntque etiam
 naves equis transvehendis, quas superiori anno *Da-
 rius* suis tributariis edixerat parandas. Equis in hip-
 pagines impositis, et omni pedestri exercitu naves
 conscendere iusso, *sexcentis triremibus* in Ioniam
 navigarunt. Inde vero non littus legentes rectà ver-

του καὶ τῆς Θρηίκης· ἀλλ' ἐκ Σάμου ὀρμεώμενοι, πα-
 ρά τε Ἰκαρίον καὶ διὰ νήσων τὸν πλῆον ἐποιεῦντο· ὡς
 μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ
 25 Ἀθῶ, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτει ποιούμενοι ταύτῃ τὴν κομι-
 δὴν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ, καὶ ἡ Νάξος
 σφέας ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ αἰλοῦσα. Ἐπεὶ δὲ, ἐκ 96
 τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι, προσέμιξαν τῇ
 Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπιῖχον στρατεύε-
 σθαι οἱ Πέρσαι, μεμνημένοι τῶν πρότερον,) οἱ Νάξιοι
 5 πρὸς τὰ οὖρεα οἴχοντο Φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτίαν,
 ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιή-
 σαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίουν, οἱ Δῆλιοι, ἐκλιπόντες 97

sus Hellespontum et Thraciam direxerunt classem;
 sed Samo profecti, per Icarium mare et secundum
 insulas cursum tenuere; metuentes maxime, ut mihi
 videtur, montis Atho circuitum, in quo circumna-
 vigando superiori anno ingentem passi erant calami-
 tatem; insuper vero etiam, ut hac irent, Naxus in-
 sula eos cogebat, quae superiori tempore non erat
 subacta. (96.) Ubi per mare Icarium transvecti
 contra *Naxum* venire, (hanc enim primam omnium
 adoriri in animo habebant Persae, memores eorum
 quae prius acciderant) non sustinentes hostem *Naxii*,
 procul abeuntes in montes confugerunt. *Persae* vero,
 in servitutem redactis quotquot illorum comprehen-
 dissent, et templa et urbem incenderunt. Quo facto,
 adversus reliquas insulas navigare pergebant.

(97.) Qui dum id faciunt, *Delii* etiam, relicta in-
Herod. T. III. P. I.

καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἵχοντο Φεύγοντες εἰς Τήνωσ. τῆς
 δὲ στρατιῆς καταπλεύσσης, ὁ Δᾶτις προπλεύσας, οὐκ
 ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέ- 9
 ρην ἐν τῇ Ῥητῇ· αὐτὸς δὲ, πυθόμενος ἵνα ἔσαν οἱ Δᾶ-
 λιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τάδε· „ Ἄνδρες
 „ ἱεοὶ, τί Φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτηδέα καταγρόντες
 „ κατ' ἐμαῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσούτῳ γε Φρο-
 „ νέω, καὶ μοι ἐκ βασιλῆος ὥδε ἐπέσταλται· ἐν ᾗ χρά-
 „ ρη οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίτεσθαι, μήτε 10
 „ αὐτὴν τὴν χώραν, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν
 „ καὶ ἄπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέ-
 „ μεσθε.“ Ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκέυσατο τοῖσι Δηλίοισι·
 μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας
 98 ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίσει. Δᾶτις μὲν δὲ ταῦτα ποιή-
 σας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρετρίαν πρῶτα,

sula, profugiunt Tenum. *Datis* autem, ubi in vici-
 niam Deli cum exercitu pervenit, ipse navi sua prae-
 gressus, non passus est classem ad insulam adpellere,
 sed ad Rheneam ex adverso sitam: et postquam co-
 gnovit quo se Deli recepissent misso caduceatore,
 haec eis edixit: *Quid fugâ abitis, viri sancti! male*
de me, nec pro meo merito, iudicantes. Ego enim
et ipse in tantum certe sapio, et a rege hoc mihi
mandatum est, ut, qua in terra hi duo dii natī
sunt, eam nec ipsam laedam, nec eius incolae.
Quare redite vestras ad sedes, et insulam habitate!
 Haec postquam per caduceatorem edixit, trecenta
 thuris talenta super aram congesta adolēvit. (98.)
 His rebus gestis, *Datis* cum exercitu primum adver-
 sus Eretriam navigavit, simul et Ionas et Acolenses

483, 6.

ἄμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. Μετὰ δὲ τοῦ-
 τον ἐνθιῦται ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον οἱ
 5 Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεισθῆῖσα.
 καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων
 ἔσεσθαι κακῶν ἔφηε ὁ Θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ
 Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρταξέρ-
 ξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπέξῃς γενεῶν, ἐγένετο
 10 πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς
 πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐ-
 τῇ γεγόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων, περὶ
 τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω αὐδὲν ἦν ἀεικὲς κινήσῃαι
 Δῆλον, τὸ πρῶν εἶσαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γε-
 15 γραμμένον περὶ αὐτῆς ὥδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ εἶσαν.

secum ducens. Post illius autem ex hac regione digressum, commota tremuit Delus; quod nec ante id tempus, ut aiunt Delii, nec post, ad meam usque aetatem, factum est. Et hoc quidem prodigium edidit Deus, quo imminetia hominibus mala significaret. Nam regnante Dario Hystaspis filio, et Xerxe Darii, et Artaxerxe Xerxis, per tres has continuas generationes plura mala adflixerunt Graeciam, quam per viginti alias generationes quae ante Darium extiterunt; alia quidem, a Persis illi illata; alia vero, ab ipsorum Graecorum coryphaeis, de principatu inter se bellum gerentibus. Itaque non praeter causam commota est Delus, quum ad iilum diem immota fuisset. Et in vaticinio de illa ita scriptum est:

Et Delum, quamvis sit adhuc immota, movebo.

Δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνό-
 ματα· Δαρεῖος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρήϊος· Ἀρτα-
 ξέρξης, μέγας ἀρήϊος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλῆας
 ὧδε αὖ ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἕλληνες 20
 καλέουσιν.

- 99 Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσί-
 σχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάμ-
 βανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτίων παῖδας ἐλάμβανον.
 ὡς δὲ, περιπλέοντες τὰς νήσους, προσίσχον καὶ ἐς Κά-
 ρυστον, (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδί- 5
 δosan, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιν ἀστυγείτονας στρατεύε-
 σθαι, λέγοντες Ἐρετρίαν τε καὶ Ἀθήνας,) ἐνθαῦτα τού-
 τους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ
 οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην.
 100 Ἐρετρίεες δὲ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν

Valent autem secundum Graecum sermonem nomina
 ista hocce: *Darius*, coërcitor; *Xerxes*, bella-
 tor: *Artaxerxes*, magnus bellator. Hos enim re-
 ges Graeci suâ linguâ recte ita, ut dixi, nominave-
 rint.

(99.) *Barbari*, Delo profecti, navibus ad insulas
 adpulsis, et exercitum inde adsumebant, et insula-
 norum filios secum obsides abducebant. Postquam
 vero, praeternavigatis insulis, Carystum pervenerunt;
 quum nec obsides dedissent *Carystii*, et contra vi-
 cinas urbes (Eretriam et Athenas dicebant) se mili-
 taturus negassent; ibi tunc hos oppugnarunt, agrum-
 que illorum evastarunt, donec etiam hi in deditio-
 nem venere Persarum. (100.) *Eretrienses* autem,
 ubi cognoverunt sese peti a Persarum classe, Athe-

ἐπὶ σφίας ἐπιπλέουσιν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι
 βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπι-
 κουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν
 5 ἱπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώραν, τοὺτους σφί διδοῦσι
 τιμωροὺς. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευ-
 μα· οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διΦα-
 σίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλευόντο ἐκλιπεῖν
 τὴν πόλιν εἰς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτέων,
 10 ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσῃ οἴσισθαι,
 προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὡς
 εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόλωνος, εἰὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶ-
 τα, φράζει τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ πα-
 ρέοντα σφί πρήγματα· προσεδέτό τε ἀπαλλάσσεσθαι
 15 σφίας εἰς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ
 Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευσάντι πείθονται· καὶ

nienses rogarunt ut auxilia sibi mitterent. Nec ne-
 garunt Athenienses opem, sed quater mille colonos
 illos, qui in opulentorum Chalcidensium praedia suc-
 cesserant, opem eis ferre iusserunt. At in Eretrien-
 sibus sanum nullum erat consilium; qui Athenienses
 quidem auxilio vocaverant, ipsi vero in duas divisi
 erant sententias: nam aliis animus erat, relicta urbe
 in superiora Euboeae loca se recipere; alii vero, pri-
 vatam quaestum a Persis reportare sperantes, proditi-
 onem parabant. Quorum utrorumque consilia co-
 gnita habens Aeschines, Nothonis filius, primarius
 vir Eretriensium, advenientibus Atheniensibus prae-
 sentem rerum statum aperuit; eosque ut retrogrede-
 rentur rogavit, ne simul cum Eretriensibus perirent.
 Et Athenienses, Aeschinis sequentes consilium, Oro-

οὗτοι μὲν διαβάντες εἰς Ὠρωπὸν, ἔσχαζον σφέας αὐ-
 101 τοὺς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλείοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς
 Ἐρετρίκῃς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰ-
 γίλια. κατασχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵπ-
 πους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσει-
 σόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετρίεες ἐπεξελθεῖν μὲν 5
 καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν· εἴ πως δὲ διαφυ-
 λάξαιεν τὰ τεῖχια, τούτου σφι ἔμελε πῆρι, ἐπεὶ τε
 ἐνῆκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης
 καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἐπίπτον ἐπὶ ἐξ ἡμέρας πολ-
 λοι μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἄλκι- 10
 μάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀσπῶν
 δόκιμοι, προδιδούσι τοῖσι Πέρσησι. οἱ δὲ, ἐσελθόντες εἰς
 τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱερὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν,
 ἀποτιννύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱερῶν τοῦ-

pum transvecti, periculum evaserunt. (101.) *Persae*, navibus ad Tamynas et Choereas et Aegilia ditionis *Eretriensium* adpulsis, locis hisce positi, protinus equis e navibus expositis, ad adgrediendum hostem sese compararunt. Eretrienses vero de egrediendo et committenda pugna non cogitabant; sed muros, si possent, defendere, hoc unum illis curae erat, quandoquidem vicerat sententia non relinquendam esse urbem. Quum autem acriter oppugnaretur murus, intra sex dies multi ab utraque parte perierunt: septimo vero die Euphorbus Alcimachi filius et Philagrus Cyneae, spectati inter cives viri, Persis *Eretriam* prodiderunt. Et hi, urbem ingressi, templa spoliarunt incenderuntque, poenam hanc repe-

15 το δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἡνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δα-
ρείου ἐντολάς.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ ἐπισχόντες ὀλί- 102
γας ἡμέρας, ἔπλεον εἰς τὴν Ἀττικὴν, κατέργατες τε
παλλόν, καὶ δοκέοντες ταῦτ' αὐτοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν
τὰ καὶ τοὺς Ἐρετρίεας ἐπαίησαν. καὶ, ἦν γὰρ ὁ Μαρα-
5 θῶν ἐπιτηδεύατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι,
καὶ ἀγχοτάτῳ τῆς Ἐρετρίης, εἰς τοῦτό σφι κατηγέστο
Ἴππῆς ὁ Πεισιστράτης. Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἐπύθοντο 103
ταῦτα, ἐβοήθειον καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ
σφῆας στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης,
τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα, τὸν Στησαγόρειον, κατέλαβε
5 Φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισιστράτην τὸν Ἴπποκράτην. καὶ
αὐτῷ, Φεύγοντι, Ὀλυμπιάδα ἀνελίσθαι τεθρίπῳ συνέ-

tentes ob templa Sardibus cremata; homines autem,
ut iusserat Darius, in servitutem abstraxerunt.

(102.) Subactâ Eretriâ, *Persae*, paucorum dierum
interpositâ morâ, in *Atticam* navigarunt, magnas
in angustias adducentes Athenienses, cogitantesque
eodem modo cum illis agere atque cum Eretriensibus
egissent. Quumque *Marathon* esset totius Atticæ
maxime opportunus equitibus locus, et proximus ab
Eretria, in hunc campum illos deduxit *Hippias*,
Pisistrati filius. (103.) Qua re cognita, *Athenien-*
ses etiam ipsi *Marathona* obviam hostibus egressi
sunt. Duxerunt autem illos decem imperatores; quo-
rum decimus *Miltiades* erat, is cuius patri *Cimo-*
ni, Stesagoræ filio, acciderat; ut a Pisistrato, Hip-
pocratis filio, Athenis in exsilium pelleretur. Eidem-
que contigerat, ut exsul victoriam Olympiæ repor-

βῆ· καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενον μιν, τὸ αὐτὸ ἐξυμῆκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν, παραδίδοι Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι· καὶ τὴν νίκην 10 παρὶς τούτῳ, κατήλαθε ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ὑπόσπονδος. καὶ μιν, ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι περιέοντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ αὐτοὶ μιν κατὰ τὸ πρυτανεῖον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. 15 τέθαπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς Διὰ κοίλης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάρφαται αὐταί, αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη τὸ αὐτὸ τοῦτο, Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ ταυτέων, εὐδαμαί. Ὁ μὲν δὲ πρὸς βύ- 20

taret quadrigarum curriculo; quem eundem honorem iam ante eum frater ipsius uterinus Miltiades erat consecutus. Deinde vero, sequenti Olympiade, quum eisdem equis idem *Cimon* vicisset, Pisistrato concessit, ut is victor renunciaretur; et ob victoriam huic concessam, ex pactione cum illo inita, in patriam est restitutus. Postremo idem, quum eisdem equis aliam rursus victoriam reportasset Olympicam, obiit interfectus a filiis Pisistrati, ipso Pisistrato non amplius in vivis agente: interfecerunt illum enim hi prope prytaneum, noctu hominibus quibusdam ad hoc subornatis. Sepultus autem est *Cimon* ante urbem, ultra viam quae Per Cavum vocatur; et ex adverso sepulti sunt hi equi eiusdem, qui tres olympicas retulerunt victorias. Praestiterunt quidem idem hoc alii etiam equi, Evagorae Lacædaemonii; sed,

486, 97.

τερὸς τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν τηλικαῦτα
 παρὰ τῷ πατρί Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονή-
 σω· ὁ δὲ πῶτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνῃσι, τοῦ-
 νομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστῆς τῆς Χερσονήσου Μιλτιά-
 δει, Μιλτιάδης. Οὗτος δὲ ὡν τότε ὁ Μιλτιάδης, ἦκον 104
 ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπεφυγὼς διπλὸν θάνατον,
 ἐστρατήγει Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γάρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν
 οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου, περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο
 5 λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα· ἅμα δέ, ἐκ-
 φυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἐαυτοῦ, δο-
 κέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἥδη τὸ ἐνδιῦτέν μιν οἱ ἐχ-
 θροὶ ὑποδεξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγα-
 γόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυ-
 10 γὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπε-
 δέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

praeter hos, nulli. Filiorum igitur Cimonis natu
 maior, *Stesagoras*, per id tempus apud patrum
 Miltiadem in Chersoneso educabatur: natu minor
 autem apud Cimonem Athenis erat, cui nomen fuit
Miltiades, de patris Miltiadis nomine, conditoris
 Chersonesi. (104.) Hic igitur tunc *Miltiades*, quum
 nuper e Chersoneso advenisset, duplicemque effugis-
 set mortem, imperator fuit Atheniensium. Simul
 enim et Phoenices, usque ad Imbrum illum perse-
 cuti, studiose operam dederant, ut caperent eum et
 ad regem abducerent: et, postquam hos effugit, do-
 mumque rediit, iam protinus eundem exceperant
 adversarii, et in iudicium vocatum, reum egerant
 tyrannidis in Chersoneso exercitae. At hoc quoque
 liberatus periculo, ita demum imperator creatus est
 Atheniensium, populi suffragiis electus.

- 105 Καὶ πρῶτα μὲν, ἔόντες ἔτι ἐν τῷ ἄσπεϊ οἱ στρατη-
 γοὶ, ἀποπέμπουσιν εἰς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην,
 Ἀθηναίων μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ ταῦτο
 μαλετῶντα. τῷ δὲ, ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ
 Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε, περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος, τὸ ὑπὲρ 5
 Τεγέης, ὃ Πᾶν περιπίπτει. βῶσαντα δὲ τὸ οὖνομα τοῦ
 Φειδιππίδου τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι καλεῦσαι ἀπαγ-
 γεῖλαι, διότι ἐαυτοῦ οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιῶνται,
 ἔόντες εὖνου Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχῇ γυομένου ἤδη
 σφίσι χρησίου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἐσόμενον. Καὶ ταῦτα 10
 μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὖ ἤδη τῶν πραγμά-
 των, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθῆ, ἰδρύσαντο ὑπὸ τῇ
 ἀκροπόλει Πανὸς ἱερὸν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγ-
 γελίης θυσίῃσι ἐπιτεύχῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται.
- 106 Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης

(105.) Ac primum quidem, quum adhuc in urbe
 essent imperatores, *Spartam* miserunt praeconem
Phidippidem, civem quidem Atheniensem, cacte-
 rum *hemerodromum*, et hoc negotium exercentem.
 Cui, ut quidem ipse deinde narravit *Phidippides*,
 Atheniensibusque renunciavit, circa *Parthenium*
 montem, qui supra *Tegeam* est, deus *Pan* obviam
 est factus; compellatoque nominatim *Phidippide*,
 iussit eum *renunciare Atheniensibus*, nullam illos
 sui curam gerere, quum tamen bene cupiat *Athe-*
niensibus, ac iam saepe de illis bene meritus fue-
 rit, et posthac etiam bene sit meriturus. Haec certe
 Athenienses vere ita accidisse persuasi, deinde, quum
 iam res eorum recte fuissent compositae, templum
Pani infra arcem statuerunt, eumque inde ab illo

487, 27.

οὗτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα Φανῆναι, διυτε-
 ραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἀστὺς ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμε-
 νος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· „ὦ Λακεδαιμόνιοι,
 5 „Ἀθηναῖοι ὑμῶν δέονται, σφίσι βοηῆσαι, καὶ μὴ πε-
 „ριθεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλήσι δουλοσύνη
 „περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἐρε-
 „τριά τε νῦν ἡνδραπόδισται, καὶ πόλι λογίμη ἡ Ἑλ-
 „λὰς γέγονε ἀσθενεστέρα.“ Ὁ μὲν δὲ σφι τὰ ἐντεταλ-
 10 μένα ἀπήγγαλε. τοῖσι δὲ ἑαδὲ μὲν βοηθεῖν Ἀθηναίοισι,
 ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραυτίκα ποιεῖν ταῦτα, οὐ
 βουλομένοισι λυεῖν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μη-
 νὸς εἰνάτη· εἰνάτη δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ
 πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέλη-
 15 νον ἔμενον.

nuncio annuis sacrificiis et lampade placant. (106.)
 Tunc vero missus ab imperatoribus *Phidippides* hic,
 quo tempore is Panem sibi adparuisse narravit, po-
 stridie eius diei quo Athenis erat profectus *Spartam*
 pervenit; ubi adiens magistratus, haec apud eos ver-
 ba fecit: *Lacedaemonii! Petunt a vobis Athenienses,*
ut auxilio illis veniatis; neque patiamini, ut anti-
quissima inter Graecos civitas in servitutem abri-
piatur a barbaris. Nam et Eretria nunc sub iugum
est missa, et insigni civitate imminuta est Grae-
cia. Haec ubi illis ex mandato dixit, placuit quidem
 Spartanis auxilia mittere Atheniensibus; sed id con-
 festim facere non potuerunt, quum nollent contra
 legem agere. Erat enim nonus dies mensis: *nono au-*
tem die, et priusquam plena esset luna, se non
egressuros, aiebant. Novilunium igitur hi *expecta-*
bant.

107 Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέτο Ἰππίης ὁ Πεισι-
στράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς
ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιγόνδε. εἰδάκει ὁ Ἰππίης τῇ μη-
τρὶ τῇ ἑαυτοῦ συνευηθήναι· συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνεί-
ρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνασωσάμενος τὴν 5
ἀρχὴν, τελευτήσῃ ἐν τῇ ἑαυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὲ τῆς
ὄψιος συνεβάλετο ταῦτα. Τότε δὲ κατηγόμενος, τοῦτο
μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆ-
σον τὴν Στυρέων, καλειομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ,
καταγομένης ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὠρμιζε οὗτος, 10
ἐκβάοντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διάτασσε. καὶ οἱ
ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως
ἢ ὡς εἴθεε. οἶα δὲ οἱ πρεσβυτέρω ἐόντι, τῶν ὀδόντων
οἱ πλεῖντες ἐστίοντο· τουτέων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλ-
λει ὑπὸ βίης βῆξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον 15

(107.) *Hippias*, Pisistrati filio, qui barbaris viam in campum *Marathona* praeivit, superiori nocte per somnum tale visum erat oblatum. Visus sibi erat sua cum matre concumbere: quo ex insomnio collegerat, Athenas se esse rediturum, et in patria recepto regno senem vitâ excessurum. In hunc modum *Hippias* somnium suum erat interpretatus. Tunc vero, ducis officio fungens, partim Eretriensia mancipia in Styreorum insula, cui Aegilia nomen, deposuit; partim naves, quae ad Marathona adpulerant, in statione locavit, et barbaros in terram egressos ordinavit. Quae dum administrat, accidit ei ut vehementius, quam solitus erat, et sternutaret et tussiret. Quumque eidem, quippe aetate iam proveciori, plures labarent dentes, harum dentium unam, dum tussit, propter violentiam

488, 57.

αὐτοῦ, ἐποιέστο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν· ὡς δὲ οὐκ
 ἐφαίνετό οἱ ὁ ὁδὸν, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς πα-
 ραστάτας· „Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυ-
 „ησόμεθα ὑποχειρὴν ποιήσασθαι· ἰκόσον δέ τι μοι
 20 „μέρος μετῆν, ὃ ὁδὸν μετέχει.“ Ἰππίης μὲν δὴ ταύτη
 τὴν ὄψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι.

Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τερμένι Ἡρακλῆος, 108
 ἐπῆλθον βοηθόντες Πλαταιεῖς πανδημαί. καὶ γὰρ καὶ
 ἐδίδασκαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλα-
 ταιεῖς, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη
 5 ἀναιρέατο· ἔδωσαν δὲ ᾧδε. πιεζύμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ
 Πλαταιεῖς, ἐδίδωσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει
 τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐ-
 τοὺς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε· „Ἡμεῖς

eiecit. Quae quum in arenam cecidisset, magnum
 adhibuit studium ut eam reperiret: postquam vero
 nusquam dens comparuit, edito gemitu ait adstanti-
 bus: *Terra haec non est nostra, neque eam pote-*
rimus in nostram redigere potestatem: nam, quid-
quid eius ad me pertinebat, id dens mea obtinet.
 Nempe in hoc *Hippias* exiisse visionem suam ex-
 stimavit.

(108.) *Atheniensibus*, quum in campo *Herculi*
 sacro locum cepissent, praesidio advenere *Platae-*
enses frequenti manu ex universo populo collecti.
 Tradiderant enim sese *Atheniensibus* *Plataeenses*, et
 frequentes labores pro illis *Athenienses* sustinue-
 rant. Tradiderant se autem hoc modo. Bello a The-
 banis pressi *Plataeenses*, primum *Cleomeni*, *Anaxan-*
dridae filio, et *Lacedaemoniis* se tradiderunt, qui

„μὲν ἑκάστῳ τε οἰκέμεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γένηται
 „ἂν ἐπικουρίῃ ψυχῇ· Φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἔξαν 10
 „δραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλευέ-
 „μεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησι-
 „χώροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.“
 Ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην
 οὕτω τῶν Πλαταιῶν, ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους 15
 ἔχειν πόνους, συνεστῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι
 μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ
 ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἰρὰ ποιούντων τοῖσι δώδεκα
 θεοῖσι, ἱκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βαμὸν, ἐδίδοσαν σφίεας
 αὐτοῦς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα, ἐστρατεύοντο 20
 ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθηον. μελ-
 λόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον· πα-

forte in illis locis aderant. At illi, non recipientes eos,
 dixere: *Nos nimis procul a vobis habitamus, et fri-*
gidum vobis tale auxilium foret: plus semel enim
fieri posset, ut in servitutem prius abstraheremini,
quam nostrum quisquam fando audiret. Quare
suademus vobis, ut Atheniensibus vos tradatis,
qui vobis sunt finitimi, ad tutandum non invalidi.
 Haec Plataeensibus suaserunt Lacedaemonii, non
 tam quod illis bene vellent, quam quod cuperent la-
 boribus fatigari Athenienses, bellis cum Boeotis ge-
 rendis. Consilium autem Lacedaemoniorum sequen-
 tes Plataeenses, quo tempore duodecim diis sacra
 faciebant Athenienses, supplices ad aram consede-
 runt, seque illis tradiderunt. Quo cognito, Thebani
 arma intulerunt Plataeensibus; et Athenienses auxi-
 lio illis venere. Sed quum in eo essent ut consererent

ρατυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμ-
φοτέρων, οὖρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοῖσδε· ἑᾶν Θηβαίους
25 Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κο-
ρίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι
δὲ ἀπιούσι ἐπέθηκαντο Βοιωτοί· ἐπιβέμενοι δὲ, ἐσώθη-
σαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κο-
ρίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὖρους, τούτους ὑπερ-
30 βάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὖρον Θηβαίοισι
πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιᾶς. Ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ
Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρη-
μένῳ· ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες.
Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνώ- 109
μαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐόντων συμβάλλειν· „ὀλίγους γὰρ

pugnam, id fieri non passi sunt Corinthii: hi enim,
quum forte adessent, arbitrio eorum rem permitten-
tibus utrisque, pacem conciliarunt, fines regionis ita
constituentes, ut *Thebani eos ex Boeotis, qui Boe-
torum communi nollent adtribui, nil impedirent.*
Hoc constituto, Corinthii abierunt. Athenienses vero,
domum redeuntes, ex improvise adgressi sunt Boeo-
ti: sed commissa pugna superati sunt. Quo facto
Athenienses, fines Plataeensibus a Corinthiis consti-
tutos transgredientes, ipsum Asopum et Hysias fines
inter Thebanos et Plataeenses statuerunt. Plataeenses
igitur, postquam praedicto modo Atheniensibus sese
tradidissent, nunc eis ad Marathonem auxilio ve-
nerunt.

(109.) Imperatorum autem Atheniensium bifariam
divisae erant sententiae; nolentibus aliis, ut praelio
confingeretur; *nimis enim exiguum esse ipsorum*

εἶναι, στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν·“ τῶν δὲ, καὶ
 Μιλτιάδew, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο, καὶ
 ἐνίκα ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκα- 5
 τος ψηφισφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολε-
 μαρχεῖν· τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πο-
 λέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι· ἦν δὲ τότε πο-
 λέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν
 Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε· „Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, 10
 „ἔστι ἡ καταδουλῶσαι Ἀθήνας, ἡ ἐλευθέρας ποιῆσαι
 „τα, μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων
 „βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπου-
 „σι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον
 „ἤκουσι μέγιστον. καὶ, ἦν μὲν γε ὑπακύψωσι τοῖσι 15
 „Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσσονται παραδεδομένοι Ἰπ-

*numerum, quam ut cum Medorum exercitu con-
 grederentur; aliis vero, et in his Miltiade, confi-
 gendum censentibus. Ita quum dissentirent, quum-
 que in eo esset ut peior vinceret sententia; tunc un-
 decimus supererat qui suffragium ferret, is qui fabâ
 polemarchus electus erat Atheniensium: antiquitus
 enim polemarcho aequale cum imperatoribus ius
 suffragii ferendi tribuerant Athenienses. Erat autem
 tunc polemarchus Callimachus Aphidnaeus; quem
 conveniens Miltiades, his verbis est adlocutus: In
 te nunc situm est, Callimache, utrum in servitu-
 tem redigere velis Athenas, an, liberatâ patriâ,
 memoriam tui in omne aevum relinquere, qualem
 ne Harmodius quidem et Aristogiton reliquerunt.
 Numquam enim. ex quo exstiterunt Athenienses,
 in tantum adducti sunt periculum, in quanto nunc*

„πίη· ἢν δὲ περιγένηται αὐτῇ ἡ πόλις, οἷή τέ ἐστι πρώ-
 „τη τῶν Ἑλληνίδων πολίων γενέσθαι. Κῶς ὦν δὴ ταῦ-
 „τα οἷα τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τούτων
 20 „ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι
 „Φράσω. ἡμέων τῶν στρατηγῶν, ἐόντων δέκα, δίχα
 „γίνονται αἱ γνώμαι· τῶν μὲν, καλεούντων συμβαλέειν,
 „τῶν δέ, οὐ συμβαλέειν. ἢν μὲν νυν μὴ συμβάλωμεν,
 „ἔλπομαί τινα στάσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διασεί-
 25 „σειν τὰ Ἀθηναίων Φρονήματα, ὥστε μηδίσαι· ἢν δὲ
 „συμβάλωμεν, πρὶν τι καὶ σαβρὸν Ἀθηναίων μετεξετέ-
 „ροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν
 „περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. Ταῦτα ὦν πάντα ἐς σέ
 „νῦν τῖναι, καὶ ἐκ σέο ἄρτηται. ἢν γὰρ σὺ γνώμη τῇ

versantur. In quo si Medis succumbunt, decretum est quid eis sit patiendum, Hippiae deditis: sin superior discesserit haec civitas, probabile est primam eam futuram esse Graecarum civitatum. Quo pacto igitur fieri hoc possit, et quo pacto a te pendeat harum rerum summa, nunc tibi dicam. Sententiae imperatorum, qui decem sumus numero, in duas divisae sunt partes; aliis consligendum censentibus, aliis non consligendum. Iam, si praelium non commiserimus, persuasum fere habeo magna exstitura dissidia, quae animos disturbent Atheniensium, eosque ad Medorum trahant partes. Sin praelium commiserimus priusquam putre consilium animos subeat nonnullorum Atheniensium, probabile fit mihi, ut, diis aequa tribuentibus, superiores discedamus. Haec igitur omnia ad te nunc spectant, et ex te pen-
Herod. T. III. P. I. H

- „ἐμῇ προσῆ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις 30
 „πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἣν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόν-
 „των τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλε-
 110 „ξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιά-
 δης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ
 τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν.
 Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἢ γνώμη ἔφερε συμβάλ-
 λειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανήϊ τῆς ἡμέρας, 5
 Μιλτιάδῃ παρεδίδosan· ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐ τι κω συμ-
 βολὴν ἐποιεέτο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανήϊ ἐγένετο.
 111 Ὡς δὲ ἐς ἐκείνον περῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὥδε
 Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγήε-

CIX. 31. τὴν ante τῶν ἀποσπ. ex coniect. qui articulus vulgo
 aberat. Alii mox συμβουλὴν, loco συμβολὴν.

*dent. Etenim si tu meae accesseris sententiae, ha-
 bebis liberam patriam, et civitatem primam uni-
 versae Graeciae: sin his suffragatus fueris, qui
 dissuadent praelium; erit tibi contrarium eorum,
 quae memoravi, commodorum. (110.) His dictis
 Miltiades in suam sententiam Callimachum traxit: et
 accedente polemarchi suffragio decretum est, ut prae-
 lio confligeretur. Post haec, qui ex imperatoribus
 confligendum censuerant, hi, ut cuiusque dies ad-
 erat, quo penes eum summa esset imperii, ita vicem
 suam Miltiadi tradiderunt. At ille quamvis acciperet,
 non tamen prius commisit praelium quam legitimus
 ipsius dies adesset.*

(111.) Quo die igitur *Miltiadis* vices erant admi-
 nistrandae imperii summae, *in aciem educti sunt
 Athenienses*, tali modo instructi. Dextro cornu prae-

το ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε
 5 οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ
 δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο
 αἱ Φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλληλέων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσον-
 το, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιεῖς. Ἀπὸ ταύ-
 10 τῃς γὰρ σφί τῆς μάχης, Θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων
 καὶ πανηγύριαις τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κα-
 τεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος „ἅμα τε Ἀθηναίοισι, λέγων,
 γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι.“ Τότε δὲ, τας-
 σομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε
 15 τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέ-
 δῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξιαις ὀλίγαις,
 καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας
 ἑκάτερον ἔρρωτο πλήθει. Ὡς δὲ σφί διετέτακτο, καὶ 112

erat polemarchus Callimachus: obtinebat tunc enim
 lex apud Athenienses, ut polemarchus dextrum cor-
 nu teneret. Ab hoc igitur principio deinde collocatae
 erant continuo tenore singulae tribus Atheniensium,
 pro cuiusque numero: postremi vero, in laevo cornu,
Plataeenses stabant. Inde enim ab hac pugna usu
 receptum est, ut, quando solennia sacra peragunt
 Athenienses, quae quinto quoque anno celebrantur,
 praeco Atheniensis solennes preces ita praeceat, ut
fausta omnia precetur Atheniensibus simul et Pla-
taeensibus. Tunc vero, quum acies Atheniensium ad
 Marathonem sic esset instructa ut frons fronti exerci-
 tus Medici exaequaretur, accidit, ut in medio ordines
 haud sane frequentes starent, et ea parte debilior esset
 acies; sed ut utrumque cornu densioribus ordinibus
 firmaretur. (112.) Acie ita ordinata, quum caesae

- „ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις 30
 „πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἣν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόν-
 „των τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλε-
 110 „ξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιά-
 δης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ
 τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν.
 Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλ-
 λειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανήϊ τῆς ἡμέρας, 5
 Μιλτιάδῃ παρεδίδσαν· ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐ τι κω συμ-
 βολὴν ἐποιέετο, πρὶν γὰρ δὴ αὐτοῦ πρυτανήϊ ἐγένετο.
 111 Ὡς δὲ εἰς ἐκείνον περῆλθε, ἐμβαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὥδε
 Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγε-

CIX. 31. τὴν ante τῶν ἀποσπ. ex coniect. qui articulus vulgo
 aberat. Alii mox συμβουλὴν, loco συμβολὴν.

*dent. Etenim si tu meae accesseris sententiae, ha-
 bebis liberam patriam, et civitatem primam uni-
 versae Graeciae: sin his suffragatus fueris, qui
 dissuadent praelium; erit tibi contrarium eorum,
 quae memoravi, commodorum. (110.) His dictis
 Miltiades in suam sententiam Callimachum traxit: et
 accedente polemarchi suffragio decretum est, ut prae-
 lio confliogeretur. Post haec, qui ex imperatoribus
 confligendum censuerant, hi, ut cuiusque dies ad-
 erat, quo penes eum summa esset imperii, ita vicem
 suam Miltiadi tradiderunt. At ille quamvis acciperet,
 non tamen prius commisit praelium quam legitimus
 ipsius dies adesset.*

(111.) Quo die igitur Miltiadis vices erant admi-
 nistrandae imperii summae, in aciem educti sunt
 Athenienses, tali modo instructi. Dextro cornu prae-

το ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε
 5 οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ
 δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμούντο
 αἱ Φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλληλέων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσον-
 το, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιεῖς. Ἀπὸ ταύ-
 της γὰρ σφι τῆς μάχης, Φυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων
 10 καὶ πανηγύριαι τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κα-
 τεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος „ἅμα τε Ἀθηναίοισι, λέγων,
 γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι.“ Τότε δὲ, τασ-
 σομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγένετο τοιοῦνδε
 τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέ-
 15 δῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγένετο ἐπὶ τάξιας ὀλίγας,
 καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας
 ἐκάτερον ἔρρωτο πλήθει. Ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ 112

erat polemarchus Callimachus: obtinebat tunc enim
 lex apud Athenienses, ut polemarchus dextrum cor-
 nu teneret. Ab hoc igitur principio deinde collocatae
 erant continuo tenore singulae tribus Atheniensium,
 pro cuiusque numero: postremi vero, in laevo cornu,
Plataeenses stabant. Inde enim ab hac pugna usu
 receptum est, ut, quando solennia sacra peragunt
 Athenienses, quae quinto quoque anno celebrantur,
 praeco Atheniensis solennes preces ita praeceat, ut
fausta omnia precetur Atheniensibus simul et Pla-
taeensibus. Tunc vero, quum acies Atheniensium ad
 Marathonem sic esset instructa ut frons fronti exerci-
 tus Medici exaequaretur, accidit, ut in medio ordines
 haud sane frequentes starent, et ea parte debilior esset
 acies; sed ut utrumque cornu densioribus ordinibus
 firmaretur. (112.) Acie ita ordinata, quum caesae

τὰ σφάγια ἐγένετο καλά, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ἐκτῶ. οἱ δὲ Πέρσαι, ἐρέωντες δρόμῳ ἐπίοντας, παρεσκευάζοντο 5 ὡς δεξόμενοι· μανὴν τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρὴν, ὀρέωντες αὐτοὺς ἔοντας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπείγομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφί, οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατεΐκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεὶ τε ἀβροὶ προσέμιξαν τοῖσι 10 βαρβάροις, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὀρέωντες, καὶ τοὺς ἀνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὐνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦ- 15

hostiae prospera omnia nunciassent, ibi tunc Athenienses, ut *signum* datum est *pugnae*, cursu in hostes contenderunt. Erat autem inter duas acies interiectum intervallum haud minus quam octo stadiorum. Tum vero *Persae*, ubi cursu adversus se irruentes hostes viderunt, ad excipiendos illos se compararunt; *furere* dicentes *Athenienses*, et in propriam ruere perniciem; qui ita cursu contenderent, quum numero essent pauci, neque vel equitatum vel sagittarios haberent. De his igitur ita iudicabant Persae. At *Athenienses*, postquam confertis ordinibus ad manus venissent hostium, pugnam ediderunt memoratu dignam. Quippe primi omnium Graecorum, quos novimus, cursu in hostes impetum fecerunt: et primi sustinuerunt, Medicam vestem et eā indutos adspicere viros; quum ante illum diem vel nomen

491, 71.

σαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο 113
 πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ
 βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο
 κατὰ τοῦτο μὲν δὲ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,
 5 ἐδίωκον εἰς τὴν μεσόγαιαν. τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκων
 Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιεῖς. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τε-
 τραμμένον τῶν βαρβάρων Φεύγειν ἔων τοῖσι δὲ τὸ μέ-
 σον ῥήξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρα αἰμώτερα,
 ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. Φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρ-
 10 σαι εἶποντο κόπτοντες, εἰς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικό-
 μενοι, πῦρ τε αἶψον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νέων.

Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος 114
 Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός ἀπὸ

Medorum Graecis, ubi audirent, terrorem incussisset. (113.) Satis autem longi temporis haec ad Marathonem pugna fuit. Et in medio quidem aciei vicerunt barbari, ubi Persae ipsi et Sacae locati erant; qui hac parte victores, perrupta acie, versus mediterranea persecuti sunt fugientes. At in utroque cornu penes Athenienses. et Plataeenses victoria stetit. Et hi quidem, postquam vicerunt, omissis hisce ex barbaris quos in fugam verterant, utrumque cornu contrahentes, illos sunt adgressi qui mediam perruperant aciem; et de his quoque victoriam Athenienses reportarunt. Tunc vero in fugam effusos Persas caedentes persecuti sunt; donec ad mare delati, ignem poposcerunt, ipsasque naves sunt adorti.

(114.) In hoc discrimine et alii multi perierunt nobiles Athenienses; et *Callimachus* polemarchus, postquam fortiter pugnasset, interfectus est; unus

δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλειος ὁ Θρασύλειος τοῦ-
 το δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα, ἐπιλαβόμε-
 νος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπείς πελέκει, 5
 πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ ὄνο-
 115 μαστοί. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νηῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ
 τοιούτῳ Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βαρβαροὶ ἐξανα-
 κρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἑλι-
 πον, τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλων Σούνιον,
 βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ 5
 ἄστυ. αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίαισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων
 μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· ταύτους γὰρ συνθε-
 μένους τοῖσι Πέρσησι ἀναδέξαι ἀσπίδα, εὐοῖσι ἤδη ἐν
 116 τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον. Ἀθηναῖοι
 δὲ ὡς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβοήθειον ἐς τὸ ἄστυ. καί,
 ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἤκειν,

item ex imperatoribus, *Stesilaus* Thrasyilai filius. Ibi-
 demque *Cynaegirus*, Euphorionis filius, quum aplu-
 stre navis barbarorum manu tenuisset, securi amputa-
 ta manu cecidit. (115.) Caeterum septem navibus ista
 ratione potiti sunt Athenienses. Reliquis autem navi-
 bus barbari, in puppim remigantes, adsumtis ex insula
 mancipiis Eretriensibus, in qua relictæ erant; Sunium
 circumnavigarunt, ad urbem prius pervenire stu-
 dentes quam rediissent Athenienses. Et pervulgata
 est apud Athenienses fama, cepisse illos hoc consi-
 lium ex *Alcmaeonidarum* artificio; hos enim ex
 composito clypeum Persis, quum iam in navibus
 essent, sustulisse. (116.) At, dum *Sunium* Persæ
 circumnavigant, Athenienses, quantum pedibus va-
 luere in urbem retro currentes, prius adfuere quam

καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπγυμένοι ἐξ Ἡρακλίου τοῦ
 5 ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῃ Ἡρακλήϊ τῇ ἐν Κυνοσάργει.
 οἱ δὲ βαρβαροὶ τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου,
 τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων, ὑπὲρ τούτου
 ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλων ὀπίσω εἰς τὴν
 Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον 117
 τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακισίους
 ἄνδρας· Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐννεήκοντα καὶ δύο. ἔπα-
 σον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. Συνήνικε δὲ αὐτοῖσι θῶ-
 5 μα γενέσθαι τοιοῦδε· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κοο-
 φαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γνό-
 μων ἀγαθόν, τῶν ὀμμάτων στερεθῆναι, οὔτε πληγέ-
 τα οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν
 τῆς ζῆς διατελεῖν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ὄντα τυ-
 10 φλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθους ἤκουσα τοιοῦδε

Persae venirent: et, quemadmodum ad Marathonem
 in agro Herculi sacro castra habuerant, sic et nunc
 in alio Heracleo, quod in Cynosarge est, locum ca-
 stris ceperunt. Barbari vero, postquam naves ante
Phalerum, qui portus tunc erat Atheniensium, in
 alto aliquamdiu tenuissent, retro in Asiam naviga-
 runt. (117.) Ex Persis ceciderunt in Marathonia
 pugna circiter sex millia et quadringenti; Athenien-
 sium vero centum nonaginta duo. Hic fuit occisorum
 numerus. Acciderat autem ibi res mira huiusmodi.
 Epizelus, civis Atheniensis, Cuphagorae filius, stans
 in acie, fortiterque pugnans, oculorum usu privatus
 est, nulla corporis parte nec cominus percussus, nec
 eminus ictus: et ab hoc tempore per reliquam vitam
 caecus permansit. Memorant autem, ipsum de hac

τινὰ λόγον. ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην ἀντιστῆναι μάγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ δὲ Φᾶσμα τοῦτο ἑαυτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἑαυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμενον λέγειν.

- 118 Δᾱτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν Ἀσίην, ἐπὶ τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρῃ τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὐρῶν δὲ ἐν Φοινίῳσσι νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυν- 5 θάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἶη· πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱεροῦ, ἐπλεε τῇ ἑαυτοῦ νηὶ εἰς Δῆλον. καὶ, ἀπίκατο γὰρ τηλικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω εἰς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα εἰς Δῆλιον τὸ Θη- 10

calamitate haec narrasse: visum esse ei virum armatum contra ipsum stare, cuius barbam totum texisse clypeum; illud autem spectrum praeteriisse ipsum, et virum sibi proximum stantem interfecisse. Haec Epizelum solitum esse narrare audiui.

(118.) *Datis*, cum exercitu in Asiam profectus, postquam Myconum pervenit, per somnum vidit visionem; quae quidem qualis fuerit non memoratur: sed ille, simul atque illuxit, perquisitionem instituit navium. Et quum in Phoenicia navi *simulacrum* invenisset *Apollinis* inauratum, percontatus est unde raptum esset: utque audivit quonam ex templo esset, ipse sua navi Delum est profectus, et ibi (iam enim in insulam reversi erant Delii) simulacrum in templo deposuit, Deliisque imperavit ut

493, 29.

βαίων· τὸ δ' ἔστι ἐπὶ θαλάσῃ, Χαλκίδος καταπτόν.
 Δᾱτίς μὲν δὴ ταῦτα ἐντεταλμένος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀν-
 δριάντα τοῦτον Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι'
 ἑτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκομίσαντο
 ἐπὶ Δῆλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετρίων ἀνδραποδισμένους 119

Δᾱτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην
 πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος,
 πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετρίας, ἐνεῖχε
 5 σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων. τῶν
 Ἐρετρίων· ἐπεὶ τε δὲ εἶδε σφας ἀπαχθέντας παρ' ἑω-
 τόν, καὶ ὑποχειρίους ἑωτῷ ἶόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλ-
 λο οὐδὲν, ἀλλὰ σφας τῆς Κισσίνης χώρας κατοίκησε
 ἐν σταθμῷ ἑωτοῦ, τῷ οὐνομά ἐστι Ἀρδερικκα· ἀπὸ
 10 μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπείχοντι,
 τεσσαράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ Φρέατος, τὸ παρέχεται τρι-

in *Delium* Thebanorum, quod est ad mare adversus
 Chalcidem, illud transportarent. Datis quidem, dato
 hoc mandato, retro navigavit: at statuam istam Delii
 non transmiserunt; sed post viginti demum annos
 ipsi Thebani, oraculi iussu, Delium illam deportarunt.
 (119.) *Eretrienses* vero in servitutem abreptos Da-
 tis et Artaphernes, postquam in Asiam adpulerant,
Susa abduxerunt. Rex autem *Darius*, quum Eretrien-
 sibus, priusquam capti essent, vehementer fuisset
 iratus, quippe qui primi auctores fuerant iniuriarum;
 nunc eosdem, ubi ad se abductos et sua in pote-
 state vidit, nullo alio malo adfecit, sed sedes illis in
 terra *Cissia* adsignavit, in una suarum mansionum
 quae *Ardericca* vocatur. Abest illa decem et ducenta
 stadia a Susis, quadraginta vero stadia a *puteo*, qui

Φασίας ιδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτόν καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον
 ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ, τρόπῳ τοιῷδε. ἀντλείεται μὲν κηλο-
 νήϊω, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἄσκοῦ οἱ προσδέεται·
 ὑποτύψας δὲ τούτῳ, ἀντλέει καὶ ἔπειτα ἐγχείει ἐς δε- 15
 ξαμένην· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται
 τριφασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἄλες
 πῆγνυται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγ-
 γείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ραδινάκην· ἔστι δὲ μέ-
 λαν, καὶ ὁδμὴν παρεχόμενον βαρίαν. Ἐνθαῦτα τοὺς 20
 Ἑρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος· οἱ καὶ μέχρι
 ἐμὸ ἐῖχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην
 120 γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑρετριέας ἔσχε οὕτω. Λα-
 κεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν
 πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτως,

tres diversas rerum exhibet species. Nam et asphaltus
 et sal et oleum ex illo hauritur, hoc modo. Hauriunt
 ope tollenonis, cui pro situla adligatus est dimidia-
 tus uter: hunc succutiens haurit homo id quod intus
 est, idque in cisternam infundit; ex qua rursus in
 aliud receptaculum derivatur haec materia; atque
 ita triplicem in formam convertitur. Et *asphaltus*
 quidem et *sal* protinus concrescunt; *oleum* vero,
 quod *rhadinacen* Persae vocant, in vas colligunt:
 est autem illud nigrum, et gravem spirans odorem.
 Illum igitur locum Eretriensibus habitandum rex tri-
 buit: habitantque eandem regionem ad meam usque
 aetatem, pristinam linguam servantes. Et haec sunt
 quidem, quae ad Eretrienses spectant. (120.) *La-*
cedaemoniorum vero duo millia *Athenas* venerunt
 post plenilunium: et hi quidem, rem adhuc integram

ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὅτε
5 ροὶ δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἰμείροντο ὅμως θύ-
σασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν Μαραθῶνα,
ἐθέσαντο· μετὰ δὲ, αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον
αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἄλκ- 121
μαιωνίδας ἂν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος
ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβαροσὶ τε εἶναι Ἀθη-
ναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῆ· οἵτινες μᾶλλον, ἢ ὁμοίως Καλ-
5 λῆ τῷ Φαίῳππου, Ἰππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται μι-
σοτύραννοι ὄντες. Καλλίης τε γὰρ μούνος Ἀθηναίων
ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκπέσαι ἐκ τῶν
Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δη-
μοσίου ὠνέεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐχθίστα εἰς αὐτὸν

deprehensuri, tanta usi sunt celeritate, ut tertio die,
quam Sparta discesserant, in Attica fuerint. Sed,
quum peracto iam praelio advenissent, cupidi tamen
erant Medos videndi. Itaque, Marathonem profecti,
spectarunt: deinde, collaudatis Atheniensibus et re
ab his praeclares gesta, domum redierunt.

(121.) Quod vero de *Alcmaeonidis* narrant, id
miror equidem; nec mihi persuaderi patior, um-
quam illos Persis ex composito clypeum sublaturus
fuisse, quasi voluissent ut sub barbaris et sub Hip-
pia essent Athenienses. Quippe satis constat, fuisse
illos magis aut certe pariter *inimicos tyrannorum*
atque Callias fuerat, Phaenippi filius, Hipponici pa-
ter. *Callias* enim, quoties Pisistratus Athenis pulsus
est, unus omnium Atheniensium ausus erat bona eius
per publicum praeconem venundata emere, omnia-

- 122 πάντα ἐμνηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλα-
 χοῦ μνήμην ἐστὶ πάντα τινα ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ
 προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα
 τῷτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τε-
 θρίππῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνε- 5
 λόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστη-
 σι δαπάνησι· τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας,
 εἰούσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγίνετο. ἐπεὶ δὲ γὰρ ἐγένον-
 το γάμου ὠραῖαι, ἔδωκε σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστά-
 την, ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθη- 10
 ναίων, τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι,
 123 ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρὶ. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως,
 ἢ οὐδὲν ἥσσον τούτου, ἔσαν μισοτύραννοι. Θῶμα ὦν μοι,
 καὶ οὐ προσέειμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδέξαι

que alia in illum inimicissima machinatus erat. (122.) Dignus est autem hic *Callias*, cuius crebro à quibuslibet honorifica mentio fiat; quum ob hoc ipsum, quod dixi, tamquam vir acerrime libertati studens patriae; tum ob id quod Olympiae fecit, ubi equorum cursu victor, quadrigarum autem curriculo secundas ferens, reportatâ etiam prius Pythicâ victoriâ, in universos Graecos munificentissimum se praestitit; denique ob singularem indulgentiam qua adversus tres filias suas usus est: quibus, postquam nobiles fuerunt, non modo dotem dedit magnificentissimam, sed et hoc eisdem gratificatus est, ut unicuique ex illis potestatem daret, maritum sibi, quem ipsa vellet, seligendi. (123.) Atque eodem modo, certe haud minus, tyrannos oderunt *Alcmaeonidae*. Quare miror, nec admitto calumniam, hos

495, 86.

ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράν-
 5 νους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρα-
 τίδαί τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν
 οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ
 Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν
 τοὺς ὑπολαίπους Πεισιστρατιδῶν, Ἰππαρχον ἀποκτεί-
 10 ναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραν-
 νεύοντας· Ἀλκμαιωνίδαί δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ
 δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες
 προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας,
 ὡς μοι πρότερον δοδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπι- 124
 μεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδosan τὴν πατρί-
 δα; Οὐ μὲν ὦν ἦσαν σφῶν ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε
 Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ
 5 λόγος αἰρεῖται, ἀναδεχθῆναι ἐκ γε ἀν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ

tales viros scutum sustulisse; qui constanter fugerant
 tyrannos, et quorum operâ tyrannide exuti erant
 Pisistratidae. Fuereque adeo hi, me iudice, multo
 magis liberatores Athenarum, quam Harmodius et
 Aristogiton: illi enim occiso Hipparcho exacerbarunt
 reliquos ex Pisistratidis, neque finem fecerunt illo-
 rum tyrannidi; Alcmaeonidae vero manifeste li-
 berarunt Athenas, si quidem vere hi fuerunt qui
 Pythiae persuasere, ut Lacedaemonios iuberet libe-
 rare Athenas, quemadmodum supra expositum est,
 (124.) At fortasse, quod succenserent quadam de
 caussa populo Atheniensium, eo prodiderint pa-
 triam? Atqui nulli erant viri Athenis magis spectati,
 magisque honorati, quam hi ipsi. Itaque nulla ratio-
 ne probabile est, sublatum esse ab his quidem viris

τοιούτω λόγῳ. Ἀνεδέχθη μὲν γὰρ Ἀσπίς· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὃς μὲν τοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων.

- 125 Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, καὶ αὐτῆς Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γάρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι παρὰ Κροῖσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγένετο καὶ συνελάμβανε προθύμως. καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν, τῶν ἐς τὰ χρηστήρια Φριτέοντων, ἑαυτὸν εὖ ποιεῖν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδεις· ἀπικόμενον δὲ δωρεέται χρυσῶν, τὸν ἂν δύνηται τῷ ἑαυτοῦ σώματι ἐξενεῖσθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεὴν, εὐῶσαν τοιαύτην, τοιαύδε ἐπιτηδεύσας προσέφερε. ἐνδύς

scutum tali de caussa. Caeterum sublatum utique scutum est: id quidem negari non potest; factum est enim: quis vero sit qui illud sustulerit, non valeo ulterius, quam dixi, declarare.

(125.) Fuit autem Athenis iam antiquitus illustris *Alcmaeonidarum familia*: nam inde ab Alcmaeone ipso, et dein a Megacle, exstiterē in hac domo nobilissimi viri. Statim, *Alcmaeon*, Megaculis filius, adiutor fuerat Lydorum qui a Croeso Sardibus ad consulendum oraculum Delphicum missi sunt, studioseque illis operam navaverat suam. Cuius in se merita postquam *Croesus* ex Lydis Delphos missis cognosset, Sardes eum ad se invitavit; et, postquam advenit, tanto auri pondere eundem donavit, quantum suo corpore asportare semel posset. Tunc *Alcmaeon* ad

496, 18.

κινῶνα μέγαν, καὶ κόλπον πολὺν καταλυπόμενος τοῦ
 κινῶνος, κοθόρνους τοὺς εὕρισκε εὐρυτάτους εἶντας ὑπο-
 45 δησάμενος, ἥτε εἰς τὸν θησαυρὸν εἰς τὸν οἱ κατηγέοντο.
 ἐσπεσὼν δὲ εἰς σωρὸν ψήγματος, πρῶτα μὲν παρῆσαξε
 παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρειν οἱ κοθόρνοι·
 μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ εἰς
 τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ
 20 ἄλλο λαβὼν εἰς τὸ στόμα, ἐξῆγε ἐκ τοῦ θησαυροῦ,
 ἔλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, παντὶ δὲ τειρὶ οἰκῶς
 μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ
 πάντα ἐξόγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε
 καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ, καὶ πρὸς, ἕτερα δωρέεται,
 25 οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. Οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκὴ αὕτη
 μεγάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεθριπποτροφῆ-
 σας, Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευ- 126

accipiendum hoc tale donum in hunc modum compa-
 ratus accessit. Grandi indutus tunica, in qua amplius
 erat sinus relictus, et cothurnis quos repererat am-
 plissimis calceatus, in thesaurum intravit, in quem
 ducebatur. Ibi quum in acervum ramentorum auri
 incidisset, primum circa crura, quantum auri capie-
 bant cothurni, infersit; deinde repleto toto sinu, et
 comâ ramentis conspersâ, denique aliis in os sum-
 tis, thesauro egressus est, aegre trahens cothurnos,
 et cuiusvis alii quam homini similior; cuius et obtu-
 ratum os, et omnia turgida erant. Quem ita conspi-
 ciens *Croesus*, risum non tenuit; donavit autem non
 his modo, sed alia etiam adiecit, his non inferiora.
 Ita magnis divitiis aucta haec domus est: idemque
Alcmaeon, equos alens quadrigis iungendos, Olym-

τέρη ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξήκει, ὥστε πολλῶ ὀνομαστοτέραν γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλήσι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένι γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου, τοῦ Μύρωνος, τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευραὶ τὸν ἀριστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὧν εὐόντων, καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο „ὅστις Ἑλλήνων ἑαυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθένης γαμβρὸν γενέσθαι, ἢ κειν ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέραν, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα· ὡς κυρώσοντος Κλεισθένης τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρχαίης ἡμέρας.“ Ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσαν καὶ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτηον μνηστήρες τοῖσι

picam retulit victoriam. (126.) Deinde vero, proxime sequente aetate, eandem familiam *Clisthenes*, Sicyonis tyrannus, ita extulit, ut multo etiam splendidior inter Graecos evaderet, quam antea fuerat. *Clisthenes* ille, Aristonymi filius, Myronis nepos, Andreae pronepos, quum esset ei filia, nomine *Agariste*, in matrimonium hanc dare decreverat iuveni quem reperisset Graecorum omnium praestantissimum. Quumque essent ludi Olympici, in quibus curriculo quadrigarum vicit Clisthenes, nunciari per praeconem iussit, ut quisquis Graecorum dignum sese iudicaret qui gener fieret Clisthenis, is ad sexagesimum diem, aut etiam ante id tempus, Sicyone adesset: exacto enim anno, inde ab illo sexagesimo die, ratas filiae nuptias habiturum Clisthenem. Tunc igitur convenere proci, quotquot e Graecis et sua ipsorum et patriae praestantia super-

15 Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστην ποιησάμενος ἐπ'
αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλῆς ἦλθε Σμινδυ- 127
ρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ
χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπύκετο (ἡ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τούτου
τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σιρίτης Δάμασος, Ἀμύριος
5 τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλῆς ἦλ-
θον. Ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπι-
στρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου.
Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλλη-
νας ἰσχυῖ, καὶ Φυγόντος ἀνθρώπου ἐς τὰς ἐσχατίας
10 τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς
Μάλης. Ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων
τυράννου παῖς Λεωκῆδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα
ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα
δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἡλείων

biebant: hisque Clisthenes et curriculum et palae-
stram, quibus inter se certarent, parata habebat.
(127.) Ex Italia advenit Smindyrides, Hippocratis
filius, Sybarita, homo unus omnium luxuriosissimus:
(florebat autem tunc maxime Sybaris:) item Damasus
Sirites, Amyridis illius filius, qui Sapiens nomina-
batur. Hi ex Italia advenerunt. Ex sinu vero Ionio
Amphimnestus, Epistrophii filius, Epidamnus. Ex Ae-
tolia Males, frater Titormi illius, qui, quum corporis
robore Graecos omnes superaret, hominum fugiens
commercium in extrema Aetolicae terrae se recepit.
Ex Peloponneso Leocedes, Phidonis filius, Argivo-
rum tyranni; Phidonis illius, qui mensuras Pelopon-
nesiis constituit, et longe Graecorum omnium inso-
lentissimus, sedibus suis pepulit agonotheas Eleorum,

αἰγωνοθίτας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τοῦ- 15
 του τε δὴ παῖς· καὶ Ἀμιάντος Λυκούργου, Ἀρκὰς ἐκ
 Τραπεζοῦντος· καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης,
 Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέ-
 γεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινο-
 δοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἡλείος Ὀνομαστός 20
 Ἀγαιίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον.
 Ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀπίκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμαίω-
 νος, τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος
 Ἴπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδεὶ προφέρων
 Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθεύσης τούτων τὸν χρό- 25
 νον, Λυσαιῆς· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μῦθος. ἐκ δὲ Θεσ-
 σαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδίων Διακτορίδης Κρανώνιος·
 ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. Τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ
 128 μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ τούτων εἰς τὴν προειρημέ-

ipseque arbitri munus in Olympico certamine sibi
 adrogavit. Adfuerunt item ex Peloponneso Amiantus,
 Lycurgi filius, Arcas ex Trapezunte; Laphanes ex
 Paeo, Azaniae oppido, filius Euphorionis illius, qui,
 ut in Arcadia fama est, Dioscuros hospitio exceperat,
 et ab illo tempore cunctis peregre venientibus ho-
 spitium praebeuit: denique Eleus Onomastus, Agaei
 filius. Isti igitur ex Peloponneso adfuere. Athenis
 vero venere, *Megacles*, *Alcmaeonis* huius filius,
 qui apud Croesum fuerat, et Hippoclideis Tisandri,
 divitiis et corporis formâ excellens inter Athenienses.
 Ex Eretria, quae per id tempus florebat, Lysanias;
 hic unus ex Euboea. E Thessalia adfuit Diactorides
 Cranonius, de Scopadarum familia: e Molossis vero,
 Alcon. Tot numero *proci* fuere. (128.) Qui post-

την ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἐκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης, 5 καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδεύσιός τε, καὶ τρόπου· καὶ ἐνὶ ἐκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην καὶ συνάπασι, καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἔσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ, τό γε μέγιστον, ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα 10 ἐξείνιζε μεγαλοπρεπέως. Καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ τουτέων μᾶλλον Ἴπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθε τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων. Ὡς δὲ ἡ κυρὴ ἐγένετο τῶν 129 ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκφά-

quam ad praedictum diem *Sicyone* convenerant, *Clisthenes* primum patrias eorum sciscitatus est, et genus cuiusque: deinde, per anni spatium eos retinens, pertentavit eorumdem fortitudinem, et animi impetum, et culturam ingenii, et mores; modo cum singulis congregiendi, modo cum universis; et, qui ex illis iuniores erant, hos in gymnasia ducens: maxime vero inter epulas eos pertentabat. Per totum enim tempus, quo illos apud se detinuit, ista omnia faciebat, simulque magnificis epulis eos excipiebat. Placere ei autem fere prae caeteris hi qui Athenis advenerant; et ex his magis ei probabatur *Hippoclide*s, Tisandri filius, quum ob fortitudinem, tum quod generis propinquitate Cypselidas Corinthios attingebat. (129.) Ubi statutus adfuit dies, quo celebrarentur nuptiae, declararetque *Clisthenes* quem

σιος αὐτοῦ Κλεισθένης, τὸν κρίνει ἐκ πάντων, θύσας
 βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχει αὐτοὺς τε τοὺς μνη-
 στῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου 5
 ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔρην εἶχον ἀμφὶ τε μουσικῇ καὶ
 τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κα-
 τέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης, ἐκέλευε οἱ
 τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν· πειθομένου δὲ τοῦ αὐ-
 λητέω, ὀρχήσατο. καὶ κως ἑαυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὀρχέετο 10
 ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρέων, ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπόπτει. με-
 τὰ δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευε τινα
 τραπέζαν ἐσθνεῖναι. ἐστελβούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶ-
 τα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὀρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια· με-
 τὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρεί- 15
 σας ἐπὶ τὴν τραπέζαν, τοῖσι σκέλεσι ἔχειρονόμησε.
 Κλεισθένης δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχομέ-

prae caeteris probaret; tum ille, mactatis centum
 bobus, et ipsos procos et cunctos Sicyonios lautis
 exceperit epulis. Peractâ coenâ, proci et canendo et
 esrmonibus in medio propositis inter se contende-
 bant. Procedente vero computatione, *Hippoclides*,
 inhibens maxime caeteros, tibicinem iussit cantum
 canere ad saltationem adcommodatum; eoque obse-
 quente saltare instituit. Et saltabat quidem placens
 sibi: sed spectanti *Clistheni* tota res displicebat.
 Deinde, brevi interposita mora, mensam sibi inferri
 Hippoclides iussit: quae ubi illata est, consensâ
 mensâ primum Laconicos saltavit modulos; deinde
 alios Atticos; postremo, caput in mensam innixus,
 cruribus gesticulabatur. Et *Clisthenes*, quum ad pri-
 mam et secundam saltationem, abominatus quidem

του ἀποστύγειν γαμβρὸν ἂν οἱ ἐτι γενέσθαι Ἰπποκλεί-
 δα διὰ τὴν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδίην, κατεῦχε ἑω-
 20 τὸν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι
 σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχεν δυνάμενος,
 εἶπε· „ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαό γε μὴν τὸν γά-
 „μον.“ ὁ δὲ Ἰπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· „Οὐ φρον-
 „τὶς Ἰπποκλείδῃ.“ Ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται.
 Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε· 130
 „Ἄνδρες, παῖδος τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάν-
 „τας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῶν, εἰ οἷόν τε εἴη,
 „χαριζοίμην ἂν, μὴτ' ἓνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀπακρίνω,
 5 „μὴτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ', οὐ γὰρ οἶά
 „τέ ἐστι, μῆς περὶ παρθένου βουλευόντα, πᾶσι κατὰ
 „νόον ποιεῖν· τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελευθερομένοισι τοῦδε
 „τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι

generum sibi adsciscere immodestum hunc saltato-
 rem, tamen continisset sese nec erumpere in eum
 voluisset, nunc se ultra continere non sustinens, ait:
O fili Tisandri, saltando nuptias tu quidem perdi-
disti. At ille respondens, *Nix curat,* inquit, *Hippo-*
clides. Et hinc ortum cepit hoc proverbium. (130.)
 Tum vero *Clisthenes*, imperato silentio, haec in
 medio omnium verba fecit: *Viri, filiae proci meae!*
Ego cunctos vos laudo; et omnibus, si fieri pos-
set, gratificarē; neque e vobis unum prae caete-
ris seligerem, posthabitis aliis. At, quoniam fieri
non potest, ut, quum de una virgine deliberem,
omnium votis simul satisfaciam; eis e vestro nu-
mero, qui his nuptiis excidunt, talentum argenti
dono do unicuique, quod et dignati estis filiam

„τῆς ἀξιώσιος εἶκα τῆς ἐς ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ
 „οἴκου ἀποδημίας· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλείϊ ἐγ- 10
 „γυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθη-
 „ναίων.“ Φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλῆος, ἐκεῖ-
 131 ρατο ὁ γάμος Κλεισθέει. Ἀμφὶ μὲν κρίσιος τῶν μνη-
 στήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώ-
 σθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. Τουτέων δὲ συνοικησάντων,
 γίνεται Κλεισθέης τε ὁ τὰς Φυλάς καὶ τὴν δημοκρα-
 τίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὐνομα ἀπὸ τοῦ 5
 μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Με-
 γακλείϊ, καὶ Ἴπποκράτης. ἐκ δὲ Ἴπποκράτους, Μεγα-
 κλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλει-
 σθέους Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὐνομα· ἣ συνοικήσασά
 τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος εἴυσα, εἶδε 10

*meam in matrimonium petere, et domibus vestris
 peregre abfuistis: Megacli vero, Alcmaeonis filio,
 meam filiam Agaristen despondeo ex Athenien-
 sium legibus. Quumque Megacles dixisset, accipere
 se conditionem, ratum matrimonium Clisthenes ha-
 buit. (131.) Ita, quod ad iudicium procorum spe-
 ctat, gesta res est; atque ita factum est, ut Alcmaeo-
 nidae per universam Graeciam celebrarentur. Ex isto
 autem matrimonio natus Megacli est Clisthenes ille,
 qui decem tribus et democratiam Atheniensibus con-
 stituit; cui nomen impositum erat de avi materni no-
 mine Sicyonii: praeterque hunc ex eodem matrimo-
 nio procreatus est Hippocrates. Hippocrati vero na-
 tus est alius Megacles et alia Agariste, quae a Cli-
 sthenis Agariste nomen invenit. Haec est Agariste,
 quae, postquam Xanthippo nupsit, Ariphronis filio,*

499, 40.

ἔφιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκει δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλύγας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρώμα γένόμενον, Μιλ- 132
τιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκίμων παρὰ Ἀθηναίοισι,
τότε μᾶλλον αὖξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα
καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ Φρά-
5 σας σφι ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώραν, ἀλλὰ Φὰς αὐ-
τοὺς καταπλουτιεῖν, ἣν οἱ ἔπωνται· ἐπὶ γὰρ χώραν
τοιαύτην δὴ τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονον
οἰσονται· λέγων τοιαῦτα, αἶττε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ
τούτοις ἐπαρθέντες, παρέδωκαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ 133
Μιλτιάδης τὴν στρατιήν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν
ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριή-
ρεϊ εἰς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρό-

CXXXIII. 3. τριήρεϊ. *Alii* τριήρεσι, *triremibus*.

et gr̄vida facta est, per somnum sibi visa erat leonem peperisse, ac paucis interiectis diebus *Periclem* Xanthippo peperit.

(132.) Post cladem Persis ad Marathonem illatam *Miltiades*, quum iam ante magna in existimatione fuisset apud Athenienses, maiore etiam fuit auctoritate. Itaque, quum petiisset ab illis septuaginta naves et exercitum atque pecuniam, celans quidem terram contra quam ducturus esset, sed, *dilataturum se eos*, dicens, *si ipsum sequerentur; in eiusmodi enim terram se eos ducturum, unde affatim auri deportaturi essent*: haec quum ille dicens naves petiisset, Athenienses spe erecti instructas ei naves dederunt. (133.) Et *Miltiades*, accepto exercitu, *Parum* navigavit, caussam praetexens quod Parii Persam ad Marathonem navi triremi essent

σχημα λόγου ἦν· αἰτάρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι 5
 Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίω, ἰόντα γένος
 Πάριον. διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρινα τὸν Πέρσῃν.
 Ἀπικόμενος δὲ εἰς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ,
 ἐπολιόρκει Παρίους, κατειλημένους ἐντὸς τείχεος· καὶ
 ἐσπέμπων κήρυκα, αἷτις ἑκατὸν τάλαντα, Φάς, ἣν 10
 μή οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσιν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ
 ἐξέλῃ σφέας. Οἱ δὲ Πάριοι, ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλ-
 τιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲν διανοεῦντο· οἱ δὲ, ὅπως διαφυλά-
 ξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἄλλα τε ἐπιφρα-
 ζόμενοι, καὶ, τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ 15
 τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρ-
 134 χαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἑλ-
 ληνες λέγουσι· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι

secuti, adeoque priores arma intulissent Atheniensibus. Hoc quidem colore utebatur orationis: cacterum infensus etiam erat Pariis propter Lysagoram Tisiae filium, genere Parium, qui cum apud Hydar-
 nen Persam accusaverat. Postquam ad insulam, quam
 petierat, cum exercitu pervenit *Miltiades*, oppugna-
 vit *Parios*, intra murum compulsos: missoque in
 urbem praecone centum postulavit talenta, dicens,
nisi ea sibi darent, non se abducturum exercitum,
quin vi cepisset urbem. At Parii, de danda Miltiadi
 pecunia minime cogitantes, omnibus modis operam
 dabant ut urbem defenderent: quem in finem quum
 alia excogitabant, tum, ut quaeque pars muri expu-
 gnatu faciliior videbatur, ita eam noctu duplo altio-
 rem, quam prius erat, excitabant. (134.) Hactenus
 quidem Graeci omnes in commemoranda hac re con-

ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι εἰλθεῖν εἰς λόγους
 αἰχμάλωτον γυναῖκα, εὐῶσαν μὲν Παρίην γένος, οὐ-
 5 νομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθο-
 νίων Θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν εἰς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμ-
 βουλευσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον εἰλεῖν,
 τὰ αὖ αὐτῇ ὑποβῆται, ταῦτα ποιέειν. μετὰ δὲ, τὴν
 μὲν ὑποθέσθαι· τὸν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνόν τὸν
 10 πρὸ τῆς πόλιος ἑόντα, τὸ ἔρκος Θεσμοφόρου Δήμητρος
 ὑπερβορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι· ὑπερβορόν-
 τα δὲ, ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον, ὃ τι δὴ ποιήσοντα ἐντός,
 εἴ τε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴ τε ὃ τι δὴ ποτε πρή-
 ζοντα. πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι, καὶ πρόκα τε
 15 Φρίκης αὐτὸν ὑπελβούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι·

sentiunt: deinde vero sic peractam rem esse *Parii*
 narrant. *Miltiadi*, de incepti exitu dubitanti, in col-
 loquium venisse mulierem captivam, genere *Pariam*,
 cui *Timo* nomen fuisse: fuisse vero ministram tem-
 pli Inferarum Dearum. Hanc, postquam in conspe-
 ctum venisset Miltiadis, consilium ei dedisse, ut, si
 utique magni faceret capere Parum, exsequeretur
 quae ipsa illi esset indicatura. Deinde, auditis mu-
 lieris huius praeceptis, *Miltiadem* in tumultum, qui
 ante urbem est, se contulisse, et maceriem transsi-
 liisse templo Cereris Legiferae circumductam, quum
 fores aperire non potuisset: tum, transscensa hac
 macerie, ad ipsam aedem deae accessisse, nescio quid
 intus facturum, sive quod movere aliquid voluisset
 quod movere nefas esset, sive aliud quidpiam factu-
 rum, quidquid tandem id fuerit. Quum vero iam ad
 fores esset, subito horrore correptum, per eandem

καταβράσκοντα δὲ τὴν αἵμασιν, τὸν μηρὸν σπασθῆναι·
 135 οἱ δὲ, αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλτιά-
 δης μὲν νυν Φλαύρως ἔχων, ἀπέπλει ὀπίσω, οὔτε χρή-
 ματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσκτησάμενος,
 ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἐξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηϊώ-
 σας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ, πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκωρος 5
 τῶν Θεῶν Τιμῶι Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν
 ἀντὶ τούτων τιμωρῆσασθαι, Θεοπρόπους πέμπουσι εἰς
 Δελφοὺς, ὡς σφας ἡσυχίᾳ τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμ-
 πον δὲ ἐπειρησόμενους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκωρον
 τῶν Θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος 10
 ἄλωσιν, καὶ τὰ εἰς ἔρσενά γόνον ἄρρητα ἰρὰ ἐκφῆνασαν
 Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, Φᾶσα, „οὐ Τιμοῦν
 εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα

viam, qua venisset, rediisse; et desilientem de ma-
 cerie luxasse femur, sive (ut alii aiunt) genu impe-
 gisse. (135.) Itaque male se habens *Miltiades* retro
 navigavit, neque opes adferens Atheniensibus, nec
 subactâ Paro; sed nulla alia re gesta, nisi quod per
 sex et viginti dies urbem oppugnasset, insulamque
 devastasset. *Parii*, obsidione liberati, intelligentes
 Dearum ministram Timo Miltiadi quid faciendum
 esset indicasse, quum poenam ab illa huius rei caussâ
 sumere vellent, legatos miserunt Delphos, qui ora-
 culum consulerent, an ultimo supplicio adficerent
 Dearum ministram, quae hostibus viam capien-
 dae patriae indicasset; et sacra, quae ad virilem
 sexum efferri nefas esset, Miltiadi aperuisset. At
 negavit Pythia, dicens, non Timo ipsam huius rei
 esse caussam; sed, quum in fatis esset ut vitam

- τελευταῖν μὴ εὖ, Φανῆναί οἱ τῶν κακῶν κατηγεμένα.“
 15 Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ 136
 ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμα-
 σι, οἳ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρο-
 νος ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα,
 5 ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἴνεκεν. Μιλτιάδης δὲ,
 αὐτὸς μὲν παρὼν, οὐκ ἀπαλογέτο· ἦν γὰρ ἀδύνατος,
 ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ. προκαίμενου δὲ αὐτοῦ ἐν
 κλίνῃ, ὑπεραπολογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν
 Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμνησμένοι, καὶ τὴν Λή-
 10 μνου αἴφασιν· ὡς ἐλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς
 Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. Προσγενομένου δὲ
 τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζη-
 μιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πενήκοντα ταλάντοισι.

*male finiret Miltiades, hanc ei a diis missam
 esse ducem malorum. Haec quidem Pythia Pariis
 respondit. (136.) Miltiadem autem, Paro reversum,
 quum alii omnes Athenienses in ore habebant, tum
 prae caeteris Xanthippus, Ariphronis filius; qui eum
 capitis reum egit apud populum, ut qui Athenien-
 ses dolo malo circumvenisset. Quam ad accusatio-
 nem Miltiades ipse, praesens licet, non respondit:
 nec enim poterat, femore iam in putredinem abeun-
 te. Sed, dum ille lectulo impositus in medio iacebat,
 causam pro eo dixere amici, pugnae Marathoniae
 multam mentionem facientes; et Lemni ab illo ca-
 ptiae, poenaeque de Pelasgis sumtae, et insulae Athe-
 niensibus traditae. Favente autem illi populo hacte-
 nus, ut capitis crimine eum absolveret, sed tamen
 propter damnum civitati illatum quingentis multaret*

Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντός τε τοῦ
μηροῦ καὶ σαπέντος, τελευτᾷ· τὰ δὲ πενήκοντα τὰ- 15
λанта ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

- 137 ΛΗΜΝΟΝ δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὦδε ἔσχε.
Πελασγοί, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξε-
βλήθησαν, εἴτε ὦν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως — τοῦτο
γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα· ὅτι Ἑκα- 5
ταῖος μὲν ὁ Ἥγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι, λέ-
γων „ἀδίκως. ἐπεὶ τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χά-
ρην, τὴν σφισι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν εἶδον ἔδσαν οἰκῆ-
σαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε
ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασ-
μένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς 10
αἰξίν, λαβεῖν Φθόνον τε καὶ ἴμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω

talentis, *Miltiades* quidem haud multo post, carie
exeso putrefactoque femore, vitam finivit; quin-
genta autem illa talenta filius eius *Cimon* persolvit.

(137.) LEMNO autem *Miltiades*, Cimopis filius,
hoc modo potitus erat. Postquam *Pelagis* ex Attica
ab Atheniensibus erant eiecti, sive iure, sive iniuriâ;
— nam de hoc quidem nil aliud dicere possum, nisi
quae ab aliis memorantur: scilicet, quod *Hecataeus*
Hegesandri filius, hac de re in *Historiis*
suis loquens, dicat, iniuriâ id esse factum. Post-
quam enim Athenienses regionem illam, quam sub
Hymetto sitam Pelasgis, pro mercede muri olim
arci Athenarum circumducti, dederant habitan-
dam; hanc regionem, ait, postquam bene cultam
vidissent Athenienses, quum antea misera fuisset
et nullius pretii, invidiâ fuisse captos et desiderio

502, 25.

ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίην ἄλλην πρόφασιν προῖσχο-
 μένους τοὺς Ἀθηναίους. “Ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι,
 „δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασ-
 15 γοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῶ, ἐνθεῦτεν ὀρμευμένους, ἀδικεῖν
 τάδε. Φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ
 τοὺς παῖδας ἐπ’ ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ εἶναι
 τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι καὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοις· Ἑλλη-
 20 σι οἰκέτας. ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελασγοὺς
 ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίας βιάσθαι σφεας. καὶ ταῦ-
 τα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος καὶ
 ἐπιβουλευόντας ἐπιχειρήσειν φανῆναι ἐπ’ αὐτοφώρῳ.
 ἑωυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας,
 ὅσῳ παρὲν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεὶ

*huius terrae; atque ita Athenienses, nullam aliam
 iuris speciem prae se ferentes, illos eiecisse. Ipsi
 autem Athenienses contendunt, iure a se eiectos
 Pelasgos esse. Postquam enim adsignatae illis sub
 Hymetto sedes fuissent: inde eodem facto impetu
 iniuriam ipsis hanc solitos esse inferre. Quum filiae
 puerique Atheniensium aquae hauriendae caussa
 ad fontem, cui Enneacrunos nomen, egredi con-
 suissent; quandoquidem per id tempus nec Athe-
 niensibus nec aliis Graecis servi fuissent; Pelas-
 gos, quoties Atticae puellae ad fontem venissent,
 per contumeliam contemptumque vim eis intulisse.
 Et ne hoc quidem habuisse satis, sed postremo
 etiam ipso facto deprehensos fuisse de invadendis
 Athenis consilia agitantes. Sese autem tanto me-
 liores homines, quam illos, fuisse; quod, quum in-
 terficere Pelasgos fas sibi fuisset, quippe quos insi-*

σφειας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλὰ 25
 σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξίναί. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκ-
 χωρήσαντας, ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Λῆ-
 μνον. “ Ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθη-
 138 ναῖοι λέγουσι. — Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε
 νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι,
 εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτάς, πεντηκοντέρους
 στησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρωνί ἀγούσας
 ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἀρπάσαν 5
 τες τουτέων πολλὰς, οἶχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφειας
 ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακάς εἶχον. Ὡς δὲ τέκνων
 αὐταὶ αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσαν τε τῇ
 Ἀττικῇ καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖ-
 δας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγί 10

*diantes sibi deprehendissent, nolissent id facere;
 tantum edixissent eis, ut terrâ egrederentur. Atque
 illos, Atticâ ita egressos, quum alia loca, tum
 vero et Lemnum occupasse. Ista igitur Hecataeus
 scripsit, haec vero Athenienses memorant. — (138.)
 Hi igitur Pelasgi, quum Lemnum incolerent, cu-
 pientes ulcisci Athenienses, et bene cognita habentes
 festa Atheniensium, idoneo loco collocatis quinquaginta-remorum navibus insidias struxere mulieribus
 Atticis, Braurone festum Dianae celebrantibus: earumque complures, vi raptas, Lemnum duxere, et pellicum loco habuere. Quae postquam liberos pepererunt, Atticum sermonem moresque Atticos docuere pueros. Hi vero deinde nec consuescere cum pueris ex Pelasgicis mulieribus natis voluerunt, et, quoties eorum aliquis ab istis pulsabatur, omnes*

δων γυναικῶν παισὶ ἤθελον, εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτέων
 ὑπ' ἐκείνων τινός, ἐβοήθειόν τε πάντες, καὶ ἐτιμάρεον
 ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες
 ἐδικαίειν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτειν. Μαβόντες δὲ ταῦτα
 15 οἱ Πελασγοὶ, ἐωυτοῖσι λόγους ἐδίδοσαν· καὶ σφισι βου-
 λευομένοισι, δεινὸν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφί-
 σι τε βοηθεῖν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν
 τοὺς παῖδας, καὶ ταυτέων αὐτίκα ἄρχειν περὶ ῥάτο, τί
 δὴ ἀνδρῶνέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφί κτεί-
 20 νειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεύ-
 σι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ σφῶν καὶ τὰς μητέ-
 ρας. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τού-
 των, τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἅμα Θόαντι
 ἀνδρας σφετέρους ἀποκτεῖναι, νενόμισται ἀνὰ τὴν
 25 Ἑλλάδα, τὰ σχέτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλέσ-

huic suppetias veniebant, et sibi mutuo ferebant
 opem: atque etiam dominari in illos hi pueri in
 animum induxerant, multoque alteris praevalebant.
 Quod ubi *Pelasgi* intellexere, non negligendam eam
 rem putarunt; deliberantesque incessit metus, quid-
 nam facturi hi pueri essent quando adulti forent, qui
 iam nunc constitutum habeant sibi invicem praesto
 esse contra legitimarum uxorum pueros, atque his
 velint dominari. Itaque interficere decreverunt pue-
 ros ex Atticis mulieribus natos: idque etiam fecere,
 simulque cum his matres eorumdem occiderunt. At-
 que ab hoc facinore, et ab eo quod olim mulieres
Lemniae patraverant, maritos suos simul cum Thoan-
 te occidentes, usu receptum per universam Grae-
 ciam est, ut *nefaria* facinora *Lemnia* adpellentur.

139 σθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέ-
 ρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῇ καρπὸν ἔφερε,
 οὔτε γυναῖκας τε καὶ ποῖμαι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ
 τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαίδῃ, εἰς Δελφοὺς
 ἔπεμπον, λύσιν τινα αἰτησόμενοι τῶν παρόντων κακῶν. 5
 Ἡ δὲ Πυθίη σφίσις ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδόναι
 ταύτας τὰς ἀν' αὐτοῖ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἥλ' ὄν τε δὴ εἰς
 τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο
 βουλόμενοι δίδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ
 ἐν τῷ πρυτανίῳ κλίνην στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλι- 10
 στα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλέην ἀγαθῶν πάντων παρα-
 θέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώραν σφίσι
 παραδίδόναι οὕτω ἔχουσαν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπала-
 βόντες, εἶπαν· „Ἐπεὶν βορέη ἀνέμω αὐτήμερον νῆς
 „ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης εἰς τὴν ἡμετέραν, τότε παρα- 15

(139.) Postquam pueros uxoresque *Pelasci* interfe-
 cerant, nec terra illis fructum edebat, neque uxores
 et greges pepererunt ut antea. Itaque et fame pressi
 et orbitate, Delphos miserunt, levamen aliquod pre-
 cantes malorum. Tum Pythia iussit eos *satisfactio-*
nem dare Atheniensibus quamcumque illi postu-
lassent: et Athenas Pelasci venere, nunciantes se sa-
 tisfacturos esse pro omni iniuria. *Athenienses* vero,
 strato lecto in prytaneo, quam pulcerrime potue-
 rant, et adpositâ mensâ bonis rebus omnibus reple-
 tā, *Pelascos* iusserunt *terram suam ipsis tradere*
ita comparatam. Quibus Pelasci responderunt:
Tunc vobis eam trademus, quum vento borea na-
vis e vestra terra eodem die in nostram pervenerit.
 Hoc dixere, putantes nulla ratione fieri id posse.

ἡ δὲ δώσομεν. τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύ-
νατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κείται πολ-
λὸν τῆς Λήμνου. Τότε μὲν τοσαῦτα. ἔτεσι δὲ καὶ 140
πολλοῖσι ὕστερον ταυτέων, ὡς ἡ Χερσονήσος ἢ ἐν Ἑλ-
λησπόντῳ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κιμῶ-
νος, ἐτησιέων ἀνέμων κατεστηκότων, νηὶ κατανύσας ἐξ
5 Ἐλαιούντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ εἰς Λῆμνον, προηγόρευε
εἶέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελαγοῖσι, ἀναμνηστικῶν
σφίεας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἥλπισαν σφίσι οἱ Πε-
λαγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιεὺς μὲν νυν ἐπεῖθοντο.
Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσονήσον
10 Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, εἰς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέστησαν.
οὕτω δὲ τὴν Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

Attica enim terra procul a Lemno meridiem versus sita
est. (140.) Et tunc quidem haec hactenus acta erant.
Bene multis vero post annis, quum *Chersonesus* ad
Hellespontum in ditione esset Atheniensium, *Mil-
tiades* Cimonis filius flantibus etesiis ventis navi ex
Elacunte Chersonesi *Lemnum* profectus, *Pelagis*
edixit, ut *insulâ excederent*; in memoriam eis re-
vocans oraculum, quod numquam impletum iri sibi
persuaserant. Et Hephaestienses quidem paruerunt
imperio: Myrinaei vero, Chersonesum negantes esse
Atticam, oppugnabantur, donec et ipsi in deditionem
venerunt. Atque ita *Lemnum* tenuere Athenienses et
Miltiades.

FINIS LIBRI SEXTI
HISTORIARUM HERODOTI.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ἙΒΔΟΜΗ.

ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

ἘΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς
ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον τὸν
Υστάρσπεος, καὶ πρὶν μεγάλας κεχαραγμένον τοῖσι
Ἀθηναίοισι διὰ τὴν εἰς Σάρδεις ἐσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε
πολλῷ τε δεινότερα ἐποίησε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρα- 5
τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλ-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER SEPTIMUS.

POLYMNIA.

POSTQUAM pugnae nuncius ad Marathonem pugnae ad *Darium Hystaspis* est perlatus, quum iam antea Atheniensibus propter incursionem adversus Sardes vehementer iratus rex fuisset, nunc id, quod acciderat, multo etiam gravius tulit, multoque magis ad *bellum Graeciae inferendum* incensus est. Ac

λετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλεις, ἐτοιμάζειν στρα-
την, πολλῶ πλέω ἐπιτάσσαν ἑκάστοισι ἢ πρότερον πα-
ρεῖχον, καὶ νέας τε, καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα.
10 ταυτέων δὲ περιαγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία
ἔτια, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων, ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλ-
λάδα στρατευομένων, καὶ παρασκευαζομένων. Τετάρ-
τω δὲ ἔτι Αἰγύπτιοι, ὑπὸ Καμβύσει δουλαβέντες,
ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὄρ-
15 μητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένοι 2
δὲ Δαρείου ἐπ' Αἰγύπτου καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐ-
τοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης· ὡς δεῖ
μιν, ἀποδίδοντα βασιλῆα, κατὰ τὸν Περσέων νόμον,
5 οὕτω στρατεύεσθαι. Ἔσαν γὰρ Δαρείω, καὶ πρότερον
ἢ βασιλεῦσαι, γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης

statim quidem, missis per singulas civitates legatis, edixit ut exercitum compararent, (multo maiorem numerum cuique civitati, atque antea contulerant, imperans) et naves et equos et frumentum et minora navigia. Quibus circummissis nunciis, commota per tres annos Asia est; dum, ut ad bellum adversus Graeciam gerendum, conscribuntur fortissimi quique, et ad id bellum se comparant. Quarto vero anno *Aegyptii*, a Cambyse subacti, *defecerunt* a Persis: quo facto etiam magis ad arma utrisque inferenda concitatus est. (2.) Dum vero ad expeditionem adversus Aegyptum et Athenas se *Darius* comparabat, ortum est *inter filios* ipsius ingens de principatu *contentio*. Etenim ex lege Persarum debet rex, priusquam in bellum proficiscatur, successorem nominare regni. Erant autem *Dario*, prius-

γυναικός, Γωβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ
 Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἑτέροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ προτέ-
 ρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης· τῶν δὲ ἐπιγενομένων,
 Ξέρξης. ὄντες δὲ μητρός οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον· ὁ μὲν
 Ἀρταβαζάνης, κατότι πρεσβυτάτος τε εἶη πάντος
 τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενα εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώ-
 πων, τὸν πρεσβυτάτον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς
 Ἀτόσσης τε παῖς εἶη, τῆς Κύρου θυγατρός, καὶ ὅτι
 Κύρος εἶη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσησι τὴν ἐλευθερίαν. 15
 3 Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου καὶ γνώμην, ἐτύγχανε
 κατὰ ταῦτό τούτοισι καὶ Δημάργτος, ὁ Ἀρίστωνος,
 ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ
 βασιλείης, καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἑωυτῷ ἐκ Λακεδαι-
 μονος. οὗτος ἄνθρωπος πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν 5
 διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ Φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβού-

quam ad regnum promoveretur, tres filii nati ex
 priore uxore, Gobryae filia; et, ex quo rex factus est,
 alii quatuor ex Atossa, Cyri filia. Priorum natu ma-
 ximus erat *Artabazanes*; posteriorum *Xerxes*. Hi
 igitur, non eadem matre nati, de principatu inter se
 contendebant: *Artabazanes* dictitans, *se maxi-*
imum natu esse omnium; et apud omnes populos
receptum esse, ut filius natu maximus in regnum
succedat patri. *Xerxes* vero, *esse se filium Atos-*
sae, Cyri filiae; Cýrum autem adquisivisse Persis
libertatem. (3.) Sententiam suam *Darius* nondum
 aperuerat, quum forte per idem tempus Susa advenit
Demaratus, Aristonis filius, qui, postquam regno
 Spartanorum privatus est, voluntarium sibi ipse ex-
 silium imposuerat. Hic vir, cognito filiorum *Darii*

506, 39.

λευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεισι, ὡς „αὐτὸς μὲν
 γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων
 κράτος· Ἀρταβαζάνης δὲ, ἔτι ιδιώτῃ ὄντι Δαρείῳ. οὐκ-
 10 ὦν οὐτ' εἰκὸς εἶη, οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινα τὸ γέρας
 ἔχειν πρὸ ἑαυτοῦ· ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δη-
 μαρῆτος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν προ-
 γεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι,
 ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγενομέ-
 15 νου τὴν ἐκδεξιν τῆς βασιλείης γίνεσθαι.“ Χρησαμένου
 δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς
 λέγοι δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. δοκεῖ δέ μοι,
 καὶ ἀνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι αὐτὸν Ξέρξης·
 ἢ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος. Ἀποδέξας δὲ βα- 4
 σιλῆα Πέρσησι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὄρμητο στρατεύεσθαι.

dissidio, conveniens (ut quidem fama est) *Xerxes*,
 suasit ei, ut caeteris, quae ille pro sua caussa dice-
 bat, haec adderet: *natum se esse Dario iam re-*
gnanti, et Persarum tenenti imperium; Artaba-
zanem vero, privato etiam tum patri: itaque nec
conveniens nec iustum esse, ut alius prae ipso
istam accipiat dignitatem. Nam et Sparta (et
hoc illi Demaratus suggessit) hanc legem obtinere,
si alii nati sint priusquam rex fuisset pater, alius
autem post hos quidem, sed regnante patre, natus
sit, ut hic post natus in regnum succedat. Quo
 Demarati monito quum *Xerxes* uteretur, agnoscens
Darius aequa illum dicere, regem illum nominavit.
 Videtur autem mihi *Xerxes* etiam absque hoc mo-
 nito regnum fuisse adepturus; nam omnia apud Da-
 rium poterat Atossa. (4.) *Darius*, postquam regem

ἀλλὰ γὰρ, μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν
 τῷ ὑπέρῳ ἔτι, παρασκευαζόμενον συνήεικε αὐτὸν Δα-
 ρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἕξ τε καὶ τριήκοντα 5
 ἔτη, ἀποθανεῖν· οὐδὲ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπειστιά-
 τας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρῆσασθαι. Ἀποθα-
 νόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληΐη ἀνεχώρησε εἰς τὸν παῖδα
 τὸν ἐκείνου Ξέρξεα.

- 5 Ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς
 πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυ-
 πτον ἐποιέετο τὴν στρατιῆς ἀγερσιν. παρεὼν δὲ καὶ θυ-
 νάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γω-
 βρύειν, ὃς ἦν Ξέρξη μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελ- 5
 Φῆς παῖς, ταιαύτου λόγου εἶχετο, λέγων· „Δέσποτα,
 „οὐκ οἰκός ἐστι Ἀθηναίους, ἐργασαμένους πολλὰ ἤδη

Persarum nominasset Xerxem, iam in eo erat ut belli faceret initium. At enim, proximo ab his rebus et ab Aegypti defectione anno accidit, ut idem Darius in medio belli adparatu e vita discederet, postquam annos omnino regnasset sex et triginta: neque ei contigit aut de rebellantibus Aegyptiis aut de Atheniensibus sumere poenam. *Mortuo* igitur *Dario*, regnum suscepit *Xerxes*, Darii filius.

(5.) *Χερξης* ad bellum quidem Graeciae inferendum initio nequitquam inclinabat; sed contra *Aegyptum* copias contraxit. Quem conveniens *Mardonijs* Gobryae filius, consobrinus Xerxis, Darii ex sorore nepos, qui apud ipsum plurimum omnium Persarum valebat auctoritate, talem exorsus est sermonem: *Domine, aequum non est, ut Athenienses, qui multis iam malis Persas adfecerunt, non dent*

κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν. ἀλ-
 λὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρῶτοις τὰ πῦρ ἐν χερσὶ ἔχουσ'
 10 ἡμέριστας δὲ Αἰγύπτου τὴν ἐξυβρίσασθαι, στρατηλά-
 τες ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ὅσα λόγος τέ σε ἔχη πρὸς αὐ-
 θρώπων ἀγαθὸς, καὶ τις ὑστερῶν φυλάσσηται ἐπὶ
 γῇ τὴν σὴν στρατεύεσθαι. Οὗτος μὲν αἰὶ ὁ λόγος ἦν
 τιμωρὸς τοῦ δὲ λόγου παρῴθηκεν ποιέσκειτο τῆδε, ὡς
 15 ἡ Εὐρώπη περικαλλὲς χάρις, καὶ δένδρεα πατοῖα
 φέρει τὰ ἡμέρα, ἀρετῇ τε ἄκρῃ, βασιλεῖ τε μόνῃ
 θνητῶν ἀξίῃ ἐκτῆσθαι. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, αἶα κατὰ 6
 ῥων ἔργων ἐπιθυμητὴς εἶναι, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλ-
 λάδος ὑπαρχὸς εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ
 ἀπέπεισε Ξέρξην, ὥστε ποιῆσαι ταῦτα· συνέλαβε γὰρ
 5 καὶ ἄλλα αἰὶ σύμμαχα γινόμενα εἰς τὸ πείθεσθαι Ξέρ-

poenas factorum. At nunc quidem tu peragas haec, quae in manibus habes: domitā vero Aegypti insolentiā, adversus Athenas duc exercitum; quo et bonam famam adquiras apud homines, et posthac caveat quisque tuae terrae arma inferre. Et haec quidem oratio ad exigendam poenam pertinebat; sed medio sermoni alium interserebat huiusmodi: Europam terram esse pulcerrimam, arborum omnis generis frugiferarum feracem, summae bonitatis, et dignam quae prae mortalibus omnibus a solo Rege possideatur. (6.) Haec ille dicebat, quod novarum rerum cupidus esset, et Graeciae vellet esse praefectus. Procedente vero tempore id quod voluerat, confecit; et Xerxi, ut rem adgrederetur, persuasit: accesserant enim alia quoque adiumenta, quae ad permovendum regem valebant. Partim enim e

ξία. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευα-
 δῶν ἀπυγμένοι ἄγγελοι ἐπικαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν
 προθυμίην παρεχόμενοι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευά-
 δαι οὗτοι ἔσαν Θεσσαλίας βασιλῆες. τοῦτο δὲ, Πεισι-
 στρατιδῶν οἱ ἀναβεβηκότες εἰς Σοῦσα, τῶν τε αὐτέων 10
 λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς
 τούτοις ἐτι πλέον προσορέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκρι-
 τον, ἄνδρα Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαβήτην χρησ-
 μῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεισαν γὰρ τὴν ἔχβρην προ-
 καταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πει- 15
 σιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνῶν, ἐπ' αὐτοφώρῳ
 αἰλούς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποικίῳν εἰς τὰ Μου-
 σαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσαι
 ἀφανίζοιάντο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ
 Ἰππάρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. Τότε δὲ 20

Thessalia advenerant ab Aleuadis legati, invitantes
 regem ut adversus Graeciam duceret, et promptam ei
 operam pollicentes. Erant autem hi *Aleuadae*, Thes-
 saliae reges. Partim vero *Pisistratidae*, Susa pro-
 fecti, non modo eisdem utebantur sermonibus quibus
 Aleuadae, sed praeterea aliquanto magis regi concii-
 liabantur eo, quod *Onomacritum* secum haberent
 Atheniensem, fatidicum virum, qui etiam *Musaei* va-
 ticia digessit. Adscenderant hi autem, in gratiam
 cum illo reversi: nam Athenis pulsus *Onomacritus*
 fuerat ab Hipparcho, Pisistrati filio, eo quod de-
 prehensus a *Laso* Hermionis filio erat, quum Mu-
 saei vaticiniis hoc insereret, *extinctum iri insulas*
Lemnum versus sitas, mari hauriendas. Hanc ob
 caussam in exsilium eum miserat Hipparchus, quum

συναναβὰς, ὅπως ἀπίκκοιτο εἰς ὄψιν τὴν βασιλῆος, λε-
 γόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους,
 κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον
 τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστα-
 25 τα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τὸν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆ-
 ναι χρεὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσῃ, τὴν τε ἔλασιν ἐξηγέ-
 μενος. οὗτός τε δὴ χρησμῶδέων προσεφέρετο, καὶ οἱ τε
 Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμε-
 νοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν 7
 Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτει μετὰ τὸν θάνατον
 τὸν Δαρείου, πρῶτα στρατηίην ποιεῖται ἐπὶ τοὺς ἀπε-
 σιῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴ-
 5 γυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δα-
 ρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἑαυτοῦ,

eodem antea familiarissime usus fuisset. Nunc ille si-
 mul Susa profectus, quoties in regis venit conspectum,
 multa de eo honorifice praedicantibus Pisistratidis,
 recitabat regi partem vaticiniorum; ita quidem, ut si
 quod inesset quod cladem praediceret barbaro, illud
 silentio praeteriret; ea vero sola seligeret, quae res
 faustissimas nunciarent; in his illud maxime, de
Hellesponto per virum Persam iungendo, et de
expeditione in Graeciam suscipienda. Sic igitur
 ille vaticiniis agebat cum rege; Pisistratidae vero et
 Aleuadae sententias suas exponendo. (7.) Postquam
 persuasus est *Xerxes* arma Graeciae inferre, tum
 vero, altero ab obitu Darii anno, primum adversus
 rebelles duxit exercitum. Quibus domitis, *Aegyptum*,
 graviolem in servitutem redactam, quam in
 qua sub Dario fuerat, *Achaemeni* tradidit admini-

Δαρίου δὲ παιδί. Ἀχαμένεια μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφάνησι Ἰνάρως ἢ Ψαμμίτιχου, ἀνὴρ Λίβυς.

- 8 Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλωσιν, ὡς ἔμαλλε εἰς χεῖρας ἄξισθαι τὸ στρατεύμα τὸ ἐπὶ ταῖς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπικλήτον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ
- (1) τὰ θέλει. Ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε 5
- „Ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε
- „ἐν ὑμῖν τιθεῖς, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὡς
- „γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ καὶ
- „ἡτρημένους, ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήν-
- „δε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα· αἰ- 10
- „λὰ θεὸς τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπι-

strandam, fratri suo, Darii filio. Eumdem vero Achae-
menem, Aegypti praefectum, interiecto tempore in-
terfecit Inaros, vir Afer, Psammitichi filius.

(8.) Pacatâ Aegypto, *Xerxes*, quum in eo esset
ut exercitum cogeret adversus Athenas ducendum,
conventum convocavit *primariorum Persarum*,
sententias illorum sciscitaturus; et in medio omnium
ipse, quae vellet, expositurus. (8. 1.) Qui ut con-
venere, haec apud eos verba rex fecit. *Viri Per-
sae! Non ego primus hunc apud vos morem in-
troduco, sed utar a maioribus accepto. Ut enim a
maioribus natu audio, numquam adhuc otiosi se-
dimus, ex quo hoc imperium a Medis in nos trans-
latum est, postquam Astyagem Cyrus devicit; sed
Deus ita nos ducit, et multa nobis, ductum eius
sequentibus, prospere cedunt. Iam Cyri quidem et*

„πουσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Τὰ μὲν νυν Κῦρος
 „τε καὶ Καμβύσης πατὴρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργά-
 „σαντο καὶ προσεκλήσαντο ἔθνη, ἐπισταμένοισι εὐ οὐκ
 15 „ἂν τις λέγοι. Ἐγὼ δέ, ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρό-
 „νον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρότε-
 „ρον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκλή-
 „σομαι δύναμιν Πέρσῃσι. Φροντίζων δὲ εὗρισκω ἅμα μὲν
 „κῦδος ἡμῖν τε προσγνώμενον, χάριν τε τῆς νῦν ἐκτῆ-
 20 „μεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ Φλαυροτέρην, παμφοροτέ-
 „ρην τε· ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσις γινομένην. διὰ
 „ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοεῶ πράσσειν, ὑπερ-
 „θύωμαι ὑμῖν. Μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, 8
 „ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ⁽²⁾
 25 „Ἀθηναίους τιμωρήσομαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας

*Cambyasis et patris mei Darii res gestas, et quos illi
 populos Persis adquisiverint, quid opus est ut
 apud bene gnaros commemorem? Ego vero, ex
 quo hanc sedem accepi, in hoc meam curam in-
 tendo, ne his, qui ante me in hac dignitate fuere,
 sim inferior, neque minorem Persis potentiam
 adquiram. Atque hoc ipsum dum curo, reperio
 viam et gloriâ nos augendi, et terrâ non minore
 nec deteriore quam hæc, quam possidemus, atque
 etiam feraciore, simul vero ultionem et poenas
 sumendi de his qui eas commeruerunt. Itaque vos
 convocavi, ut, quæ agere constitui, vobiscum com-
 municem. (8. 2.) Ponte iuncturus sum Hellespon-
 tum, et exercitum per Europam ducturus in Grae-
 ciam, quo ab Atheniensibus poenas repetam ma-
 iorum omnium, quibus Persas et patrem meum*

Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένα μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόηυσεν Ἰνάρως ἐΨαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς.

- 8 Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλωσιν, ὡς ἔμαλλε εἰς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ἐπὶ ταῖς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπικλήτον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποίετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφῶν, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ
 (1) τὰ θέλει. Ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε 5
 „Ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε
 „ἐν ὑμῶν τιθεῖς, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὡς
 „γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ καὶ
 „ἡτρημένους, ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήν-
 „δε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα· αἰ- 10
 „λὰ θεός τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῶν πολλὰ ἐπὶ-

strandam, fratri suo, Darii filio. Eundem vero Achæmenem, Aegypti praefectum, interiecto tempore interfecit Inaros, vir Afer, Psammitichi filius.

(8.) Pacatâ Aegypto, *Xerxes*, quum in eo esset ut exercitum cogeret adversus Athenas ducendum, *conventum* convocavit *primariorum Persarum*, sententias illorum sciscitaturus; et in medio omnium ipse, quae vellet, expositurus. (8. 1.) Qui ut convenere, haec apud eos verba rex fecit. *Viri Persae! Non ego primus hunc apud vos morem introduco, sed utar a maioribus accepto. Ut enim a maioribus natu audio, numquam adhuc otiosi sedimus, ex quo hoc imperium a Medis in nos translatum est, postquam Astyagem Cyrus devicit; sed Deus ita nos ducit, et multa nobis, ductum eius sequentibus, prospere cedunt. Iam Cyri quidem et*

„πουσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Τὰ μὲν νυν Κῦρος
 „τε καὶ Καμβύσης πατὴρ τε ἐμὸς Δαρείος κατεργά-
 „σαντο καὶ προσεκλήσαντο ἔθνη, ἐπισταμένοις εὖ οὐκ
 15 „ἂν τις λέγοι. Ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρό-
 „νον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρότε-
 „ρον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκλή-
 „σομαι δύναμιν Πέρσῃσι. Φροντίζων δὲ εὗρίσκω ἅμα μὲν
 „κῦδος ἡμῖν τε προσγνώμενον, χάριν τε τῆς νῦν ἐκτῆ-
 20 „μεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέρην, παμφορωτέ-
 „ρην τῇ ἅμα δὲ τιμαρσίῃ τε καὶ τίσιν γινομένην. διὰ
 „ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλαξα, ἵνα τὸ νοῖά πρήσσειν, ὑπερ-
 „θῶμαι ὑμῖν. Μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, 8
 „ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ⁽²⁾
 25 „Ἀθηναίους τιμαρῆσομαι, ὅσα δὴ πεπικνῆκασι Πέρσας

*Cambysis et patris mei Darii res gestas, et quos illi
 populos Persis adquisiverint, quid opus est ut
 apud bene gnaros commemorem? Ego vero, ex
 quo hanc sedem accepi, in hoc meam curam in-
 tendo, ne his, qui ante me in hac dignitate fuere,
 sim inferior, neque minorem Persis potentiam
 adquiram. Atque hoc ipsum dum curo, reperio
 viam et gloriā nos augendi, et terrā non minore
 nec deteriore quam haec, quam possidemus, atque
 etiam feraciore, simul vero ultionem et poenas
 sumendi de his qui eas commeruerunt. Itaque vos
 convocavi, ut, quae agere constitui, vobiscum com-
 municem. (8. 2.) Ponte iuncturus sum Hellespon-
 tum, et exercitum per Europam ducturus in Grae-
 ciam, quo ab Atheniensibus poenas repetam ma-
 lorum omnium, quibus Persas et patrem meum*

„τε καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν. Ὡραῖτε μὲν νυν καὶ Δα-
 „ρεῖον ἰθὺντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους.
 „ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμω-
 „ρῆσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων
 „Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ 30
 „πυράσω τὰς Ἀθήνας· οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν
 „ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες. πρῶτα μὲν, ἐς Σάρδεις ἐλ-
 „θόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμε-
 „τέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσος καὶ τὰ
 „ἱρά· δεύτερα δὲ, ἡμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην 35
 „ἀποβάοντας, ὅτε Δαΐτις τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐστρατή-
 8 „γον, τὰ ἐπίστασθέ· καὶ πάντες. Τούτων μέντοι εἴτε-
 (3) „κα ἀνάστημαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν
 „αὐτοῖσι τοσάδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος; εἰ τούτους τε

adfecerunt. Vidistis iam Darium quoque expedi-
tionem parare adversus hos homines. At ille e vi-
tâ excessit, nec ei contigit capere poenas: ego
vero, illius caussâ reliquorumque Persarum, non
prius sum quieturus, quam Athenas subactas igne
cremavero; hos homines, qui priores me patrem-
que meum iniuriis lacessiverunt; primum quidem,
incursione Sardes factâ cum Aristagora Milesio,
servo nostro, et sacris lucis templisque crematis:
deinde vero, qualia sunt, quibus nos acceperunt,
quum Dati et Artapherne ducibus terram illorum
sumus ingressi! quae satis nostis omnes. (8. 3.)
Igitur his quidem de caussis bellum illis inferre
constitui. Simul vero, rem recte mecum reputans,
maxima in hoc ipso commoda reperio, si et hosce
et eorum vicinos, qui Pelopis Phrygis terram in-

40 „καὶ τοὺς τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἱ
 „Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν. γῆν τὴν Περ-
 „σίδα ἀποδέχομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμouρέουσιν· οὐ γὰρ
 „δὴ χώραν γε οὐδεμίην κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμouρον ἐοῦ-
 „σαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν
 45 „μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
 „πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε τινα πόλιν ἀνδρῶν
 „οὐδεμίην, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι,
 „τὸ ἡμῖν οἶόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτων τῶν
 „κατέλεξα, ὑπεξαρωρημένων. οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἰτίοι
 50 „ἔξουσι δούλιον ζυγόν, οἱ τε ἀναίτιοι. Ὑμεῖς δ' ἂν 8
 „μοι, τὰδε ποίοντες, χαρίζοισθε. ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω (4)
 „τὸν χρόνον, ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινα
 „ὑμέων χρήσει παρῆναι· ἐς ἂν δὲ ἔχων ἡκὴ παρ-

*colunt, subegerimus. Sic enim terram Persicam
 aetheri Iovis faciemus conterminam: nec enim
 aliam ullam terram sol adspiciet. quae nostrae sit
 finitima; sed ego vobiscum, universâ peragratâ
 Europâ, ex omnibus terris unam faciam. Quippe
 ita se rem habere reperio, nullam inter homines
 civitatem, nullum populum inter mortales reli-
 quum esse, qui adversus nos in aciem progredi
 possit, quando hos quos dixi subegerimus. Ita et
 his, qui male de nobis meruerunt, et insontibus
 pariter, servile iugum impositum fuerit. (8.4.)
 Vos vero, hoc si feceritis, gratum mihi fecerit-
 is: quum tempus vobis indicavero, quo conve-
 nire oporteat, promte unumquemque vestrûm ad-
 esse oportebit. Quisquis vero cum exercitu adve-
 nerit optime instructo, cum ego muneribus do-*

„σκινασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ
 „τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρῳ. ποιητέα μὲν νυν 55
 „ταῦτά ἐστι οὕτω. Ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑμῖν δο-
 „κέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων
 „ὑμῶν τὸν βουλόμενον ἀποφαίσεσθαι.“ Ταῦτα εἶπας
 εἵπαυτο.

- 9 Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε „ὦ δέσποτα, οὐ
 „μόνον εἰς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ
 „τῶν ἱσομένων· ὅς τὰ τε ἄλλα λέγων ἐπῖκειο ἄριστα
 „καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κα-
 „τοικημένους οὐκ ἐάσεις καταγελάσαι ἡμῖν, ὄντας 6
 „ἀναξίους. καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας
 „μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας τε καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλα
 „τε ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας
 „οὐδὲν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι κατα-

nabo, quae apud nos honorificentissima habentur. Haec igitur ita facienda sunt. Ne vero vobis videar meum unius sequi velle consilium, in medium vobis hanc rem propono; iubeoque ut, quisquis vestrum voluerit, suam promat sententiam. His dictis Xerxes finem fecit loquendi.

(9.) Post illum Mardonius, talem sermonem est exorsus. Domine! tu Persarum omnium, qui et fuerunt et futuri sunt, praestantissimus es: qui et alia praeclara verissimaque commemorasti, et Ionas Europam habitantes, indignos homines, non passurus es irridere nobis. Etenim mira atque misera res esset, quum Sacas et Indos et Aethiopas et Assyrios, et alios multos magnosque populos, non quod iniuriam Persis intulissent,

- 10 „στρεψάμενοι δούλους ἔχομεν Ἕλληνας δὲ, ὑπάρξαν-
 „τας ἀδικίῃς, οὐ τιμωρησόμεθα. τί δέισαντες; κοίην
 „πλήθεος συστροφῇ; κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν; Τῶν 9
 „ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύνα- (1)
 „μιν, εἴουσιν ἀσθενέα ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας κατα-
 15 „στρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι,
 „Ἴωνες τε καὶ Αἰολεὺς καὶ Δωριεὺς καλεῖνται. Ἐπει-
 „ρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἥδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἀνδρας
 „τούτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθείς· καὶ μοι μέ-
 „χρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς
 20 „αὐταὶς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἀντιώθη ἐς μάχην.
 „Καὶ τοι γὰρ εἰώθασι Ἕλληνες, ὥς πυνθάνομαι, ἀβου- 9
 „λότατα πολέμους ἴστασθαι, ὑπὸ τε ἀγνώμοσύνης καὶ (2)
 „σκαϊότητος. ἐπεὶ γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προείπω-

sed quod nos nostram augere voluimus potentiam, subegerimus servosque habeamus; si Graecos, qui iniuriis nos lacessiverunt, impune abire pateremur: quid tandem metuentes? quemnam multitudinis concursus? quam pecuniarum vim? (9. 1.) Novimus sane illorum pugnae genus; novimus etiam quam imbecilles sint vires: filiosque eorum subactos habemus, hos qui in nostra terra sedes habent, et Iones et Aeolenses et Dorienses nominantur. Atque etiam ipse ego periculum horum hominum feci, adversus illos a patre tuo missus: ubi, quum usque in Macedoniam duxissem exercitum, et prope modum ad ipsas pervenissem Athenas, nemo mihi in aciem occurrit. (9. 2.) Quamquam caeteroquin quidem consueverunt (ut audio) Graeci inconsultissime bella sua administrare, stolida et

„σι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χεῖρον καὶ λειστάτον, ἐς
 „τοῦτο κατιόντες μάχονται ὥστε σὺν κακῷ μεγάλα 25
 „οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων
 „οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρῆν,
 „έοντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεωμένους καὶ ἀγ-
 „γέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ
 „μᾶλλον ἢ μάχῃσι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολεμείν πρὸς 30
 „ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἑκάτεροί εἰσι δυσχει-
 „ρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπῳ τῶν αὐτῶν χρηστῶ
 „Ἕλληνες διαχρεώμενοι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μα-
 „κεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τούτου λόγον ὥστε μάχο-
 „σθαι. Σοὶ δὲ δὴ μέλλει τίς, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσθ- 35
 (3) „σθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ

*pervicaci quadam confidentiâ. Postquam enim
 sibi invicem bellum indixerunt, pulcerrimam et
 apertissimam quaerunt planitiem, in quam descen-
 dant manus conserturi: quo fit ut etiam victores
 magno cum detrimento discedant; de victis autem
 ne verbum quidem dico, nam internecione de-
 lentur. Quos oportebat, quum sint homines eâdem
 linguâ utentes, per praecones et nuncios, et aliâ
 quavis ratione potius, quam praelio, lites suas
 componere: sin omnino praelio sibi decernendum
 putant, oportebat locum pugnae capere, in quo
 utrique superatu essent difficillimi, et ibi belli
 fortunam tentare. Quamvis igitur tam pernicio-
 sa ratione belli gerendi utantur Graeci, tamen, quum
 ego usque in Macedoniam duxissem exercitum,
 non induxerunt in animum ut in aciem contra me
 descenderent. (9. 3.) Tibi vero, Rex, quis ausu-*

„τῆς Ἀσίας καὶ νέας τὰς ἀπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω,
 „οὐκ ἐς τοῦτο θράσος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα.
 „εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ γε ψευθεῖν γνῶμη, καὶ ἐκεῖνοι ἐπαρ-
 40 „θέντες ἀβουλή ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὥς
 „εἶμεν ἀνθρώπων ἀριστοὶ τὰ πολεμῆια. Ἔστω δ' ὦν
 „μηδὲν ἀπείρητον αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πεί-
 „ρης πάντα, ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.“ Μαρδόνιος μὲν
 τοσαῦτα ἐπιλέχνας τὴν Ξέρξῳ γνῶμην, ἐπέπαυτο.

Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμών- 10
 των γνῶμην ἀποδείκνυσθαι ἀντὶν τῇ προκειμένῃ, Ἀρτά-
 βανος ὁ Ὑστάσπεος, πατρὸς ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ
 πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε· „ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεῖ- (1)
 5 „σέων μὲν γνωμῶν ἀντίων ἀλλήλοισι, οὐκ ἔστι τὴν

*rus est in aciem occurrere, multitudinem naves-
 que cunctas ex universa Asia coactas ducenti?
 Equidem ita sentio, eo audaciae non progressu-
 ram esse rem Graecorum. Sin me fefellerit mea
 opinio, si illi vecordiâ elati in aciem adversus nos
 sunt descensuri, didicerint esse nos viros bello
 fortissimos. Quare intentatum nihil relinquamus:
 nam sua sponte nihil fit, sed omnia hominibus
 conando contingunt. In hunc modum postquam
 Xerxis sententiam Mardonius mollivit, dicendi
 finem fecit.*

(10.) Silentium tenentibus caeteris Persis, nec au-
 dentibus sententiam promere contrariam ei quae pro-
 posita erat, *Artabanus* Hystaspis filius, patruus
 Xerxis, eoque fidentior, haec fecit verba. (10. 1.)
*Rex! nisi sententiae dictae fuerint invicem oppo-
 sitae, fieri non potest ut eligatur optima: sed illae*
Herod. T. III. P. I. L

„ἀμείνω αἰρέόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆ-
 „σθαι· λεχθεῖσάν δὲ, ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν αἰκί-
 „ρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἐωυτοῦ οὐ διαγινώσκωμεν, ἐπειὰν
 „δὲ παρατρίψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκωμεν τὸν
 „ἀμείνω. Ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, 10
 „Δαρίῳ, ἡγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἀν-
 „δρας οὐδαμῶθι γῆς ἄστῃ νέμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύ-
 „θας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοὶ τε οὐκ ἐπι-
 „θετο, στρατεύσάμενός τε, πολλοὺς τε καὶ ἀγαθοὺς
 „τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, 15
 „μέλλεις ἐπ' ἀνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας
 „ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσαν τε ἀριστοὶ καὶ κατὰ
 „γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἐνεστί δεινόν, ἐμέ
 10 „σοὶ δίκαιόν ἐστι φράζειν. Ζεῦξας Φῆς τὸν Ἑλλήσπον-
 (2) „τον, ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἑλλάδα. 20

si dictae fuerint, tunc demum fieri potest; quem-
admodum sincerum aurum non per se ipsum di-
gnosimus; sed, dum illud (Lydio lapidi) iuxta
aliud aurum adterimus, ita id quod melius est
discernimus. Ego vero etiam patri tuo Dario, meo
fratri, suaseram ne bellum Scythis inferret, homi-
nibus nusquam urbem incolentibus: at ille, sperans
se nomades istos Scythas subacturum, mihi non
paruit; sed, expeditione suscepta, amissis multis
fortibus viris rediit. Tu vero, Rex, bellum illatu-
rus es viris multo quam Scythae praestantioribus,
qui et terra et mari fortissimi esse dicuntur. Quo
in consilio quodnam insit periculum, aequum est
ut tibi exponam. (10. 2.) Iuncto, ais, Hellesponto,
ducturum te esse per Europam exercitum in Grae-

512, 43.

„καὶ δὴ καὶ συνήνεκε ἢ τοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θά-
 „λασσαν ἐσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω. οἱ γὰρ ἄν-
 „δρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι· πάρεστι δὲ καὶ σταθμώ-
 „σασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὺν Δαίτι καὶ Ἀρ-
 25 „ταφέρνηϊ ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν μοῦνοι Ἀθη-
 „ναῖοι διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρω σφί ἐχώρησε· ἀλλ',
 „ἣν τῆσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ
 „πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν
 „γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. Ἐγὼ 10
 30 „δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκίῃ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι. (3)
 „ἀλλ' οἷόν ποτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πά-
 „θος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηάκιον,
 „γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας!
 „τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δέομαι· Ἰώνων λῦσαι

*ciam. Atqui acciderit etiam, ut vel terra vel mari
 vincamur, aut etiam utrimque. Dicuntur enim
 fortes hi esse viri: ac potest id etiam hinc aesti-
 mari, quod tantas copias, quantae cum Dati et
 Artapherne Graeciam invaserunt, soli Athenien-
 ses perdididerunt. Quod si non utrimque res illis
 successerit; at hoc sane verendum est, ne con-
 scensis navibus, pugna navali superiores, navigent
 in Hellespontum, et pontem dissolvant. (10.3.)
 Ego vero non mea quadam propria prudentia haec
 ita conicio. Sed qualis tandem fuit illa calamitas,
 quae parum abfuit ut nos adfligeret, quum pater
 tuus, iuncto Bosporo Thracico, et ponte super
 Istrum posito, Scytharum in terram transiit! Om-
 nibus modis tunc Scythae Ionas illos, quibus com-
 missa erat custodia pontium Istro impositorum,*

„τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ Φυλακὴ τῶν γεφυ- 35
 „ρέων τοῦ Ἰστρου. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου
 „τύραννος εἰ ἐπίσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ,
 „μηδὲ ἠντιώθη, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρήγμα-
 „τα. καὶ τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρεί γε
 10 „ἐνὶ πάντα τὰ βασιλείος πρήγματα γεγενησθαι. Σὺ 40
 (4) „ὦν μὴ βούλευ εἰς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι,
 „μηδεμιῆς ἀνάγκης εἰσῆς· ἀλλ' ἐμοὶ πείθευ. νῦν μὲν
 „τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτίς τε, ὅταν τοι δο-
 „κέη, προσκειψάμενος ἐπὶ σιωπῇ, προαγορεύε τὰ τοι
 „δοκέει εἶναι ἄριστα. τὸ γὰρ εὖ βουλευέσθαι, κέρδος 45
 „μέγιστον εὐρίσκω εἶναι. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῇναί τι θεί-
 „λοι, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἥσσον εὖ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ
 „τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βούλευσάμενος αἰσχυρῶς,

solicitarunt, ut pontem rescinderent. Ubi si Hi-
stiacus, Mileti tyrannus, reliquorum tyrannorum
secutus esset sententiam, neque se illi opposuisset,
omnino perditae erant res Persarum. Terribile
est autem vel fando audire, in unius hominis po-
testate sitam fuisse universam regis et Persarum
salutem. (10. 4.) Tu igitur noli in tantum te pe-
riculum, nulla urgente necessitate, coniiicere: sed
me audi. Nunc quidem hoc dimitte concilium: et,
re diligenter tecum deliberata, deinde rursus, si
tibi videtur, propone quae optima tibi videbun-
tur. Etenim recte consultare reperio maximum
esse lucrum. Nam etiam si contra id quod volue-
ris acciderit aliquid, nihilo minus recte consulta-
veris, fortuna vero superaverit consilium: qui
vero turpe consilium cepit, is, si fortuna ei ad-

„εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιο, εὖρημα εὖρηκε, ἥσσον δὲ οὐδέν
 50 „οἱ κακῶς βεβούλευται. Ὅρᾳς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς 10
 „κεραυνοὶ ὁ Θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ (5)
 „οὐδέν μιν κνίζει; ὁρᾳς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα
 „αἰεὶ, καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα, ἀποσκήπτει τὰ βέλεια;
 „Φιλέει γὰρ ὁ Θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολοῦειν.
 55 „οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλύγου διαφθείρεται.
 „κατὰ τοιοῦνδε. ἐπεὶ σφι ὁ Θεὸς φθονήσας φόβον ἐμ-
 „βάλλῃ, ἢ βροντὴν, δι' ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑαυτῶν.
 „οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν μέγα ὁ Θεὸς ἄλλον ἢ ἑαυτόν.
 „Ἐπιχθῆναι μὲν νυν πᾶν πρῆγμα, τίκτει σφάλματα, 10
 60 „ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ (6)
 „ἐπισχεῖν ἐνέστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραυτίκα δοκίοντα
 „εἶναι, ἀλλ' ἀνα' χρόνον ἐξεύροι τις ἄν. Σοὶ μὲν δὴ

fuerit, lucrum quidem invenerit, nihilo vero minus malum ceperit consilium. (10. 5.) Vides quo pacto eminentia prae caeteris animalia fulmine percussiat Deus, nec sinat ea superbire: minutis autem non invidet. Vides etiam ut in maxima semper aedificia et in altissimas arbores tela sua coniecit. Amat enim Deus, eminentia omnia truncare: itaque etiam ingens exercitus eadem ratione perditur ab exiguo. Quando Deus illis metum aut fulmen incutit, indigno modo pereunt: nec enim sinit Deus magnum sapere, praeter se, alium quemquam. (10. 6.) Porro, deproperare rem quamcumque parit errores, e quibus ingentia solent damna existere: in cunctando autem insunt bona, quae si non protinus adparent, certe suo tempore aliquis reperiet. Haec igitur, Rex, tibi suadeo.

- 10 „ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλευέω. Σὺ δὲ, ὦ παῖ
 (7) „Γωβρύει Μαρδόνι, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους
 „περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἔόντων ἀξίων Φλαύως ἀκαίειν. 65
 „Ἕλληνας γὰρ διαβάλλον, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλῆα
 „στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου ἕνεκα δοκέεις μοι πᾶ-
 „σαν προθυμίην ἐκτείνων. μὴ νυν οὕτω γένηται. διαβο-
 „λὴ γάρ ἐστι δεινέτατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδικέον-
 „τες, εἷς δὲ ὁ ἀδικαίωμος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλον ἀδι- 70
 „κεί, οὐ παρόντος κατηγορεῖων· ὁ δὲ ἀδικεῖ, ἀναπει-
 „θόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ. ὁ δὲ δὴ αἰτιῶν τοῦ
 „λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικεῖται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ
 „τοῦ ἐτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἐτέρου κακὸς εἶναι.
 10 „Ἄλλ', εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους 75
 (8) „στρατεύεσθαι, Φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἡβῇσι τοῦ

(10. 7.) Tu vero, Gobriae fili Mardonie, desine iniuriosa verba iactare in Graecos, qui non merentur male audire. Nam Graecos calumniando, ipsum regem excitas ad bellum suscipiendum: quem in finem tu mihi etiam videris studium omne intendere. At ne ita fiat! Calumnia enim gravissimum malum est: in quo duo sunt qui iniuriam inferunt, unus vero qui patitur iniuriam. Iniuriam enim infert calumniator, dum accusat absentem: infert vero et ille iniuriam, qui sibi persuaderi patitur priusquam rem accurate comperitam habeat. Qui vero abest quum malitiose accusatur, is duplici adficitur iniuriâ; primum hoc ipso, quod accusatur ab altero, deinde quod ab altero pravius esse existimatur. (10. 9.) Sed, si omnino oportet bellum huic populo inferre, age,

„σι Περσέων μέγ' ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλ-
 „λομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτεις αὐτὸς σὺ, ἐπιλέξα-
 „μυνὲς τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὀκό-
 80 „σῃ τινα βούλει· καὶ ἢ μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαίνειν
 „βασιλεῖ τὰ πρῆγματα, κτεινέσθαι οἱ ἐμοὶ παῖδες,
 „πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἢ δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, εἰ
 „σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δὲ σφι καὶ σὺ, ἢ ἀπα-
 „νοστήσης. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύμεν οὐκ ἐθέλεις,
 85 „σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,
 „ἀκούσισθαί τινα Φημι τῶν αὐτοῦ τῆδε ὑπολειπομέ-
 „νων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσας,
 „ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνέων διαφρενύμενον, ἥ καὶ ἐν γῇ
 „τῇ Ἀθηναίων, ἥ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίῳ, εἰ μὴ
 90 „ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐπ' οἴους ἄνδρας

*rex ipse in sedibus maneat Persarum; sed, in me-
 dio depositis nostrum utriusque liberis, tu solus
 suscipe expeditionem; sumtis tecum quoscumque
 duces selegeris, et exereitu quantumcumque volue-
 ris. Tum, si res ita, ut tu ais, regi successerit, in-
 terficiantur mei liberi, et ego cum illis! sin, ut ego
 praedico, tuis liberis hoc fiat, et tibi ipsi, si qui-
 dem redieris! Quod si hanc inire conditionem re-
 cusas, et nihilo minus exercitum duxeris adversus
 Graeciam, audituros esse autumo homines qui hic
 relictī erunt, Mardonium, ingentis calamitatis
 auctorem Persis, alicubi in terra Atheniensium
 aut Lacedaemoniorum, nisi forte prius etiam in
 itinere, a canibus volucribusque fuisse laceratum,
 postquam cognovit quinam sint illi viri, contra
 quos tu regi persuades ut expeditionem suscipiat.*

- 11 „ἀναγνώσκαις στρατεύεσθαι βασιλῆα.“ Ἀρτάβανος
 μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ θυμῶδεις ἀμείβεται τοῖσδε·
 „Ἀρτάβαν, πατὴρ εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός· τοῦτό σε
 „ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων.
 „καὶ τοι ταύτην τὴν αἰτιμὴν προστίθηναι, ἔοντι κακῷ 5
 „τε καὶ ἀδύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ἐπὶ τὴν
 „Ἑλλάδα, αὐτοῦ τε μένου ἅμα τῇσι γυναῖξί. ἐγὼ δὲ
 „καὶ ἄνευ σίο, ὅσα περ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ
 „γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεις, τοῦ Ἀρσάμεις,
 „τοῦ Ἀριαράμνιν, τοῦ Τείσπεις, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμ- 10
 „βύσιν, τοῦ Τείσπεις, τοῦ Ἀχαιμένειος γεγονώς, μὴ
 „τιμωροσάμενος Ἀθηναίους· εὖ ἐπιστάμενος, ὅτι εἰ ἡμεῖς
 „ἥσυχον ἄχομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα
 „στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρὴ σταθμείωσα-
 „σθαι τοῖσι ὑπαργυμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρδεις τε ἐνί- 15

XI. 10. Ἀριαράμνιν. Ἀρμνιν ed. Wess. cum aliis.

(11.) Haec postquam Artabanus dixit, ira accensus Xerxes his verbis respondit: *Artabane, tu es patris mei frater: hoc te tuebitur, ne meritam iniuriosis verbis mercedem accipias. Verumtamen hanc tibi, quum sis ignavus et imbellis, ignominiam infligo, ut meae in Graeciam expeditionis non futurus sis comes, sed hic cum mulieribus maneat. Ego vero absque te, quaecumque dixi, effecta dabo. Ne enim sim Dario, Hystaspi, Arsame, Ariaramne, Teispe, Cyro, Cambyse, Teispe, Achaeмене prognatus, nisi poenas ab Atheniensibus sumsero! bene gnarus, si nos quieverimus, illos non quieturos, sed nostram utique terram bello esse invasuros; quod facile colligi ex his potest, quae ab*

„πρῆσαν, καὶ ἤλασαν εἰς τὴν Ἀσίην. οὐκ ἔξαναχων
 „ρεῖν οὐδετέρουσι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποίειν ἢ παθεῖν
 „πραΐεται ἀγών· ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπὸ Ἑλλήσι, ἢ
 „ἐκείνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον
 20 „οὐδὲν τῆς ἐχθρῆς ἐστί. Καλὸν ὦν προπεπονητάς ἡμᾶς
 „τιμωρεῖν ἥδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν, τὸ πείσομαι,
 „τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ’ ἀνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ
 „Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κα-
 „τιστρέψατο οὕτω, ὡς καὶ εἰς τόδε αὐτοὶ τε ὠνθρα-
 25 „ποι καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεψαμέ-
 „νου καλεῖσθαι.“

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο. μετὰ δὲ εὐφρόνῃ τε 12
 ἐγένετο, καὶ Ξέρξης ἐκινεῖ ἡ Ἀρταβαίου γνώμη. νυκτὶ
 δὲ βουλὴν διδοῦς, πάγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι

*illis coepta sunt fieri, qui exercitu in Asiam tra-
 iecto Sardes incenderunt. Quare neutris retrogredi
 licet; sed propositum est agendi aut patiendi dis-
 crimen, ut aut haec omnia sub Graecorum cadant
 potestatem, aut ista sub Persarum: nullum inter
 has inimicitias medium relinquitur. Recte igitur
 factum fuerit, si iam nunc ultum eamus iniurias
 quas priores passi sumus, et ego periculum hoc
 experiar quod mihi imminet, adversus hos homi-
 nes ducenti, quos quidem Pelops Phryx, servus
 patrum nostrorum, ita subegit, ut ad hunc usque
 diem et homines ipsi et eorum terra ab eodem, qui
 eos subegit, nomen invenerint.*

(12.) Hi hucusque sermones sunt habiti. Deinde
 adpetente nocte momordit Xerxem Artabani senten-
 tia. Noctu vero secum ipse deliberans reperit, pror-

στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· δεδογμένων δὲ οἱ αὐτὶς
 τούτων, κατύπνωσε. καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν 5
 τοιάνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων. εἶδσκε ὁ Ξέρξης ἄν-
 δρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν· „Μετὰ
 „δὴ βουλεύεαι, ὦ Πέρσα, στρατεύμα μὴ ἄγειν ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, προίπας ἀλῆξιν Πέρσας στρατόν; οὔτε
 „ὦν μεταβουλευόμενος ποιέεις τῷ, οὔτε ὁ συγγνωσόμα- 10
 „νός τοι πάρα. Ἄλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλεύσας
 „ποιέειν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν.“ Τὸν μὲν, ταῦτα εἶπαν-
 13 τα, εἶδσκε ὁ Ξέρξης ἀποπτᾶσθαι. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμ-
 ψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποικέτο, ὁ δὲ
 Περσέων συναλίσσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ
 σφι τάδε· „Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε,
 „ὅτι ἀγχιότροφα βουλεύομαι. Φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ 5

sus sibi necesse non esse adversus Graeciam expedi-
 tionem suscipere: et postquam ita mutavit senten-
 tiam, somno sopitus est. At eâdem nocte talem, ut
 quidem Persae narrant, visionem habuit. Videbatur
 Xerxi, adstare ipsi virum magnum et formosum, his
 verbis ipsum adloquentem: *Mutas tu igitur, Per-
 sa, tuum consilium, nec ducturus es exercitum
 in Graeciam, postquam edixisti Persis ut copias
 contrahant. Atqui nec recte facis, quod mutas sen-
 tentiam; nec, qui tibi adsentiatur, quisquam est.
 Immo vero, quemadmodum hodie constitutum ha-
 bebas facere, eâdem perge viâ.* His ille dictis avolare
 visus est Xerxi. (13.) Ut dies illuxit, rex nullâ hu-
 ius insomnii ratione habitâ, eosdem Persas, quos an-
 tea, convocavit, et in hunc modum eos est adloeu-
 tus: *Viri Persae, date mihi veniam, contrarium*

„ἐμεωυτοῦ πρῶτα οὐκ ἂν ἤκω, καὶ οἱ παρηγορούμενοι
 „κεῖνα ποιεῖν, οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκού-
 „σαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, παραιντικά
 „μὲν ἢ νεότης ἐπέξισε, ὥστε αἰκνέστερα ἀπορρίψαι ἔπια
 10 „ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρῆόν. νῦν μέντοι συγγνοῦς,
 „χρήσομαι τῇ ἐκαίνου γνώμῃ. ὥς ὢν μεταδοσόμενον
 „μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχοί ἐστε.“
 Πέρσαι μὲν, ὥς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσ-
 εκύνηον. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὐτὶς τὰντὸ ὄνειρον τῷ 14
 Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· „ὦ παῖ Δα-
 „ρείου, καὶ δὴ φαίνεται ἐν Πέρσῃσι τε ἀπειπάμενος τὴν
 „στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπια ἐν οὐδενὶ ποιούμενος
 5 „λόγῳ, ὥς παρ’ οὐδενὸς ἀκούσας. εὖ νῦν τόδ’ ἴσθι, ἢ
 „πῆρ μὴ αὐτίκα στρατηλατῆς, τάδε τοι ἐξ αὐτέων

*superiori consilium capienti. Nam et ego ad id
 prudentiae culmen, quo tendo, nondum perveni;
 et, qui ad istud faciendum me excitant, nullo tem-
 pore a me discedunt. Atqui postquam Artabani
 audiui sententiam, statim quidem in me adversus
 illum ebullivit iuventus, ut indigniora quam oport-
 tebat verba in virum natu grandiore conicerem:
 verumtamen nunc, agnito meo errore, utar illius
 sententiā. Scitote igitur abiecissem belli Graeciae
 inferendi consilium, et quietem agite. His auditis,
 Persae laeti regem adorarunt. (14.) Insequente vero
 nocte idem insomnium dormienti Xerxi iterum ad-
 stans dixit: Tu ergo, Darii fili, palam coram Per-
 sis abiecisti belli consilium, nullā meorum ver-
 borum ratione habitā, quasi a nemine audivis-
 ses! Probe nunc scito, nisi protinus expeditionem*

„ἀνασχήσειν ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν
 „ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τὰ
 15 „χρὸς ἴσται.“ Ξέρξης μὲν, περιδεδυμένος γενόμενος τῇ ὄφει,
 ἀνά τε ἰδράμα ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον
 ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε
 Ξέρξης τάδε· „Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραυτίκα μὲν
 „οὐκ ἴσωφρόνειον, εἶπας ἐς σὲ μάταια ἔπεα χρηστῆς 5
 „εἵνεκα συμβουλῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον με-
 „τέγνων, ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἔοντα τὰ σὺ
 „ὑπέβηκαο. οὐκ ἔστι δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιεῖν βα-
 „λόμενος· τετραμμένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνώκοτι ἐπι-
 „φοιτῶν ὄνειρον φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνεπαίνεον 10
 „ποιεῖν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἷχεται. Εἰ
 „ὦν θεὸς ἐστὶ ὁ ἐπιπέμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ

hanc susceperis, hoc tibi inde eventurum: quemad-
modum brevi tempore magnus ampliusque evasisti,
ita brevi rursus humilis eris. (15.) Territus hoc
 viso Xerxes e lecto prosiliit, nunciumque ad Artaba-
 num misit, qui illum advocaret. Qui ubi adfuit, haec
 ei Xerxes dixit: *Artabane, ego statim quidem pa-*
rum prudenter me gesseram, contumeliosa in te
verba coniiciens boni consilii causâ: brevi post
vero mutavi sententiam, agnovique faciendum mihi
id quod tu suasisti. Verumtamen hoc ipsum fa-
cere, quamvis velim, non possum: nam, postquam
mutato consilio tuam probavi sententiam, iterato
adparet mihi nocturnum visum, nequaquam pro-
bans ut hoc faciam; et nunc etiam minas intentans
abiit. Si igitur Deus est qui illud mihi mittit, si-
que prorsus ei cordi est ut suscipiatur haec in

516, 93.

- „ἔστι γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτή-
 ρσεται καὶ σοὶ ταῦτό τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ
 15 „ἐντελλόμενον. εὐρίσκω δὲ ὥδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ
 „λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδύς, μετὰ τοῦ-
 „το ἴζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ
 „κατυπνώσῃαι.“ **Ξέρξης** μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε· **Ἄρ- 16**
τάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἶα
 οὐκ ἀξιεύμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος
 ὡς ἠναγκάζεται, εἶπας τάδε, ἐποίησε τὸ κελευόμενον.
 5 „Ἴσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν (1)
 „τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τὰ
 „σὲ καὶ ἀμφοτέρω περὶ ἡκόντα, ἀνθρώπων κακῶν ὁμι-
 „λίας σφάλλουσι· κατὰ περ, τὴν πάντων χρησιμωτά-
 „την ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύματα, Φασὶ, ἀνέμων

Graeciam expeditio, idem hoc insomnium tibi etiam advolabit, eademque quae mihi praecipiet. Reperio autem sic hoc futurum, si tu universum meum cultum sumseris, eoque indutus in throno meo resederis, ac deinde meo in lecto cubueris.
 (16.) Haec postquam Xerxes locutus est, primum quidem dicto eius non paruit Artabanus, quippe sibi non convenire iudicans in throno residere regis: postremo vero, ut coactus est, imperata fecit, postquam haec regi responderat: (16. 1.) *Pari loco, Rex, sunt meo iudicio haec duo, recte sapere, et bonum danti consilium obsequi velle: quorum quum utrumque tibi insit, pravorum hominum colloquia in errorem te inducunt; quemadmodum mare, rem omnium utilissimam hominibus, aiunt ab irruentibus ventorum flatibus prohiberi ne na-*

„ἐμπύπτοντα οὐ περιορᾷν φύσει τῇ ἑαυτῆς χαῖσθαι. 10
 „Ἐμὲ δὲ, ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ τοσούτο
 „ἔδακε λύπη, ὅσον, γνωμέων δύο προκειμένων Πέρ-
 „σησι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξανούσης, τῆς δὲ, καταπαυού-
 „σης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδάσκειν τὴν ψυχὴν
 „πλέον τι διζῆσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρόντος· τοιαυτέων 15
 „προκειμένων γνωμέων, ὅτι τὴν σφαιρωτέραν σεωυ-
 16 „τῷ τε καὶ Πέρσησι ἀναίρεο. Νῦν ὦν, ἐπεὶ δὴ τέτρα-
 (2) „ψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, Φῆς τοι, μετιέντι τὸν ἐπ' Ἑλ-
 „ληνας στόλον, ἐπιφοιτᾷν ὄνειρον, θεοῦ τινος κομπῇ,
 „οὐκ ἰώντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦ- 20
 „τά ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους
 „πεπλανημένα, τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτε-

*turam exserat suam. Ego vero, quando malis me
 verbis accepisti, non tam hoc ipsum aegre tuli,
 quam istud, quod, quum duae propositae essent
 Persis sententiae, altera iniuriosam augens inso-
 lentiam, altera eamdem reprimens, dicensque per-
 niciosam rem esse, excitare animum ad plura sem-
 per, quam quae habeas, concupiscenda; quod, in-
 quam, ex duabus hisce propositis sententiis eam
 suscepisti, quae et tibi et Persis periculosior est.
 (16. 2.) Nunc igitur, postquam ad meliorem te
 convertisti, et abiecisti expeditionis in Graeciam
 consilium, ais iterum tibi adparere insomnium
 divinitus missum, quod te vetet omittere hanc ex-
 peditionem. At ne est quidem, mi fili, res haec
 divina. Insomnia enim, quae inter homines va-
 gantur illisque accidunt, talia sunt, qualia ego
 te docebo, qui multis annis, quam tu, natus sum*

25 „σι σεῦ πολλοῖσι πρὸςβύτερος εἰάν. πεπλανῆσθαι αὐ-
 „ται μάλιστα εἰάσας αἱ ὅψεις τῶν ὀνειράτων, τὰ τις
 „ἡμέρας Φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας ταύ-
 „την τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτος εἵχομεν μετὰ
 „χεῖρας. Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ 16
 „διαίρώ, ἀλλὰ τι τοῦ Θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ (3)
 „συλλαβῶν εἴρηκας· Φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ ὡς καὶ
 30 „σοὶ διακελευόμενον. Φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι
 „ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα, ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμὴν· οὐδέ
 „τι μᾶλλον ἐν καίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν
 „τῇ ἐμῇ· εἴ περ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει Φανῆναι. οὐ γὰρ
 „δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐθεΐης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ κοτὲ
 35 „ἔστι, τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει,
 „ἐμὲ ὀρῶν, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ
 „ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ἐπι-

*maior. Qualia quis interdum curat ac meditatur, talia eum maxime circumvolitare solent visa per somnum: nos autem his proximis diebus occupatum quam maxime animum hac expeditione habuimus. (16. 3.) Sin hoc non tale est quale ego iudico, si divinum quidquam huic viso inest, tu recte rem intellexisti, recteque dixisti: adpareat enim illud et mihi, mihi que idem atque tibi prae-
 cipiat! Debet autem mihi nihilo magis adparere tuā veste induto, quam meā; nec magis tuo in lecto cubanti, quam in meo; si modo omnino adpariturum est. Nec enim profecto ita stultum erit hoc, quidquid sit, quod tibi per somnum adparuit, ut, me si viderit, te esse opinetur, ex veste tua iudicium faciens. Sin me nullo loco habuerit, ne ad-*

„Φανῆναι, οὔτε ἢν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω, οὔτε ἢν τὴν
 „σῆν. εἰ δὲ καὶ ἐπιφοιτήσῃ, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐστί.
 „εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσῃ γε συνεχίως, Φαίῃν αὖ καὶ αὐ- 40
 „τὸς θεῖον εἶναι. Εἰ δέ τοι οὕτω δεδοκῆται γίνεσθαι,
 „καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δὲ ἐμὲ
 „ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνῶσαι, Φέρε, τούτων ἐξ ἐμεῦ
 „ἐπιτελευμένων, Φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου, τῇ
 17 „παριούσῃ γνώμῃ χρήσομαι.“ Τοσαῦτα εἶπας Ἄρ- 45
 τάβανος, ἐλπίζων Ξέρξεια ἀποδέξειν λέγοντα αὐτὸν,
 ἐποίησε τὸ καλυόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξειν ἐσθῆτα, καὶ
 ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτον
 ἐποιέσθαι, ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τῷτ' ὄνειρον τὸ καὶ πα- 5
 ρὰ Ξέρξεια ἐφοῖτα· ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπε

XVI. 39. εἰ δὲ ex nostra coniectura. εἰ δὲ alii; ὡς δὲ multi
 nonnulli.

*parebit quidem mihi, sive tua indutus sim veste,
 sive meâ. An vero adpariturum etiam sit mihi, id
 nunc videndum est. Nam si constanter adpareret,
 dicerem et ego, rem divinam esse. Caeterum si ti-
 bi, ut ita faciam, stat decretum, neque ego te ut
 illud revoces commovere possum, si omnino me
 oportet tuo in lecto somnum capere: age, hoc ubi
 fecero, adpareat mihi quoque visum! Donec vero
 hoc contigerit, equidem in mea persistam senten-
 tia. (17.) His dictis, Artabanus, sperans se pro-
 baturum, nullius momenti esse quae Xerxes dixerat,
 morem illi gessit. Postquam vero vestem Xerxis in-
 dutus in solio regis consedit, ac deinde cubitum ivit,
 venit ad eum, ut somno sopitus est, idem insom-
 nium quod Xerxi adparuerat; et capiti eius adstans,*

τάδε· „Ἄρα σὺ δὴ κείνος εἷς ὁ ἀποσπένδων Ξέρξεια
 „στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηδόμενος αὐ-
 „τοῦ; ἀλλ' οὔτε εἰς τὸ μετέπυτα, οὔτε εἰς τὸ παραντί-
 10 „κα νῦν καταπροῖξαι ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γινέσθαι.
 „Ξέρξεια δὲ τὰ δει ἀηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ
 „δεδῆλωται.“ Ταῦτα τε δὴ ἐδόκει Ἀρτάβανος τὸ ὄνει- 18
 ρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρίοισι ἐκκαίειν αὐτοῦ
 μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ ὅς, ἀμβώσας μέγα,
 ἀναβρώσκει· καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ
 5 ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγγέμενος, δευτέρᾳ οἱ λέγει τάδε·
 „Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολ-
 „λά τε καὶ μεγάλα πτόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσό-
 „νων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν. ἐπιστά-
 „μενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμῆειν, μεμνημέ-

haec dixit: Tu igitur is es, qui Xerxem, veluti
 curam eius gerens, hortaris, ne bellum inferat
 Graecis? At nec posthac, nec nunc, impune feres,
 qui infecta reddere ea, quae fieri oportet, conaris.
 Xerxem autem quae poena maneat, dicto non au-
 dientem, ipsi declaratum est. (18.) His verbis
 visum est Artabano insomnium illud minas ipsi in-
 tentare, simulque candentibus ferris velle ipsi exu-
 rere oculos. Itaque alta exclamans voce, de lecto
 prosiit; adsidensque Xerxi, postquam insomnii vi-
 sum ei exposuit, haec deinde verba adiecit: Equi-
 dem, Rex, utpote qui multas atque magnas res
 eversas vidi ab infirmioribus, retinere te volue-
 ram, ne omnibus in rebus iuvenili indulgeres ae-
 tati. Itaque gnarus quam perniciosum sit nimia
 concupiscere, et memor Cyri in Massagetis ex-
 Herod. T. III. P. I. M

10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20

11ος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔφη-
 12 πτε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύ-
 13 στω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρίῳ ἐπὶ Σκύθας
 14 ἐπιστάμενος ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε
 15 μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. Ἐπεὶ δὲ
 16 δαίμονίη τις γίνεται ἑρμῇ, καὶ Ἕλληνας, ὡς εἶκε, 15
 17 Φθορή τις καταλαμβάνει Θηλέτος, ἐγὼ μὲν καὶ
 18 αὐτὸς τράπομαι, καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι. Σὺ
 19 δὲ σήμνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ Θεοῦ πεμπόμενα,
 20 χρῆσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι προειρημέ-
 21 νοισι ἐς τὴν παρασκευὴν ποιεῖν δὲ οὕτω, ὅπως, τοῦ 20
 22 Θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν. Του-
 23 τέων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέ-
 24 ρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα

peditio quem exitum habuerit, memorque expe-
ditionis Cambysis adversus Aethiopas, denique
expeditionis socius quum fuerim Darii adversus
Scythas; haec omnia cognita habens, in hac fui
sententia, beatum te praedicatum ab omnibus ho-
minibus iri, si nihil moveres. At, quoniam divini-
tus immissus est hic impetus, et Graecis, ut vide-
tur, ipso Deo volente imminet exitium, ego etiam
ipse muto sententiam, et in tuam transeo. Tu igitur
Persis significa quae tibi divinitus missa sunt;
imperaue illis, ut ea exsequantur, quae tu ad
parandum hoc bellum spectantia prius edixeras.
Denique ita fac, ut, quoniam haec tibi Deus per-
agenda commisit, nihil, quod a te proficisci queat,
desideretur. His dictis, simul atque dies illuxit, viso
nocturno commoti, Xerxes cum Persis haec commu-

Πέρσης· καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων
25 μῦθος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερός ἦν.

Ὁρμημένω δὲ Ξέρξῃ στρατηλατείειν, μετὰ ταῦτα 19
τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐνέμετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν
ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τέ οἱ
πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἡδε. ἰδόκει ὁ Ξέρξης
5 ἔσπεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῶν· ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς
κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν· μετὰ δὲ, ἀφανισθῆναι
περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. Κριάντων δὲ
ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλληχθέντων αὐ-
τίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑαυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε
10 προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων αὐτὸς
ἐκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ
στρατοῦ οὕτω ἐπάγειον ποιεῖται, χῶρον πάντα ἐρεινῶν

nicavit, et *Artabanus*, qui prius solus palam rem
dissuaserat, nunc aperte eandem urgebat.

(19.) Postquam ita constitutum erat *Xerxi*, ut
susciperet expeditionem, tertia ei visio per somnum
oblata est; quam Magi, ad se relata, interpretati
sunt ad universam spectare terram, significareque
homines omnes servos illius futuros. Fuit ea visio
huiusmodi. Visus est sibi *Xerxes* coronari oleae
fronde, ramosque oleae universam occupare terram,
deinde vero evanescere coronam capiti impositam.
Hoc visum quum ita, ut dixi, interpretarentur magi;
protinus Persarum, qui ad concilium convenerant,
unusquisque suam in praefecturam profectus, stu-
dium omne, ut iussa exsequerentur, adhibuere, cu-
piens quisque proposita dona prae caeteris obti-
nere: atque ita *Xerxes* copias contraxit, ut nullus

20. τῆς ἡπείρου. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου αἰλώσιος, ἐπὶ μὲν
 τέσσαρα ἔτια πλήρεια παραρτίετο στρατὴν τε καὶ τὰ
 πρόσφορα τῇ στρατῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτι ἀνομένῳ ἐστρα-
 τηλάττει χειρὶ μεγάλη πλῆθειος. Στόλων γὰρ, τῶν ἡμῶς 5
 ἴδμεν, πολλῶν δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μῆτε
 τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν Φαι-
 νοῦσαι, μῆτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους
 διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐμβαλόντες, σχεδὸν
 πάντα τὰ ἀνω τῆς Ἀσίας καταστρεφάμενοι ἐνέμοντο,
 τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο· μῆτε κατὰ τὰ 10
 λεγόμενα τὸν Ἀτρεϊδῶν ἐς Ἴλιον· μῆτε τὸν Μυσῶν τε
 καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον, οἱ δια-
 βάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τοὺς τε Θρη-
 κας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἴόνιον πόν-

esset continentis locus, qui non perquireretur. (20.)
 Etenim, ex quo recepta erat Aegyptus, quatuor so-
 lidi anni in comparando exercitu et rebus exerci-
 tui necessariis insumti sunt; exeunte vero quinto
 anno expeditionem Xerxes suscepit ingenti copia-
 rum multitudine. Fuit enim haec omnium, quas no-
 vimus, expeditionum longe maxima; adeo ut ad eam
 nihil fuerit aut illa quam adversus Scythas Darius,
 aut quam ipsi olim Scythae susceperant, quum Cim-
 merios persecuti, incursione in Medicam terram
 factâ, universam propemodum superiorem Asiam a
 se subactam tenuerunt, quam ob causam deinde
 Darius ultionem ab eis capere voluit: aut illa quam
 Atridae adversus Ilium dicuntur suscepisse: aut quam
 ante Troiana tempora Mysi atque Teucri fecerant;
 qui per Bosporum in Europam transgressi, Thraces

15 τον κατέβησαν, μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ πρὸς
 μεσαμβρείης ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, καὶ οὐδ' εἰ 21
 ἑτέραι πρὸς ταύτησι γινόμεναι στρατηλασίαι, μῆς τῆς-
 δε οὐκ ἄξιαί. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ
 5 οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν
 γὰρ νέας παρήχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι
 δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῖα,
 ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς
 νέας παρήχειν· τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας.

Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων πε- 22
 ριπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτίων

omnes subegerunt, et usque ad Ionium mare versus occidentem, versus meridiem vero usque ad Peneum fluvium penetrarunt. (21.) Omnes hae expeditiones, et si quae sunt praeter has aliae similes, non sunt dignae quae cum hac una conferantur. Quis enim est Asiae populus, quem non adversus Graeciam *Xerxes* eduxerit? quae aqua, quae non defecerit, ab exercitu eius epota, exceptis maioribus fluviis? Alii quippe populi naves praebuere, alii in peditatum erant distributi, aliis imperatus erat equitatus, aliis navigia transvehendis equis, simulque homines militaturi; alii naves longas pontibus faciendis praebere tenebantur, alii commeatum simul et naves.

(22.) Ac primum quidem, quoniam, qui priores circa *Athon* sunt circumvecti, calamitatem acceperant, iam inde a tribus fere annis ea maxime pra-

και μάλιστα τὰ ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς
 Χερσονήσου ὥρμον τρεῖς· ἐνθῦτον δὲ ὀρμαῖμένοι,
 ὥρυσσον ὑπὸ μαστίγων πανταδαπὸ τῆς στρατιῆς· διά- 5
 δοχοι δ' ἐφοίτων. ὥρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κα-
 τοικημένοι. Βουβάρις δὲ ὁ Μεγαβάρις, καὶ Ἀρτα-
 χαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπιστάταιον τοῦ ἔρ-
 γου. Ὁ γὰρ Ἄθος ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν,
 ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ 10
 δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἥπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδὲς τε
 ἐστὶ, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο,
 καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι, ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων
 ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀπτίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ

XXII. 3. τὰ ἐς τὸν Ἄθων. Artic. τὰ abest vulgo, a nobis ex
 coniect. adiectus.

paraverat quae ad Athon spectabant. Nam ad Eleun-
 tem, Chersonesi oppidum, in ancoris stabant trire-
 mes; unde proficiscebantur homines de exercitu ex
 omnibus nationibus, qui sub flagellis terram perfode-
 rent, quorum in locum alii subinde succedebant; fo-
 diebant autem etiam hi qui circa Athon incolebant:
 operique praefecti erant Bubares, Megabazi filius, et
 Artachaees Artaei, uterque natione Persa. Est enim
Athos mons ingens ac nobilis, in mare excurrans,
 et ab hominibus habitatus. Ubi mons in continentem
 desinit, peninsulae speciem refert, estque isthmus
 duodecim fere stadiorum: est autem campestris hic
 locus, tumulos habens non magnos, a mari Acan-
 thiorum ad illud mare quod contra Toronen est.
 In eodem hoc isthmo, in quem desinit Athos, oppi-
 dum est Sane, a Graecis habitatum: quae vero intra

15 τούτων, εἰς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς
 οἰκῆται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέ-
 ναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης ηἰσιωτίδας ἀντὶ ἡπειρωτίδων
 ὥρμητο ποιεῖν, εἰςὶ αἶδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθων;
 Θύσσοις, Κλεωναί. πόλις μὲν αὐταί, αἱ τὸν Ἄθω
 νέμονται. Ὀρυσσον δὲ ὧδε δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ 23
 βάρβαροι κατὰ ἔθνη, κατὰ Σάνη πόλιν σχοιστοῦντες
 ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαθύα ἡ διώρυξ, εἰ μὲν,
 κατώτατα ἰστιάτες, ὠρυσσον· ἑτέροι δὲ παριδίδουσαν
 5 τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἰστιάσι
 ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροις, ἕως ἀπί-
 κοντο εἰς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέ-
 βαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι, πλὴν Φοινίκων, καταρ-
 ῥηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον
 10 παρῖχον· ὅτε γὰρ τοῦ τε ἀνω στόματος καὶ τοῦ κάτω

Sanen in ipso Atho incoluntur oppida, quae tunc Persa ex continentis oppidis insulana facere adgressus est, hae sunt, Dium, Olophyxus, Acrothoon, Thyssus, Cleonae: hae sunt oppida, quibus *Athos* frequentatur. (23.) Fodiebant autem hoc modo. Totum tractum, lineâ rectâ iuxta Sanem urbem ductâ, secundum nationes distribuerant barbari. Tum, ubi iam *profunda* fuit *fossa*, alii in imo stantes fodiebant, alii vero effossam terram continuo aliis tradebant, qui superne scalis insistebant; et hi rursus aliis; donec ad summos pervenissent, qui eam egerant eiiciebantque. Iam caeteris quidem, praeterquam Phoenicibus, rupta fossae praecipitia duplum laborem exhibuere: nam quum summa fossae labia pari amplitudine atque inferiora facerent, non potuit

κατὰ τὰ αὐτὰ μέτρα ποικυμένων, ἑμῶς σφι ταῦτο
 ἀποβήσονται. οἱ δὲ Φοίνικες σοφίαν ἔν τε τοῖσι ἄλλοις
 ἔργοις ἀποδείκνυται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπαλαχόν-
 τες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὄρυσσαν, τὸ μὲν
 αὐτῷ στόμα τῆς διαύρχος ποιῶντες διπλῆσιον ἢ ὅσον εἶδε 15
 αὐτὴν τὴν διαύρχα γινέσθαι· προβαίναντος δὲ ταῦ ἔργου,
 συνῆγον αἰεὶ κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισούτο τοῖσι
 ἄλλοις τὸ ἔργον. Ἐνθαῦτα δὲ λειμὼν ἐστὶ, ὅσα σφι
 ἀγορὴ τε ἐγίνετο καὶ πρητήριον· σῆτος δὲ σφισι πᾶλλες
 24 ἐφοῖτα ἐκ τῆς Ἀσίας ἀλλεσμένους. Ὡς μὲν ἐμὲ συμ- 20
 βαλλέμενοι εὐρίσκειν, μεγαλοφροσύνης εἶσκα αὐτὸ
 Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυ-
 σθαι, καὶ μνημόσυνα ληΐσθαι. παρὲν γὰρ, μηδὲνα
 πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς ρέας διαιρύσαι, ὀρύσ- 5
 σιν ἐκέλευε διαύρχα τῇ θαλάσῃ, εὖρος αἰς δύο τρεῖ-

hoc non eis accidere. At *Phoenices*, ut in aliis operi-
 bus ingenium ostendunt, sic et in isto. Nam portio-
 nem eam, quae ipsis sorte obvenerat, ita fodiebant,
 ut superius os fossae duplo maius facerent, quam fos-
 sam ipsam esse oportebat: progrediente vero opere,
 constanter arctiorem illam faciebant, ut, quum in
 fundo essent, parem cum aliis latitudinem fossa ha-
 beret. Erat autem ibi pratum, ubi forum habebant
 rerum venalium: frumentique moliti copia ex Asia
 eis advehebatur. (24.) Iam, ut ego quidem hanc
 rem considerans reperio, magnificentiae causa fodi
 hanc fossam Xerxes iussit, cupiens et potentiam suam
 ostentare: et monumentum relinquere sui. Nam,
 quum nullo labore per isthmum transduci naves po-
 tuissent, fossam quam mare perflueret fodi iussit ea

φας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρεύμενας. Τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τού-
 τοις, τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετίτακτο καὶ τὸν
 Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρᾶσαι. Ταῦτα 25
 μὲν νυν οὕτω ἐποίει. παρασκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα εἰς
 τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας
 Φοινίξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι. καὶ σιτία τῇ στρατιῇ κα-
 5 ταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῆναι ἡ στρατιή, μηδὲ τὰ ὑπο-
 ζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀναπυθόμενος δὲ
 τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεύατον
 εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλκᾶσι τε καὶ πορβημίοισι
 ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον εἰς Λευ-
 10 κὴν Ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηάκης ἀγίνεον, οἱ δὲ εἰς
 Τυροδίξαν τὴν Περινθίαν, οἱ δὲ εἰς Δορίσκον, οἱ δὲ εἰς

latitudine, ut duae simul triremes, remis suis agita-
 tae, transire per illam possent. Eisdem, quibus *du-
 cenda fossa* fuerat mandata, imperatum etiam est ut
Strymonem fluvium ponte iungerent. (25.) Haec
 dum ita facienda curat, simul etiam parari *arma-
 menta iungendis* in Hellesponto pontibus iussit,
 partim ex papyro, partim ex lino albo; quam cu-
 ram Phoenicibus et Aegyptiis mandavit. Deinde ne
 fame laboraret aut exercitus aut iumenta in Grae-
 ciam ducenda, comportari *commeatus* iussit; et com-
 moda sciscitatus loca, ut quemque locum maxime
 idoneum reperit, ibi iussit deponi, dato mandato
 ut undique ex Asia onerariis navibus et portoriis alii
 alio deveherent. Igitur plurimam quidem partem in
 Candidum Littus, quod vocatur, (*Leuce Acte* graece)
 devexerunt; alii vero Tyrodizam Perinthiorum, alii

Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ εἰς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

- 26 Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ περὶ ἅπας συλλελεγμένος, ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο εἰς Σάρδεις, ἐκ Κριτάλλων ὀρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι 5 στρατόν. Ὅς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν εἰς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. Οἱ δὲ, ἐπεὶ τε διαβάτες τὸν Ἄλυν ποταμὸν, ὤμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐ- 10 τῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο εἰς Κελαινάς· ἵνα πηγαὶ ἀναδιδούσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἐτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ ὄνομα τυγχάνει εἰς Καταρ-

Doriseum, alii Eionem, quae super Strymonem est, alii in Macedoniam convehere commeatus iussi.

(26.) Hi dum opus imperatum exsequuntur, interim coactus universus *pedestris exercitus* unâ cum Xerxe iter Sardes versus ingressus est, Critallis profectus, Cappadociae oppido: eo enim edictum erat ut convenirent copiae omnes, quae per continentem cum ipso Xerxe erant iturae. Iam, quis fuerit praefectorum qui optime instructum adduxerit exercitum, adeoque munera acceperit a rege proposita, edere non possum: nam ne liquet mihi quidem, an omnino in iudicium ea res venerit. Exercitus vero, postquam trajecto Haly fluvio Phrygiam intravit, per eam iter faciens *Celae-nas* pervenit; ubi fontes oriuntur Macandri, et alius fluvii non minoris Macandro, cui nomen est Catar-

523, 97.

- ρήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαϊνῶν ἀνατίλ-
 15 λων, εἰς τὸν Μαϊάνδρον ἐκδίδοι· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλη-
 νοῦ Μαρσύω ἀσπὸς ἐν τῇ πόλει ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ
 Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρύντα ἀνακρε-
 μασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος 27
 ὁ Ἄτυος, ἀνὴρ Λυδός, ἐξέινισε τὴν βασιλέως στρατιὴν
 πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξης· χρήμα-
 τὰ τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος εἰς τὸν πόλεμον πα-
 8 ρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἶπετο
 Ξέρξης Περσέων τοὺς παρόντας, τίς τε ἰὼν ἀνδρῶν Πύ-
 θιος, καὶ πόσα χρήματα κακτημένος, ἐπαγγέλλοιτο
 ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν· „ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι, ὅς τοι
 „τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυ-
 10 „σῇ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνθρώ-
 „πων πλούτῳ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σέ.“ Θωμάσας 28

rhactes, qui ex ipso foro Celaenarum exortus, in
 Maeandrum influit: quo in foro eiusdem urbis uter
 suspensus est Sileni *Marsyae*, quem Phryges narrant
 ab Apolline excoriatum suspensumque fuisse. (27.)
 In hac urbe exspectans Xerxem consederat *Pythius*,
 Atyis filius, Lydus, ipsumque Xerxem et univer-
 sum eius exercitum magnificis epulis excepit, pecu-
 niasque pollicitus est quas in bellum esset collatu-
 rus. Qui ubi pecunias obtulit, quaesivit *Xerxes* ex
 praesentibus Persis, *quisnam hominum esset Py-
 thius, et quantas possideret divitias, qui ista of-
 ferret?* Cui illi responderunt: *Idem hic est, Rex,*
qui patri tuo Dario auream platanum aureamque
vitem dono dedit: estque post te nunc hominum,
quos novimus, omnium princeps divitiis. (28.)

δὲ τῶν ἐπείων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἶρε-
 το Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε· „ὦ βα-
 σιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἶδε-
 ναι τὴν ἐμεωτοῦ οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρε- 5
 κέως καταλέξω. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα σε ἐπυθόμην
 ἐπὶ θάλασσαν καταβαίοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλό-
 μένός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον,
 καὶ εὖρον λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας εἰού-
 σας μοι ταλάντων, χρυσοῦ δὲ τετρακοσίας μυριάδας 10
 στατήρων Δαρείων, ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ
 „τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῶ δ' ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδρα-
 29 „πόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ βίος.“ Ὁ μὲν
 ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε·
 „Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ ἐπεὶ τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώραν,
 „οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξυῖναι

Miratus rex posterius hoc verbum, ipse deinde Py-
 thium interrogavit, *quantas possideret pecunias?*
 Et ille, *Rex, inquit, non te celabo, nec excusa-*
tione utar, nescire me meas facultates; sed bene
cognitas habens, accurate tibi dicam. Nam simul
atque certior sum factus ad mare Graecum te
descendere, cupiens tibi ad bellum conferre pecu-
nias, inquisivi; rationeque initâ, reperi, esse mihi
argenti talenta bis mille, auri vero quadringentas
myriadas staterum Daricorum, minus septem mil-
libus. Atque has ego pecunias tibi do muneri: est
enim mihi ex mancipiis atque agris victus suffi-
ciens. (29.) His ab illo dictis Xerxes delectatus, re-
 spondit: *Hospes Lyde, ex quo ego Persicâ egressus*
sum terrâ, nullum adhuc, praeter te, hominem

- 5 „προβείναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν
 „καταστάς, αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ᾗδέ-
 „λησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ
 „ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα
 „μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὧν ἐγὼ ἀντὶ αὐτέων γέ-
 10 „ρεα τοιάδε δίδωμι· ξεινόν τε σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ
 „τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλή-
 „σω παρ' ἐμεωντοῦ, δούς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ
 „τοὶ ἐπίδεές ἔωσι αἱ τετρακόσiai μυριάδες ἑπτὰ χι-
 „λιαδέων, ἀλλ' ἢ τοὶ ἀπαρτιλογίῃ ὑπ' ἐμέο πεπληρω-
 15 „μένη. κέκτησό τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἐκτίσας, ἐπί-
 „στασὸ τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦν-
 „τι, οὔτε ἐς τὸ παρὲν, οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.“

Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο 30

reperi, qui vellet hospitalia officia exercitui meo exhibere; nec qui meum in conspectum veniens, sua sponte pecunias mihi ad bellum conferendas offerret. Tu vero magnifice exercitum meum excepisti, et pecunias ingentes polliceris. Tibi ergo vicissim ego dona haecce tribuo: in meorum hospitum numero te repono, et quadringentas staterum myriades de meo tibi complebo, septem millia dono dans, ne tibi ad complendas quadringentas myriadas septem millia desint, sed solida atque integra ista tibi summa a me conficiatur. Perge vero possidere quae adquisivisti, ac scito semper talem te virum praestare: quod ubi feceris, neque nunc, nec in posterum te poenitebit.

(30.) His dictis, Xerxes, praestito promisso, ulte-

αἰεὶ τὸ πρόσθεν Ἀναυα δὲ καλεσμένην Φρυγῶν πόλιν
 παραμιβόμενος, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἅλης γίνονται,
 ἀπίκετο εἰς Καλοσσάς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ
 Λύκος ποταμὸς εἰς χάσμα γῆς ἐσβάλλον ἀφανίζεται 5
 ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστα καὶ ἀναφανόμε-
 νος, ἐκδιδόη καὶ οὗτος εἰς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Καλοσ-
 σέων ὁρμαιόμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὖρους τῶν Φρυ-
 γῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκετο εἰς Κύδραρα πόλιν· ἐνθα
 στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροῖσου, κα- 10
 31 ταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖρους. Ὡς δὲ ἐκ τῆς
 Φρυγίης ἐσέβαλε εἰς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ,
 καὶ τῆς μὲν εἰς ἀριστερὴν, ἐπὶ Καρίης Φερούσης, τῆς δὲ
 εἰς δεξιὴν, εἰς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν
 Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἵεναι 5
 παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοιοργοὶ μέλει

rius progredi perrexit. Postquam Anaua, quod vo-
 catur, Phrygiae oppidum praeteriit, et lacum ex quo
 sal conficitur, Colossas pervenit, magnam Phrygiae
 urbem; in qua Lycus amnis in terrae voraginem in-
 cidens evanescit, ac deinde, postquam ex quinque fere
 stadiorum intervallo iterum comparuit, in Macan-
 drum et ipse influit. Colossis profectus exercitus, ad
 confinia Phrygiae Lydiaeque pervenit; ubi cippus in
 terram defixus, qui a Croeso positus est, inscriptis
 literis limites indicat. (31.) Ut ex Phrygia Lydiam
 intravit, ubi diverticulum est viarum, quarum al-
 tera, ad sinistram, versus Cariam fert, altera ad dex-
 tram Sardes; quam qui sequitur, eum omnino oportet
 Macandrum fluvium traicere, et Callatebum prae-
 terire oppidum, in quo pistores dulciarii ex myrica

525, 59.

ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιῶσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης
 τὴν ὁδὸν, εὔρε πλατάνιστον, τὴν κάλλειος εἵνεκα δωρη-
 σάμενος κόσμῳ χρυσέῳ, καὶ μελεδωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ
 10 ἐπιτρέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκητο εἰς τῶν Λυδῶν τὸ
 ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ εἰς Σάρδεις, πρῶτα μὲν ἀπέ- 32
 πεμπε κήρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε
 καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευά-
 ζειν· πλὴν οὔτε εἰς Ἀθήνας, οὔτε εἰς Λακεδαιμόνα ἀπέ-
 5 πεμπε ἐπὶ γῆς αἴτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντα. τῶνδε δὲ
 εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι
 πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγ-
 χυ ἔδοκεε τότε δέισαντας δῶσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ
 τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα,
 10 παρεσκευάζετο ὡς ἐλὼν εἰς Ἀβυδον.

(tamarice) et tritico *mel* conficiunt: hac via iter fa-
 ciens Xerxes *platanum* reperit, quam ob speciei
 praestantiam aureo donavit ornatu, curamque eius
 viro ex immortalibus lecto mandavit: postero die in
 primariam Lydorum urbem pervenit. (32.) *Sardes*
 postquam *Xerxes* pervenit, praecones primum dimi-
 sit per Graeciam, qui terram et aquam postularent,
 edicerentque ut coenas pararent regi. Athenis atque
 Lacedaemone exceptis, in omnes alias Graeciae par-
 tes ad terram aquamque postulandam misit: quod
 quidem hac de caussa iterum fecit, quoniam, qui
 prius postulanti non dederant, eos nunc, metu ad-
 actos, utique daturos existimasset: hoc vero ipsum
 certo cogniturus, iterum misit. Deinde ad reliquum
 iter se comparavit, Abydum ducturus.

- 33 Οἱ δὲ ἐν ταύτῃ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγυσαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλήσποντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τραχέα εἰς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταπτόν· ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολ- 5
λῷ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσῃν λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλειω τὸ ἱερὸν εἰς Ἐλαιοῦντα ἀγινόμενος γυναι-
34 κας, ἀθέμιστα ἐρόεσκε. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ 10
Ἀβύδου ὀρμεώμενοι, ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκέετο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοίνικες, τὴν δ' ἐτέρην τὴν βυβλίνην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου εἰς τὴν ἀπα-
τίον. Καὶ δὴ ἐξευγμένον τοῦ πόρου, ἐπιγενόμενος χει- 5

(33.) Interim, quibus negotium datum erat ut *Hellēspontum* ponte iungerent ex Asia in Europam pertinente, perfecerant opus. Est autem Chersonesi ad Hellepontum ora in mare excurrens aspera inter Sestum urbem et Madytum, Abydo obversa: ubi deinde, haud ita multo post, Xanthippo Ariphronis filio praetore Atheniensium, captum Artayctem Persam, Sesti praefectum, vivum paxillis tabulae adfixum suspenderunt: qui in templum etiam Protesilai ductis mulieribus nefanda perpetrare consueverat. (34.) Hanc igitur in oram ex Abydo tendentes, quibus imperatum id opus erat, *duo pontes* struxerunt; alterum Phoenices, rudentibus ex lino albo confectis; alterum Aegyptii, ex papyro. Sunt autem septem stadia ex Abydo ad oram oppositam. At iuncto ponte incidit ingens tempestas, quae rescidit omnia atque dis-

μὼν μέγας, συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε.
 Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος, τὸν Ἑλλή- 35
 σποντον ἐκέλευε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πλη-
 γὰς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πιδέων ζευγος. ἥδη
 δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγέας ἅμα τούτοις ἀπέπεμψε
 5 στιζοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὲ ὦν ραπίζον-
 τας, λέγειν βάρβαρα τέ καὶ ἀτάσθαλα „ ὦ πικρὸν
 „ ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκη-
 „ σας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς
 „ μὲν Ξέρξης διαβήσεται σε, ἣν τε σύ γε βούλη, ἣν τε
 10 „ μή. σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδὲς ἀνθρώπων θύει,
 „ ὡς ἐόντι δολερῷ τε καὶ ἀλμυρῷ ποταμῷ.“ Τὴν τε δὲ
 θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοις ζημιῶν, καὶ τῶν ἐπε-
 στεώτων τῇ ζεύξει τοῦ Ἑλλήσπόντου ἀποταμῆν τὰς κε-
 φαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίησαν τοῖς προσεχέετο 36

solvit. (35.) Quod ubi Xerxes rescivit, gravissime ferens, trecenta verbera flagellis infligi iussit Hellesponto, et compedum par in pelagus iniici: quin et memoratum audivi, præter hæc homines etiam misisse eum, qui stigmata inurerent Hellesponto. Imperavit certe, ut flagellis caedentes barbara hæc et insana pronunciarent verba: *O amara aqua! dominus tibi hanc poenam infligit, quod illum iniuriâ adfecisti, nihil mali ab ipso passa. Et traiciet te rex, sive volueris, sive nolueris. Merito autem nemo hominum tibi sacra facit, quippe doloso salsoque flumini.* Simul vero et mari has poenas iussit infligi, simulque capita amputari eorum, qui iungendo flumini fuerant præfecti. (36.) Et hæc quidem iussa exsecuti sunt quorum triste hoc fuit offi-

αὕτῃ ἡ ἀχαρίς τμηή. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύ-
 γνυσαν· ἐξεύγνυσαν δὲ ὧδε. Πεντηκόντε-
 ρας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου
 ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἐτέραν τεσσέ- 5
 ρεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας,
 τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχέῃ τὸν τό-
 νον τῶν ὀπλων. συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατήκαν περι-
 μήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρης, τῶν ἀνέ-
 μων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρης τῆς 10
 πρὸς ἐσπέρας τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, εὐρου τε καὶ νότου
 εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφαισιν κατέλιπον τῶν πεντη-
 κοντέρων καὶ [τριηρέων] τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον

XXXVI. 6. τοῦ μὲν Πόντου. *An τοῦ μὲν πόρου, respectu tra-*
iectus. l. 13. τριηρέων ex coniectura adieci, quod vocab.
abest vulgo edd. et mistis.

cium. Pontes autem deinde iunxerunt alii architecti,
 et hoc quidem modo iunxerunt. Colligatas actuarias
 quinquaginta remorum naves et triremes statuerunt,
 sub eo ponte qui Pontum Euxinum spectabat, nu-
 mero trecentas et sexaginta, sub altero vero quatuor-
 decim et trecentas; respectu Ponti quidem [*sive ad*
traiciendum quidem] obliquâ lineâ stantes, rectâ
 vero secundum Hellesponti cursum, ut ipse cursus
 intentionem sustineret rudentium. Ex navibus ita
 iunctis praelongas demiserunt ancoras; in eo quidem
 ponte, qui Pontum spectabat, ventorum caussâ ex in-
 teriore mari flantium; in altero vero, qui ad vesperam
 versus Aegaeum mare erat, euri atque noti caussâ.
 Inter actuarias noves autem [atque triremes] tribus

527, 16.

ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ
 15 Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς
 στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς
 ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμε-
 νοι ἐς ἐκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης
 μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριβέ-
 20 στερα τὰ λίνεα· τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλεε. Ἐπειδὴ
 δὲ ἐγεφύρωθῃ ὁ πόντος, κορμούς ξύλων καταπρίσαντες,
 καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδῆς τῷ εὐρεῖ, κόσμῳ ἐπε-
 τίθεσαν κατύπερθε τῶν ὀπλων τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπε-
 ξῆς, ἐνθαῦτα αὐτὶς ἐπεζεύγνου. ποιήσαντες δὲ ταῦτα,
 25 ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν
 ἐπεφόρησαν· κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν

in locis fenestram transitumque reliquerunt; ut in
 Pontum, qui vellet, minoribus navigiis intrare pos-
 set, et ex Ponto in mare exterius navigare. His factis,
 intenderunt rudentes, ligneis suculis ex continente
 eos torquentes: nec iam seorsim duo adhibuerunt ru-
 dentum genera, sed utrique ponti binos ex lino albo,
 quaternos vero ex papyro rudentes tribuerunt. Cras-
 sities quidem et species utriusque generis eadem erat;
 sed pro ratione multo firmiores erant linci ruden-
 tes, quorum cubitus talentum pendebat. Freto hac
 ratione iuncto, sectos arborum stipites, aequali lati-
 tudine cum ponte, super intentos rudentes ordine
 disposuerunt: atque ita continua serie dispositos de-
 nuo arcte inter se constrinxerunt. His deinde tignis
 ingesserunt sarmenta, et sarmentis ordine dispositis
 terram superne ingessere: denique, probe constipatâ
 terrâ, utrumque pontium latus septo munierunt, ne

παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι.

- 37 Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκευάστο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἳ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἱ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεπονημένη ἄγγελτο· ἐνθαῦτα χειμαρίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὤρματο ἐλῶν εἰς Ἀβυδὸν. Ὠρμημένῳ δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἑδρην, ἀφανὴς ἦν, οὐτ' ἐπινεφέλων ἐόντων, αἰθρίας τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε νύξ ἐγένετο. Ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θελοὶ προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφραζον ὥς „Ἕλλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλείψιν τῶν πολίων“ λέγοντες „ἥλιον

iumenta et equi conspecto desuper mari consternerentur.

(37.) Postquam et quae ad pontes spectant, et quae ad Athon, parata fuerunt, renunciatumque est et ipsam fossam penitus perfectam esse, et aggeres iuxta ostia fossae ducendos, ne maris aestus ostia compleret; tum vero, exacta hyeme, primo vere instructus exercitus *Sardibus* instituit *Abydum* proficisci. Iamque in eo erat ut iter ingrederetur, quum sol suā in coelo sede relictā evanuit, nullis nubibus obducto coelo, sed quam maxime sereno; et medio die nox exstitit. Quod ubi vidit animadvertitque Xerxes, curae ei haec res fuit; quaesivitque ex Magia quid significaret id prodigium. Responderunt Magi, Graecis significare Deum extinctionem urbium;

528, 45.

εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων.“ πυθό-
 15 μενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἑὼν ἐποίεετο τὴν
 ἔλασιν. Ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατὴν, Πύθιος ὁ Λυ- 38
 δὸς, καταρρώδηςας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Φάσμα, ἐπαρ-
 θεὶς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε
 τάδε· „ὦ δέσποτα, χρήσαις ἂν τι τεῦ βουλοίμην τυ-
 5 „χεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει εἶν ὑπουργῆσαι,
 „ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον;“ Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δο-
 κέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεῖσθαι, ἔφη τε ὑπουργήσιν, καὶ
 διαγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε ταῦτα
 ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας τάδε· „ὦ δέσποτα, τυγχά-
 10 „νουσί μοι παῖδες εἶντες πέντε, καὶ σφέας καταλαμ-
 „βάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.
 „σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἤκοντα οἰ-
 „κτείρας, τῶν μοι παίδων ἓνα παραλύσον τῆς στρα-

*dicentes, solem Graecis futura significare, Persis autem lunam. Quibus auditis laetus Xerxes educere copias coepit. (38.) Iamque egrediebatur, quum Pythius Lydus, metuens editum de coelo prodigium, et donis suis confisus, Xerxem adiens, haec dixit: Domine, gratificaturus-ne es quod mihi velim contingere; quod tibi leve est praestare, mihi vero permagnum fuerit? Et Xerxes, quidquid potius, quam quod ille in animo habuit, petiturum eum ratus, praestiturum se ei, dixit; libereque, quae cuperet, promere iussit. Tum ille confidens, Domine, ait, sunt mihi quinque filii, quibus omnibus sors ob-
 tigit ut tecum in bellum adversus Graeciam profisciscantur. At tu, Rex, mei tam longe aetate pro-
 vecti miserere, unique meorum filiorum, natu ma-*

- „τήης, τὸν πρέσβυτάτων, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν
 „χρημάτων ἢ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας ἄγου ἅμα 15
 „σιωπῶ· καὶ πρήξας τὰ νοεῖς, νοστήσειας ὀπίσω.“
 39 Κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευο-
 „μένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας
 „ἐμούς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηῖους καὶ φίλους, μνησα-
 „σθαι περὶ σέο παιδός· εἰ μὲν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν παν- 5
 „οικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὖ νῦν τόδ' ἐξεπίστα-
 „σο, ὡς ἐν τοῖσι αἰσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκεῖ ὁ θυμός·
 „ὅς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέφριος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα·
 „ὑπεραντία δὲ τουτέοις ἀκούσας, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν
 „χρηστὰ ποιήσας, ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὖεργε 10
 „σίῃσι βασιλῆα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ το
 „δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν αἴξιν οὐ λάμ-

ximo, remitte militiam; ut et mei et bonorum meorum curam gerat. Reliquos vero quatuor duc tecum: et confectis rebus quas destinasti domum redeas! (39.) Cui vehementer iratus Xerxes his verbis respondit; O homo nequam! Quum ego ipse in bellum adversus Graeciam proficiscar, et filios meos et fratres et cognatos et amicos eodem ducam, tu tui filii ausus es facere mentionem, qui meus es servus, quem tota cum domo ipsâque uxore me sequi oportebat! Probe nunc hoc, scito, in auribus hominum habitare animum; qui si bona audit, voluptate implet corpus; si contraria, indignatur. Igitur quum bene fecisti, et alia talia promissisti, non gloriaberis te regem beneficiis superasse: nunc vero, ubi ad impudentiam te conver-

529, 77.

„Ψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς αἰχῆς. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσ-
 „σερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ
 15 „περιέχειαι μάλιστα, τὴν ψυχὴν ζημιώσεται.“ Ὡς δὲ
 ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προστέτακτο
 ταῦτα πρῆσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν
 πρεσβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ
 ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ
 20 ἐπ’ ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξίεναι τὸν στρατόν.

Ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξῆλθε ὁ 40
 στρατός. Ἠγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ
 τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, στρατὸς παντοίων ἐθνέων
 ἀναμῖξ, οὐ διακακριμένοι. τῇ δὲ ὑπερημίσεις ἔσαν, ἐν-
 5 θαῦτα διελέλειπτο· καὶ οὐ συνέμισγον οὗτοι βασιλεῖ.
 Προηγεῖντο μὲν δὴ ἱππότες χίλιοι, ἐκ Περσέων πάν-
 των ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ, αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ

*tisti, non tu quidem pro merito, sed minora quam
 pro merito accipies. Te enim et quatuor ex tuis
 filiis servant hospitalia munera: unius vero, qui
 tibi prae caeteris cordi est, vitâ mulctaberis. Hoc
 dato responso, protinus his, quorum negotium erat
 talia exsequi, imperavit, ut perquisitum maximum
 natu Pythii filium discinderent medium, discissique
 corporis dimidium ad dextram viae, dimidium ad
 sinistram disponderent; utque illac transiret exercitus.*

(40.) His ita perfectis, transiit deinde agmen. Et
 praecedebant quidem iumenta cum impedimentis;
 sequebanturque copiae ex omnibus nationibus con-
 tractae, promiscue incedentes, non discretæ; nu-
 mero ultra dimidium exercitus. Deinde intererat
 intervallum: nec enim hi cum rege miscebantur. Re-

οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω
 εἰς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δέ, ἱεοὶ Νισαῖοι καλούμε-
 νοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι 10
 δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε. ἔστι πεδίον μέγα τῆς
 Μηδικῆς τῷ ὀνόματι ἔστι Νισαίον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους
 τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων
 τῶν δέκα ἵππων, ἄρμα Διὸς ἱεὸν ἐπετίτακτο, τὸ ἵπ-
 ποι μὲν εἵλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπε 15
 το πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ
 ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ
 ὅπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων·
 παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ ὀνόματι ἦν Πατιράμ-
 41 Φης, Ὀτάνειω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν 20
 δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνεισκει δέ, ὅπως
 μιν ὁ λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος εἰς ἀρμάμαξαν.

gem vero praecedebant mille equites ex cunctis Per-
 sis selecti: dein mille hastati, ipsi quoque ex omni-
 bus selecti, deorsum in terram versis lanceis inceden-
 tes: post hos sacri *Nisaei* (qui vocantur) equi decem,
 quam pulcerrime ornati. *Nisaei* autem vocantur hi
 equi ab amplo Mediae campo, cui nomen *Nisaeus*, in
 quo grandes illi equi gignuntur. Hos decem equos se-
 quebatur sacer Iovis currus, quem octo trahebant can-
 didi equi; et pone pedibus incedebat auriga, frena
 tenens: hanc enim sedem nemo mortalium conscen-
 dit. Post hunc ipse Xerxes vehebatur curru equis
Nisaeis iuncto: et a latere incedebat auriga, cui no-
 men Patiramphes, Otanis filius Persae. (41.) Hoc
 modo *Sardibus egressus est Xerxes*: de curru autem
 descendens, quoties commodum ei videretur, in car-
 pentum (harmamaxam) transibat. Post illum erant

αὐτοῦ δὲ ὀπισθεν αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἀριστοὶ τε
 5 καὶ γενναϊότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας
 ἔχοντες. μετὰ δὲ ἵππος ἄλλη χιλίῃ ἐκ Περσέων ἀπο-
 λελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περ-
 σέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. αὗτος περὶς ἦν καὶ ταυτέων
 χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαρωτήρων ροιὰς
 10 εἶχον χρυσέας, καὶ περὶς συνεκλήιον τοὺς ἄλλους· οἱ
 δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς ταυτέων εἶοντες, ἀργυρέας ροιὰς
 εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέ-
 ποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἀγχιστα ἐπόμενοι
 Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων
 15 μυρίῃ. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους,
 καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἥτε ἀναμῖξ. Ἐποίετο δὲ 42
 τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Καί-
 κων καὶ γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καίικου ὁρμειώμενος,

hastati mille, fortissimi nobilissimique Persarum,
 erectas lanceas tenentes: deinde alii mille equites ex
 Persis selecti: et post equites, peditum decem millia
 e reliquis Persis selectorum; quorum mille in hastis,
 pro imis cuspidibus, aurea habebant mala punica,
 et reliquos circumcirca includebant; novies mille
 vero, qui intra hos crant, argentea mala punica ha-
 bebant. Aurea vero mala punica habebant etiam illi,
 qui lanceas in terram conversas tenebant; et poma
 aurea hi, qui Xerxem proxime sequebantur. Post
 decies mille pedites locati erant equitum Persa-
 rum decem millia. Tum post equitatum hunc inter-
 vallum erat duorum utique stadiorum; ac deinde re-
 liquae copiae promiscue incedebant. (42.) Iter au-
 tem ex Lydia dirigebat agmen ad Caicum fluvium

„τήης, τὸν πρέσβυτάτην, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν
 „ χρημάτων ἢ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας ἄγου ἅμα 15
 „ σιωπῶν καὶ πηξῆας τὰ νοεῖς, νοστήσειας ὀπίσω.“

39 Κάρατα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ ὦ κακὴ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευο-
 „ μένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας
 „ ἐμούς καὶ ἀδελφεούς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους, μῆσα-
 „ σθαι περὶ σέο παιδός· ἐγὼ ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρεῖν παν- 5
 „ οικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὖ νῦν τόδ' ἐξεπίστα-
 „ σο, ὡς ἐν τοῖσι ὥσιν τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός·
 „ ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα·
 „ ὑπεναντία δὲ τουτέοισι ἀκούσας, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν
 „ χρηστὰ ποιήσας, ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐέργε 10
 „ σίῃσι βασιλῆα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ τε
 „ δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν αἴσιν οὐ λάμ-

ximo, remitte militiam; ut et mei et bonorum
 meorum curam gerat. Reliquos vero quatuor duc
 tecum: et confectis rebus quas destinasti domum
 redeas! (39.) Cui vehementer iratus Xerxes his ver-
 bis respondit; O homo nequam! Quum ego ipse
 in bellum adversus Græciam proficiscar, et filios
 meos et fratres et cognatos et amicos eodem du-
 cam, tu tui filii ausus es facere mentionem, qui
 meus es servus. quem tota cum domo ipsâque uxore
 me sequi oportebat! Probe nunc hoc, scito, in au-
 ribus hominum habitare animum; qui si bona au-
 dit, voluptate implet corpus; si contraria, indi-
 gnatur. Igitur quum bene fecisti, et alia talia pro-
 misisti, non gloriaberis te regem beneficiis supe-
 rasse: nunc vero, ubi ad impudentiam te conver-

529, 77.

„ψαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσ-
 „σερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ
 15 „περιέχεται μάλιστα, τὴν ψυχὴν ζημιώσας.“ Ὡς δὲ
 ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προστέτακτο
 ταῦτα πρῆσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν
 πρὸβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ
 ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ
 30 ἐπ’ ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν.

Ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξῆγε ὁ 40
 στρατός. Ὡγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ
 τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, στρατὸς παντοίων ἐθνέων
 ἀναμιξ, οὐ διακεκριμένοι. τῇ δὲ ὑπερημίσεις ἔσαν, ἐν-
 5 θαῦτα διελέλειπτο· καὶ οὐ συνέμισγον οὔτοι βασιλείῃ.
 Προηγεῖντο μὲν δὲ ἵπποταί χίλιοι, ἐκ Περσέων πάν-
 των ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ, αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ

*tisti, non tu quidem pro merito, sed minora quam
 pro merito accipies. Te enim et quatuor ex tuis
 filiis servant hospitalia munera: unius vero, qui
 tibi prae caeteris cordi est, vitâ mulctaberis. Hoc
 dato responso, protinus his, quorum negotium erat
 talia exsequi, imperavit, ut perquisitum maximum
 natu Pythii filium discinderent medium, discissique
 corporis dimidium ad dextram viae, dimidium ad
 sinistram disponderent; utque illac transiret exercitus.*

(40.) His ita perfectis, transiit deinde agmen. Et
 praecedebant quidem iumenta cum impedimentis;
 sequebanturque copiae ex omnibus nationibus con-
 tractae, promiscue incedentes, non discretae; nu-
 mero ultra dimidium exercitus. Deinde intererat
 intervallum: nec enim hi cum rege miscebantur. Re-

οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω
 εἰς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δέ, ἱοὶ Νισαῖοι καλούμε-
 νοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι 10
 δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε. ἔστι πεδίον μέγα τῆς
 Μηδικῆς τῷ οὐνομά ἐστι Νισαίον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους
 τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων
 τῶν δέκα ἵππων, ἄρμα Διὸς ἱὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπ-
 ποι μὲν εἶλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπε 15
 το πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ
 ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ
 ὅπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων·
 παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὐνομα ἦν Πατιράμ-
 41 Φης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν 20
 δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅκως
 μιν ὁ λόγος αἰρέσει, ἐκ τοῦ ἄρματος εἰς ἀρμάμαξαν.

gem vero praecedebant mille equites ex cunctis Per-
 sis selecti: dein mille hastati, ipsi quoque ex omni-
 bus selecti, deorsum in terram versis lanceis inceden-
 tes: post hos sacri *Nisaei* (qui vocantur) *equi* decem,
 quam pulcerrime ornati. *Nisaei* autem vocantur hi
 equi ab amplo Mediae campo, cui nomen *Nisaeus*, in
 quo grandes illi equi gignuntur. Hos decem equos se-
 quebatur sacer Iovis currus, quem octo trahebant can-
 didi equi; et pone pedibus incedebat auriga, frena
 tenens: hanc enim sedem nemo mortalium conscen-
 dit. Post hunc ipse Xerxes vehebatur curru equis
 Nisaeis iuncto: et a latere incedebat auriga, cui no-
 men Patiramphes, Otanis filius Persae. (41.) Hoc
 modo *Sardibus egressus est Xerxes*: de curru autem
 descendens, quoties commodum ei videretur, in car-
 pentum (harmamaxam) transibat. Post illum erant

αὐτοῦ δὲ ὀπίσθεν· αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἄριστοί τε
 5 καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας
 ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίῃ ἐκ Περσέων ἀπο-
 λελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περ-
 σέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ τούτων
 χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ροιᾶς
 10 εἶχον χρυσέας, καὶ περίξ συνεκλήϊον τοὺς ἄλλους· οἱ
 δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ὄντες, ἀργυρέας ροιᾶς
 εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιᾶς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέ-
 ποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι
 Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων
 15 μυρίῃ. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους,
 καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἦτε ἀναμίξ. Ἐποίετο δὲ 42
 τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Καί-
 κων καὶ γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμειώμενος,

hastati mille, fortissimi nobilissimique Persarum,
 erectas lanceas tenentes: deinde alii mille equites ex
 Persis selecti: et post equites, peditum decem millia
 e reliquis Persis selectorum; quorum mille in hastis,
 pro imis cuspidibus, aurea habebant mala punica,
 et reliquos circumcirca includebant; novies mille
 vero, qui intra hos crant, argentea mala punica ha-
 bebant. Aurea vero mala punica habebant etiam illi,
 qui lanceas in terram conversas tenebant; et poma
 aurea hi, qui Xerxem proxime sequebantur. Post
 decies mille pedites locati erant equitum Persa-
 rum decem millia. Tum post equitatum hunc inter-
 vallum erat duorum utique stadiorum; ac deinde re-
 liquae copiae promiscue incedebant. (42.) Iter au-
 tem ex Lydia dirigebat agmen ad Caicum fluvium

Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Κα-
 ρίνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπο- 5
 ρεύετο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πε-
 λασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδην δὲ λαβὼν ἐς ἀρι-
 στερὴν χεῖρα, ἥτε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν
 οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρη-
 στήρες ἐπεισπίπτουσι, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχρὸν 10
 43 ὄμιλον διέφθειραν. Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ
 τὸν Σκάμανδρον ὅς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρ-
 δίων ὀρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ρέ-
 θρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι
 πινόμενος· ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκατο Ξέρ- 5
 ξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἡμέρον ἔχων
 θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἕκα-
 στα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· χοὰς

et in terram Mysiam: tum a Caico profectum, Canae montem a sinistra habens, per Atarneum ad Carinam urbem. Ab hac dein per Thebae campum iter fecit, Atramytteum urbem et Antandrum Pelasgicam praetergrediens. Tum Idam a laeva habens, Iliacam terram intravit. Ibi primum ei, sub Ida noctem agenti, ingruentia tonitrua et fulmina haud exiguum hominum numerum occiderunt. (43.) Postquam ad Scamandrum pervenit agmen; quem fluviorum primum, ex quo Sardibus profecti iter ingressi sunt, aqua destituit, nec ad bibendum exercitui iumentisque suffecit; ad hunc igitur fluvium postquam Xerxes pervenit, in Priami Pergamum adscendit, spectandi loci cupidus: quem ubi contemplatus est, et singula percontatus, Minervae Iliacae mille macta-

531, 39.

δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἤρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμέ-
 10 νοισι, νυκτὸς Φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεισε. ἅμα
 ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων
 Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ
 Ἀβύδῳ ὁμυρὸς ἐστὶ ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθας Τευκρούς.

Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης ιδέ- 44
 σθαι πάντα τὸν στρατὸν. καὶ, προεπεποιήτο γὰρ ἐπὶ
 κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ
 ἐποίησαν δὲ Ἀβυθῆνοι, ἐντειλαμένου πρότερον βασιλῆος.
 5 ἐνθαῦτα ὡς ἔξετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἡϊόνας, ἐθήετο καὶ
 τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας. θηψύμενος δὲ, ἰμέρθη τῶν νεῶν
 ἀμίλλαν γινομένην ιδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνί-
 κων Φοίνικες Σιδῶνιοι, ἥσθη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρα-
 τιῇ. Ὡς δὲ ὥρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ 45

vit boves, et heroibus Magi inferias obtulerunt. Qui-
 bus peractis, noctu terror castra invasit. Prima dein
 luce inde profecti, a sinistra reliquerunt Rhoeteum
 urbem et Ophryneum et Dardanum, quae est Abydo
 contermina; a dextra vero Gergithas Teucros.

(44.) *Abydum* postquam pervenerunt, voluit ibi
Xerxes universum oculis lustrare exercitum. Et de
 industria ibi in tumulto praeparata ei erat sedes sub-
 limis ex candido marmore; quam Abydeni iussu
 regis prius exstruxerant. Ibi igitur sedens, et deor-
 sum secundum oram prospiciens, contemplatus est
 et pedestrem exercitum et naves: quas dum contem-
 platur, incessit eum cupido certamen navale spe-
 ctandi. Quod ubi ei editum est spectaculum, in quo
 vicere Phoenices Sidonii, laetatus est et certamine et
 exercitu. (45.) Conspiciens autem universum *Hel-*

τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ
 τὰ Ἀβυδηῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρ-
 46 ξης ἑαυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μα-
 θὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, ὅς τὸ πρῶτον γνώ-
 μην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλευὼν Ξέρξῃ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ἄνῃρ Φρασθεὶς Ξέρ-
 ξεια δακρύσαντα, εἶρετο τάδε· „ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ 5
 „ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαι νῦν τε καὶ ὀλίγω
 „πρότερον; μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν, δακρύεις.“ Ὁ δὲ
 εἶπε· „Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς
 „βραχύς· εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε,
 „ἐόντων τούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.“ 10
 Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἔτερα τούτου παρατὴν ζῆν
 „πεπόνθαμεν οἰκτρότερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐ-

*lespontum navibus suis coopertum, et oram omnem
 et campos Abydenorum hominibus repletos, beatum
 se Xerxes praedicavit: haud multo post vero lacry-
 mas fudit. (46.) Quod ubi animadvertit Artabanus,
 avunculus eius, qui prius libere dixerat sententiam,
 hortatusque eum erat ne expeditionem in Graeciam
 susciperet; hic vir, lacrymantem intelligens Xerxem,
 his verbis eum est adlocutus: Quam longe inter se
 diversa, Rex, fecisti nunc et paulo ante! modo
 beatum te praedicasti; nunc lacrimas fundis. Cui
 ille: Subiit namque me humanam sortem miserari,
 reputantem quam brevis sit universa hominis vita;
 quandoquidem horum, tot numero hominum, nul-
 lus in centesimum annum supersuturus est. Re-
 ponens Artabanus ait: Alia hoc etiam miserabi-
 liora nobis in vitae cursu accidunt. Etenim nemo*

„θῆῖς οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε του-
 „τέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλὰ-
 15 „κῖς, καὶ οὐκὶ ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
 „ζῶειν. αἱ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσai, καὶ αἱ
 „χοῦσοι συνταράσσουσai, καὶ βραχὺν ἔοντα, μακρὸν
 „δοκέειν εἶναι ποιεῦσι, τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος,
 „μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζῆς, καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ
 20 „ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεός, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶ-
 „να, φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐὼν.“ Ξέρξης δὲ 47
 „ἀμείβετο λέγων· „Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρώ-
 „πῆς πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἴην περ σὺ διαφέεαι εἶναι,
 „παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνέμεθα, χρηστὰ ἔχον-
 5 „τες πρήγματα ἐν χερσὶ. Φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι
 „ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργὴς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν

hominum, nec ex horum numero, nec ex aliorum, ita felix natus est, cui in tam brevi vita non usu venturum sit idemtidem, nedum semel, ut mori malit quam vivere. Incidentes enim calamitates, et morbi nos perturbantes, faciunt ut vita, quantumvis brevis sit, praelonga nobis videatur. Itaque mors, quando molesta est vita, optatissimum refugium fit homini: deus vero, postquam dulcem nobis gustandam dedit vitam, dum illā fruimur, invidus esse reperitur. (47.) Respondit Xerxes: Artabane, est vitae humanae conditio talis, qualem tu significas: sed omittamus nunc de hac re disserere, neque malorum meminerimus, quum laetas res prae manibus habeamus! Dic mihi vero hoc. Nisi nocturna illa visio tibi ita manifesta adparuisset, pristinam-ne teneres sententiam, hor-

„τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ εἰὼν με στρατεύεσθαι ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέσθης ἄν; Φέρε μοι τοῦτο ἀπρε-
 „κῶς εἰπέ.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ,
 „ὄψις μὲν ἢ ἐπιφανέϊσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα 10
 „ἀμφοτέρω, τελευτήσει. ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τὸδε δεῖμα-
 „τός εἰμι ὑπόπλεος, οὐδ' ἐντὸς ἐμαυτοῦ· ἄλλα τε
 „πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέ-
 48 „γιστα πάντων εἶντα πολεμιώτατα.“ Ξέρξης δὲ πρὸς
 ταῦτα ἀμείβετο τοῖσδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦ-
 „τα λέγεις εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ
 πεζὸς μεμπτός κατὰ τὸ πλῆθος ἐστι, καὶ τὸ Ἑλληνι-
 „κὸν στρατεύμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ 5
 „ἡμετέρου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ
 „ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γὰρ τοι ταύτη
 „ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρῆγματα,

*tarerisque me, ne Graeciae inferam bellum, an
 deseruisses istam sententiam? Agedum, aperte
 hoc mihi dicito! Et ille: Rex, inquit, visio illa,
 quae mihi per insomnium adparuit, eum habeat
 exitum, quem uterque nostrum cupimus! Ego
 vero usque adhuc timoris plenus sum, nec satis
 mei compos, quum alia multa reputans, tum duas
 res maximas videns tibi maxime contrarias. (48.)
 Tum Xerxes, O vir mirifice! inquit, quaenam haec
 duo ais mihi maxime contraria? Utrum pede-
 strum copiarum non satis tibi placet numerus,
 existimasque Graecum exercitum nostro longe
 fore copiosiore? an navales nostras copias co-
 piis illorum fore inferiores? an utrumque horum?
 Nam, si hac parte parum sufficientes iudicas no-*

„στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγεσιν ποιῶτε.“
 Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν 49
 „τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἂν, οὔτε τῶν
 „νεῶν τὸ πλῆθος· ἦν τε πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ δύο τοι, (1)
 „τὰ λέγω, πολλῶ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο
 5 „ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θα-
 „λάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμῶθι, ὡς ἐγὼ εἰκά-
 „ζω, ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξιμένός σευ τοῦτο
 „τὸ ναυτικόν, Φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καὶ
 „τοι οὐκ ἓνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ
 10 „πᾶσαν τὴν ἡπειρον, παρ' ἣν δὴ κομῖσαι. οὐκ ἂν δὲ ἑόν-
 „των τοι λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ
 „τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, καὶ οὐκ ὠνθρωποὶ τῶν συμ-
 „φορέων. Καὶ δὴ, τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου, 49 (2)

stros adparatus, celerrime aliae contrahē copiae poterunt. (49.) Tum Artabanus, Rex, inquit, neque in exercitus huius numero, neque in navium copia, quisquam sanae mentis homo aliquid desideraverit. (49. 1.) Quin etiam, si plures contraheres copias, multo magis tibi duo illa, quae dico, contraria forent. Sunt autem haec duo, terra et mare. Nec enim in mari usquam, ut ego coniicio, tam spatiosus portus est, qui, coorta tempestate, capere tuam classem, et tutas praestare naves possit. Atqui non modo unum talem oportet esse portum; sed in quaque continente, quam classis tua praetervehetur, esse talem oportet. Igitur quum idoneos non habeas portus, memento homines in potestate esse casuum fortunae, non casus fortunae in potestate hominum. (49. 2.) Postquam

„τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. γῇ δὲ πολέμῃ τῇδε τοι κα-
 „τίσεται· εἰ ἐθέλοι τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστήναι, 15
 „τοσούτῳ τοι γίνεται παλεμιατέρῃ, ὅσω ἂν προβαίης
 „ἐκαστέρῳ, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης γάρ
 „οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμὴ πληθύνῃ. καὶ δὴ τοι, ὡς
 „οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν, πλεῦνα ἐν
 „πλεῦνι χρόνῳ γινομένην, λιμὸν τέξεσθαι. Ἀνὴρ δὲ 20
 „οὕτῳ ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρωδέοι,
 „πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρήμια, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ
 50 „θρασὺς εἴη.“ Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἄστα-
 „βανε, οἰκότες μὲν σύ γε τούτων ἕκαστα διαίρειαι·
 „ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέ-
 (1) „γεο. Εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπισφερομένῳ
 „πρήγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεις ἂν 5

unum ex duobus illis exposui, nunc alterum dicam.
Terra nempe tibi ita contraria est, ut, si nihil
fuerit quod tibi obstet, tanto magis illa futura sit
contraria, quando longius progredieris, impru-
dens ulterius semper abreptus; nam felicitatis
nulla hominibus satietas est. Igitur, hoc posito
nihil tibi obstare, terram dico, quum procedente
tempore ulterius semper progredieris, famem tibi
esse adlaturam. At vir ita demum optime rebus
suis consuluerit, si in deliberando quidem, quid-
libet sibi accidere posse reputans, extimescat, in
re autem agenda fortis atque audax fuerit. (50.)
Respondit Xerxes his verbis: Artabane! Recte tu
quidem haec singula disputas: at neque omnia ex-
timesce, neque omnia pariter animo volve! (50. 1.)
Nam si in quaque re proposita omnia animo vol-

- „οὐδαμᾶ οὐδέν· κρείσσον δὲ, πάντα θαρσέοντα, ἤμισυ
 „τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν χρῆμα προδυ-
 „μαίνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 „πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφάλλ-
 10 „λεσθαι ὁφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία
 „τούτοις λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπίσης ἔχει. εἰδέναι δὲ
 „ἄνθρωπον ἔοντα, ὅπως χρηῖ, τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐ-
 „δαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιέειν, ὡς τὸ ἐπί-
 „παν Φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμε-
 15 „νοῖσι τε πάντα καὶ ὀκνεῦσι, οὐ μάλᾳ ἐθέλει. Ὅραῖς 50
 „τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμις προεχάσθηκε, (2)
 „εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμοῦ γενομένοι βασιλεῖς γνώ-
 „μησι ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώ-
 „μησι τοιαύτησι, ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους,

L. 12. ὅπως χρηῖ ex coniect. Vulgo libri omnes πῶς χρηῖ τὸ βέβ.

vere, quae incidere possunt, volueris, nihil umquam efficies: melius est autem, cuncta fidenter adgrediendo, dimidium pati incommodorum; quam omnia timentem, nihil umquam pati. Porro, si adversus omnia quae dicuntur contendens, nihil tamen certi ipse promissis, labi in his pariter debes atque is qui contraria dixit. Hoc quidem igitur perinde est. Certam autem veri cognitionem, qualem oportebat, habere mortalem puto neminem. Itaque, qui agere volunt, hos plerumque sequi amat successus: qui vero omnia reputantes cunctantur, nihil proficiunt. (50. 2.) Vides res Persarum quousque potentiae creverint. Quod si igitur reges illi, qui ante me fuerunt, in ea fuissent sententia qua tu es, aut si, quum aliter quidem ipsi sensis-
Herod. T. III. P. I.

„οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ 20
 „κινδύνους ἀναρρίπτειντες, ἐς τοῦτο σφρα προηγάζοντο.
 „μεγάλα γὰρ πρῆγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει
 „καταιρῆσθαι. Ἡμεῖς τοίνυν, ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥρην
 „τε τοῦ ἔτιος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ καταστρε-
 „ψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε 25
 „λιμῷ ἐντυχόντες οὐδαμῶθι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόν-
 „τες οὐδέν. τοῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλὰν Φορβὴν Φερό-
 „μενοι πορευόμεθα· τοῦτο δὲ, τῶν ἂν κου ἐπιβέωμεν
 „γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῖτον ἔξομεν· ἐπ' ἀροτῆρας
 51 „δὲ, καὶ οὐ νομάδας, στρατευόμεθα ἄνδρας.“ Λέγει 30
 „Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τι
 „ἀρρωδέειν οὐδὲν εἰς πρῆγμα, σὺ δὲ μευ συμβου-
 „λίην ἐνδεξαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρη-

*sent, secuti essent consilium hominum tui simili-
 um, nequaquam videres res eorum in hoc fasti-
 gium evectas: nunc illi, periculorum aleam sub-
 eundo, huc eas evexere. Magna enim potentia non
 nisi magnis periculis everti potest. Nos igitur, il-
 lorum facta aemulantes, optimo anni tempore iter
 sumus ingressi: et subactâ universâ Europâ do-
 mum revertemur, nec famem usquam passi, nec
 aliud quidquam triste experti. Nam et commeatu
 affatim instructi iter facimus, et, quaecumque
 in terram, quemcumque ad populum pervenimus,
 huius re frumentaria utemur: nec enim nomadi-
 bus hominibus, sed aratoribus, facimus bellum.
 (51.) Post haec Artabanus: Rex! inquit, Quoniam
 nullam rem nos sinis extimescere, tu tamen meum
 admitte consilium: nam, ubi de multis rebus agi-*

- 6 „γμάτων πλεῦνα λόγον ἐκτεῖναι. Κύρῳ ὁ Καμβύσιος
 „Ἰωνίην πᾶσαν, πλὴν Ἀθηναίων, κατεστρέψατο δασ-
 „μοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμ-
 „βουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας·
 „καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἳοί τε εἰμὲν τῶν ἐχθρῶν κα-
 10 „τυπέρτεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφεας, ἣν ἔπωνται, δεῖ
 „ἀδικωτάτους γίνεσθαι, καταδουλουμένους τὴν μητρό-
 „πολιν, ἢ δικαιοτάτους, συνελευθεροῦντας. ἀδικώτατοι
 „μέν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῶν προσβάλ-
 „λουσι· δικαιοτάτοι δὲ γινόμενοι, οἳοί τε δηλῆσασθαι
 15 „μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. Ἐς θυμὸν ὦν
 „βαλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ
 „ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι.“ Ἀμείβε- 52
 ται πρὸς ταῦτα Ξέρξης· „Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφθίναο

LI. 6. Ἀθηναίων. Fors. Ἀθηνέων, exceptis Athenis.

tur, necesse est etiam plura facere verba. Cyrus, Cambysis filius, Ioniam omnem, exceptis Atheniensibus, subegit, tributariamque Persis fecit. Hos igitur, tibi suadeo, nullo pacto adversus parentes ipsorum ducas. Nam et absque his licuerit nobis superare hostes: et oportet eos, si nos sequantur, aut iniustissimos esse, metropolin suam in servitutem redigentes; aut iustissimos, libertatem illius adiuvantes. Atqui, si iniustissimi sunt, non magnum nobis lucrum adferent: si iustissimi, maxima calamitate adficere tuum poterunt exercitum. Denique reputa tecum, recte dici vetus illud verbum, Non simul cum principio exitum etiam omnem patere. (52.) Ad haec Xerxes respondit: Artabane! omnium quas dixisti sententiarum haec te maxime fallit, quod putas verendum esse ne

„γνωμένων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς
 „Ἴωνας φοβέαι μὴ μεταβάλωσι· τῶν ἔχουмен γνῶ-
 „μα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συ- 5
 „στρατεύσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ
 „τούτοισι ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο, διαφθεῖ-
 „ραι καὶ περιποιῆσαι, οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότη-
 „τα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρειξ δὲ τούτου, ἐν τῇ
 „ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ 10
 „χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσιν.
 „Οὕτω μὴδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθόν,
 „σῶξέ οἶκόν τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυρανίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γὰρ
 „ἐγὼ μούνω ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω.“

53 Ταῦτα εἰπας, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας εἰς Σού-
 σα, δευτέρα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκί-

Iones a nobis deficiant: quorum maximum habemus documentum, quibus tu ipse testis es, et quicumque alii cum Dario adversus Scythas militarunt, fuisse in illorum potestate aut perdere universum Persicum exercitum, aut servare; eosdem vero iustitiam et fidem praestitisse, nihilque ingrati commisisse. Praeterea, quum nostra in terra reliquerint liberos suos et uxores et facultates, ne cogitari quidem debet, res novas eos molituros. Itaque ne hoc quidem reformida; sed bonum habens animum serva meum domum meumque imperium: nam tibi uni ex omnibus sceptrum meum committo.

(53.) His dictis, Artabanum Xerxes Susa misit, deinde Persarum nobilissimos ad se convocavit. Qui

ματάτους. ἐπὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ
 „Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμῶν χρήζων, συνέλεξα, ἄν-
 5 „δρας τε γίνεσθαι ἀγαθούς, καὶ μὴ καταισχύνεν τὰ
 „πρὸςθεν ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἔοντα μεγάλα τε καὶ
 „πολλοῦ ἄξια. ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες
 „προθυμίην ἔχωμεν· ξυρὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύ-
 „δεται. Τῶνδ' ἐνὶ ἐνέκῃ προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ
 10 „πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυθάνομαι, ἐπ'
 „ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθούς· τῶν ἢ κτρατήσωμεν,
 „οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων.
 „νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοῖ Περ-
 „σίδα γῆν λελόγχασι.“ Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πα- 54
 ρασκευάζοντο εἰς τὴν διάβασιν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον
 τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμῆμάτα τε
 παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃ-

ubi convenere, haec ad eos rex verba fecit: *Persae!*
Convocavi vos ego, hoc a vobis contendens, ut for-
tes viros vos praestetis, neque res antehac a Persis
gestas, magnas illas memoriâque dignas, dedecore-
tis. Sed, et unusquisque pro se, et simul universi,
prompti alacresque simus! commune enim hoc om-
nibus bonum quaerimus. Hac vero de caussa vos
hortor, ut omni contentione in hoc bellum incum-
batis, quoniam, ut audio, cum fortibus viris pu-
gnandum nobis erit; quos si vicerimus, nullus
porro alius hominum exercitus nobis resistet.
Nunc vero traiciamus, Deos precati Persicae
terrae praesides. (54.) Et illo quidem die parabant
 transitum: postridie vero solem exspectabant, cu-
 pientes orientem videre, et odorum omne genus in

σι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπαπέτελλε ὁ ἥλιος, σπέν- 5
 δον ἐκ χρυσῆς Φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὐ-
 χετο πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γε-
 νέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην
 πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐχόμενος
 δὲ, ἐσέβαλε τὴν Φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύ- 10
 σιον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην κα-
 κέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακοῖναι, οὔτε εἰ τῷ
 ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέ-
 λησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ του-
 55 τῶν τὴν θάλασσαν ἰδωρόετο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπε- 15
 ποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέραν τῶν γεφυρέων
 τὴν πρὸς τοῦ Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἀπα-
 σα· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ

in pontibus adolentes, et myrtis viam sternentes.
 Oriente sole, ex aurea phiala libamina Xerxes fu-
 dit in mare, et ad Solem conversus precatus est, ut
 nullus sibi accideret casus, qui ipsum cogeret &
 subigenda Europa prius desistere, quam ad ex-
 tremos illius terminos pervenisset. Peractis preci-
 bus, phialam in Hellespontum proiecit, simulque
 aurum craterem, et Persicum gladium, quem *aci-
 nacen* vocant. Illud autem certo definire non pos-
 sum, utrum in Solis honorem ista in mare proiece-
 rit, an Mari munera ista obtulerit, poenitentiâ ad-
 ductus quod Hellespontum flagellis caedi iussisset.
 (55.) His rebus peractis, *Hellespontum copiae tra-
 iecerunt*. Et per alterum quidem e pontibus, qui
 Pontum Euxinum spectabat, pedestris transibat exer-
 citus et equitatus omnis: per alterum vero, *Aegaeo*

5 Θραπήη. ἤγεοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι,
ἑσπεφάνωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος
στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι.
τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἳ τε ἵπποται, καὶ οἱ τὰς
λόγχας κάτω τρέποντες· ἑσπεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι·
10 μετὰ δὲ, οἳ τε ἵπποι οἱ ἱοί, καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱόν· ἐπὶ
δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἵππο-
ται οἱ χίλιοι. ἐπὶ δὲ τούτοις, ὁ ἄλλος στρατὸς· καὶ
αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο εἰς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα
καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ 56
ἐπεὶ τε διέβη εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐθέετο τὸν στρατὸν
ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ
ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἐλυνύσας οὐδέ-
5 να χρόνον. Ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξῃ ἤδη διαβεβηκό-

mari obversum, iumenta cum impedimentis, et famu-
lorum turba. Praecedebant decies mille Persae, co-
ronati omnes: quos sequebatur mixtus, quem dixi,
ex variis populis exercitus. Hi primo die. Postridie,
primum equites, et illi qui lanceas ad terram con-
versas gestabant; etiam hi coronati: deinde equi sa-
cri, et sacer currus: tum ipse *Xerxes* cum hastatis
et cum mille, quos dixi, equitibus. Deinde reliquus
exercitus: simulque naves in oppositum littus trans-
ducebantur. Memoratum vero etiam audivi, postre-
mum omnium regem transiisse. (56.) Postquam in
Europam *Xerxes* traiecerat, spectavit exercitum sub
flagellis transeuntem. Transivit autem exercitus se-
ptem continuis diebus, septemque noctibus, nullâ in-
terpositâ morâ. Ibi tunc, quum iam transisset Xer-

σι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπαπέτελλε ὁ ἥλιος, σπέν- 5
 δον ἐκ χρυσῆς Φιάλης Ξέρξης εἰς τὴν θάλασσαν, εὐ-
 χετο πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίην οἱ συντυχίην τοιαύτην γε-
 νέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην
 πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος
 δέ, ἐσέβαλε τὴν Φιάλην εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύ- 10
 σσον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην κα-
 κέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακοῖναι, οὔτε εἰ τῷ
 ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατῆκε εἰς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέ-
 λησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ του-
 55 τῶν τὴν θάλασσαν ἐδωρέτο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπε- 15
 πόητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέρην τῶν γεφυρέων
 τὴν πρὸς τοῦ Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἀπα-
 σα· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ

in pontibus adolentes, et myrtis viam sternentes.
 Oriente sole, ex aurea phiala libamina Xerxes fu-
 dit in mare, et ad Solem conversus precatus est, ut
 nullus sibi accideret casus, qui ipsum cogeret a
 subigenda Europa prius desistere, quam ad ex-
 tremos illius terminos pervenisset. Peractis preci-
 bus, phialam in Hellespontum proiecit, simulque
 aureum craterem, et Persicum gladium, quem *aci-
 nacen* vocant. Illud autem certo definire non pos-
 sum, utrum in Solis honorem ista in mare proiece-
 rit, an Mari munera ista obtulerit, poenitentiâ ad-
 ductus quod Hellespontum flagellis caedi iussisset.
 (55.) His rebus peractis, *Hellespontum copiae tra-*
iecerunt. Et per alterum quidem e pontibus, qui
 Pontum Euxinum spectabat, pedestris transibat exer-
 citus et equitatus omnis: per alterum vero, Aegaeo

536, 17.

6 **Θεραπήη.** ἤγείοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι,
 ἵστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος
 στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὔτοι.
 τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἳ τε ἵππῳται, καὶ οἳ τὰς
 λόγχας κάτω τρέποντες· ἵστεφάνωντο δὲ καὶ οὔτοι·
 10 μετὰ δὲ, οἳ τε ἵπποι οἳ ἱροί, καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρόν· ἐπὶ
 δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἵππό-
 ται οἱ χίλιοι. ἐπὶ δὲ τούτοις, ὁ ἄλλος στρατὸς· καὶ
 αἱ νῆες ἅμα ἀνέγοντο εἰς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα
 καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ 56
 ἐπεὶ τε διέβη εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐθηῖτο τὸν στρατὸν
 ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ
 ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἐλινύσας οὐδέ-
 5 να χρόνον. Ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκό-

mari obversum, iumenta cum impedimentis, et famu-
 lorum turba. Praecedebant decies mille Persae, co-
 ronati omnes: quos sequebatur mixtus, quem dixi,
 ex variis populis exercitus. Hi primo die. Postridie,
 primum equites, et illi qui lanceas ad terram con-
 versas gestabant; etiam hi coronati: deinde equi sa-
 cri, et sacer currus: tum ipse Xerxes cum hastatis
 et cum mille, quos dixi, equitibus. Deinde reliquus
 exercitus: simulque naves in oppositum littus trans-
 ducebantur. Memoratum vero etiam audiui, postre-
 mum omnium regem transiisse. (56.) Postquam in
 Europam Xerxes traiecerat, spectavit exercitum sub
 flagellis transeuntem. Transivit autem exercitus se-
 ptem continuis diebus, septemque noctibus, nullâ in-
 terpositâ morâ. Ibi tunc, quum iam transisset Xer-

τος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον· „ὦ
 „Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὐνομα αὐτῇ
 „Διὸς Ξέρξης θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέ-
 „λεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ
 „ταυτέων ἐξῆν τοι ποικῆν ταῦτα.“

10

- 57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, εἰς ὁδὸν ἀρμημένοισι τέρας
 σφί ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησα-
 το, καὶ περ εὐσύμβλητον εἶν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν.
 εὐσύμβλητον ὦν τῇδε ἐγένετο, ὅτι ἐμελλε μὲν ἐλαῖν
 στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα καὶ με- 5
 γαλοπρεπέστατα, ὁπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων ἦξειν
 εἰς τὸν αὐτὸν χῶρον. Ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας,
 εἶντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχου-

LVII. 6. περὶ ἑωυτοῦ. *Alti, nescio an rectius, περὶ ἑωυτῷ, cir-
 cum se ipsum currens.*

xes, narrant virum Hellespontium dixisse: *O Iupi-
 ter! cur formam adsumens viri Persae, et nomen
 Xerxis loco Iovis adsciscens, evertere vis Grae-
 ciam, homines omnes adversus eam ducens? Atqui
 absque his facere hoc poteras.*

(57.) Transgressis omnibus, et iter ulterius ingre-
 dientibus, ingens oblatum est prodigium, cuius ra-
 tionem nullam Xerxes habuit, quamvis facilis fuis-
 set eius interpretatio: equa enim leporem peperit.
 Facile autem erat illud in hanc partem interpretari,
*Xerxem ingenti quidem fastu et magnificentia
 exercitum suum ducturum esse in Graeciam, sed
 cum propriae vitae periculo eundem in locum re-
 diturum.* Aliud etiam eidem, quum Sardibus versa-
 retur, prodigium obtigerat: mulus enim mulum pe-

537, 45.

σαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσηνος, τὰ δὲ, Θηλέης· κατὶ
 10 πειθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσηνος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον 58
 αὐδένα ποιησάμενος, τὸ πρόσω ἐπορεύετο· σὺν δέ οἱ ὁ
 πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικός ἐξω τὸν Ἑλλήσποντον
 πλέων, παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσαν τοῦ
 5 πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἔπλει, ἐπὶ Σαρπηδο-
 νίης ἄκρης τὴν ἀπὶξιν ποιεύμενος, ἐς τὴν αὐτῷ προέ-
 ρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπειρον στρατός
 πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποίεετο τὴν ὁδὸν διὰ
 τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλης τάφον
 10 τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν. διὰ μέ-
 σης δὲ πορευόμενος πόλιος, τῇ οὐνομα τυγχάνει εἰς Ἀγο-
 ρήν, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλانا κα-
 λεόμενον· καὶ Μέλانا ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε
 τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν πο-

pererat duplex genitale habentem, alterum maris, alterum foeminae, et superius quidem fuerat masculinum. (58.) Neutrius horum prodigiorum ratione habita, ulterius ire *Xerxes* perrexit, et cum eo pedestris exercitus. Classis vero, ex Hellesponto enavigans, terram legebat, contrario pedestribus copiis cursu: classis enim ad occidentem navigavit, versus *Sarpedonlum* promontorium dirigens cursum; quo quum pervenisset, iussus erat exspectare: terrestris autem exercitus orientem versus iter faciebat per *Chersonesum*, a dextra habens *Hellae* sepulcrum, *Athamantis* filiae, a sinistra *Cardiam* urbem. Deinde, postquam per medium oppidum transiit cui nomen *Agora*, [i. e. *Forum*,] circum *Melanem* sinum flexit; traiectoque *Melane* fluvio, cuius aqua non suf-

ταμὸν διαβαῖς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπ' αὐτῷ 15
 μὴν ἔχει, ἥτε πρὸς ἐσπέρην, Αἰνὸν τε πόλιν Αἰολίδας
 καὶ Στεντορίδα λίμνην παρ' ἐξωτὴν, εἰς ὃ ἀπὶ κίκετο εἰς Δορί-
 59 σκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἐστὶ τῆς Θρηάκης αἰγιαλός τε
 καὶ πεδῖον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμός· μέγας
 Ἑβρος. ἐν τῷ τεῖχος τε ἐδιδόμηντο βασιλῆϊον, τοῦτο τὸ
 δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων Φρουρὴ ἐν αὐτῷ
 κατεστήκει ὑπὸ Δαρείου· ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ τε 5
 ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. Ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος
 εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρα-
 τὸν καὶ ἐποίει ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπι-
 κομένας εἰς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, καλεῦσαντος Ξέρ-
 ξου, εἰς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· 10
 ἐν τῷ Σάλλῃ τε Σαμβοθηκικὴ πεπόλισται πόλις καὶ Ζώ-

fecit exercitui, sed defecit, hoc traiecit fluvio, a quo
Melas sinus nomen invenit, ad occidentem direxit
 iter, Aenum Aeolicam urbem et Stentoridem lacum
 praeteriens, donec Doriscum pervenit. (59.) Est
 autem *Doriscus* ora Thraciae et ampla planities,
 quam magnus fluvius perfluit *Hebrus*. In eadem
 planitie castellum exstructum est regium, quod ip-
 sum *Doriscus* vocatur; in quo Persicum a Dario
 locatum erat praesidium ab eo inde tempore quo
 Scythis ille bellum intulit. Hic igitur locus idoneus
Xerxi visus est, in quo ordinaret suum exercitum,
 et numerum illius iniret: idque fecit. Itaque naves
 cunctas, postquam Doriscum pervenere, praefecti
 navium iussu Xerxis ad littus Dorisco contiguum ad-
 plicuerunt; quo in littore est Sale oppidum Samo-
 thracicum, et Zona; in ipsa vero extremitate est Ser-

538, 75.

νη' τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή· ὁ δὲ
 χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγια-
 λὸν κατασχόντες, τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελευσάντες. ὁ
 15 δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀει-
 θμὸν ἐποιέετο. "Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρείχον πλήθος 60
 ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται
 πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ
 τοῦ πεζοῦ τὸ πλήθος ἐφάνη ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
 5 ριάδες. Ἐξηρίβησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συναγαγόντες
 ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συναΐξαντες ταύ-
 την ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔξωθεν κύκλον·
 περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἵμασι τὴν
 περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς
 10 τὸν ἐμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβα-

LX. 6. συναΐξαντες. *Rectius συννάξαντες scribetur.*

rheum, celebre promontorium: regio haec autem olim
 sedes fuerat Ciconum. Hoc ad littus adpulsas naves
 in terram subduxerunt, refeceruntque: et per idem
 tempus Xerxes in Dorisco numerum inivit suarum
 copiarum. (60.) Quemnam quidem militum nume-
 rum populus quisque contulerit, exacte definire non
 possum, nec enim ab ullo homine hoc memoratur:
universi vero exercitus multitudo reperta est fuisse
 centum et septuaginta myriadum. Numerus autem
 initus est hoc modo. In unum locum congregarunt
 decem hominum millia, hisque quam arctissime fieri
 poterat constipatis circulum extrorsus circumduxe-
 runt: deinde, dimissis his decem millibus, maceriem
 in circulo exstruxerunt ea altitudine, ut umbilicum
 adtingeret hominis. Quo facto, alios intra circum-

ζον εἰς τὸ περιικοδομημένον· μέχρι οὗ πάντα τούτω τῷ τρόπῳ ἐξηρίβησαν. αἰριθήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διέτασσον.

- 61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἶδε ἔσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλομένους, πῖλους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδας σιδηρέας ὅψιν ἰχθυοειδίας· περὶ δὲ τὰ σκέλα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, Φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βραχείας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἰστοὺς δὲ καλαμίνους· πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραωρεύμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνα, τὸν Ἀμήστριος πατέρα, τῆς Ξέρξεω γυναῖκός. Ἐκα-¹⁰λέοντο δὲ πάσαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μὲν-

LXI. 3. πῖλους ἀπαγέας *alii pileos non erectos intelligunt: alii ὑπαγέας malint, bene compactos. Dein post ποικίλους, supplent καὶ θώρακας, et loricas.*

ductum murum introire iusserunt, donec omnium numerum hoc modo iniissent. Inito numero, per populos exercitum discreverunt.

(61.) Erant autem populi militantes hi. *Persae*, hoc modo instructi. In capite pileos gestabant non compactos, quos *tiaras* vocant: circa corpus, tunicas manicatas varii coloris, [et loricas] ferreis e squamis in piscium similitudinem: circa crura, braccas: pro clypeis vero, crates vimineas. A tergo suspensas habebant pharetras: hastae breves erant, arcus vero grandes, tela ex arundine: praeterea ad dextrum femur e zona suspensus pugio erat. Dux eorum Otanes fuit pater Amestridis, uxoris Xerxis. Hi olim a Graecis *Cephenes* nominabantur, a se ipsis vero et a finitimis *Ar-*

539, 4.

τοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιόικων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ
 Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα
 τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην,
 15 γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὐνομα ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ
 αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγχανε γὰρ ἅπαις ἰὼν ὁ Κη-
 Φεὺς ἔρσηνος γόνου. ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον.
 Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο· 62
 Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ, καὶ οὐ Περσικὴ. οἱ δὲ
 Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαι-
 μενίδην. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι· ἀπι-
 5 κομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων εἰς τοὺς
 Ἀρίους τούτους, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὐνομα. αὐτοὶ
 δὲ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρα-
 τεύόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκευάδατο·
 ἀντὶ δὲ τῶν πύλων, μητρηφόροι ἔσαν. Κισσίων δὲ ἤρχε

taei. Postquam vero Perseus, Danaës et Iovis filius,
 ad Cepheum venit, Beli filium, illiusque filiam in
 matrimonio habuit Andromedam, natus ei filius est,
 quem *Persen* nominavit, et ibi reliquit, quum ma-
 sculam prolem Cepheus non haberet: ab illoque dein
 nomen *Persae* invenerunt. (62.) *Medi* eodem modo
 instructi militabant: est enim Medicus hic cultus,
 non Persicus. Habebant autem Medi ducem Ti-
 granem, ex Achaemenidarum familia. Vocati hi
 erant olim ab omnibus *Arii*: ex quo vero Medea
 Colchica Athenis ad hos Arios venit, hi quoque no-
 men suum mutarunt: et hoc quidem ipsi Medi de
 sese memorant. *Cissii* militantes, reliquo quidem
 cultu eodem, quo Persae, utebantur: pro pileis vero
 mitras gestabant. Dux eorum Anaphes fuit, Otanis

Ἀνάφης ὁ Ὀτάνης. Τρεκάνιοι δὲ κατὰ περ Πέρσαι 10
 ἐσιτάχαστο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν
 63 Βαβυλωνῶνος ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα. Ἀσσύ-
 ριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 χάλκεά τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρ-
 βαρον οὐκ εὐαπῆγγον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμας καὶ ἐγ-
 χειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον· πρὸς δὲ, 5
 ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρεα, καὶ λινέους θά-
 ρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι,
 ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ
 μεταξὺ, Χαλδαῖοι. ἦρχε δὲ σφειν Ὀτάσπης ὁ Ἄρτα-
 64 χαίου. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχό-
 τата τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ κα-
 λάμινα ἐπιχώρια, καὶ αἰχμας βραχέας. Σάκαι δὲ
 οἱ Σκύβαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὧν

*filius. Hyrcaniorum cultus nihil a Persarum cultu
 differebat: praefuit autem his Megapanus, qui po-
 stero tempore Babyloniae fuit praefectus. (63.) As-
 syrii militantes, in capite gestabant galeas aeneas,
 barbarico quodam modo nec ad describendum facili
 plexas: scuta autem et hastas et pugiones similes ha-
 bebant Aegyptiis; praeterea vero clavas ligneas fer-
 reis nodis munitas, et linteas loricas. Hi a Graecis
 Syrii vocabantur, a barbaris vero Assyrii. Mixti
 eisdem erant Chaldaei. Dux eorum Otaspes fuit,
 Artachaei filius. (64.) Bactrii capitis cultu utentes
 militabant simili fere Medico; arcubus vero ex arun-
 dine indigena, hastis brevibus. Sacae, Scythica gens,
 in capite cyrbasias gestabant in acutum desinentes*

5 ἀπυγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐν-
 διδύκεσαν· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ
 καὶ ἀξίνας σαγάρους εἶχον. τούτους δὲ ἔοντας Σκύθας
 Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας
 τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σα-
 10 κίων ἤρχε Ὑστάσπης, ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς
 Κύρου. Ἴνδοι δὲ εἴματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων 65
 πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ οἷστούς κα-
 λαμίνας· ἐπὶ δὲ, σίδηρον ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν
 οὕτω Ἴνδοι· προστετάχατο δὲ συστρατεύμενοι Φαρνα-
 ζάβη τῷ Ἀρταβάτῃ. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασ- 66
 μένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Βάκτριοι.
 Ἀρίων δὲ ἤρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ, καὶ
 Χοράσμιοι, καὶ Σογδοὶ τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι,
 5 τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύον-

et firmiter erectas; caeterum braccis erant induti:
 arcus autem habebant indigenas, et pugiones, adhaec
 securium genus, quae *sagares* vocantur. Hos, quum
 Scythae essent Amyrgii, *Sacas* vocabant: Persae enim
 Scythas *Sacas* nominant. Bactriorum autem et Sacarum
 dux fuit Hystaspes, Darii filius et Atossae, Cyri
 filiae. (65.) *Indi* vestibus erant induti ex gossy-
 pio paratis: arcus autem habebant ex arundine factos,
 et tela arundinea ferro praefixa. Hic cultus Indorum
 erat: quorum agmini dux praefectus erat Pharnaza-
 thres, Artabatis filius. (66.) *Arii* arcubus quidem
 instructi erant Medicis: reliqua similia Bactriis habe-
 bant. Dux autem Ariorum Sisamnes fuit, Hydarnis
 filius. *Parthi*, et *Chorasmii*. et *Sogdi*, et *Gandarii*,
 et *Dadicae*, eodem modo instructi militabant atque

το. τούτων δὲ ἤρχον οἶδε. Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων,
 Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκει· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρ-
 ταίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικίων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρ-
 67 ταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τό-
 ξα ἐπιχώρια καλάρμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκας, ἐστρα-
 τεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχό-
 μνοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν. Σαραγγαί
 δὲ εἴματα μὲν βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες· πέδιλα 5
 δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμὰς Μη-
 δικάς. Σαραγγέων δὲ ἤρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβά-
 ζου. Πάκτυς δὲ, σισυρνοφόροι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπι-
 χώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυς δὲ ἄρχοντα πα-
 68 ρείχοντο Ἀρτύνην τὸν Ἰθαμάτρεω. Οὗτοι δὲ καὶ Μύ- 10
 κοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατὰ πρὸς Πά-
 κτους. τούτων δὲ ἤρχον οἶδε. Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων,
 Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτης ὁ

Bactrii. Parthis autem et Chorasmiis praefuit Artabazus, Pharnacis filius: Sogdis Azanes, Artaci filius; Gandariis et Dadicis Artyphius, Artabani. (67.) Caspii penulas induti (*sisyrnas* vocant) militabant, et arcubus pro populi more ex arundine instructi; ducem habentes Ariomardum, Artyphii fratrem. *Sarangae* pictis ornati vestibus erant, caligasque habebant genu usque pertinentes, arcus vero et hastas Medicas. Dux eorum Pherendates fuit, Megabazi filius. *Pactyes* sisyrnis erant induti, arcusque indigenas et pugiones habebant. Praefuit his Artyntes, Ithamatri filius. (68.) *Utii* et *Myci* et *Paricani* eodem modo, quo *Pactyes*, erant instructi. Dux autem Utiorum et Mycorum Arsamenes fuit, Darii filius;

Οιοβάζου. Ἀράβιοι δὲ ζειράς ὑπεζωσμένοι ἔσαν· τό- 69
 ξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ
 παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον
 ἐκ Φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρά, τετραπηχέων
 5 οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δὲ, καλαμίνους οἷστούς μικρούς· ἀντὶ
 δὲ σιδήρου ἐπὶν λίθος, ὃξὺς πεποιημένοι, τῷ καὶ τὰς
 σφρηγῖδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμαὶς εἶχον· ἐπὶ δὲ,
 κέρας δορκάδος ἐπὶν ὃξὺ πεποιημένον, τρόπον λόγχης·
 εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν
 10 ἥμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες εἰς μάχην, τὸ δ' ἕτερον
 ἥμισυ μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθίοπων τῶν ὑπὲρ Αἰ-
 γύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης, ὁ Δαρείου καὶ Ἀρ-
 τυστῆς τῆς Κύρου θυγατρὸς· τὴν μάλιστα στέρξας
 τῶν γυναικῶν Δαρείος, εἰκὼ χρυσὴν σφυρήλατον ἐποίη-

Paricaniorum vero Siromitres, Oeobazi. (69.) *Arabs*, sagis succincti, quas *zeiras* vocant, dextro humero arcus praelongos gestabant, qui in utramque intendi partem poterant. *Aethiopes*, pardorum leonumque pellibus amicti, arcus ex palmae spatha habebant praelongos, quatuor non minus cubitorum; tela vero, his imponenda, brevia, quae loco ferri lapide acuto erant praefixa, quo etiam sigilla insculpunt. Hastas praeterea habebant, cornu dorcatius acuminato praefixas in lanceae modum: habuere vero etiam clavas nodosas. Corporis dimidium, in pugnam prodeuntes, creta dealbatum habebant, dimidium minio pictum. Arabum et Aethiopum supra Aegyptum incolentium dux fuit Arsames, Darii et Artystonae filius, Cyri filiae; quam Darius uxorum maxime amaverat, effigiemque eius auream faciendam

το. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε. Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων,
 Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκει· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρ-
 ταίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρ-
 67 ταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τό-
 ξα ἐπιχώρια καλὰ μίνα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεις, ἐστρα-
 τεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχό-
 μνοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφόν. Σαραγγαί
 δὲ εἴματα μὲν βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες· πέδιλα 5
 δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμαὶς Μη-
 δικαῖς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερηνδάτης ὁ Μεγαβά-
 ζου. Πάκτυες δὲ, σισυρνοφόροι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπι-
 χώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα πα-
 68 ρείχοντο Ἀρτύνην τὸν Ἰθαμάτρεω. Οὗτοι δὲ καὶ Μύ- 10
 κοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν· κατὰ περ Πά-
 κτυες. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε. Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων,
 Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σισρομήτης ὁ

Bactrii. Parthis autem et Chorasmiis praefuit Artabazus, Pharnacis filius: Sogdis Azanes, Artaci filius; Gandariis et Dadicis Artyphius, Artabani. (67.) Caspii penulas induti (sisyrnas vocant) militabant, et arcubus pro populi more ex arundine instructi; ducem habentes Ariomardum, Artyphii fratrem. Sarangae pictis ornati vestibus erant, caligasque habebant genu usque pertinentes, arcus vero et hastas Medicas. Dux eorum Pherendates fuit, Megabazi filius. Pactyes sisyrnis erant induti, arcusque indigenas et pugiones habebant. Praefuit his Artyntes, Ithamatri filius. (68.) Utii et Myci et Paricani eodem modo, quo Pactyes, erant instructi. Dux autem Utiorum et Mycorum Arsamenes fuit, Darii filius;

Οἰοβάζου. Ἀράβιοι δὲ ζειράς ὑπεζωσμένοι ἔσαν· τό- 69
 ξα δὲ παλύντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ
 παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον
 ἐκ Φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρά, τετραπηχέων
 5 οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δὲ, καλαμίνους οἷστους μικρούς· ἀντὶ
 δὲ σιδήρου ἐπὶ λίθος, ὅξυς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς
 σφρηγίδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμαῖς εἶχον· ἐπὶ δὲ,
 κέρας δορκάδος ἐπὶ ὅξυ πεποιημένον, τρόπον λόγχης·
 εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλατά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν
 10 ἥμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες ἐς μάχην, τὸ δ' ἕτερον
 ἥμισυ μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τῶν ὑπὲρ Αἰ-
 γύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης, ὁ Δαρίου καὶ Ἀρ-
 τυστάνης τῆς Κύρου θυγατρὸς· τὴν μάλιστα στέρξας
 τῶν γυναικῶν Δαρῖος, εἰκὼ χρυσέην σφυρήλατον ἐποίη-

Paricaniorum vero Siromitres, Oeobazi. (69.) *Ara-*
bes, sagis succincti, quas *zeiras* vocant, dextro hu-
 mero arcus praelongos gestabant, qui in utramque
 intendi partem poterant. *Aethiopes*, pardorum leo-
 numque pellibus amicti, arcus ex palmae spatha ha-
 bebant praelongos, quatuor non minus cubitorum;
 tela vero, his imponenda, brevia, quae loco ferri
 lapide acuto erant praefixa, quo etiam sigilla inscul-
 punt. Hastas praeterea habebant, cornu dorcatis acu-
 minato praefixas in lanceae modum: habuere vero
 etiam clavas nodosas. Corporis dimidium, in pugnam
 1 prodeuntes, creta dealbatum habebant, dimidium
 minio pictum. Arabum et Aethiopum supra Aegy-
 ptum incolentium dux fuit Arsames, Darii et Arty-
 stonae filius, Cyri filiae; quam Darius uxorum ma-
 xime amaverat, effigiemque eius auream faciendam

σατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθίοπων καὶ Ἀρα- 15
 70 βίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων
 Αἰθίοπες, (διῆνοι γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο,) προσετιτάχατο
 τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἐτέ-
 ροισι, Φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ'
 ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθύτριχες εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, 5
 οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ
 οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατὰ περ Ἰν-
 δοὶ ἐσσεάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι, σύν τε τοῖσι ὥσιν ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λο-
 Φιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἡ λοφιῇ κατέχρα· τὰ δὲ 10
 αὐτὰ τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα
 71 δὲ ἀντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Λίβυες δὲ
 σκευὴν μὲν σκυτίνην ἥϊσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ἐπι-
 καύτοισι χρεάμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσά-

curaverat malleo ductam. Arsames igitur Aethiopibus
 supra Aegyptum incolentibus et Arabibus praefuit.
 (70.) *Orientales vero Aethiopes* (nam duplex Ae-
 thiopum genus militabat) cum Indis erant locati,
 formâ quidem ab alteris non diversi, sed lingua so-
 lum et capillis. Orientales enim Aethiopes rectos ha-
 bent capillos, Libyci vero crispas maxime omnium
 hominum. Asiatici hi Aethiopes pari fere modo atque
 Indi erant instructi, caput autem tectum habebant
 pelle equina de capite equi detracta cum auribus
 et iuba, ita ut ipsa iuba pro crista esset, aures au-
 tem equi erectae starent: pro scutis autem, gruum
 pellibus corpora tegebant. (71.) *Afri* pellibus in-
 ducti incedebant, iaculis utentes adustus. Dux eorum
 Massages fuit, Oarizi filius. (72.) *Paphlagones* mi-

541, 95.

γην τὸν Ὀαρίζου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἐπὶ 72
 μὲν τῆσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπί-
 δας δὲ σμικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ,
 ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα
 5 ἐπιχώρια ἐς μέσσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ καὶ
 Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδύνοί τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν
 ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι
 ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων
 μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μα-
 10 ριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δα-
 ρείου τε καὶ Ἀρτυστῶνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς 73
 Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες.
 οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρίγες
 χρόνον ὅσον, Εὐρωπαϊοὶ ἐόντες, σύνοικοι ἔσαν Μακεδόσι·
 5 μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τῷ

litabant in capite galeas gestantes plexas: scuta eis-
 dem exigua erant, et hastae non magnae; adhaec
 iacula et pugiones; pedibus inductae caligae, ad me-
 diam tibiā adscendent. *Ligyēs et Matieni et Ma-
 riandyni et Syri* [sive *Syrii*] eodem modo, atque
Paphlagonēs, instructi militabant. Syri autem hi a
Persis Cappadoces vocantur. Et dux quidem Pa-
 phlagonum et Matienorum, Dotus fuit, Megasidri
 filius; Maryandinorum vero et Ligyum et Syrorum,
 Gobryas, Darii filius et Aristonae. (73.) *Phrygēs*
 similiter atque Paphlagonēs erant armati, exiguā dif-
 ferentiā. Hic populus, ut Macedonēs adfirmant, quam-
 diu in Europa cum Macedonibus habitavit, *Briges*
 nominabatur: qui postquam in Asiam transierunt,
 mutato nomine *Phrygēs* sese adpellarunt. *Armenii*,

οὐνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰ περὶ
 Φρύγας ἐισαράχματο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τουτίαν
 συναμφοτέρων ἤρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγα-
 74 τέρα. Λυδοὶ δὲ αὐχιστάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα.
 οἱ δὲ Λυδοὶ Μηϊόνες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαϊ· ἐπὶ δὲ Λυ-
 δοῦ τοῦ Ἄτυος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες
 τὸ οὐνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 κράνια ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικράς· ἀκοντίοισι δὲ 5
 ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι. οὗτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ’
 Οὐλύμπου δὲ οὖρεος καλέονται Οὐλύμπιηνοί. Λυδῶν
 δὲ καὶ Μυσῶν ἤρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνηος, ὅς ἐς
 75 Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δαίτι. Θρήϊκες δὲ, ἐπὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκίας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ
 δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας· ἐπὶ δὲ, ζειράς περιβεβλημένοι
 ποικίλας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πε-
 δίλα νεβρῶν· πρὸς δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας καὶ ἐγ- 5

Phrygum coloni, eodem modo quo Phryges, instructi
 erant. Ambobus simul praeerat Artochmes, Darii ge-
 ner. (74.) *Lydorum* armatura simillimā Graecanicæ
 erat. Lydi, quum olim *Macones* fuissent nominati,
 deinde a Lydo Atyis filio nomen invenerunt. *Mysi*
 in capite galeas gestabant sui generis, scutis utentes
 brevibus, iaculis praeustis. *Lydorum* hi sunt coloni,
 et ab Olympo monte *Olympieni* vocantur. *Lydis*
Mysisque praeerat Artaphernes, Artaphernis illius
 filius, qui cum Dati Marathonem invasit. (75.) *Thra-*
ces militantes caput pelle vulpina tectum habebant,
 circa corpus tunicam et tunicae superinductum sagum
 variegatum: circum pedes et crura caligas ex hinnulo-
 rum corio: adhaec iacula et peltas et breves pugiones.

542, 27.

χειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν εἰς τὴν Ἀσίην,
 ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐ-
 τοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκόντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἔξα-
 ναστῆναι δὲ Φασι· ἐξ ἡθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυ-
 10 σῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρ-
 ταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῶνας εἶχον σμικράς, 76
 καὶ προβόλους δύο λυκοεργέας ἕκαστος εἶχε· ἐπὶ δὲ τῇσι
 κεφαλῇσι κράντα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὧτά
 τε καὶ κέρα προσῆν βοὸς χάλκεα· ἐπῆσαν δὲ καὶ λό-
 5 Φοί· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι Φοινικίοισι κατελίχματο. ἐν
 τούτοις τοῖσι ἀνδράσι Ἀρεός ἐστι χρηστήριον. Καβη- 77
 λές δὲ οἱ Μηόνες, Λασόνιοι δὲ καλεούμενοι, τὴν αὐτὴν
 Κίλιξ· εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ, ἔπειαν κατὰ τὴν Κιλίκων

LXXVI. 1. *Intercidit populi nomen, quod in Latinis ex Wes-
 selingii coniectura supplevimus.* L. 2. *λυκοεργέας.* Alii *λυ-
 κιοεργέας*, Lycii operis.

Hi, postquam in Asiam transierunt, *Bithyni* nomina-
 ti sunt; prius vero, ut ipsi aiunt, *Strymonii*, quum
 ad Strymonem habitassent: sedibus suis autem pul-
 sos fuisse aiunt a Teucris et Mysis. Thracibus his
 Asiaticis praefuit Bassaces, Artabani filius. (76.)
 [*Chalybes?*] parmas habebant exiguas ex bovino
 corio, et bina quisque venabula lupis interficien-
 dis inservientia; capitibus impositas galcas aeneas,
 et super his aures et cornua bovis ex aere, itemque
 cristas; tibiae fasciis purpureis habebant involutas.
 Apud hunc populum est Martis oraculum. (77.)
Cabelenses Maeones, qui *Lasonii* vocantur, eodem
 quo Cilices cultu erant instructi; quem cultum tunc
 indicabo, quum in enarrationis huius ordine ad Ci-

τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰ-
 χμὰς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἴματα ἐνεπεπορῳτάτο. 5
 εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετεξέτεροι Λύκια· περὶ δὲ τῇσι
 κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένους κυνέας. τούτων
 78 πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλῖνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ
 καὶ αἰχμὰς σμικρὰς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι.
 Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατὰ
 περ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ 5
 συνέτασσαν ἄρχοντες οἶδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρη-
 νούς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμνος τῆς
 Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους,
 Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστόν τὴν ἐν Ἑλλησπόν-
 79 τῷ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι
 κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματί-
 νας σμικρὰς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι

lices pervenero. *Milyae* brevia habebant spicula, et vestes fibulis substrictas; nonnulli eorum arcus habebant Lyciis; capita galeis tecta coriaceis. His omnibus praefuit Badres, Hystanis filius. (78.) *Moschis* lignae crant galeae, parmae et hastae breves, sed ferrum hastarum praelongum. *Tibareni* et *Mucrones* et *Mosynoeci* militabant similiter atque Moschi armati. Ordinabant hos autem hi duces: Moschos et Tibarenos Ariomardus, Darii filius et Parmyis, filiae Smerdis, Cyri neptis: Macronas vero et Mosynoecos Artayctes, filius Cherasmis, qui Sesto ad Hellespontum praefectus erat. (79.) *Mares* in capitibus galeas gestabant suo more plexas, parmas breves coriaceas habebant, et iacula. *Colchi* ligneas

καφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῖνας συμ-
 5 κρας, αἰχμὰς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας
 εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεά-
 σπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι
 ὀπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρο-
 μίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνη τὰ ἐκ τῆς Ἑν- 80
 θρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνα-
 σπάστους καλεομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀγχιστάτω
 τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ
 5 τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυ-
 κάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύτησε ἐν
 τῇ μάχῃ.

Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπειρον στρατεύόμενά τε ἔθνη, 81
 καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πτόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ
 ἦρχον οὗτοι ὅπερ εἰρέαται· καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξα-

galeas, parvas parmas ex cruda bovis pelle, hastas
 breves; adhaec etiam gladios. Marum et Colchorum
 dux fuit Pharandates, Theaspis filius. Alarodii et
 Saspeires similiter Colchis armati militabant: prae-
 fuitque his Masistius, Siromitrae filius. (80.) *Insu-*
lani populi, qui castra sequebantur, ex illis *Maris*
Rubri insulis, in quibus rex sedes adsignat his qui
anaspasti (*transportati*) vocantur, veste atque ar-
 mis utebantur simillimis Medicis. Insulanis his prae-
 fuit Mardontes Bagaei filius, qui altero post haec
 anno dux apud Mycalen in praelio cecidit.

(81.) Hi igitur sunt populi, qui in continente, et
 quidem pedibus, militabant. Et *pedestribus* his *co-*
pis praefuerunt viri quos dixi: qui et ordinarunt eos

ριθμήσαντες, οὗτοι ἔσαν, καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυ-
ριαρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας 5
οἱ μυριαρχαί. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημά-
τορες· ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέεσθαι, ἄρχοντες.

- 82 Ἐστρατήγειον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
τοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδονίος τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τριταν-
ταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρα-
τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτά-
νω· (Δαρείου ἀμφοτέροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξης 5
δὲ ἐγένοντο ἀνεψιοί·) καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ
Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀρίζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ
83 Ζωπύρου. Οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
τοῦ πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων
Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγει μὲν Ὑδάρης

et eorum numerum inierunt, et chiliarchas et my-
riarchas nominarunt: hecatontarchas vero et decadar-
chas (centuriones et decuriones) nominarunt myri-
archae. Iam singulorum agminum populorumque
alii quidem fuerant etiam duces minores; sed hi sub
imperio erant eorum quos commemoravi. (82.) His
ipsis vero, et universo pedestri exercitui, praefecti
erant *Mardonius*, Gobryae filius, et *Tritantaechmes*,
Artabani illius, qui pro sententia dixerat non esse
bellum inferendum Graeciae, et *Smerdomenes*, Ota-
nis filius; (duo hi, Darii ex fratribus nepotes, Xerxis
consobrini;) et *Masistes*, Darii et Atossae filius, et
Gergis Arizi, et *Megabyzus* Zopyri. (83.) Hi universo
pedestri exercitui praecerant, exceptis decem millibus.
His enim selectis decem millibus Persarum *Hydar-*
nes praefuit, Hydarnis filius. Vocabantur autem hi

544. 85.

ὁ Ἰθάριος. ἐκαλέοντο δὲ Ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι
 5 ἐπὶ τοῦδε. εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανά-
 τω βιηθεὶς ἢ νόσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίητο· καὶ ἐγίνοντο
 οὐδαμᾶ οὔτε πλεῦνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. Κόσμον
 δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ
 ἀριστοὶ ἔσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται·
 10 χωρὶς δὲ, χρυσὸν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέ-
 πρεπον. ἀρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλα-
 κὰς, καὶ θερραπήνῃ πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην.
 σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοι
 τε καὶ ὑποζύγια ἤγον.

Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη· πλὴν οὐ πάντα παρεί- 84
 χετο ἵππων, ἀλλὰ τοσάδε μούνα. Πέρσαι μὲν, τὴν
 αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ

Persae *Immortales*, hac de caussa: quando ex illo-
 rum numero aliquis defecit aut morte aut morbo
 coactus, alius in eius locum vir deligebatur, ut
 semper essent decies mille, nec plures nec paucio-
 res. Praecipuo autem inter omnes cultu eminebant
 Persae, et fortissimi hi erant. Armatura ea fuit quam
 dixi; praeterea vero auro multo et copioso fulgebant.
 Pellices etiam secum hi ducebant carpentis vectas, et
 frequens famulitium pulcre ornatum: eisdemque,
 seorsim a caeteris militibus, cameli et iumenta com-
 meatus vehabant.

(84.) Equis quidem vehuntur omnes isti populi: at
 non omnes *equitatum* contulere, sed hi soli. *Per-
 sae*, eodem modo armati atque pedites ipsorum,
 nisi quod horum nonnulli in capitibus partim aenea

- 85 σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. Εἰσὶ δὲ τινες νομά-
 δες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσι-
 κὸν καὶ Φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην
 τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυικῆς· οἱ παρείχοντο μὲν
 ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε 5
 χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ
 σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων· ταύτῃσι πίσυνοι ἔρ-
 χονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τουτέων τῶν ἀνδρῶν ἦδε·
 ἐπεὰν συμμίσγῃσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σει-
 ρὰς, ἐπ' ἀκρῶ βρόχους ἐχούσας. ὅτεν δ' ἂν τύχη, ἦν 10
 τε ἵππου, ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑαυτὸν ἑλκεῖ· οἱ δὲ ἐν
 ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τουτέων μὲν αὖ-
 86 τη ἡ μάχη· καὶ ἐπετέταχато ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι
 δὲ, τὴν περ ἐν τῷ πεζῷ, εἶχον σκευὴν καὶ Κίσσιοι ὡσαύ-
 τως. Ἴνδοι δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν

partim ferrea opera gestabant malleo ducta. (85.)
 Sunt porro homines nomades *Sagartii* nominati, po-
 pulus quidem Persicus, et linguâ Persicâ utens, cultu
 vero inter Persicum et Pactyicum medio. Hi equitum
 contulerant octo millia: arma autem illis non sunt
 in usu, nec aenea, nec ferrea, praeterquam pugiones.
 Utuntur vero funibus e loris plexis: quibus fidentes
 in bellum proficiscuntur. Est autem pugnae genus
 horum hominum huiusmodi: quando cum hostibus
 congrediuntur, proiiciunt funes, quorum in extremi-
 tate laquei sunt. Quidquidprehendit funis, sive equus
 sit, sive homo, id ad se trahit eques; et ille laqueo
 implicatus interficitur. Talis horum pugna est; lo-
 cati autem erant cum Persis. (86.) *Medi equites*
 eodem modo, quo pedites, instructi erant: itemque

545, 16.

τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῦ-
 5 σι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ
 ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κασπιοὶ
 ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ
 ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὥς δ' αὐτως Κά-
 σπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσετάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ
 10 πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν ἣν καὶ ἐν
 τῷ πεζῷ ἤλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτα οὐ
 λειπομένας ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνη μῶνα ἵππευσιν. 87
 ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτῶ μυριάδες, πάρεξ τῶν
 καμήλων καὶ τῶν ἀρμάτων. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἵππεις
 ἐτετάχατο κατὰ τέλεια· Ἀράβιοι δὲ, ἔσχατοι ἐπετε-
 5 τάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐτὶ ἀνεχομένων τὰς κα-

LXXXVI. 8. Κάσπιοι ex coniect. Κάσπιοι olim edd. et masti
 omnes, sicut paulo ante.

Cissii. Indorum item cultus et arma eadem atque peditum; habebant autem et equos sellarios et currus: iuncti autem currus erant partim equis, partim asinis sylvestribus. *Bactriorum* quoque cultus equitum idem ac peditum: pariterque *Caspiorum*. *Libyes* item, qui cum equis aderant, eodem cultu atque pedites erant instructi; sed hi quidem cuncti currus agebant. *Caspiorum* etiam et *Paricaniorum* et *Arabum* equitum cultus et arma nihil a peditibus differebant: sed Arabes omnes camelis vehabantur, qui celeritate non cedunt equis. (87.) Hi ergo soli populi equitatum contulerant. Numerus vero equitum octoginta millium fuit, exceptis camelis et curribus. Et reliqui quidem equites turmatim ordinabantur: Arabes vero locabantur postremi, ne

μήλους, ὅστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ Φοβέοιτο τὸ ἵππι-
 88 κόν. Ἴππαρχοι δὲ ἔσαν Ἀρμαμίθης τε καὶ Τίθαιος,
 Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνού-
 χης καταλέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων. ὡς γὰρ ὀρμέωντο
 ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνέβηλτον. ἐλαί-
 νοντι γάρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων· 5
 καὶ ὁ ἵππος οὐ προῖδων, ἐφοβήθη τε καὶ σταῖς ὀρθὸς
 ἀπεσιόσατο τὸν Φαρνούχεια. πεσὼν δὲ, αἷμα τε ἤμεε,
 καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα
 κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶ-
 ρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότηα ἀπαγαγόντες, ἐν 10
 τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν
 οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

89 Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ δι-

scilicet equi consternarentur; camelos enim aegre
 patiuntur equi. (88.) Equitatuī praefecti erant Har-
 mamithres et Titinaeus, Datis filii. Collega horum
 Pharnuches, tertius praefectus equitum, ob morbum
 Sardibus erat relictus: quum enim Sardibus egrede-
 retur exercitus, tristis huic casus acciderat. Dum
 equo vehitur, sub pedes equi intercurrit canis: et
 equus, qui illum non prospexerat, consternatus re-
 ctum sese erigit, et Pharnuchem excutit; qui hu-
 mum prolapsus sanguinem evomit, et in phthisin
 morbus transiit. Equum autem statim initio eā poenā
 adfecerunt famuli, quam herus iussit: in eum locum
 deducto, ubi herum excusserat, crura in genibus
 praeciderunt. Ita Pharnuches praefecturā equitum
 excidit.

(89.) *Triremes* numero fuere mille ducentae et

κόσται καὶ χίλαι· παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἷδε. Φοίνικες
 μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριηκοσίας,
 ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον
 5 ἀγχοτάτω πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυ-
 κότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἴτους οὐκ ἐχούσας
 εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴ-
 κον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐν-
 θεῦτεν δὲ ὑπερβάντες, τῆς Συρίας οἰκέουσι τὰ παρὰ
 10 θάλασσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ τὸ μέ-
 χρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλεῖται. Αἰγύπτιοι
 δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι κράνηα χηλεῦτα, ἀσπίδας δὲ κοίλας,
 τὰς ἴτους μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα,
 15 καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων θωρηκοφό-
 ροι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω

septem: quas prae buerant hi populi. *Phoenices*,
 cum *Syris Palaestinae*, trecentas. Armatura horum
 huiusmodi erat: capita galeis tecta, similibus fere
 graecanicis galeis; circa corpus thoraces lintei; tum
 scuta habebant quorum orae ferro non erant muni-
 tae, et iacula. *Phoenices* hi, ut aiunt ipsi, olim ad
mare Rubrum habitaverant: illinc transgressi, nunc
Syriae oram maritimam incolunt. *Syriae* autem hic
 tractus omnis, usque ad *Aegyptum*, *Palaestina* vo-
 catur. *Aegyptii* naves prae buerant ducentas. Hi plexas
 gestabant galeas, scuta cava, quorum orae multo ferro
 erant munitae, hastas ad navalem pugnam compara-
 tas, et ingentes bipennes. Multitudo eorum thoraces
 gestabant, magnosque gladios habebant. Talis horum
 armatura erat. (90.) *Cyprii* naves prae buerant cen-

- 90 ἵσταλάδατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πενήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε. τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων· οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἕλληνες. Τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηνέων· οἱ δὲ, ἀπὸ Ἀρκαδίας· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι
 91 λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισηϊά τε εἶχον αὐτ' ἀσπίδων, ὠμοβοέης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτῳ τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα. Οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο· ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοίνικος, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρεί-

XC. 3. κιθῶνας. κιτάριας corrigunt nonnulli, capitis tegumentum quoddam intelligentes.

tum et quinquaginta, hoc modo armati. Reges eorum caput mitrâ obvolutum habebant: reliqui tunicas [sive cidares] gestabant: caetera ut Graeci. Sunt autem Cypriorum plures populi: alii Salaminc et Athenis oriundi; alii ex Arcadia; alii ex Cythno; alii e Phoenice; alii ex Aethiopia, ut ipsi Cyprii adfirmant. (91.) Cilices centum contulerant naves. Hi capita galeis tecta habebant vernaculis, pro scutis parmulas gestabant ex crudo bovino corio confectas, tunicas induti laneas: bina quisque iacula habebat, et ense Aegyptiaco maxime gladio similem. Hi antiquitus *Hypachaei* nominati erant: dein a Cilice, Agenoris filio, viro Phoenice, nomen invenere. *Pamphyli* triginta naves praebuerant, graecanicis armis instructi. Sunt autem

χοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ
 10 Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων
 ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο 92
 νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἔόντες καὶ κνημιδοφό-
 ροι. εἶχον δὲ τόξα κρανείνα, καὶ εἰστοὺς καλαμίνους
 ἀπτέρους, καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ
 5 τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πύλους
 πτεροῖσι περιεστεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπα-
 να εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης
 γεγονότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίωνος, ἀνδρὸς Ἀθη-
 ναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριεὲς δὲ, οἱ ἐκ τῆς 93
 Ἀσίας, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλλήνι-
 κα ὅπλα, καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες
 δὲ, ἐβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κα-
 5 τὰ περ Ἑλλήνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ

Pamphyli Troianorum posterī illorum, qui cum Am-
 philocho et Calchante disiecti fuere. (92.) Lycii
 quinquaginta praebebant naves, thoracibus et ocreis
 instructi. Arcus habebant ex corno arbore, sagittas
 arundineas non alas, et iacula: ex humeris pelles
 pendebant caprinae: capitibus impositi pilei pennis
 circumcirca coronati: praeterea pugionibus et falci-
 bus armati erant. Lycii ex Creta oriundi, *Termilae*
 olim nominati, deinde a Lyco, Pandionis filio, Athe-
 niensi, invenere nomen. (93.) *Dorienses Asiatici*
 triginta naves contulerant, graecanico more armati,
 ex Peloponneso oriundi. *Cares* septuaginta naves
 praebebant, falcibus et pugionibus armati, caete-
 roquin vero graecanico more instructi. His quodnam
 antiquitus fuerit nomen, in superiori harum Histo-

- ἑγχαιρίδια. οὗτοι δὲ οὔτως πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι
 94 πρώτοις τῶν λόγων εἶρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας
 παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον
 μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκειον τὴν νῦν καλεομένην
 Ἀχαιίην, καὶ πρὶν ἢ Δανάον τε καὶ Εὐθύθον ἀπικέσθαι
 ἐς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πε- 5
 λασγοὶ Αἰγιάλεις· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Εὐθύθου, Ἴωνες.
 95 Νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὠπλισ-
 μένοι ὡς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὅστε-
 ρον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυω-
 δεκαπόλεις Ἴωνες, οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰαλεῖς δὲ, ἐξήκον-
 τα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ 5
 τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοί, ὡς Ἑλλήνων λόγος.
 Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηῶν· Ἀβυδηνοῖσι γὰρ

riarum parte dictum est. (94.) *Iones* centum contulerant naves, eodem modo instructi atque Graeci. *Iones*, quamdiu in Peloponneso eam regionem, quae nunc Achaia vocatur, incoluerant, priusquam Danaus et Xuthus in Peloponnesum advenissent, ut Graeci aiunt, *Pelasgi Aegialees* [id est, *littorales*] vocabantur: deinde ab Ione, Xuthi filio, nomen invenerunt. (95.) *Insulani* septemdecim contulerant naves, eodem modo armati atque Graeci. Etiam hic *Pelasgicus* est populus, qui deinde *Ionicus* eadem ratione nominatus est atque illi duodecim civitatum *Iones* Athenis oriundi. *Aeolenses* sexaginta praebuerant naves, eodem modo atque Graeci armati: et hi quoque olim *Pelasgi* nominati, ut Graeci memorant. *Hellespontii*, exceptis Abydenis: nam Abydenis imperaverat rex ut domi manerent, et pon-

προστέτακτο ἐκ βασιλῆος, κατὰ χώραν μένουσι, Φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἔσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ, Ἰωνῶν καὶ Δωριέων ἀποικοί.

Ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ 96
Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἀρίστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. Τούτοισι πᾶσι, καὶ τοῖσι ἐς τὸν πέζον τεταγμένοισι αὐτέων, ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· τῶν ἐγὼ, οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέργομαι ἐς ἱστορίας λόγον, οὐ παραμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἐκάστου ἐπ'ἀξιοὶ ἔσαν οἱ ἡγεμόνες· ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ἔσαι περ πόλιες, τοσούτοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοί,

tes custodirent: caeteri igitur ex Ponto expeditionis huius socii naves contulerant centum, eodem modo instructi ac Graeci. Sunt autem hi Ionum et Dorien-sium coloni.

(96.) In singulis istarum navium erant propugnatores Persae et Medi et Sacae. Quae ex earumdem navium numero optime vehebantur, has praebue-rant Phoenices, et in his praec caeteris Sidonii. Singulorum autem populorum copiis navalibus, perinde atque terrestribus, praeerant duces ex popularibus: quorum ego nomina edere, quum nihil necesse sit ad historiae rationem, supersedeo. Nec enim cuique populo duces erant memoratu digni: et, quot in quoque populo civitates, tot etiam duces erant. Se-quebantur hi autem non ut duces vere nominati aut praetores, sed ut alii militantes servi. Caeterum im-

- ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρα- 10
τηγοὶ τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν
ἐθνῶν ἐκάστων, ὅσοι αὐτέων ἔσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι.
- 97 Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δα-
ρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος
ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰά-
δος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε
παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρα- 5
τήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελ-
φούς· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόν-
τεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἱππαγω-
γὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισ-
98 χίλια. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγούς,
οἷδε ἔσαν οἱ ὀνομαστότατοι· Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύ-
σου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρ-

peratores penes quos summa fuit imperii, et singulorum populorum duces, quotquot eorum Persae fuerunt, a me dicti sunt. (97.) *Navalibus* autem *copiis* cum imperio *praefecti* hi erant: Ariabignes, Darii filius, et Praxaspes Aspatinis, et Megabazus Megabatis, et Achaemenes Darii filius. Ionicis quidem et Caricis copiis Ariabignes praefuit, Darii filius ex filia Gobriae; Aegyptiis Achaemenes, frater Xerxis eodem patre eademque matre natus; reliquis nauticis copiis duo reliqui. Actuaria autem navigia partim triginta partim quinquaginta remorum, tum cercuros, et hippagogas naves longas convenisse constat ad tria millia numero. (98.) Eorum qui in hac classe militarunt, secundum imperatores, illustrissimi hi sunt: Tetramnestus, Anysi filius, Sidonius;

βαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Συνένσεις Ὀρομέδοντος,
 5 καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόργος
 τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμῶναξ ὁ Τιμαγόρει· καὶ Καρῶν,
 Ἰστιαῖος τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πίγρης ὁ Σελδώμου, καὶ
 Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ 99
 παραμέμνηται ταξιαρχέων, ὥς οὐκ ἀναγκαζέμενος·
 Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῦμαι ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα στρατευσαμένης, γυναικός· ἥτις, ἀποθανόν-
 5 τος τοῦ ἀνδρός, αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παι-
 δὸς ὑπάρχοντος νεηνίω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρηίης
 ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς εἰούσης οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν
 δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γέ-
 νος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησσοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δὲ
 10 Κρήσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησσέων τε καὶ Κώων καὶ

Mapen, Siromi filius, Tyrius; Merbalus Agbali, Ara-
 dius; Syennesis, Oromedontis, Cilix; Cyberniscus,
 Sicae filius, Lycius; Gorgus, Chersis filius, et Timo-
 nax Timagorae, uterque Cyprius; tres Cares, Hi-
 stiaeus, Tymnis filius, Pigres Seldomi, et Damasi-
 thymus, Candaulis filius. (99.) Reliquos ordinum
 duces silentio praetereo; nec enim necesse est hos
 commemorare, exceptâ *Artemisiâ* muliere, quam
 fuisse huius belli Graeciae illati sociam demiror.
 Haec enim, mortuo marito, quum ipsa regnum te-
 neret, filiumque haberet adolescentem, animi im-
 petu roboreque elata, expeditioni huic sociam sese,
 nullâ necessitate adacta, adiunxit. Nomen igitur huic
Artemisia fuit, pater Lygdamis; paternum genus ex
 Halicarnasso, maternum ex Creta. Imperavit illa Ha-
 licarnassensibus, Cois, Nisyriis, et Calydniis: prae-

Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη.
καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων,
νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων τε τῶν συμμά-
χων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέ-
λεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν 15
εὐν Δωρικόν· Ἀλικαρνησοῦν μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ
ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικός στρα-
τός εἴρηται.

- 100 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡρίθμησέ τε καὶ διατάχθη ὁ στρατός,
ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ
δὲ ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ
ἔθνος ἐν ἑκάστον, ἐπυνθάνετο καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμ-
ματισταί· ἕως ἔξ ἐσχάτων ἐς ἐσχάτα ἀπῆκετο καὶ τῆς 5
ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν
νεῶν κατελκυσθεισῶν ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης

Cap. C. 1. ἡρίθμησέ τε. ἡρίθμηθη τε ed. Schaeff. ex coniect.

bucratque naves quinque, quae navium omnium uni-
versae classis, post Sidonias, praestantissimae erant.
Eadem apud regem optimas prae sociis omnibus sen-
tentias dixit. Quibus civitatibus imperasse eam dixi,
has omnes Doricae gentis esse adfirmo: Halicarnas-
senses nempe, Troezenios: reliquos vero, Epidau-
rios. Hactenus igitur navales recensui copias.

(100.) Postquam initus est copiarum numerus, et
ordine compositus universus exercitus, cupivit Xer-
xes exercitum obeundo lustrare: idque fecit. Curru
praeter unumquemque populum praetervectus, sin-
gula percontabatur, et scribae scripto consignabant;
donec ab una extremitate ad alteram et equitum et
peditum pervenit. Deinde, navibus in mare deductis,
relicto curru navem conscendit Sidoniam, in eaque

549, 63.

μετεκβαῖς ἐκ τοῦ ἄρματος εἰς νέα Σιδωνίην, ἔζετο ὑπὸ
 σκηνῇ χρυσεῇ· καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρῶρας τῶν
 10 νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἐκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζόν,
 καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγα-
 γόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιάλου, ἀνα-
 κώχουσιν, τὰς πρῶρας εἰς γῆν τρέψαντες πάντες μετω-
 πηδόν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς εἰς πόλεμον.
 15 ὁ δ' ἐντὸς τῶν πρῶρῶν πλέων ἐβηῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
 νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος, συστρα-
 τεύόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν,
 εἶρετο τάδε· „Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ ἐπείρε-
 5 „σθαι τὰ θέλω. σὺ εἰς Ἕλληνας τε, καὶ, ὡς ἐγὼ πυν-
 „θάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ
 „εἰς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος αὐτ' ἐλαχίστης, οὐτ'

sub tabernaculo aureo residens praeter proras na-
 vium praetervectus est, sciscitans de singulis, per-
 inde atque in terrestri exercitu fecerat, et omnia scri-
 pto consignari iubens. Naves, ex quadringentorum
 admodum pedum intervallo a littore abductas, in
 ancoris tenebant praefecti, proris omnibus continuâ
 fronte in terram conversis, propugnatoribus in ar-
 mis stantibus, velut ad pugnam paratis: et rex spe-
 ctabat, inter proras et littus navigans.

(101.) Ita lustrata classe, Xerxes navi egressus,
Demaratum vocari iussit, Aristonis filium, expeditionis
 adversus Graeciam socium; eumque, ubi adfuit,
 his verbis compellavit: *Demarate, nunc me iuvat,*
ex te quae scire cupio quaerere. Tu Graecus es, et,
ut ego non ex te solum, sed et ex aliis Graecis

„ἀσθνεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες
 „ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γὰρ, ὥς
 „ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ 10
 „πρὸς ἐσπέρης οἰκέοντες ἄνθρωποι συλληχθῆίσαν, οὐκ
 „ἄξιόμαχοι εἰσὶ ἐμὲ ἐπλέοντα ὑπομῆναι, μὴ ἔόντες ἄρ-
 „θμιοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις
 „περὶ αὐτέων, πυθέσθαι.“ Ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δέ,
 ὑπολαβὼν ἔφη· „Βασιλεῦ, κότερα ἀληθινή χρήσομαι 15
 „πρὸς σέ, ἢ ἡδονῇ;“ Ὁ δέ μιν ἀληθινή χρήσασθαι
 ἐκέλευε, Φαῖς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.
 102 Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρχτος, ἔλεγε τὰδε· „Βα-
 „σιλεῦ, ἐπεὶ δὲ ἀληθινή διαχρήσασθαι πάντως με κε-
 „λεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστε-
 „ρον ὑπὸ σεῦ ἀλάσεται· τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κα-

qui mihi in colloquium veniunt, audio, ex ea civitate es, quae nec minima est nec infirmissima. Nunc ergo hoc dic mihi, an Graeci ausuri sint manus contra me tollere? Nam, ut equidem existimo, ne universi quidem Graeci et reliqui ad occidentem habitantes homines, si vires suas cuncti coniungerent, pares forent ad mihi resistendum, nisi prorsus inter se fuerint concordēs. At cupio tamen etiam ex te, quid sit quod de hoc dicas, cognoscere. Cui ita interroganti Demaratus respondit: Utrum, Rex, ex veritate tibi dicam, an ad gratiam? Et ille iussit eum ex veritate dicere, nihilo enim minus illum ob id sibi acceptum fore, quam antea fuisset. (102.) His auditis, Demaratus: Rex, inquit, quoniam ex rei veritate me loqui iubes, eaque dicere quae non mentitum me esse posthac

5 „τε σύντροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἑπακτός ἐστι, ἀπό τε σο-
 „φίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχωρι-
 „μένη ἡ Ἑλλάς, τὴν τε πένιν ἀπαρύνεται καὶ τὴν δε-
 „σποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πάντας Ἑλλήνας τοὺς περὶ
 „κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ
 10 „λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ
 „Λακεδαιμονίων μόνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἐστὶ ὅκως
 „ποτὲ σοὺς δέξονται λόγους δουλосύνην φέροντας τῇ Ἑλ-
 „λάδι· αὐτίς δὲ, ὡς ἀπιδύσσονται τοι εἰς μάχην, καὶ ἢ
 „οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ
 15 „δὲ πέρι, μὴ πύβῃ ὅσοι τινὲς ἔοντες ταῦτα ποιεῖν οἰοί
 „τέ εἰσι· ἢ τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὐ-
 „τοι μαχήσονται τοι, ἢ τε ἐλάσσονες τουτίων, ἢ τε καὶ
 „πλεῖνες.“ Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη· 103

deprehendar, morem tibi geram. In Graecia ab omni quidem aetate paupertas habitavit: accessit vero virtus, sapientiae et legis validae filia, qua utens Graecia et paupertatem abigit et dominatum. Et laudo quidem Graecos omnes circa terras illas Doricas habitantes: nec vero de cunctis nunc Graecis verba faciam, sed de solis Lacedaemoniis: quos, primum, dico nequaquam accepturos esse tuas conditiones, servitutem Graeciae proponentes; deinde, obviam illos tibi ituros aio in pugnam, etiamsi alii omnes Graeci tecum sentirent. Ad numerum autem quod adtinet, noli quaerere quot sint numero, qui hoc facturi sint: nam sive mille fuerint qui in aciem prodeant, hi tecum congregientur, sive his pauciores, sive plures. (103.) Quibus auditis, ridens Xerxes ait: Dema-

„Δημάρητε, οἷον ἐφθέγγξαι ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρα-
 „τιῇ τοσῆδε μαχήσασθαι! ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ Φῆς του-
 „τέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν
 „ἐβελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; 5
 „καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷον σὺ
 „διαίρεις, σέ γε τὸν κείνων βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ
 „διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους.
 „εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς
 „ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σέ δέ γε δίξημαι εἴκοσι εἶναι ἀν- 10
 „τάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρροῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ
 „εἰρημένος. εἰ δέ, τοιοῦτοί τε ἐόντες, καὶ μεγάλα το-
 „σοῦτοι εἶος σὺ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ Φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς
 „λόγους, αὐχεῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ
 „λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη. Ἐπεὶ Φέρε ἰδῶ παντὶ τῷ 15
 „οἰκότι. κῶς ἂν δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ

*rate, quodnam emisisti verbum, mille viros cum
 tam ingenti exercitu congressuros? Dic mihi,
 age: nonne tu ais, regem te horum hominum
 fuisse? Vis-ne igitur tu e vestigio contra decem
 pugnare viros? Atqui, si vestri cives cuncti tales
 sunt, quales tu declaras, decet te regem eorum, ex
 vestris institutis, cum duplo numero congrredi.
 Nam si illorum quisque denis viris de meo exer-
 citu par est, a te utique postulo ut viginti viris
 par sis: atque ita demum recte stabit ratio quam
 tu dicis. Sin, quum tales sitis talique staturâ,
 quali tu et alii Graeci qui me convenire consue-
 verunt, tantopere gloriamini, vide ne vana iacto-
 tio sit hoc quod dicitis. Age enim, videamus quid
 probabili ulla ratione fieri possit? Quonam igi-*

- „πεντακισμύριοι, ἔοντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,
 „καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς ἀσχομένοι, στρατῶ τοσῶδε ἀντιστῆναι;
 „ἐπεὶ τοι πλεῦνες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι,
 20 „ἔόντων κείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρ-
 „χόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γενοίαντ' ἂν, δειμαί-
 „νοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἀμείνονες,
 „καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῦνας ἐλάσσο-
 „νες ἔοντες· ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποιεοίεν
 25 „τουτέων οὐδέτερα. Δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας
 „πλήθει, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μά-
 „χεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῶν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· ἔστι
 „γε μέντοι οὐ πολλόν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περ-
 „σέων, τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἱ ἐβελήσουσι Ἕλλήνων

CIII. 19. περὶ ἓνα. παρὰ ἓνα ed. Schaef. ex Valck. coniect.

*tur pacto mille homines, aut etiam decies, aut
 denique quinquagies mille, qui cuncti pariter li-
 beri sint, nec unius subiecti imperio: quo pacto
 inquam, hi resistere tanto exercitui poterunt?
 Nam, si sunt illi quinquies mille, nos plures quam
 milleni sumus qui illorum unumquemque circum-
 stabimus. Quod si quidem, ut apud nos, sic illi
 unius subiecti essent imperio, possent, illius metu,
 et contra suam naturam fieri meliores, et flagellis
 coacti pauciores numero adversus plures in prae-
 lium ire: sed liberi, et suo arbitrio permissi, neu-
 trum horum facient. Puto vero equidem, aequali
 etiam numero aegre Graecos solis Persis resistere
 posse. Sed apud nos hoc reperitur, quod tu ais:
 quamquam non frequens, sed rarum. Sunt enim in-
 ter Persas, in satellitum meorum numero, viri qui*

„ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν ἄπιρος, 30
 104 „πολλὰ Φλυηρείς.“ Πρὸς ταῦτα Δημάρετος λέγει·
 „ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην, ὅτι ἀληθὴς χρεώ-
 „μενος οὐ φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν
 „τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα
 „Σπαρτιήτησι. καίτοι, ὥς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε 5
 „ἔστοργῶς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίσται, οἱ μὲ
 „τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρῴϊα, ἅπολιν τε
 „καὶ Φυγάδα πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος,
 „βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκὼν οἶκός ἐστι ἄνδρα
 „τὸν σῶφρονά εὐνοίην Φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέρ- 10
 „γειν μάλιστα. Ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι
 „οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι· ἐκὼν τε εἶναι οὐδ’

cum tribus simul Graecis pugnam inire non de-
lectabunt: quorum tu inexpertus, multa nugaris.
 (104.) *Ad haec Demaratus, Rex, inquit, ab initio*
noveram, vera me dicentem non dicturum grata
tibi: sed, quoniam me coëgisti verissimam eloqui,
dixi quae ad Spartanos adtinent. Quamquam, quo
pacto ego nunc maxime adversus illos adfectus
sim, tu optime nosti; quum illi me, honore et
muneribus paternis spoliatum, domo atque pa-
tria pepulerint: quem tuus pater benigne exce-
ptum, victu ac domicilio donavit. Quare credibile
non est, hominem sanae mentis exploratam re-
spuere benevolentiam, sed eam potius quam ma-
xime complecti. Ego vero neque cum decem simul
viris posse me dimicare praedico, nec cum duo-
bus: et, mei si res arbitrii sit, ne cum uno qui-
dem congrediar. Quod si vero necessitas aut ma-

- „ ἀν' μουνομαχείοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίῃ εἴη, ἢ μέγας τις ὁ
 „ ἐποτρύνων ἀγὼν, μαχοίμην ἀν' πάντων ἥδιστα ἐνὶ του-
 15 „ τέων τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἑλλήνων ἕκαστός Φησι τριῶν ἄξιός
 „ εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἓνα μαχεό-
 „ μνοι, οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν· αἰεὶς δὲ, ἄρι-
 „ στοι ἀνδρῶν ἀπάντων. Ἐλευθέροι γὰρ ὄντες, οὐ πάν-
 „ τα ἑλευθέροί εἰσι· ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος,
 20 „ τὸν ὑποδευμαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον, ἢ οἱ σοὶ σέ.
 „ ποιεῦσι γὰρ τὰ ἀν' ἐκεῖνος ἀνάγῃ· ἀνάγει δὲ ταῦτ' ὁ
 „ αἰεὶ, οὐκ ἔῶν Φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μά-
 „ χης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατεῖν ἢ ἀπόλ-
 „ λυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων Φλυηρέειν,
 25 „ τᾶλλα σιγαῖν ἐθέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς
 „ ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.“

gnum aliquod discrimen urgeret, libenter admodum cum uno ex his viris congregarer, quorum unus quisque tribus se parem ait esse Graecis. Ita etiam Lacedaemonii, singuli cum singulis pugnantes, nullis viris sunt inferiores; conferti vero, omnium hominum fortissimi. Licet enim liberi sint, non sunt tamen omni ex parte liberi: praeest enim eis dominus, Lex; quem illi dominum multo magis timent, quam te tui. Faciunt certe quidem semper id quod lex imperat: imperat autem illa semper idem, vetans ex acie profugere quantacumque sit hostium multitudo, iubensque in ordine suo stantes aut vincere aut occumbere. Quod si vero tibi nugari videor haec dicendo, desino reliqua persequi: nunc, quae dixi, coactus dixi. Cedant autem tibi omnia ex tua, Rex, sententia!

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο· Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά
 τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ'
 ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν
 Ξέρξης, καὶ ὑπαρχὸν ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστή-
 σας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστω, τὸν δὲ ὑπὸ Δα- 5
 ρεῖου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυε τὸν στρατὸν διὰ
 106 τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα
 τοιοῦνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μόνῳ Ξέρξης δῶρα
 πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐ-
 τὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος·
 ὥς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι 5
 ἐκγόνοισι. Κατέστασαν γάρ ἐτι πρότερον ταύτης τῆς
 ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου

CV. 2. ἐτρέψατο. *Alii ἔτρεψε, responsum illud in risum vertit rex.*

(105.) His a Demarato dictis, risum edens Xerxes nullā irā est concitatus, sed comiter hominem dimisit: eoque absoluto colloquio, exercitum per Thraciam adversus Graeciam eduxit, postquam Dorisco huic, ubi adhuc moratus erat, Mascamen praefecit, Megadostis filium, amoto ab hac dignitate praefecto illo qui a Dario erat constitutus. (106.) *Mascames* autem hic, qui ibi relictus est, talem se virum praestitit, ut ei uni deinde Xerxes quotannis munera mittere consueverit, tamquam qui praeter omnes, quotquot aut ipse aut Darius praefectos constituerat, fortissime rem gessisset: eodemque honore Artaxerxes etiam, Xerxis filius, posteros Mascamis persecutus est. Constituti enim iam ante hanc expeditionem erant regii praefecti in Thracia et ubique in Hellesponto. Hi igitur omnes, tam qui in Thracia

πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἱ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ
 Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων
 10 ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν· τὸν δὲ ἐν
 Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν,
 πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμ-
 πεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν 107.
 δὲ ἐξαίρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης
 ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μούνον, τὸν
 ἐξ Ἡϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς πε-
 5 ριόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ
 καὶ ἄξιός αἶνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὅς ἐπειδὴ ἐπο-
 λιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδew,
 παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστήσαι εἰς τὴν
 Ἀσίην, οὐκ ἐβόλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι βασιλεῖ,
 10 ἀλλὰ διεκατέρειε εἰς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι Φορ-

erant, quam qui in Hellesponto, excepto Dorisci
 praefecto, post hanc Xerxis expeditionem eiecti sunt
 a Graecis: Mascamen vero, Dorisci praefectum, nulli
 umquam, quamquam multi conati sunt, eiicere po-
 tuerunt; quam ob caussam constanter ei dona mit-
 tuntur a rege Persarum. (107.) Ex illorum autem
 numero, qui a Graecis eiecti sunt, nullum rex Da-
 rius fortem fuisse virum iudicavit, praeterquam
 unum Bogen, Eionis praefectum: quem laudare
 ille non desiit, et filios eius in Persis relictos prae-
 cipuo honore prosecutus est. Etenim insigni etiam
 laude dignus Bogen fuit: qui ab Atheniensibus et
 Cimone Miltiadis filio oppugnatus, quum potuisset
 fide data salvus egredi et in Asiam redire, noluit,
 ne per ignaviam vitae suae consultuisse videretur

βῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ, συνήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα· ποιή- 15 σας δὲ ταῦτα, ἑωυτὸν ἐπέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων.

- 108 Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γάρ, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, 5 καὶ ὕστερον Μαρδονίου. Παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηκίγια τείχεα, τῶν

regi, sed ad extremum usque duravit. Postquam autem nihil alimenti in urbe fuit reliquum, ingenti rogo exstructo, liberos et uxorem et pellices et famulos iugulavit, iugulatosque in ignem coniecit: deinde, auro omni et argento, quod in urbe erat, per murum in Strymonem disperso, se ipsum super illorum cadavera in ignem praecipitavit. Itaque merito hic vir ad hunc usque diem a Persis laudatur.

(108.) *Xerxes* vero, ex *Dorisco* in *Graeciam* ducens exercitum, per quoscunque iter faciebat populos, cunctos secum militare coëgit. Erat enim, ut iam ante exposui, omnis ille tractus usque ad *Thes-saliam* in *Persarum* ditione, et regi tributaria; a *Megabazo* primum, ac dein a *Mardonio* subacta. Iter autem ex *Dorisco* faciens praeteriit primum *Samo-thracica* castella, quorum postremum ad occidentem

ἑσχάτῃ πεπόλισται πρὸς ἐσπέρην πόλιν τῇ οὐνομαῖ ἐστὶ
 Μεσαμβρίῃ· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρώ-
 10 μη. διὰ δὲ σφραγῶν τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαρ-
 ρεῖ· ὃς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξῳ
 στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν
 ἐκαλέετο Γαλλαϊκὴ, νῦν δὲ Βριαντικὴ· ἐστὶ μέντοι, τῷ
 δικαιολόγῳ τῶν λόγων, καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβαὼς δὲ 109
 τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ρέεθρον ἀποξηρασμένον, πόλις
 Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο, Μαρωνεῖαν, Δίκαιαν,
 Ἀβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήϊε, καὶ κατὰ ταύτας δέ,
 5 λίμνας ὀνομασθὰς τάσδε· Μαρωνεῖας μὲν μεταξὺ καὶ
 Στρώμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δίκαιαν, Βιστο-
 νίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσσεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυὸς τε καὶ
 Κόμφατος. κατὰ δὲ Ἀβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίαν ἐοῦ-
 σαν οὐνομασθὴν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέ-

situm est oppidum cui nomen Mesembria; cui pro-
 ximum est Thasiorum oppidum Stryme. Inter haec
 duo oppida medius interfluit *Lissus* fluvius; qui tunc
 non sufficit aquae praebendae exercitui Xerxis, sed
 defecit. Vocabatur autem olim haec regio Gallaica,
 nunc vero Briantica: at est etiam haec, verum si
 quaeris, Ciconum. (109.) Traiecto Lissi fluvii alveo
 exsiccato, praeter Graecas hasce civitates duxit, Ma-
 roncam, Dicaeam, Abdera. Praeter has, inquam, iter
 fecit, et praeter claros lacus circa illas sitos hosce:
 Ismariden lacum, qui est inter Maroneam et Stry-
 men; tum, prope Dicaeam, *Bistonidem* lacum, in
 quem duo fluvii aquam infundunt, Trauvus et Com-
 psatus. Circa Abdera praeter lacum quidem notabi-
 lem nullum *Xerxes* praeteriit; *Nestum* vero fluvium

στον, ῥέοντα εἰς θάλασσαν. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας 10
 ἰὼν τὰς ἡπειρώτιδας πόλεις παρήϊε· τῶν ἐν μιῇ λίμνῃ εὐ-
 σα τυγχάνει ὥσπερ τριήκοντα σταδίων μάλιστα καὶ τὴν
 περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρὴ. ταύτην τὰ ὑπο-
 ζύγια μούνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε. τῇ δὲ πόλει ταύτῃ οὐ-
 νομά ἐστι Πίστυρος. Ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλεις, τὰς 15
 παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας, ἐξ εὐωνύμου χειρὸς
 110 ἀπέργων παρῆϊε. Ἐθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τῆς χώ-
 ρης ὁδὸν ἐποικέτο, τασάδε· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες,
 Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἡδωνοὶ, Σάτραι. τούτων οἱ μὲν
 παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἶποντο· οἱ
 δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε 5
 ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρείων, οἱ ἄλλοι πάντες, περὶ ἀναγ-
 111 καζόμενοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδενός κω ἀνθρώπων
 ὑπῆρκοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλλὰ διατελευσὶ

traiecit, qui ibi in mare influit. Post has regiones
 ulterius progrediens, alia praeteriit continentis op-
 pida: quorum ad unum est lacus triginta fere sta-
 diorum in circuitu, piscosus, et salsus admodum.
 Hunc lacum sola iumenta potando arefecerunt: no-
 men oppido est Pistyrus. Omnia ista oppida mari-
 tima et graecanica a sinistra relinquens praeteriit.
 (110.) *Populi autem Thracici*, quorum per fines
 agmen Xerxes duxit, hi sunt: Pacti, Cicones, Bistones,
 Sapaeci, Dersaci, Edoni, Satrae. Ex his qui ad mare
 habitant, navibus regem secuti sunt; qui mediterranea
 incolunt, quos recensui, exceptis Sattris, reliqui
 omnes pedibus sequi coacti sunt. (111.) *Satrae*
 vero nullius umquam hominis imperio, quod equi-
 dem noverim, fuerunt subiecti: sed soli ex Thra-

τὸ μέχρ' ἐμεῦ αἰεὶ ἔόντες ἐλεύθεροι, μῶνοι Θρηίκων.
οἰκέουσ' τε γὰρ οὐρεα ὑψηλὰ, ἰδησὶ τε παντοίῃσι καὶ
5 νιφάσι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. οὗτοι οἱ
τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτεμνόμενοι. τὲ δὲ μαντήϊον
τοῦτο, ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων· Βησσὸς
δὲ τῶν Σατρείων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαν-
τις δὲ ἡ χρέουσα, κατὰ περ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποι-
κιλότερον. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημέ- 112
νην, δεῦτερα τοῦτέων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων
τῶν καὶ ἐνὶ Φάργης ἐστὶ οὐνομα, καὶ ἐτέρῳ Πέργαμος.
ταύτῃ μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ
5 δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον οὐρος ἀπέργων, ἐὼν μέγα
τε καὶ ὑψηλόν· ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἐνι μέ-
ταλλα, τὰ νέμονται Πιέρης τε καὶ Ὀδομαντοί, καὶ μά-

CXII. 3. τῶν καὶ. τῶν δὲ ed. Schaeff. ex coniect.

cibus ad meam usque aetatem liberi semper per-
manserunt. Incolunt enim praecaltos montes, nemo-
ribus omnis generis et nive obtectos, suntque bello
inprimis strenui. Hi sunt, apud quos est *Bacchi*
oraculum, in altissimis montibus situm. Et *Bessi*
sunt, qui apud Satras in hoc templo oracula inter-
pretantur; oracula autem sacerdos mulier edit, sicuti
Delphis, neque illa magis perplexa. (112.) Regio-
nem quam dixi emensus *Xerxes*, deinde praeter
Pierum castella transiit, quorum uni Phagres nomen
est, alii Pergamus. Et hac quidem iter iuxta ipsa
castella fecit, a dextra *Pangaeum* relinquens, vastum
montem et praecaltum; in quo et auri et argenti in-
sunt metalla, quae partim a Pieribus, partim ab
Odomantis, maxime vero a Satris exercentur. (113.)

Herod. T. III. P. I.

R

- 113 λιστα Σάτραι. Ὑπερικείμεντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς
 βορῶν ἀνέμου Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας πα-
 ρεξιών, ἥτε πρὸς ἐσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμόν τε
 Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡϊόνα, τῆς ἔτι ζωὸς εὖν ἦρχε Βό-
 γης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον τούτων λόγον ἐποειύμην. 5
 ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλεῖται Φυλ-
 λίς· κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην, ἐπὶ ποτα-
 μὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς
 μισαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ
 114 Μάγοι ἐκαλλιρέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκοὺς. Φαρ- 10
 μακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμόν, καὶ ἄλλα
 πολλὰ πρὸς τούτοις, ἐν Ἐννέα Ὀδοῖσι τῇσι Ἡδωνῶν
 ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες
 ἐξευγμένον. Ἐννέα δὲ Ὀδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον 5
 τοῦτον καλεῖσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ
 παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζῶντας κατάρυσσον.

Postquam per populos a septentrione Pangaei habi-
 tantes, per Paeones, Doberes et Paeoplas transiit,
 versus occidentem vertit, donec ad fluvium *Strymo-*
nem pervenit, et ad Eionem urbem; cui tunc adhuc
 vivus praefectus erat Boges, cuius paulo ante feci
 mentionem. Terra haec circa Pangaeum montem
Phyllis vocatur; quae, orientem versus, ad fluvium
Angiten pertinet; qui in Strymonem influit; versus
 meridiem vero ad ipsum Strymonem, cui sacra fece-
 runt Magi, mactatis equis albis. (114.) Hisce et mul-
 tis aliis incantamentis in fluvium peractis, in Novem
 viis per pontes fecerunt iter, quibus iunctum *Stry-*
monem invenerunt. Quem locum ubi audierunt *No-*
vem vias vocari, totidem ibi pueros ac virgines viro-

Περσικὸν δὲ τὸ ζῶντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ Ἀμ-
στριν, τὴν Ξέρξει γυναῖκα, πυθάνομαι γηράσασαν
10 δις ἑπτὰ Περσέων παῖδας ὄντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν
ὑπὲρ ἑαυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχα-
ρίζεσθαι κατορύσσουσιν.

Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐν- 115
θαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλὸς, ἐν τῷ οἰκη-
μένην Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήϊε. αὕτη δὲ, καὶ
ἡ κατύπερθε ταύτης, καλεῖται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ,
5 κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χερὸς ἔχων, ἥϊε
διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλ-
λάδα παραμειβόμενος, καὶ ἀπῆκετο εἰς Ἀκανθὸν· ἅμα
αἰγόμενος τούτων ἕκαστον τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ
Πάγγαλον ὄρος οἰκόντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κα-
10 τέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν

rum indigenarum vivos defoderunt. Persicus hic mos
est, vivos defodere. Nam et Amestrin, Xerxis uxo-
rem, audio, aetate provectam, his septem Persarum
illustrium liberos defodi iussisse, deum qui sub terra
esse dicitur remuneraturam.

(115.) Ut a Strymone profectus est exercitus, ibi
versus occidentem est ora maris, in qua sitam urbem
Graecam Argilon praeteriit. Regio haec, et quae su-
pra est, Bisaltia vocatur. Inde sinum, cui Neptuni
templum imminet, a sinistra habens, postquam per
Syleum qui vocatur campum transiit, et Stagirum
praeteriit Graecam urbem, Acanthum pervenit; sin-
gulos horum populorum et eorum qui circa Pan-
gaeum incolunt, simul secum ducens, pariter atque
illos quos supra commemoravi: quorum hi qui ad

- νηυσὶ στρατευομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, περὶ
 ἐπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης
 τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρήικες, οὔτ' ἐπι-
 116 σπείρουσι, σέβονται τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ὡς
 δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκανθὸν ἀπίκετο, ξεινίην τε ὁ Πέρσης
 τοῖσι Ἀκανθίοσι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι
 Μηδικῇ, ἐπαίνειέ τε, ὁρέων αὐτοὺς προθύμους ἔοντας ἐς
 117 τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ
 ἔοντος Ξέρξεω, συνήνεικε ὑπὸ νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπὶ-
 στεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἔοντα παρὰ
 Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάθει τε μέγιστον
 ἔοντα Περσέων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιληῶν ἀπέ-
 5 λιπε τέσσαρας δακτύλους· Φωνέοντά τε μέγιστον ἀν-
 θρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγά-
 λην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θαύσαι· ἐτυμβο-

mare habitant, navibus militabant; qui vero su-
 pra mare, pedibus sequebantur. Viam autem hanc,
 qua rex Xerxes exercitum duxit, nec confundunt
 Thraces, nec conserunt, sed ad meam usque aetatem
 magnopere venerantur. (116.) *Acanthum* ut Persa
 pervenit, hospitium Acanthiis edixit, et Medica veste
 eos donavit laudavitque, promptos videns ad bellum,
 cognitoque eorum circa fossam studio. (117.) Dum
 Acanthi versatur *Xerxes*, morbo mortuus est *Arta-
 chaees*, qui fossae fuerat praefectus, probatus regi
 vir, genere Achaemenides, staturā inter Persas cun-
 ctos eminens, quippe non nisi quatuor digitis bre-
 vior quinque cubitis, idemque omnium hominum
 vocalissimus. Itaque ingenti luctu adfectus Xerxes
 magnifice illum extulit humavitque, et universus

χόει δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύου-
 10 σι Ἀκαάνθιοι ἐκ θεοπροπίου ὡς ἡρώϊ, ἐπονομάζοντες τὸ
 σῶνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρτα-
 χαίεω, ἐποίεετο συμφορὴν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλ- 118
 λήνων τὴν στρατιὴν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν
 κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων
 ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι, ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πο-
 5 λίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν καὶ
 δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργεὺς ἀραιρημένος, τῶν
 ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς
 τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα.
 Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλεσι οἱ ἐπε- 119
 στεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε
 τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον, καὶ περὶ
 πολλοῦ ποιούμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν

exercitus tumulo humum adgessit. Huic Artachaci ex
 oraculi effato sacra faciunt Acanthii, nomen eius in-
 vocantes. Ita rex Xerxes obitum Artachacis luctu
 prosecutus est. (118.) Graeci vero ii, qui exercitum
 exceperunt, hospitiumque praebuere Xerxi, ad ex-
 tremam redacti sunt miseriam, adeo ut suis etiam
 laribus fierent extorres. Quippe Thasiis quidem,
 quum nomine civitatum suarum, quae in continente
 sunt, *Xerxis* exercitum hospitio et coenâ excepissent,
 Antipater Orgis filius ad id delectus, vir inter cives
 suos in primis probatus, demonstravit *insumta in*
coenam fuisse quadringenta argenti talenta. (119.)
 Similemque aliarum etiam civitatum principes ratio-
 nem impensarum reddiderunt. Erat enim coena, ut-
 pote multo ante indicta, et magnâ curâ adparata,

κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι 5
 πόλεσι οἱ ἀστοὶ, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιστα ἐποίουν πάντες
 ἐπὶ μῆνας συχνοὺς· τοῦτο δὲ, κτήνεα σπιτεύσκον, ἐξευ-
 ρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερ-
 σαίους καὶ λιμναίους, ἐν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοις, ἐς
 ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρυσέα τε καὶ ἀργύ- 10
 ρα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο, καὶ τὰ ἄλλα
 ὅσα ἐπὶ τραπέζαν τίθεται πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐ-
 τῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοστέεσι μετ' ἐκείνου ἐπι-
 ποιήτο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς Φερβὴν μούνα τας-
 σόμενα. ὅπως δὲ ἀπίκαιτο ἡ στρατιή, σκηπὴ μὲν ἔσκε 15
 πεπηγυῖα ἐτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν πορεύεσκειτο Ξέρ-
 ξης· ἡ δὲ ἄλλη στρατιή ἔσκε ὑπαίθριος. ὥς δὲ δειπνοῦ
 γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχισκον πρόνον· οἱ δὲ, ὅπως

huiusmodi. Simul atque praeconum vocem audive-
 runt per oivitates adventum exercitus adnunciantium,
 partiti inter se oppidani frumentum quod in urbe
 erat, farinam et polentam multos per menses confi-
 ciebant omnes; simulque pecora saginabant, pul-
 critudine et pretio exquisita, avesque tam terrestres
 quam palustres et domibus et in vivariis alebant,
 quibus exciperent exercitum; denique aurea et ar-
 gentea pocula crateresque et reliqua omnia quae
 mensae imponuntur, comparabant. Et haec quidem
 soli utique regi eiusque convivis comparabantur; re-
 liquo vero exercitui sola cibaria. Quando advenit
 exercitus, tabernaculum structum paratumque erat,
 quae mansio esset ipsi Xerxi: reliquus exercitus sub
 dio agebat. Ubi coenae aderat hora, hi qui hospites
 recipiebant laboris abunde habebant; illi vero, post-

πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε
 20 σκηπὴν ἀνασπᾶσαντες, καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόν-
 τες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ φε-
 ρόμενοι. Ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτιω, 120
 ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι
 „πανδημεὶ, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας εἰς τὰ σφέ-
 τερα ἱεῖα, ἵζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παραιτερομένους
 5 καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ
 ἡμίσεα· τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χά-
 ριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμιζε
 σῆτον αἰρέεσθαι. παρέχειν γὰρ αὖ Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ
 ἄριστον προέλεητο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ
 10 ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμίναντας, κάκιστα

quam bene pasti noctem transegerunt, postridie re-
 vulso tabernaculo, et ablatis quaecumque moveri po-
 terant, discedebant, nihil relinquentes, sed asportan-
 tes omnia. (120.) Quam in partem commodè dictum
 memoratur Megacreontis, civis Abderitae, qui suasit
 Abderitis, ut cives universi, mares atque foeminae,
 templa adirent sua, supplicesque precarentur a
 Diis, ut posthac dimidium imminentium malo-
 rum velint amoliri, et praeteritorum caussâ gra-
 tias eisdem diis agerent, quod rex Xerxes non
 bis singulis diebus cibum capere consuesset. Quod
 si enim imperatum Abderitis fuisset, prandium
 etiam similiter atque coenam parare, duorum al-
 terutrum illis fuisse eligendum, aut non manere
 advenientem Xerxem, aut, si mansissent, omnium
 hominum pessime adtritum iri. Isti igitur, quam-

πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι. “ Οἱ μὲν δὲ πιεζόμενοι, ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον.

- 121 Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ’ ἐαυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας· Θέρμῃ δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένῃ, ἀπ’ ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτα- 5 τὸν εἶναι. Μέχρ’ οὖν γὰρ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποικέτο. τρεῖς μοῖρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτῶν ἔταξε παρὰ Θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὲ ἐστρατήγεον Μαρδόνιος τε καὶ Μασί- 10 στης. ἐτέρῃ δὲ τεταγμένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορὶς τὴν μεσόγαίαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ

CXX. 11. διατριβῆναι. ἐκτριβῆναι malim.

quam gravissime adflicti, tamen exsecuti sunt mandatum.

(121.) Acantho Xerxes classem a se dimisit, iter persequi iussam, mandato dato praefectis, ut navales copiae ad Thermam sese opperirentur: ad illam dico *Thermam*, quae *Thermae sinui* imminet, qui ab illa etiam nomen invenit: hac enim maxime compendiarium esse viam cognoverat. Quippe a Dorisco, usque Acanthum, in hunc modum ordinatus exercitus fecerat iter. Terrestres omnes copias in tria agmina aequis fere partibus Xerxes partitus erat: quorum unum, cui Mardonius et Masistes praecerant, iussum erat secundum mare simul cum classe iter facere; alterum agmen, ducibus Tritantaechme et Gergi, per mediterranea proficiscebatur; tertia pars, cum qua

Γέργης. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπαρεύετο αὐτὸς
 ὁ Ξέρξης, ἥτε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγούς δὲ πα-
 15 ρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν 122
 ναυτικὸς στρατὸς, ὡς ἀπέιθη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διεξε-
 πλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχου-
 σαν δὲ εἰς κόλπον ἐν τῷ Ἄσσῃ τε πόλιν καὶ Πίλωρος
 5 καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκηταί· ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ
 τούτων τῶν πολίων στρατὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπεί-
 μενος εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἀμπελον,
 τὴν Τορωναίην ἄκρην, παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε
 πόλιν, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατὴν παρελάμβανε, Το-
 10 ρώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβεραν, Ὀlynθον.
 ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη, Σιθωνία καλεῖται. Ὁ δὲ ναυτι- 123
 κος στρατὸς ὁ Ξέρξεω, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης
 ἐπὶ Καναστραῖον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης

CXXII. 6. ἀπείμενος. *Alii ἀπικόμενος.*

ipse erat Xerxes, mediâ incedebat viâ, ducibus Smerdomene et Megabyzo. (122.) Navalis igitur exercitus, postquam a Xerxe dimissus est, et per fossam navigavit, quae per Athon montem in eum sinum perducta erat, supra quem situm est Assa oppidum, et Pilorus, et Singus, et Sarta; inde absumto ex his quoque oppidis militum manu, in Thermaeum sinum navigare perrexit. *Ampelon* circumvectus, Toronaeum promontorium, praeter Graecas hasce civitates navigavit, Toronam, Galepsum, Sermylam, Mecybernam, Olynthum; e quibus item naves et milites adsumsit. Nomen huius regionis *Sithonia* est. (123.) Ab Ampelo dein promontorio idem nauticus Xerxis exercitus rectam viam ad Canastraeum pro-

ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νίας τε καὶ στρατιὴν παρε-
 λαμβάνει ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης Πό- 5
 λιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιώνης, καὶ
 Μίνδης, καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλ-
 λήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην, νεμόμεναι.
 Παραπλέον δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν, ἔπλεε ἐς τὸ
 προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσ- 10
 εχέων πόλιων τῇ Παλλήνῃ, ὁμουρεουσίων δὲ τῷ Θερ-
 μαίῳ κόλπῳ· τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Λίπαξος,
 Κάμβρεια, Λίσαι, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴ-
 νεια. ἡ δὲ τούτων χώρα, Κροσσαίη ἐτι καὶ ἐς τόδε κα-
 λέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων 15
 τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον
 κόλπον ἐγένετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος, καὶ γῆν
 τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἐς τε τὴν προειρημέ-

montorium carpens, quod ex universa Pallene ma-
 xime prominet, naves inde et milites ex Potidaea et
 Aphyti et Neapoli et Aega et Therambo et Sciona
 et Menda et Sana adsumsit. Haec enim sunt oppida
 in *Pallene*, quae nunc vocatur, sita; cui regioni
 olim *Phlegra* fuerat nomen. Hanc regionem prae-
 tervectus, in constitutum locum navigavit, obiter
 adsumtis etiam copiis ex oppidis Pallenae finitimis,
 et Thermaeo sinui adiacentibus, quorum haec sunt
 nomina: Lipaxus, Combrea, Lisae, Gigonus, Camp-
 psa, Smila, Aenea. Regio, in qua insunt haec op-
 pida, etiam nunc *Crossaea* vocatur. Ab Aenea, in
 qua finem enumerandorum oppidorum feci, iam in
 ipsum *Thermaeum sinum*, et in terram *Mygdoniam*
 navigavit classis, pervenitque ad praedictam urbem

νην Θέρμην, καὶ Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλέστραν, ἐπὶ
20 τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν ὃς οὐρίζει χώραν τὴν Μυγδονίην τε
καὶ Βοττιαϊίδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν στενὸν
χωρίον πόλεις Ἰχναι τε καὶ Πέλλα.

Ὁ μὲν δὴ ναυτικός στρατός, αὐτοῦ περὶ Ἀξιὸν πο- 124
ταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλεις του-
τέων, περιμένων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης δὲ
καὶ ὁ πεζὸς στρατός ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν
5 μεσόγαίαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος εἰς τὴν Θέρ-
μην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρη-
στωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Ἐχιδωρον, ὃς ἐκ Κρησταναΐαν
αὐξάνμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας, καὶ ἔξιει παρὰ
τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξιῷ ποταμῷ. Πορευομένοι δὲ ταύτῃ, 125
λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόροις καμήλαισι. κα-
ταφοιτέοντες γὰρ οἱλέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες

Thermam, et *Sindum* et *Chalestram* oppidum, ad
Axium fluvium; qui *Mygdoniam* a *Bottiaecide* dister-
minat, cuius in regionis arcto ad mare spatium oppida
sunt *Ichnae* et *Pella*.

(124.) *Classis* igitur ibi circa *Axium* fluvium et
Thermam urbem aliaque in medio sita oppida in
statione mansit, regem exspectans. *Xerxes* vero et
terrestris exercitus, ex *Acantho* profectus, per me-
diterranea carpsit viam, *Thermam* tendens. Fecit au-
tem iter per *Paeonicam* terram et per *Crestonicam*
ad fluvium *Echedorum*, qui e *Crestonaeis* initio sum-
to per *Mygdoniam* fluit, et iuxta paludem, quae est
supra *Axium*, in sinum illum aquas suas infundit.
(125.) Hac dum iter fecit *Xerxes*, in camelos impe-
dimenta portantes impetum fecere *leones*. Hi enim

- τὰ σφέτερα ἦθεα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑπο-
 ζυγίου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεραίζον 5
 μύνας. Θαμάζω δὲ τὸ αἷτιον, ὃ τι κοτὲ ἦν, τῶν ἄλ-
 λων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῇσι κα-
 μήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μῆτε πρότερον ὁπάπεισαν θη-
 126 ρίον, μὴτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ
 χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ
 κέρα ὑπερμεγάλα ἐστὶ, τὰ ἐς Ἑλλήνας φοιτέοντα.
 οὗρος δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι ὃ τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποτα-
 μὸς Νέστος, καὶ ὃ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε 5
 γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμῶθι πάσης τῆς ἔμ-
 προσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρης
 τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ὑπολοίπῃ ἡπείρῳ· ἀλλ' ἐν τῇ με-
 127 ταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὴν
 Θέρμην ἀπῆκετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν.

noctu e consuetis suis sedibus descendentes, nullo alio neque iumento tacto, neque homine, solas corripiebant camelos. Atqui mirari subit, quid caussae fuerit quod leones compelleret, ut, intactis aliis omnibus, solis camelis insidiarentur, quum numquam vel vidissent hoc animal, vel periculum eius fecissent. (126.) Sunt autem in his regionibus frequentes *leones*, et boves item sylvestres, quorum cornua immani sunt magnitudine; quae in Graeciam solent importari. Terminus autem *leonibus* est Nestus fluvius per Abdera fluens, et Acarnaniam perfluens Achelous. Nam nec orientem versus ulla in parte anterioris Europae leonem aliquis videat, nec ab occidente Acheloi in reliqua continente; sed inter duos istos fluvios leones giguuntur. (127.) *Ther-*

560, 29.

ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδευόμενος τὴν πα-
 ρὰ Θάλασσαν χώραν τοσὴνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης
 5 πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδιδῶ τε ποταμοῦ
 καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαΐδα τε
 καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὸν ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγον-
 τες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις
 οἱ Βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τουτέων ποταμῶν,
 10 ἐκ Κρηστωναίης ῥέων Ἐχιδῶρος μῦθος οὐκ ἀντέχρησε
 τῇ στρατῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε.

Ξέρξης δὲ ὄρεων ἐκ τῆς Θέρμης οὐρεὰ τὰ Θεσσα- 128
 λικὰ, τὸν τε Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάβει τε
 ὑπερμήκειά ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στε-
 νὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε
 5 εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε
 πλάσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν

*nam ut Xerxes pervenit, substitit ibi cum exercitu.
 Obtinebant autem castra exercitus totam oram mari-
 timam, inde a Therma urbe et terra Mygdonia usque
 ad Lydiam fluvium et Haliacmonem, qui Bottiaeam
 a Macedonia disterminant, in eundem alveum aquas
 suas confundentes. Tantum terrae spatium occupa-
 runt barbarorum castra. Fluviorum autem, quos
 commemoravi, solus Echedorus; e Crestonacis fluens,
 ad potandum non sufficit exercitui, sed aqua illum
 destituit.*

(128.) *Xerxes* vero ex Therma prospectans Θε-
 σαλίοος montes, Olympum atque Ossam, altitudine
 mirum in modum eminentes, ut rescivit in medio
 illorum angustam esse convallem, quam perfluat
Peneus amnis, audivitque esse ibi viam quae in

ἄνω ὁδὸν ἐμέλλε ἐλαῖν διὰ Μακεδόνων, τῶν κατύπερθε
 οἰκημένων, εἰς Περραιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτη
 γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς δὲ ἐπεθύμησε,
 καὶ ἐπαίει ταῦτα. ἐσβάς εἰς Σιδωνίην νέα, εἰς τὴν περ 10
 ἐσέβαινε αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε
 σημήϊον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπαὶν αὐ-
 τοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπὶ δὲ ἀπίκητο, καὶ ἐθέησατο
 Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θάσματι μεγάλῳ
 ἐνέσχετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἶρε 15
 το εἰ τὸν ποταμὸν ἐστὶ παρατρέψαντα ἐτέρῃ εἰς θάλασ-
 129 σαν ἐξαγαγεῖν. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ πα-
 λαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκληϊσμένην πάντο-
 θεν ὑπερμήχεσι οὖρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ
 ἔχοντα, τό τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὀσσα ἀπακλήει,

Thessaliam ferat, cupidus fuit nave conscensa spe-
 ctandi *ostium Penei*: quippe ducturus erat exerci-
 tum superiore via per Macedonas, superne habitantes,
 in Perrhaebos praeter Gonnon urbem, quum tutissi-
 mum illac iter esse rescivisset. Et sicut cupivit, ita
 fecit. Conscensa nave Sidonia, quam eandem semper
 conscendere consueverat, quoties tale quidpiam su-
 sciperet, signum reliquis etiam navibus proposuit
 solvendi, relicto ibi pedestri exercitu. Ubi ad ostium
 Penei Xerxes pervenit, illudque spectavit, ingenti
 captus est admiratione: advocatosque viae duces in-
 terrogavit, fieri-ne posset, ut averteretur fluvius et
 aliâ parte in mare derivaretur? (129.) *Thessa-*
liam fama est lacum olim fuisse, utpote altissimis
 montibus undique circum clausam. Etenim latus
 orienti obversum praeccludunt *Pelios* et *Ossa* mon-

5 συμμίσγοντα τὰς ὑπάρχειας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βο-
 ρεῶ ἀνέμου, Οὐλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην, Πίνδος·
 τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἀνεμον νότον, ἡ Ὀθρυς·
 τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη
 ἐστὶ, εὐῶσα κοίλῃ. ὥστε ὧν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλ-
 10 λων συγχῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλι-
 στα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχώνου,
 καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο
 συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληϊόντων τὴν Θεσ-
 σαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἐνὸς αὐλῶνος, καὶ τούτου στεί-
 15 νοῦ, ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ
 ὕδωρ πάντες ἐς ταῦτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθῶσι τάχιστα,
 ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων, ἀνω-
 νύμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποιεῖ. Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται,
 οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρούου τούτου, τοὺς πο-

tes, quorum radices sese contingunt: septemtrionale
 latus *Olympus* praecludit, occidentale *Pindus*, me-
 ridiei obversum *Othrys*: et cava terra inter praedi-
 ctos montes intercepta, *Thessalia* est. Igitur quum
 in hanc terram et alii frequentes rivi et quinque
 prae caeteris clari influant hi, Peneus, Apidanus,
 Onochonus, Enipeus, et Pamisus; omnes hi modo
 nominati rivi, ex montibus Thessaliam cingentibus
 in hunc campum influentes, per unam convallem,
 eamque angustam, exitum habent in mare, postquam
 in unum alveum aquas suas cuncti infuderunt: qui
 ex quo confluxere, caeteri nomen omittunt suum,
 et unum *Penei* nomen manet. Pristinis vero tempo-
 ribus, quum convallis illa nondum existeret, quae
 exitum aperit aquis, aiunt rivos illos, et praeter

ταμούς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν 20
 Βοιβηίδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατὰ περ νῦν, ῥέειν
 τε οὐδὲν ἔσσαν ἢ νῦν ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην
 πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ Φασι Πο-
 σειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, οἰ-
 κότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν 25
 σείειν, καὶ τὰ διεστεῶτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ Θεοῦ τούτου
 ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν Φαίη Ποσειδέωνα ποιῆ-
 σαι. ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἢ
 130 διάστασις τῶν οὐρέων. Οἱ δὲ κατηγέμενοι, εἰρομένου
 Ξέρξῳ εἰ ἔστι ἄλλη ἐξόδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ,
 ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον· „Βασιλεῦ, ποταμῷ τοῦ-
 „τῷ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα,
 „ἀλλ' ἥδε αὕτη· οὐρεσι γὰρ περιστεφάνωται πᾶσα 5

CXXX. 5. ἥδε αὐτῇ. ἥδε αὐτὴ ἢ *malim cum viris doctis, haec una.*

rivos Boebeidem lacum, nomina quidem ea quibus
 nunc adpellantur non habuisse, sed nihilo minus
 quam nunc fluxisse, atque adeo effecisse ut *pelagus*
 esset tota *Thessalia*. Et ipsi quidem Thessali aiunt,
Neptunum fecisse convallem illam, per quam tam-
quam canalem effluit Peneus: nec praeter rationem
 hoc adfirmant. Qui enim Neptunum existimat mo-
 vere terram, et, quae terrae motu diducta sunt,
 opera huius dei esse; is istud videns dixerit, *Neptu-*
num id fecisse. Est enim illa montium diductio, ut
 mihi quidem adparet, terrae motu effecta. (130.)
 Viae autem duces, quaerenti Xerxi *an alius foret*
Peneo exitus in mare, rem accurate compertam
 habentes, responderunt: *Non est, Rex, huic flu-*
mini alius exitus qui ad mare pertineat, nisi hic

„Θεσσαλίη.“ Ξέρξης δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα·
 „Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ
 „ἐφυλάξαντο γνωσιμαχείοντες, καὶ τᾶλλα, καὶ ὅτι
 „χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ
 10 „ποταμὸν πρῆγμα αἶν ἦν μῦνον ἐπεῖναι σφῶν ἐπὶ τὴν
 „χώρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ
 „παρatreψαντα δι' αὐτῶν ῥέει ῥεέθρων· ὥστε Θεσσα-
 „λίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.“
 Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι
 15 πρῶτοι Ἑλλήνων, εἶντες Θεσσαλοί, ἔδοσαν ἑαυτοὺς βα-
 σιλεί· δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφῶας τοῦ ἔθνους
 ἐπαγγέλλεσθαι Φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ θεσά-
 μενος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην.

Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχάς. τὸ 132

ipse: est enim tota Thessalia undique montibus cincta. Ad haec Xerxes dixisse memoratur: Prudentes viri sunt Thessali: itaque iam multo ante sibi praecaverunt, pares se nobis non esse agnoscentes, quum aliis rebus, tum quod terram incolunt captu et expugnatu facilem. Nulla enim alia re fuerit opus, nisi ut hoc flumen in illorum terram immitatur, aggere ex hac convalle repulsum, et in eos per quos nunc fluit alveos aversum; quo universa Thessalia, praeter montes, aquis mergeretur. Haec dixit ad Aleuae filios spectantia, quod illi, Thessali quum essent, primi Graecorum sese regi tradiderant, quos de communi gentis consilio societatem sibi pollicitos esse Xerxes arbitrabatur. His dictis, quae voluerat contemplatus, Thermam renavigavit.

(131.) Ibi tum aliquammultos dies in Pieria est
Herod. T. III. P. I.

ταμούς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν 20
 Βοιβηίδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατὰ περ νῦν, ρέειν
 τε οὐδὲν ἔσσαν ἢ νῦν ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην
 πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ Φασι Πο-
 σειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηγεῖος, οἰ-
 κότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν 25
 σείειν, καὶ τὰ διεστειῶτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ Θεοῦ τούτου
 ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν Φαίη Ποσειδέωνα ποιῆ-
 σαι. ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἢ
 130 διάστασις τῶν οὐρέων. Οἱ δὲ κατηγορούμενοι, εἰρομένου
 Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηγεῖῳ,
 ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον· „Βασιλεῦ, ποταμῷ τοῦ-
 „τῷ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα,
 „ἀλλ' ἡδε αὕτη· οὐρεσι γὰρ περιστεφάνωται πᾶσα 5

CXXX. 5. ἦδε αὐτῇ. ἦδε αὐτῇ ἢ *malim cum viris doctis, haec una.*

rivos Boebeidem lacum, nomina quidem ea quibus
 nunc adpellantur non habuisse, sed nihilo minus
 quam nunc fluxisse, atque adeo effecisse ut *pelagus*
 esset tota *Thessalia*. Et ipsi quidem Thessali aiunt,
Neptunum fecisse convallem illam, per quam tam-
quam canalem effluit Peneus: nec praeter rationem
 hoc adfirmant. Qui enim Neptunum existimat mo-
 vere terram, et, quae terrae motu diducta sunt,
 opera huius dei esse; is istud videns dixerit, *Neptu-*
num id fecisse. Est enim illa montium diductio, ut
 mihi quidem adparet, terrae motu effecta. (130.)
 Viae autem duces, quaerenti Xerxi *an alius foret*
Peneo exitus in mare, rem accurate compertam
 habentes, responderunt: *Non est, Rex, huic flu-*
mini alius exitus qui ad mare pertineat, nisi hic

562. 89.

„Θεσσαλίη.“ Ξέρξης δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα·
 „Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοὶ. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ
 „ἐβουλάξαντο γνωσιμαχέοντες, καὶ τᾶλλα, καὶ ὅτι
 „χώραν ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ
 10 „ποταμὸν πρῆγμα ἂν ἦν μούνον ἐπιναί σφειν ἐπὶ τὴν
 „χώραν, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ
 „παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥέθρων· ὥστε Θεσσα-
 „λίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.“
 Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλευέω παῖδας, ὅτι
 15 πρῶτοι Ἑλλήνων, ἔοντες Θεσσαλοὶ, ἔδωσαν ἑαυτοὺς βα-
 σιλεῖ· δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφεας τοῦ ἔθνους
 ἐπαγγέλλεσθαι Φιλίην. εἰπας δὲ ταῦτα, καὶ θεησά-
 μενος, ἀπέπλει ἐς τὴν Θέρμην.

Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχάς. τὸ 131

ipse: est enim tota Thessalia undique montibus cincta. Ad haec Xerxes dixisse memoratur: Prudentes viri sunt Thessali: itaque iam multo ante sibi praecaverunt, pares se nobis non esse agnoscentes, quum aliis rebus, tum quod terram incolunt captu et expugnatu facilem. Nulla enim alia re fuerit opus, nisi ut hoc flumen in illorum terram immit-tatur, aggere ex hac convalle repulsum, et in eos per quos nunc fluit alveos aversum; quo universa Thessalia, praeter montes, aquis mergeretur. Haec dixit ad Aleuae filios spectantia, quod illi, Thessali quum essent, primi Graecorum sese regi tradiderant, quos de communi gentis consilio societatem sibi pollicitos esse Xerxes arbitrabatur. His dictis, quae vo-luerat contemplatus, Thermam renavigavit.

(131.) Ibi tum aliquammultos dies in Pieria est
Herod. T. III. P. I.

γὰρ δὴ οὗτος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτη-
μορίς, ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπαντα ἡ στρατιὴ εἰς Περραιβοὺς.
Οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ
γῆς αἴτησιν, ἀπικέατο· οἱ μὲν, κεινοὶ, οἱ δὲ, Φέροντες 5
132 γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἷδε,
Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραιβοὶ, Λοκροὶ,
Μάγνητες, Μηλιεῖς, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται, καὶ Θη-
βαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιδέων τε καὶ
Πλαταιέων. Ἐπὶ τούτοις οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρκιον 5
οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον αἰεράμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον ὧδε
εἶχε· „Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφεας αὐτοὺς Ἕλλη-
„νες εἶντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ
„τῶν πραγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι
133 „θεῷ.“ τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς 10

17

commoratus. Etenim montem Macedonicum tertia
pars exercitus tondebat, ut illac universae copiae in
Perrhaebos transirent. Interim praecones per Grae-
ciam ad postulandam terram dimissi redierunt; alii
vacui, alii *terram et aquam* adferentes. (132.)
Qui haec dederunt populi, hi fere fuere: Thessali,
Dolopes, Enianes, Perrhaebi, Locri, Magnetes, Ma-
lienses, Achaei Phthiotae, Thebani et reliqui Boeoti,
exceptis Thespiensibus et Plataeensibus. Contra hos
Graeci ii, qui bellum adversus barbarum susceperunt,
foedus pepigerunt interposito iuramento, cuius haec
erat formula: *Quicumque populi Graeci Persae sese*
tradiderint, nulla necessitate coacti, rebus suis
bene habentibus, hos Delphico deo esse deciman-
dos. Haec formula foederis fuit a Graecis contra hos
initi. (133.) Athenas autem et Spartam praecones

δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ
γῆς αἰτήσιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα. πρότερον Δαρείου
πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέον-
δ τας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δὲ ἐς Φρέαρ ἐσβαλόντες, ἐκέ-
λευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασι-
λέα. τούτων μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτή-
σοντας. Ὅτι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς
κήρυκας συνήνεκε ἀνεβέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι,
10 πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηϊώθη· ἀλλὰ
τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι 134
δὲ ὧν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου,
τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλ-
θυβίου ἱερὸν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυ-
5 βιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆαι αἱ ἐκ Σπάρτης

ad terram postulandam Xerxes non misit, hac de
caussa. Superiori tempore, quum ad hoc ipsum Da-
rius legatos misisset, hos, qui postulatum venerant,
Athenienses in *barathrum*, Lacedaemonii vero in
puteum praccipitaverant, iussos *ex his terram et*
aquam capere regi adferendam. Hanc ob caussam ad
hos Xerxes non misit qui postularent. Quod quidem
ob facinus adversus praecones admissum quidnam
Atheniensibus mali acciderit, dicere non possum, nisi
quod terra eorum et urbs evastata est: at hoc quidem
non illam ob culpam puto accidisse. (134.). In
Lacedaemonios vero incubuit *Talthybii* ira, praeco-
nis Agamemnonis. Est enim Sparta *Talthybii* fa-
num: et supersunt ibi posterii *Talthybii*, *Talthybia-*
dae nominati, quibus hoc privilegium datum est,
ut omnia praconum munera apud Spartanos exer-

πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρ-
 τηῖται καλλιεῖσθαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατό· τοῦτο δ'
 ἐπὶ χρόνον συχρὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφο-
 ρῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλῆς τε πολλάκις συλ-
 λεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βού- 10
 λοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν,
 Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βοῦλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες
 Σπαρτιῆται, φύσει τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀνή-
 κοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐβελονταὶ ὑπέδυσαν ποιήν τισαι
 Ξέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. 15
 οὕτω Σπαρτιῆται τούτους, ὡς ἀποθανευμένους, ἐς Μή-
 135 δους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀν-
 δρῶν θώματος ἀξίη, καὶ τάδε πρὸς τούτοις τὰ ἔπεα.
 πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνα.
 ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν

ceant. Ab illo vero tempore Spartanis sacra facienti-
 bus non contigit perlitare: idque longum per tempus
 apud eos obtinuit. Quod quum dolerent Lacedaemo-
 nii, et in magna ponerent calamitate, concione po-
 puli saepius habita, et praeconio edito in hanc sen-
 tentiam, *si quis vellet Lacedaemoniorum pro Spar-
 ta mortem obire*; tum vero Sperthias Aneristi filius,
 et Bulis Nicolai, cives Spartani, egregio viri ingenio,
 [*sive, nobili loco nati,*] et opibus eminentes, ultro
 sese obtulerunt ad poenas Xerxi solvendas pro Darii
 praeconibus, Sparta occisis. Ita hos Spartani, tam-
 quam subituros supplicium, in Medos miserunt.
 (135.) Estque et audacia ista horum virorum admi-
 ratione digna, et eorumdem oratio, quae fuit huius-
 modi. Dum Susa profiscuntur, veniunt ad Hydar-

- 5 παραβαλασσίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σφας,
 ξείνια προθέμενος, εἰστία. ξεινίζων δὲ, εἶρετο λέγων τά-
 δε· „ Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ Φεύγετε βασιλεῖ· Φί-
 „ λοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄν-
 „ δρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγμα-
 10 „ τα ἀποβλέποντες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δόητε ὑμέας
 „ αὐτοὺς βασιλεῖ, δεδόξωσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρας
 „ εἶναι ἀγαθοί, ἕκαστος ἂν ὑμῶν ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος,
 „ δόντος βασιλῆος.“ Πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε·
 „ Ἰδάρης, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλή ἢ ἐς ἡμέας
 15 „ τίνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλευεῖς, τοῦ
 „ δὲ ἄπειρος εἶναι. τὸ μὲν γὰρ δούλος εἶναι ἐξεπίσται,
 „ ἐλευθερίου δὲ οὐκ ἔπειρήθη, οὐτ' εἰ ἔστι γλυκὺ, οὐτ'
 „ εἰ μὴ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμ-

nem. Is Hydarnes genere Persa erat, praefectus orae
 maritimae Asiae; qui eos ad hospitium vocatos, et
 liberaliter exceptos, his verbis interrogavit: *Viri
 Lacedaemonii, quid tandem respuitis amici esse
 Regis? Me et res meas respicientes, videtis quo
 pacto sciat Rex viros bonos honorare. Ita igitur
 vos quoque si Regi vos traderetis, quos ille viros
 bonos iudicat, unusquisque vestrum parti cuidam
 Graeciae imperaturus esset Regis beneficio. Ad
 haec illi responderunt: Hydarnes, non ex aequo
 proficiscitur hoc quod tu nobis das consilium.
 Nam id, quod tu expertus es, nobis consulis:
 alterum autem non es expertus. Servire quidem
 nosti; libertatis vero nondum cepisti experimen-
 tum, utrum dulcis sit, nec ne. Hanc enim si esses
 expertus, consuleres nobis, ut pro ea non hastis*

„βουλευοῖς ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πε-
 136 „λέξεσι.“ Ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. Ἐνθὺ- 20
 τεν δὲ ὡς ἀνέβησαν εἰς Σοῦσα, καὶ βασιλεῖ εἰς ὅψιν
 ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ
 ἀνάγκην σφι προσφερόντων προσκυνέειν βασιλῆα προσ-
 πίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι πρὸς αὐτέων ἐπὶ κε- 5
 Φαλὴν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμὰ· οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ
 εἶναι ἄνθρωπον προσκυνέειν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἤκειν. ὡς
 δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δευτέρᾳ σφι λέγουσι τάδε καὶ
 λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα· „ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἐπεμ-
 „ψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπο- 10
 „λομένων κηρύκων, ποιητὴν ἐκείνων τίσοντας.“ Λέγουσι
 δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης „οὐκ,
 „ἔφη, ὁμοῖος ἔσσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ
 „συγχρεῖαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναν-

modo pugnaremus, verum etiam securibus. Haec illi responderunt Hydarni. (136.) Inde ubi Susa adscenderunt, et in conspectum venere regis, primum quidem, iubentibus satellitibus et vim illis adferentibus ut in terram prostrati adorarent regem, neutiquam se, etiam si in caput ab illis detruderentur, id facturos aiebant; nec enim sui moris esse adorare hominem, nec eâ causâ venisse. Tum, postquam ne id facerent ita repugnarunt, deinde haec et his similia dixerunt; Rex Medorum! Miserunt nos Lacedaemonii, ut pro praeconibus Spartaë occisis poenam solvamus. Quibus Xerxes, ut erat generoso animo, respondit, Non se similem futurum Lacedaemoniis: illos enim, occidendo praecones, iura hominibus omnibus sancta vio-

15 „τας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦ-
 „τα οὐ ποιήσειν, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύ-
 „σιν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας.“ Οὕτω ἡ Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύ-
 σατο τὸ παραυτίκα, καὶ περ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρ-
 την Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολ-
 6 λῶ ἐπηγέρθη, κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων
 πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι
 θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε
 ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ
 ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπιεῖν ἐς τοὺς
 10 παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασι-
 λῆα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς
 Ἀνέριστον τὸν Σπερθιέω, ὃς εἴλε αἰλίας τοὺς ἐκ Τίρυν-
 θος, ὀλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν· δῆλον ὦν μοι

CXXXVII. 13. καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν. *Corrigunt viri do-
 cti καταπλώσαντας πλήρεϊ Ἀνδρίων.*

*lasse; se vero, quod in illis damnet facinus, id
 non admissurum; neque illos vicissim interficiendo
 culpā liberaturum Lacedaemonios. (137.) Ita, ra-
 tione istā a Lacedaemoniis initā, pacata in praesens
 tempus est Talthybii ira, licet Spartam redierint
 Sperthias et Bulis. At multo post tempore recrudit
 illa, ut aiunt Lacedaemonii, in bello Peloponnesio-
 rum et Atheniensium. Quae res, si qua alia, utique
 divinitus accidisse mihi videtur. Nam, ut in legatos
 ingrueret Thalthybii ira, neque cessaret priusquam
 exitum esset nacta, id ius et fas ferebat: quod vero
 in filios ingruerit horum virorum qui pacandae eius
 caussa ad regem erant profecti, in Nicolaum Bulidis
 filium, et in Sperthiae filium Aneristum, qui pisca-*

ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνης. οἱ γὰρ, πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι εἰς τὴν Ἀσίην, 15 προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηάκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθειω, ἀνδρὸς Ἀβοδηρίτew, ἤλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτέων καὶ Ἀριστεῆας ὁ Ἀδιδιμάντου, Κορίν- 20 θιος ἀνὴρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέως στόλου.

- 138 ἘΠΑΝΕΙΜΙ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἡ δὲ στρατηλασίῃ ἡ βασιλέως οὐνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθή- νας ἐλαύνει, κατίετο δὲ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθα- νόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποικῶντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων, δόντες γῆν τε 5

tores Tirynthios cepit, navi oneraria navigans viris repleto; id igitur ex divini numinis ira accidisse plane mihi fit manestum. Hi enim, quum a Lacedaemoniis legati missi essent in Asiam, proditi a Sitalce Terei filio, Thracum rege, et Nymphodoro Pytheae filio Abderita, intercepti sunt prope Bisanthem ad Helle- spontum; et in Atticam abducti, interfecti sunt ab Atheniensibus, cum eisque Aristeeas Adimanti filius, Corinthius. Sed hoc quidem multis annis post hanc regis accidit expeditionem.

(138.) SED ad superiorem revertor narrationem. Regis haec expeditio titulum quidem habebat tamquam adversus Athenas tendens, sed contra univer- sam dirigebatur Graeciam. Qua re multo ante co- gnita, non eodem modo Graeci omnes erant adfecti. Quippe eorum alii, quum terram et aquam Persae

καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι
 ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ, οὐ δόντες, ἐν δάματι
 μεγάλῳ κατίστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλ-
 λαδί ἀνὴρμὸν ἀξιομάχων δέκασθαι τὸν ἐπίοντα, οὔτε
 10 βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτειν τοῦ πολέμου, μη-
 δίζοντων δὲ προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι 139
 γνώμην ἀποδέξασθαι, ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων
 ἀνθρώπων, ἑμῶς δὲ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθές,
 οὐκ ἐπισχῆσω. Εἰ Ἀθηναῖοι, καταρρύωδῆσαντες τὸν ἐπίον-
 5 τα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόν-
 τες, ἀλλὰ μέιναντες, ἔδωσαν σφίεας αὐτοὺς Ξέρῃ, κα-
 τὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιέμμενοι βα-
 σιλεῖ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἠντιοῦτο Ξέρ-
 10 ῃ, κατὰ γὰρ τὴν ἡπειρον τοιαύτῃ ἐγίνετο. εἰ καὶ πολ-
 λοι τευχέων κιβῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ

dedissent, confidebant nihil mali a barbaro sibi illa-
 tum iri: alii vero, qui non dederant, ingenti metu
 tenebantur; quum nec navium idoneus numerus es-
 set in Graecia, quibus excipere invadentem hostem
 possent, et multitudo arma capere nollet, sed haud
 cunctanter faveret Medis. (139.) Atque hoc loco
 necessitas me cogit, ut sententiam dicam, invidiosam
 quidem illam apud plerosque homines: nec tamen
 me retinebo, quin id quod manifeste verum mihi
 videtur, pronunciem. Si *Athenienses* imminentis
 periculi metu terrâ suâ excessissent, aut si manentes
 tradidissent se *Xerxi*, Graecorum nulli periculum
 facturi erant mari occurrendi regi. Quod si ergo
 mari nemo restitisset *Xerxi*, in continenti utique ita
 se res erat habitura. Quantumvis multae murorum

Πελοποννησίοισι, προδοθέντες ἀν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν
 συμμάχων (οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κατὰ
 πόλιν αἰσικομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρ-
 βάρου) ἐμουνώθησαν· μουνωθέντες δὲ ἀν, καὶ ἀποδεξά-
 μενοι ἔργα μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἀν 15
 ἔπαθον ἢ πρὸ τοῦ, ὁρῶντες ἀν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλη-
 νας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἀν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξεα·
 καὶ οὕτω ἀν, ἐπ' ἀμφοτέρα, ἢ Ἑλλὰς ἐγίνετο ὑπὸ Πέρ-
 σῃσι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ
 Ἴσθμου ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἀν ἦν, 20
 βασιλεὺς ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. Νῦν δέ, Ἀθη-
 ναίους ἀν τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος,
 οὐκ ἀν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθές. οὗτοι γὰρ ἐπὶ ἐκότερα τῶν

CXXXIX. 23. τὸ ἀληθές· τὰ ληθίως corrigunt viri docti.

loricae per Isthmum fuissent a Peloponnesiis erectae,
 deserti *Lacedaemonii* a sociis (non illis quidem vo-
 lentibus, sed necessitate coactis, quippe quorum ci-
 vitates singulatim ab hostium classe fuissent expugna-
 tae) soli fuissent relictī: soli autem relictī, fortibus
 editis facinoribus, generose erant occubīturi. Aut
 hoc fato erant functuri: aut, priusquam illud forent
 experti, quum vidissent reliquos Graecos cum Medis
 sentire, ipsi quoque deditionem erant facturi: atque
 ita, utrumlibet accidisset, Graecia in potestate erat
 futura Persarum. Nam murorum illorum per Isth-
 mum ductorum quanam futura fuisset utilitas, ex-
 putare equidem non possum, quando rex maris te-
 nuisset imperium. Nunc si quis dicat, *Athenien-
 ses sospitatores fuisse Graeciae*, non aberraverit a
 vero: etenim, utram rationem rerum gerendarum

πρηγμαίων ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψαν ἑμᾶλλε. ἐλόμανοι
25 δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνι-
κὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἔσαν
οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετὰ γε θεοὺς ἀνωσά-
μενοι. οὐδὲ σφεας χρηστήρια φοβερὰ, ἐλθόντα ἐκ Δελ-
φῶν, καὶ ἐς δαῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπῆν τὴν Ἑλ-
30 λάδα· ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνίσχοντο τὸν ἐπίοντα ἐπὶ
τὴν χώραν δέξασθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρότους, 140
χρηστηριάζεσθαι ἔσαν ἐτοῖμι. καὶ σφι ποιήσασι περὶ τὸ
ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἴζον-
το, χρᾶ ἡ Πυθίη, τῇ οὐνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε·
5 Ὡς μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν, Φεῦγ' ἔσχατα γαίης.

CXXXIX. 15. τοῦτο. οὕτω malebam cum Valck.

illi sequerentur, ea ratio praeponderatura erat. Ita-
que, quum hoc sint secuti ut libera maneret Graecia,
hi soli sunt, qui, quidquid Graeci generis reliquum
erat quod cum Medis non sentiret, id excitarunt,
quique, secundum deos utique, regem repulerunt.
Neque eos oracula terribilia Delphis advenientia,
ingentemque incutientia metum, movere potuerunt
ut Graeciam desererent: sed permanentes sustinue-
runt invadentem fines suos hostem.

(140.) Missis enim Delphos legatis consulere ora-
culum Athenienses voluerant. Qui legati postquam,
peractis circa templum legitimis caerimoniis, aedem
essent ingressi consedissentque, hoc eis Pythia, cui
nomen erat Aristonica, oraculum ediderat:

*O miseri! quid sedetis? fugite ad extrema ter-
rarum,*

δώματα καὶ πόλιος τροχοειδὲος ἄκρα κάρηνα.
 Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
 οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὦν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης
 λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. Κατὰ γὰρ μιν ἐρεῖπει
 πῦρ τε καὶ ὄζυς Ἄρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων. 10
 πολλά δὲ καὶ ἀπολεῖ πυργώματα, κού τ' ἐσὸν οἶον
 πολλοὺς δ' αἰθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,
 οἳ που ἰδρῶτι ρεούμενοι ἐστήκασι,
 δέματι παλλόμενοι· κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
 αἷμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀνάγκης. 15
 Ἄλλ' ἵπον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

141 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμ-

relictis aedibus et summis collibus in-orbem-con-
ditae urbis!

Nec enim caput firmum manebit, nec corpus,
nec extremi pedes, neque manus, nec de media
quidquam

supererit, sed misere adstricta erit. Disturbabit
enim illam

et ignis, et acer Mavors, Syriacum agens currum.
Multaque etiam alia munita perdet loca, non
modo tuum:

multaque Immortalium templa rabido dabit igni,
quae iam nunc passim stant sudore defluentia,
metuque trementia: et de summis tectis
sanguis ater defluit, inevitabilium praenuncius
malorum.

Sed excedite hoc penetrati, et animi robur op-
ponite malis.

(141.) His auditis, Atheniensium legati gravissimo

Φορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐ-
 τοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ πεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδρο-
 βούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα,
 5 συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίην λαβοῦσι, δευτέρα αὐτῖς ἐλ-
 θόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἰκέτας. πειθομένοισι
 δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι „ὦναξ, χρῆ-
 „σον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς
 „ἱκετηρίας τάσδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἄπι-
 10 „μεν ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ'
 „αἶν καὶ τελευτήσωμεν.“ ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρόμαν-
 τες χρᾶ δευτέρα τάδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
 λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
 15 Σοὶ δὲ τόδ' αὐτῖς ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·
 CXLI. 15. πελάσσας. Fors. πιδήσας.

luctu erat adfecti. Qui quum ob nunciatam calami-
 tatem prorsus abieciissent animum, Timon Androbuli
 filius, civis Delphensis, spectatus in primis inter suos,
 consuluit eis, ut sumto oleae ramo iterum intrarent,
 et supplicum habitu denuo peterent oraculum. Cui
 quum illi obsecuti essent, dixissentque: *O rex Apollo!*
melius nobis oraculum de patria ede, hos sup-
plicum ramos respiciens, quos tibi ferimus: aut
ex hoc penetrali non discedimus, sed hic mane-
bimus usque dum vitâ excedamus: haec ubi dixe-
 runt, alterum illis oraculum Pythia edidit huius-
 modi:

Non potest Pallas Iovem Olympium flectere,
multis illum verbis precata prudentique consilio.
Tibi vero hoc rursus verbum edico, adamantis
instar firmum:

Τῶν ἄλλων γὰρ ἀλίσκομένων, ὅσα Κέκροπος οὖρος
 ἐντὸς ἔχει, κευθμῶν τε Κιβαιρῶνος ζαθέοιο,
 τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύσπα Ζεὺς
 μοῦνον ἀπόρρητον τέλεβειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.
 Μὴδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πίζον ἰόντα
 πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
 νῶτον ἐπιστρέψας. ἔτι τοι κοτὲ κἀντίος ἔσση.
 Ὡς θείῃ Σαλαμὶς ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 ἣ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἣ συνιούσης.

142 Ταῦτά σφι, ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ
 ἐδόκει εἶναι, συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὰς
 Ἀθήνας. οἷς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελλον εἰς

*Quando alia omnia capientur, quae intra Cecro-
 pis fines*

*et sacri Cithaeronis latebras sunt comprehensa;
 Tritoniae hoc dat late-cernens Iupiter, ut lig-
 neus murus*

*solus inexpugnabilis sit, qui te tuosque liberos
 servet.*

*Neque tu equitum peditumque ingentem exer-
 citum*

*tranquillus mane, a continente invadentem; sed
 recipe te,*

*terga vertens. Erit tempus, quum tu etiam con-
 tra stabis.*

*O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
 sive passim disseminata Cerere, sive collecta.*

(142.) Quae quum mitiora ipsis essent esseque vide-
 rentur quam prius editum oraculum, scripto haec
 consignarunt, et redierunt Athenas. Id ipsum vero

τὸν δῆμον, γνῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζή-
 5 μένων τὸ μαντήϊον, καὶ αἰδοὺ συνεστηκυῖαι μάλιστα. τῶν
 πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφί τοῦ Θεοῦ
 τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι. ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ
 πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηχῶ ἐπέφρακτο· οἱ μὲν δὲ κατὰ
 τὸν Φραγμόν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι.
 10 οἱ δ' αὖ ἔλεγον, τὰς νέας σημαίνειν τὸν Θεόν, καὶ ταῦ-
 τας παραστέεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπάντας. τοὺς ὧν
 δὲ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔσφαλλε
 τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης·
 Ὡς θεῇ Σαλαμὶς ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 15 ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.
 κατὰ ταῦτα τὰ ἔπια συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν Φαμέ-

responsum postquam reversi legati ad populum re-
 tulere, et aliae multae dicebantur sententiae ab his
 qui in mentem oraculi inquirebant, et hae duae ma-
 xime inter se conflictantes. Dicebant seniorum non-
 nulli, videri deum significare *superfuturam esse ar-*
cem. Erat enim olim arx Athenarum septo munita:
 hi igitur, id septum cogitantes, hunc esse *ligneum*
illum murum coniectabantur. Alii contra, *naves*,
 aiebant, *a deo significari*; hasque parandas esse,
 atque instruendas omissis aliis rebus omnibus, con-
 tendebant. Hi vero ipsi, qui *naves esse* dicebant *lig-*
neum murum, in duobus postremis Pythiae versibus
 illis haesitabant:

O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
sive passim disseminatâ Cerere, sive collectâ.

Quae ob verba conturbabantur animi eorum qui *na-*
ves interpretabantur *ligneum murum*. Nam inter-

νων τὰς νῆας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμο-
 λόγοι ταύτη ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα
 δεῖ σφέας ἐσσωθῆναι, ναυμαχίην παρασκευασαμένους.
 143 Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παριῶν,
 τῷ ὄνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεοκλέος
 ἐκαλέετο. οὗτος ὡνὴρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμο-
 λόγους συμβάλλεσθαι, λέγων ταιάδε· „Εἰ ἐς Ἀθη-
 „ναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν 5
 „δοκίμην ἡπίως χρησθήναι, ἀλλὰ ὥδε, ὦ σχετλίη
 „Σαλαμῖς, ἀπὲρ τοῦ ὦ θεῖη Σαλαμῖς· εἶπερ
 „γε ἔμελλον οἱ οἰκῆτορες ἀμφ’ αὐτῇ τελευτήσῃν. ἀλ-
 „λὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι τὸ χρη-
 „στήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ’ οὐκ ἐς 10
 „Ἀθηναίους.“ παρασκευάζεσθαι ὥν αὐτοὺς ὡς ναυμα-

CXLIII. 5. ἰόντως. ἰόντως corrigunt viri docti.

pretes oraculi in hanc sententiam verba haec acci-
 piebant, quasi ad Salaminem essent cladem accep-
 turi, si ad navalem pugnam sese comparassent.
 (143.) Erat autem Athenis vir quidem, nuper inter
 primarios cives locum consecutus, cui erat nomen
Themistocles, vulgo vero *Neoclis filius* adpella-
 batur. Hic vir, negans recte ista accipi ab oraculorum
 interpretibus, in hanc sententiam disseruit. *Si ad*
Athenienses spectaret istud dictum, non adeo miti
verbo usurum fuisse, ait, deum, sed O misera
Salamis dicturum fuisse, non O divina Sala-
mis; si quidem circa eam perituri essent incolae.
Sed enim in hostes valere dei responsum, si quis
illud recte intelligat, non in Athenienses. Itaque
 suasit civibus, ut ad navalem pugnam sese compa-

χρήσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἔontos τοῦ ξυλίνου τεί-
 χους. Ταύτη Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι
 ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν
 15 χρησμολόγων· οἱ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ
 σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλι-
 πόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινα οἰκίζειν. Ἐτέρη 144
 τε Θεμιστοκλεῖ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἤρι-
 στευσε. ὅτε Ἀθηναῖοις γενομένων χρημάτων μεγάλων
 ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν
 5 ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέ-
 κα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους,
 τῆς διαίρεσις ταύτης παυσαμένους, νέας τούτων τῶν
 χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας, ἐς τὸν πόλεμον τὸν

*parent, hunc enim esse ligneum murum. Hanc in
 partem quum sententiam Themistocles dixisset, cen-
 suerunt Athenienses potiore esse hanc rationem,
 quam illam quae erat ab oraculorum interpretibus
 proposita: qui, adparatum navalis pugnae dissuaden-
 tes, summam rei in eo verti contendebant, ut ne
 manus quidem contra invadentes hostes tollerent, sed,
 relictâ prorsus Atticâ, in alia terra novas sedes quaer-
 erent. (144.) Alia vero etiam ante hanc eiusdem The-
 mistoclis sententia opportune vicerat. Quum ingen-
 tes fuissent in Atheniensium aerario pecuniae, quae
 ex metallis a Laureo redierant, in eoque res esset, ut
 ea pecunia viritim civibus divideretur, et unusquis-
 que decem acciperet drachmas; tunc Themistocles
 persuaserat civibus, ut, omissâ illâ distributione,
 naves ex hac pecuniâ ducentas aedificarent ad bel-
 lum, ut aiebat, cum Aeginetis. Hoc enim bellum,
*Herod. T. III. P. I.**

πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γινέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ, ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν· ἐς δέον δὲ αὐτῶ τῇ Ἑλλάδι ἐγένετο. Αὐταὶ τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιεῖσθαι ὑπῆρχον, ἐτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέσθαι. ἔδοξέ τε σφι, μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδημῇ, τῷ θεῷ πειδομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγγέγονε.

145 Συλλεγομένων δὲ ἐς ταῦτό τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμύνειν φρονούντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδοκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι

tunc conflatum, Graeciae fuit saluti, eo quod Athenienses mari dare operam coëgit. Sed naves hae, ad quem comparatae fuerant usum, in eum quidem non sunt adhibitae: at ita tamen opportuno tempore in promptu fuere Graeciae. Has igitur naves, ante comparatas, tunc habuere Athenienses; praeterque eas aliae erant aedificandae. Et post acceptum oraculi responsum habita deliberatione decreverunt, deo obsequentes cum omnibus copiis naves conscendere, et mari, unà cum eis ex Graecis qui ita vellent, excipere Barbarum Graeciam invadentem. Ista igitur, quae dixi, oracula Atheniensibus evenerant.

(145.) Postquam vero in unum locum convenere quicumque ex Graecis Graeciam incolentibus meliora sentiebant, ibi tum collatis inter se sermonibus, fideque data, de communi consilio placuit, primum re-

5 τὰς τε ἑχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέ-
 μους. ἔσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεχωρημένοι· ὁ
 δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ
 δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρ-
 δισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην
 10 τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους,
 ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σι-
 καλίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δενομένεος,
 ἐς τε Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, καὶ
 ἐς Κρήτην ἄλλους· Φρονήσαντες εἰ καὶ ἐν τε γένοιτο τὸ
 15 Ἑλληνικόν, καὶ εἰ συγκύψαντες ταὐτὸ πρήσσοιεν πάν-
 τες, ὥς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως παῖσι Ἑλλήσι. τὰ δὲ
 Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν
 Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι 146

rum omnium componere inimicitias et mutua bella,
 quae inter ipsos obtinerent. Erant autem et inter alios
 conserta bella; maximum vero inter Athenienses et
 Aeginetas. Deinde vero, quum rescivissent Sardibus
 cum exercitu esse Xerxem, placuit speculatores mit-
 tere in Asiam, qui res regis explorarent; tum et Ar-
 gos mittere legatos, societatem adversus Persas con-
 ciliaturos; item alios in Siciliam mittere ad Gelonem
 Dinomenis filium, et in Corcyram, qui auxilia Grae-
 cis mittenda postularent; denique alios in Cretam:
 hoc consilio, ut, si fieri posset, in unum coalesceret
 Graecum omne genus, cunctique concordēs iunctis
 agerent viribus; quippe cunctis pariter Graecis immi-
 nente periculo. Dicebantur autem permagnae esse
 res Gelonis, multo ampliores quam ullius populi
 Graeci. (146.) His ita decretis, depositis inimiciis,

ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατα-
 σκόπους πέμπουσι εἰς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπι-
 κόμενοι τε εἰς Σάρδεις, καὶ καταμαβόντες τὴν βασιλέως
 στρατὴν, ὡς ἐπαῖστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν 5
 στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολεύ-
 μανοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ
 ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώ-
 μην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἥν κα-
 ταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἑωυ- 10
 τόν. ὡς δὲ ἔτι περιέοντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον
 εἰς οὔψιν τὴν βασιλέως· τὸ ἐνθεῦτεν, πυθόμενος ἐπ' οἷσι
 ἦλθον, ἐκέλευέ σφας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας
 ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵπ-
 πον· ἐπεὶ δὲ ταῦτα θηγόμενοι ἔωσι πλήρεις, ἀπο- 15
 147 πέμπειν εἰς τὴν αὖ αὐτοὶ ἐβέλωσι χώραν ἀσυνίας. Ἐπι-

primum speculatores mittunt in Asiam, tres viros. Qui postquam Sardes vesterunt, exercitumque explorarunt regis, deprehensi a ducibus copiarum pedestrium, tortique, abducebantur supplicio adficiendi: capitis enim erant damnati. Quod ubi Xerxes rescivit, improbatâ ducum sententiâ, satellitum nonnullos misit iussos ad se adducere speculatores, si vivos etiam nunc nacti essent. Qui quum illos susperstites invenissent, et in conspectum produxissent regis; tum vero rex, postquam ex eis quaesivit quâ causâ venissent, imperavit satellitibus, ut circumducerent homines, pedestremque omnem exercitum et equitatum illis ostenderent, spectaculoque satiatos, in quamcumque vellent regionem dimitterent incolumes. (147.) Ista imperans rex, hanc rationem adiecit, ut di-

571, 90.

λέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὥς „εἰ
 μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτε ἂν τὰ ἑωυτοῦ πρή-
 γματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἔοντα λόγου μέζω·
 5 οὔτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἀνδρας τρεῖς
 ἀπολέσαντες· νοστησάντων δὲ τουτέων ἐς τὴν Ἑλλάδα,
 δοκέειν, ἔφη, ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ
 πρήγματα, πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδῶσειν
 σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐ-
 10 τοὺς στρατηλατίοντας πρήγματα ἔχειν.“ Οἴκε δὲ αὐτοῦ
 αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-
 ξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλώνοντα
 τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγινα καὶ Πελοπόννησον κο-
 μιζόμενα. οἱ μὲν δὲ πάρεδροι αὐτοῦ, ὥς ἐπύθοντο πολέ-
 15 μια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἔσαν αἰρέειν αὐτὰ, ἐσβλέ-

*ceret, si periissent speculatores, nec praescituros
 fuisse Graecos quanto regis copiae sint samā am-
 pliores, nec ipsos magnum incommodum hostibus
 fuisse adlaturos tribus occisis viris: qui si in
 Graeciam redierint, videri Graecos, cognitis Per-
 sarum rebus, ante susceptam hanc expeditionem
 libertatem suam tradituros; atque ita ne opus
 quidem Persis fore, ut ducendi adversus illos exer-
 citus molestiam sustineant! Similis ista regis sen-
 tentia fuit alteri huic. Quum Abydi Xerxes versaretur,
 conspicatus est naves frumentarias ex Ponto per
 Hellespontum navigantes, et Aeginam atque Pelopon-
 nesum petentes. Consiliarii igitur qui adsidebant ei,
 ut cognoverunt hostiles esse naves, capere illas erant
 parati, respicientes nutum regis, quando ille impe-
 rium esset daturus. Xerxes vero ex illis quaesivit,*

παντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρ-
 ξης εἶρετο αὐτοὺς, ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· „Ἐς τοὺς
 „σοὺς πολεμίους, ὧ δέσποτα, σῖτον ἄγοντες.“ ὁ δὲ ὑπο-
 λαβὼν ἔφη· „Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν, ἐνθαπερ
 „καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτω. τί 20
 „δῆτα ἀδικέουσιν οὗτοι, ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;“
 Οἱ μὲν νυν κατὰσκοποι, οὕτω θεησάμενοί τε καὶ ἀπο-
 πεμφθέντες, ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην.

148 Οἱ ΔΕ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ
 τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δευτέρα ἐπεμπον ἐς
 Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐαυτοὺς
 γενέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ
 τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι 5
 δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφεας αἱ Ἕλληνες πειρήσονται πα-
 ραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃ, πέμψαι θεοπρόπους

*quorsum hi navigarent. Qui ut dixere, Ad tuos
 hostes, Domine; frumentum eis advehentes: re-
 spondit ille: Atqui etiam nos eodem navigamus,
 quo hi, et aliis rebus et frumento instructi. Quid
 ergo mali hi faciunt, quod frumentum nobis ad-
 portant? Speculatores igitur, quos dixi, postquam
 omnia spectarunt et a Xerxe dimissi sunt, ita in
 Graeciam rediere.*

(148.) GRAECI contra *Persam* coniurati, post-
 quam in *Asiam* speculatores mandarunt; porro *Ar-
 gos* miserunt legatos. Aiunt autem *Argivi*, res
 tunc apud se in hunc modum esse gestas. Statim ab
 initio cognitos ipsis fuisse adparatus quos adversus
 Graeciam faceret Barbarus: quumque simul intelle-
 xissent operam daturus esse Graccos, ut sese in socie-

572, 20.

ἔς Δελφοὺς, τὸν Θεὸν ἐπειρησόμενους „ὥς σφι μέλλει
 ἄριστον ποιῆσαι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφῶν τεθνάναι
 10 ἐξακισχίλους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένους τοῦ
 Ἀναξανδρίδῃ.“ τῶνδε δὲ εἵνεκα πέμπειν· τὴν δὲ Πυθίην
 ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, Φίλ' ἀθανάτοισι Θεοῖσι,
 εἶσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἥσο,
 15 καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσῃ.
 ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δὲ, ὥς
 ἔλθειν τοὺς ἀγγέλους εἰς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ
 βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς
 τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὥς „εἰτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι
 20 ποιεῖν ταῦτα, τρήκοντα ἔτεα εἰρήνην σπείσάμενοι Λα-
 κεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς
 συμμαχίης· καὶ τοι κατὰ γὰρ τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν

tatem contra Persas adsciscerent, legatos se misisse
 Delphos, qui ex Deo quaererent, *quidnam facientes
 melius consulturi essent rebus suis?* Nuper enim
 sex millia de suis occisos esse a Lacedaemoniis
 et a Cleomene, Anaxandridae filio. Eā causā le-
 gatos se misisse; interrogantibus vero hoc respon-
 sum reddidisse Pythiam:

*Finitimis invise, care immortalibus Diis,
 verutum intus tenens, cautus sede,
 et capiti cave: caput enim corpus servabit.*

Hoc responsum sibi initio redditum a Pythia fuisse:
 deinde vero Argos venisse legatos; et adeuntes sena-
 tum, exposuisse mandata. Ad ea Argivos respondi-
 se, *paratos se esse ea facere, si, compositā cum
 Lacedaemoniis in triginta annos pace, dimidium*

ποντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρ-
 ξης εἶρετο αὐτοὺς, ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· „Ἐς τοὺς
 „σοὺς πολεμίους, ὧ δέσποτα, σῖτον ἄγοντες.“ ὁ δὲ ὑπο-
 λαβὼν ἔφη· „Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν, ἐνθάπερ
 „καὶ οὔτοι, τοῖσιν τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτω. τί 20
 „δῆτα ἀδικέουσι οὔτοι, ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;“
 Οἱ μὲν νυν κατασκόποι, οὕτω θεησάμενοί τε καὶ ἀπο-
 πεμφθέντες, ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην.

- 148 Οἱ ΔΕ συναμύονται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ
 τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἐπεμπον ἐς
 Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐωυτοὺς
 γενέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ
 τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι 5
 δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφίεας οἱ Ἕλληνες πεيرهσονται πα-
 ραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃ, πέμψαι θεοπρόπους

*quorsum hi navigarent. Qui ut dixere, Ad tuos
 hostes, Domine; frumentum eis advehentes: re-
 spondit ille: Atqui etiam nos eodem navigamus,
 quo hi, et aliis rebus et frumento instructi. Quid
 ergo mali hi faciunt, quod frumentum nobis ad-
 portant? Speculatores igitur, quos dixi, postquam
 omnia spectarunt et a Xerxe dimissi sunt, ita in
 Graeciam rediere.*

(148.) GRAECI contra *Persam* coniurati, post-
 quam in *Asiam* speculatores mandarunt; porro *Ar-
 gos* miserunt legatos. Aiunt autem *Argivi*, res
 tunc apud se in hunc modum esse gestas. Statim ab
 initio cognitos ipsis fuisse adparatus quos adversus
 Graeciam faceret Barbarus: quumque simul intelle-
 xissent operam daturus esse Graccos, ut sese in socie-

ἐς Δελφούς, τὸν θεὸν ἐπειρησόμενους „ὥς σφι μέλλει
 ἄριστον ποιῆσαι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφείων τεθνάναι
 10 ἑξακισχλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένους τοῦ
 Ἀναξανδρίδῃ.“ τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν· τὴν δὲ Πυθίην
 ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτίονεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἥσο,
 15 καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σωῶσει.
 ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δὲ, ὥς
 ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπλθεῖν ἐπὶ τὸ
 βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς
 τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὥς „εἰτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι
 20 ποιεῖν ταῦτα, τριήκοντα ἔτη εἰρήνην σπείσάμενοι Λα-
 κεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς
 συμμαχίης· καὶ τοι κατὰ γὰρ τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν

tatem contra Persas adsciscerent, legatos se misisse
 Delphos, qui ex Deo quaererent, *quidnam facientes
 melius consulturi essent rebus suis? Nuper enim
 sex millia de suis occisos esse a Lacedaemoniis
 et a Cleomene, Anaxandridae filio.* Eà causâ le-
 gatos se mississe; interrogantibus vero hoc respon-
 sum reddidisse Pythiam:

*Finitimis invise, care immortalibus Diis,
 verutum intus tenens, cautus sede,
 et capiti cave: caput enim corpus servabit.*

Hoc responsum sibi initio redditum a Pythia fuisse:
 deinde vero Argos venisse legatos; et adeuntes sena-
 tum, exposuisse mandata. Ad ea *Argivas* respondis-
 se, *paratos se esse ea facere, si, compositâ cum
 Lacedaemoniis in triginta annos pace, dimidium*

ἡγεμονίην ἑαυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ
 149 ἥμισυ ἡγεομένοισι.“ Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν
 ὑποκρίνασθαι, καὶ περ ἀπαγορευόντός σφι τοῦ χρηστή-
 ριου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην.
 σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκονταετίδας, καὶ
 περ τὸ χρηστήριον φοβούμενοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες 5
 ἀνδρωθένσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδῶν ἐου-
 σίων, ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ
 γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ
 τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. Τῶν δὲ ἀγγέ-
 λων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ρηθέντα ἐκ τῆς βα- 10
 λῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε· „περὶ μὲν σπονδῶν ἀνοίσειν ἐς
 τοὺς πλεῦνας· περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι ἐντετάλβαι ὑπο-

*imperii in universos socios ipsi obtinuissent: et ae-
 quum quidem esse, ut penes ipsos summa sit totius
 imperii; contentos se autem dimidio fore. (149.)*
 Haec aiunt senatum respondisse, tametsi Argivos
 oraculum vetuisset contrahere cum Graecis societa-
 tem: et, metuentes licet oraculum, cupidos tamen
 fuisse foedus in triginta annos cum Lacedaemo-
 niis paciscendi, ut intra hos annos pueri ipsorum ad
 virilem pervenirent aetatem. Quod si enim foedus
 non conciliaretur, veritos esse, ne, si ad superius
 malum alia quaedam calamitas in bello Persico ac-
 cessisset, reliquum foret ut prorsus Lacedaemonio-
 rum subiicerentur imperio. Ad ista autem a senatu
 dicta eos ex legatis, qui *Spartâ* erant missi, haec
 respondisse: *De foedere quidem relaturos se ad
 multitudinem; de belli imperio autem mandatum
 sibi esse ut respondeant dicantque, duos sibi esse*

κρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφὶ μὲν εἶναι δύο βασιλῆας,
 Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ἔστι δυνατόν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης
 15 οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίας. μετὰ δὲ δύο τῶν σφε-
 τέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι, καλύειν οὐδέν.“ Οὐ-
 τῶ δὴ οἱ Ἀργεῖοι φασὶ οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιη-
 τέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν
 βαρβάρων ἀρχέσθαι, ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι·
 20 προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλ-
 λάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας· εἰ δὲ μὴ, περιέψε-
 σθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα του- 150
 τέων πέρι λέγουσι. Ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος
 ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα εἰς Ἀρ-
 γος, πρότερον ἢ περ ὀρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 5 λάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἶπαι· „Ἄνδρες Ἀρ-
 „γεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῶν λέγει. Ἡμεῖς νο-

reges, Argivis vero unum: fieri autem non posse, ut alteri utri regi Spartanorum abrogetur imperium. At, quin cum suis duobus Argivus aequum ius suffragii habeat, nihil impedire. Ita, aiunt Argivi, non ferendam sibi visam esse Spartanorum arrogantiam, maluisseque se sub Barbarorum esse imperio, quam Lacedaemoniis parere: edixisseque senatum legatis, ut ante solis occasum finibus suis excederent; id ni facerent, hostium loco habitum iri. (150.) Ista quidem his de rebus ipsi memorant *Argivi*. Est vero alia fama per Graeciam vulgata; misisse Xerxem, priusquam expeditionem in Graeciam susciperet, Argos caduceatorem. Qui ubi advenit, in hunc modum locutus esse fertur: *Viri Argivi! rex Persarum haec vobis dicit. Nos*

„μίζομεν Πέρσῃν εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόταμεν, παῖ-
 „δα Περσέος τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέας
 „θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴμεν ὑμέτεροι
 „ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας οἶκός ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προ- 10
 „γόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέον-
 „τας, ἡμῖν ἀντιξοὺς γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐ-
 „τοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένη-
 „ται κατὰ νόον, οὐδαμὸς μέζονας ὑμέων ἄξω.“ Ταῦ-
 „τα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, 15
 καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελλομένους μετατείειν
 ἐπεὶ δέ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω
 δὴ, ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λα-
 κεδαιμόνιοι, μετατείειν, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγω-
 151 σι. Συμπέσειν δὲ τούτοις καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγου-
 σί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γεγόμενον του-

Persen existimamus, a quo progeniti sumus, fuisse Persei filium, Danaae nepotem, natum ex Cephēi filia Andromeda: ita igitur a vobis sumus oriundi. Proinde aequum non est, ut aut nos progenitoribus nostris bellum faciamus, aut ut vos, aliis opem ferentes, contra nos in acie stetis; sed ut domi manentes, quietem agatis. Nam, si mihi ex sententia res successerint, nullos potiore loco, quam vos, habebo. Haec audientes, Argivos magni fecisse: et statim quidem, nihil nec pollicitos esse Graecis, nec ab illis postulasse; sed, postquam eos ad societatem Graeci invitarunt, tum vero, quum bene gnari essent Lacedaemonios secum non communicaturos esse imperium, dimidium illius postulasse, ut hoc praetextu utentes otium agerent. (151.) Cum his etiam

574, 81.

τέων. τυχεῖν ἐν Σούσεισι τοῖσι Μεμνονίοισι ὄντας ἐτέ-
 ρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην
 5 τε τὸν Ἴππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας.
 Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ
 τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρταξέρξεα τὸν
 Ξέρξεω „εἰ σὺς ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα Φιλίην
 συνεκεράσαντο, ἢ νομίζατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι.“
 10 βασιλῆα δὲ Ἀρταξέρξεα „μάλιστα ἐμμένειν, Φάναι,
 καὶ οὐδεμίην νομίζειν πόλιν Ἀργεος Φιλικότερην.“ Εἰ μὲν 152
 νυν Ξέρξης τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀρ-
 γος, καὶ Ἀργίων ἀγγελαὶ ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπει-
 ρῶτων Ἀρταξέρξεα περὶ Φιλίης, οὐκ ἔχω ἄτρεκέως εἰ-
 5 παὶ οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλ-

congruere, aiunt Graecorum nonnulli, aliam rem,
 quae quidem multis post annis incidisse memoratur.
 Adfuisse tunc forte Susis Memnoniis, alterius cuius-
 piam rei caussa, legatos Atheniensium, Calliam Hip-
 ponici filium, eiusque collegas: *Argivos* vero et ip-
 sos, per idem tempus missis Susa legatis, ex *Arta-*
xerxe quaesisse, *utrum sibi adhuc firma maneat*
amicitia quam cum Xerxe conciliassent, an hostes
ab illo iudicentur? His regem Artaxerxem respon-
 disse, *utique firmam manere, neque se ullam civi-*
latem sibi magis amicam, quam Argos, existi-
mare. (152.) Iam vero, an revera Xerxes caducea-
 torem Argos miserit ista dicentem; et an Argivorum
 legati, Susa profecti, Artaxerxem de amicitia inter-
 rogaverint; id equidem pro certo confirmare non
 possum: nec de his aliam pronuncio sententiam,
 nisi quam ipsi dicunt Argivi. Caeterum hoc satis

λην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. Ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο, ὅτι, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενέικαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοις, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, αἰσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφεροίατο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαν- 10
το. οὕτω δὲ οὐκ Ἀργείοισι αἰσχιστα πεποιήται. Ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν ὦν οὐ παντάπασι ὀφείλω· καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσῃ ἐπὶ τὴν 15
Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκει, πᾶν δὲ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης. Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

153 ἘΣ ΔΕ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων, συμμίζοντες Γέλωνι· καὶ δὲ καὶ

scio, si omnes homines propria mala in commune conferrent, cum aliorum malis illa permutaturi, fore ut unusquisque, propius inspectis aliorum malis, lubens rursus ea reportaret, quae ipse adtulisset. Ita nimirum non turpissime Argivi egerunt. Ego autem dicere debeo quae memorantur; nec vero omnibus utique fidem debeo adhibere: atque hoc idem in universam hanc Historiam dictum intelligi velim. Nam et hoc traditur, Argivos advocasse Persam in Graeciam, quum male illis cessisset adversus Lacedaemonios bellum, quumque quidvis potius sibi accidere mallent, quam in tristi eo statu, quo tunc erant, manere. Atque haec de Argivis hactenus.

(153.) IN SICILIAM et alii a sociis missi legati venerunt, cum *Gelone* acturi, et a Lacedaemoniis mis-

575, 11.

ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. Τοῦ δὲ Γέλωνος
 τούτου πρόγονος, οἰκῆτωρ ἐὼν Γέλῃς, ἦν ἐκ νήσου Τή-
 5 λου, τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ
 Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιφήμεου, οὐκ ἐλείφθη.
 ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται
 τῶν χθονίων θεῶν, διετέλεον ἐόντες, Τηλίνεω ἐνός τευ
 τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. Ἐς Μακτώριον
 10 πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶν,
 ἐσσωθέντες στάσι. τούτους ὧν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς
 Γέλῃν, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἰρὰ του-
 τέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο,
 τοῦτο οὐκ ἔχω εἶπαι. τούτοις δ' ὧν πίσυνος ἐὼν, κατή-
 15 γαγε ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάνται τῶν θεῶν
 ἔσονται. θῶμά μοι ὧν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυν-

CLIII. 4. ἰὼν Γέλῃς ex conl. ὁ ἐν Γέλῃ olim edd. et mss.

sus Syagrus. *Gelonis* huius progenitor, *Gelae* in-
 cola, ex Telo insula erat, contra Triopium sita: qui,
 quum a Lindiis ex Rhodo, duce Antiphemo, *Gela*
 conderetur, coloniae fuerat socius. Huius posteri,
 procedente tempore hierophantae fuerunt inferarum
 dearum, et constanter idem munus tenuerunt; ad
 quod Telines, unus ex illorum maioribus, tali modo
 fuerat promotus. Cives nonnulli Geloi, in seditione
 victi ab adversariis, in Mactorium oppidum confu-
 gerant supra Gelam situm. Hos Telines Gelam re-
 duxit, nulla hominum manu adiutus, sed solis sacris
 harum dearum. Unde vero haec sumserit, aut quo-
 modo nactus sit, dicere non possum. Sed his fretus
 reduxit illos hac conditione, ut posteri ipsius hiero-
 phantae illarum dearum essent. Quod autem audio

θάνομαι κατεργάσασθαι Τηλήνην ἔργον τοσοῦτον· τὰ
 τοιαῦτα γὰρ ἔργα οἱ πρὸς τοῦ ἅπαντος ἀνδρὸς νενόμικα
 γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀν-
 δρηίης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων, 20
 τὰ ὑπεναντία τούτων, πεφυκέναι Θηλυδρίης τε καὶ μα-
 λακώτερος ἀνὴρ. οὕτω μὲν νυν ἐκτῆσατο τοῦτο τὸ γέ-
 154 ρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν
 βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλῃς ἑπτὰ ἔτη, ἀπέθανε
 δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελώου, ἐνθαῦτα ἀναλαμ-
 βάνει τὴν μοναρχίην Ἴπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελ-
 φεύς. ἔχοντος δὲ Ἴπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων, 5
 ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱεροφάντεα ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλ-
 λων καὶ Αἰνησιδήμου, τοῦ Παταϊκοῦ, ἣν δορυφόρος Ἴπ-
 ποκράτεος· μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπε-
 δέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος

rem tantam a Teline esse perfectam, id eo magis
 etiam miror, quod, quum talia non a quolibet ho-
 mine patrari posse existimaverim, sed ab animo
 forti et virili robore debere proficisci, hic e contra-
 rio perhibetur a Siciliae incolis effoeminatus et mol-
 lis admodum homo fuisse. At is quidem ita munus
 hoc obtinuerat. (154.) Mortuo Cleandro, Pantaris
 filio, qui, postquam septem annis Gelae fuerat ty-
 rannus, a Sahyllo cive Geloo est interfectus; ibi tum
Hippocrates, Cleandri frater, monarchiam suscepit.
 Quo regnante *Gelon*, unus e posteris Telinis hiero-
 phantae, cum aliis multis, et in his cum Aenesidemo
 Pataici filio, custos corporis fuit Hippocratis: nec
 vero multo post ob virtutem praefectus universi equi-
 tatus nominatus est. Nam quum *Cathipolitas* et Na-

10 γὰρ Ἴπποκράτης Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ
 Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίους, καὶ πρὸς, Συρηκου-
 σίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συγχροῦς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν
 τούτοισι τοῖσι πολέμοισι ἑὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος.
 τῶν δὲ εἶπον πολίων, τουτέων, πλὴν Συρηκουσέων, οὐδε-
 15 μὴ πέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἴπποκράτους. Συρηκου-
 σίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ
 ἐσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι,
 ἐπὶ τοῖσδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἴπποκράτει Κα-
 μαρίναν Συρηκουσίους παραδούναι· Συρηκουσίων δὲ ἦν
 Καμαρίνα τὸ ἀρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἴπποκράτεια, τυ- 155
 ραννέυσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ, κατέ-
 λαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ἵβλην, στρατευσάμενον ἐπὶ
 τοὺς Σικελούς· οὕτω δὲ ὁ Γέλων, τῷ λόγῳ τιμωρέων
 5 τοῖσι Ἴπποκράτους παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ,

xios oppugnaret Hippocrates, et Zancleacos et Leon-
 tinos, itemque Syracusios et Barbaros multos; in
 cunctis his bellis praeclare Gelonis virtus eminuit. Ea-
 rum autem quas dixi civitatum nulla, praeter Syra-
 cusas, effugit quin in servitutem ab Hippocrate re-
 digeretur. Syracusios vero, praelio victos ad Elorum
 fluvium, liberaverunt Corinthii et Corcyraei, concilia-
 tā pace in hanc conditionem, ut Camarinam Hippo-
 crati traderent Syracusii: nam antiquitus Syracusio-
 rum Camarina fuerat. (155.) Postquam vero Hip-
 pocrati etiam, quum totidem annos quot Cleander
 frater regnasset, accidit ut ad Hyblam urbem, bel-
 lum gerens cum Siculis, occumberet; tunc nimirum
 hic *Gelon*, nomine quidem tenuis opem ferens filiis
 Hippocratis Euclidi et Cleandro, quibus iam parere

οὐ βουλομένων τῶν πολιτῶν κατηκῶν ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῶν, ἦρχε αὐτὸς, ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτους παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ εὖρημα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκουσίων, ἐκπιδόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος εἰς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐπιόντι Γέλωνι παραδιδόει τὴν πόλιν καὶ ἑαυτὸν.

156 Ὁ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν ἐπικρατῶν λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἰέρωνι ἀδελφεῷ ἑαυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἔσαν οἱ πάντα αἱ Συρηκούσαι. αἱ δὲ παραυτίκα ἀνά τ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γὰρ, Καμαριναίους ἅπαντας εἰς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πο-

CLVI. 2. Ἱπποκράτειν. ἔτι κρατίων ex conl. corrigunt.

cives noluerant, re vera autem, praelio victis Gelois, solus ipse regnavit, Hippocratis filiis imperio fraudatis. Quae res quum ei praeter spem successisset, deinde gamoros quos vocant Syracusiorum, [*id est*, praediorum possessores] urbe cictos a populo et a propriis servis, qui Cyllirii vocabantur, ex Casmene oppido Syracusas reduxit, et hac quoque urbe potitus est. Populus enim Syracusiorum adventanti Geloni et se et urbem tradidit. (156.) Syracusis potitus Gelon, iam non tanti fecit Gelae imperare: itaque hoc oppidum fratri suo Hieroni permisit, ipse vero Syracusas quolibet modo munivit et auxit: erantque ei Syracusae loco omnium. Et brevi haec urbs crevit floruitque. Nam et Camarinaeos cunctos,

576, 71.

λήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε·
 τοῦτο δὲ, Γελῶν ὑπερημίσεας τῶν ἀστών, ταῦτό τοῖσι
 Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ,
 10 ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν
 αὐτέων παχέας, αἰραμένους τε πόλεμον αὐτῷ, καὶ
 προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συ-
 ρηκούσας, πολίητας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγα-
 ρέων, οὐκ εἶντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσ-
 15 δεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους
 ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης.
 ταῦτό δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε,
 διακρίνας. ἐποίηε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομί-
 σας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτώτατον. Τοιούτῳ μὲν
 20 τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνει μέγας ὁ Γέλων.

Syracusas transductos, cives fecit, dirutâ Camarinâ :
 et maiore parte Geloorum civium eodem modo, quo
 Camarinaeis, usus est. Megarenses vero Siciliam in-
 colentes quum ab illo oppugnati in deditionem ve-
 nissent; opulentiores eorum, qui bellum contra eum
 suscitaverant, et ob id se perditum iri putabant, pa-
 riter Syracusas transduxit, civesque fecit; plebem au-
 tem Megarensium, quae belli non fuerat auctor,
 et nihil ab illo mali se passuram exspectabat, hanc
 item Syracusas perductam vendidit ea conditione, ut
 e Sicilia exportarentur. Eodemque modo Euboeensi-
 bus usus est Siciliam incolentibus, discretâ plebe a
 locupletibus. Egit autem ita cum utrisque hac causâ,
 quod molestiae et periculi plenum putaret, una cum
 plebe habitare. Tali modo potens tyrannus Gelon
 evaserat.

Herod. T. III. P. I.

V

157 Τότε δὲ, ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο ἐς
 τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῶ ἐς λόγους, ἔλεγον τά-
 δε· „Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ Ἀθηναῖοι,
 „καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμφομένους σε πρὸς
 „τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάν- 5
 „τως κου πυνθάνεαι· ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας
 „τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἡῶν στρα-
 „τὸν ἐκ τῆς Ἀσίας, στρατηλατήσῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα·
 „πρόσχημα μὲν ποιούμενος ὡς ἐπ’ Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν
 „νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ’ ἐωυτῷ ποιήσα- 10
 „σθαι. Σὺ δὲ δυνάμιός τε ἥκεις μεγάλης, καὶ μοῖρᾴ
 „τοὶ τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα, ἄρχοντί γε Σι-
 „κελῆς· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ
 „συνελευθέρου. αἰλῆς μὲν γὰρ γινομένη πᾶσα ἡ Ἑλ-
 „λας, χεῖρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινό- 15

(157.) Tunc vero, postquam Syracusas venere
Graecorum legati, in conspectum *Gelonis* producti,
 haec apud eum verba fecerunt. *Miserunt nos Lace-*
daemonii et Athenienses horumque socii, ad socie-
tatem adversus Barbarum te invitatu-ros. Haud
dubie enim hunc nosti Graeciam invadentem; vi-
rum Persam, qui Hellesponto ponte iuncto uni-
versas Orientis copias ex Asia transducturus est,
et bellum illaturus Graeciae; caussam quidem
praetextens, contra Athenas se ducere exercitum,
in animo autem habens totam sibi Graeciam subii-
cere. Tu vero magna praeditus es potentia, et
haud minima pars Graeciae apud te est, qui impe-
ras Siciliae. Succurre igitur liberantibus Grae-
ciam, cum eisque eam libera! Etenim iunctis Grae-

- „μὲθα τοῖσι ἐπιοῦσι. ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδι-
 „δῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλῳσι τιμωρεῖν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς
 „Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ
 „πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. Μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, ἦν ἡμέας
 20 „καταστρέψῃται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὥς οὐκί
 „ἥξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι. Βοη-
 „θέων γὰρ ἡμῖν, σεαυτῷ τιμωρεῖς. τῷ δὲ εὖ βουλευ-
 „θέντι πρήγματι τελευτῇ ὥς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐβέλει
 „ἐπιγίνεσθαι.“ Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολ- 158
 „λὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε· „Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον
 „ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ
 „τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἐλθεῖν. αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ
 5 „πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνπάψα-
 „σθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ἐπι-

ciae viribus magna contrahitur manus, et pares sumus invadenti hosti. Sin nostrum alii nos produnt, alii iuvare nolunt, et exigua pars Graeciae sana est; tunc vero est verendum, ne Graecia pereat universa. Noli enim existimare, si nos praelio victos Persa subegerit, non eundem ad te pariter venturum; sed, priusquam istud accadat, tibi prospice! Nobis enim opem ferens, te ipsum tutum praestabis. Rem bono consilio susceptam bonus plerumque sequi exitus solet. Sic illi locuti sunt. (158.) Gelon vero, vehementer illos increpans, in hunc modum respondit. Viri Graeci, arroganti utentes oratione ausi estis me hortari ut subsidio vobis veniam adversus Barbarum. At iidem vos, quum prius ego vos rogavi, ut barbarorum exercitum mecum adgrederemini, obtestatusque sum

„σκήπτοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδew πρὸς
 „Ἐγεσταίων Φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ
 „ἐμπόρια συνελυθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφε-
 „λίας τε καὶ ἑπαυρέσιες γεγόνασι· οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα 10
 „ἤλθετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν Δωριέος Φόνον ἐκπρήξο-
 „μενοι· τό τε κατ' ὑμέας, τάδε πάντα ὑπὸ βαρβάροισι
 „νέμεται. ἀλλὰ, εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κα-
 „τέστη· νῦν δὲ, ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῆ-
 „κται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνηστis γέγονε. 15
 „Ἀτιμῆς δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώσομαι
 „ὑμῖν, ἀλλ' ἐτοῖμός εἰμι βοηθεῖν, παρεχόμενος διηκο-
 „σίας τε τριήρας, καὶ δισμυρίους ὀπλίτας, καὶ δισχι-
 „λίην ἵππων, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους
 „σφενδοητάς, καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλαύς· σῖ- 20

*ut Doriei necem, Anaxandridae filii, ab Egestaeis
 commissam ulcisceremini, simulque adiutorem me
 vobis obtuli ad liberanda emporia, e quibus magna
 commoda fructusque ad vos redibant, nec mei
 caussa venistis ad opem mihi ferendam, nec ad ul-
 ciscendam Doriei caedem; et, per vos si stelisset,
 omnia haec in barbarorum forent potestate. At,
 postquam bene atque prospere mihi omnia ces-
 serunt, nunc, ubi in vos versum est bellum, in
 vosque ingruit, ita demum memoria vos subiit
 Gelonis. Verumtamen, quamvis a vobis turpi-
 ter fuerim contemptus, non ego vestrum ero simi-
 lis, sed paratus sum opem vobis ferre, ducentas
 praebiturus triremes, et vicies mille milites gra-
 viter armatos, bis mille equites, bis mille sagitta-
 rios, bis mille funditores, et bis mille cursorios.*

„τόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολε-
 „μήσωμεν, ὑποδέκομαι παρέξιν. Ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιαῦδε
 „τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν
 „Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ
 25 „λόγῳ οὐτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὐτ' ἂν ἄλλους πέμ-
 „ψαίμι.“ Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύαγρος, 159
 εἶπε τε τάδε „Ἡ κε μέγ' οἰμώζειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγα-
 „μέμνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
 „ραιεῖσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίων. ἀλλὰ
 5 „τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν ἡγε-
 „μονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ', εἰ μὲν βούλει βοηθέειν
 „τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ'
 „ἄρα μὴ δικαιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθέειν.“
 Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπιστραμμένους τοὺς 160

CLX. 1. ἀπιστραμμ. ἐπιστρ. malint alii.

*equites leviter armatos: denique universo Graeco-
 rum exercitui frumentum me suppeditaturum, us-
 que dum debellarimus, recipio. At hac conditione
 haec polliceor, ut dux et imperator sim Graeco-
 rum adversus Barbarum: alia conditione nec ipse
 venturus sum, nec alios missurus. (159.) Haec
 audiens non tulit Syagrus, sed his verbis respondit:
 Ingentia profecto lamenta tolleret Pelopides Aga-
 memnon, si audiret Spartanis imperium ablatum
 a Gelone et Syracusiis. Immo huius conditionis
 ne porro mentionem facias, ut tibi tradamus im-
 perium. Sed, si vis auxilio venire Graeciae, scito
 sub Lacedaemoniorum te fore imperio: id si tibi
 non placet, noli auxilio venire. (160.) Ad haec
 Gelon, videns aversantem Syagri sermonem, postre-*

316 HERODOTI HISTOR. VII.

λόγους τοῦ Συάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε
 λόγον· „ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνειδέα κατιόντα ἀνθρώ-
 „πῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξά-
 „μενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὗ με ἔπεισας ἀσχή- 5
 „μονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω πε-
 „ριέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
 „περιέχεσθαι, στρατιῆς τε εἶντα πολλαπλασίης ἡγε-
 „μόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλεύνων. Ἄλλ' ἐπεὶ τε ὑμῖν ὁ
 „λόγος οὕτω προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπέξα- 10
 „μεν τοῦ ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοι-
 „σθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγὼ· εἰ δὲ ὑμῶν ἡδονὴ τοῦ κατὰ
 „θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ
 „τούτωσι ὑμέας χρέων ἐστὶ ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμ-
 161 „μάχων τοιῶνδε ἐρήμους.“ Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προ-

mam hanc illis proposuit conditionem. *Hospes Spar-
 tane!* inquit, *Contumeliosa verba, in hominem pro-
 iecta, iram solent excitare: at tu, quamvis con-
 tumelioso usus sermone, me tamen non induxisti
 ut in respondendo sim immodestus. Quandoqui-
 dem vero vos tanto studio urgetis ut imperium
 teneatis, consentaneum est ut ego maiori etiam
 studio, quam vos, mihi hoc postulem, quippe
 multo maiorem exercitum, multoque plures naves
 vobis adducturus. At, quoniam adeo adversa vo-
 bis haec conditio est, nos de eo quod prius postu-
 lavimus, nonnihil concedemus. Si pedestribus co-
 piis vos praefueritis, ego nauticis praeero: sin
 vobis volupe est classi praeesse, ego pedestribus
 praeero copiis. Aut in alterutro horum adquie-
 scere vos oportet, aut abire talibus sociis desti-*

579, 60.

τείνεται. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμο-
 νίων, ἀμείβετό μιν τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ Συρακουσίων,
 „οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας
 5 „πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δέ, ὅπως μὲν στρατιὴν
 „πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις
 „ὥς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεται. ὅσον μὲν νυν
 „παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδού ἡγέεσθαι, ἐξήρκει
 „ἡμῶν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι
 10 „ὥς ὁ Λάκων ἱκανὸς τοι ἐμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμ-
 „φοτέρων ἀπολογεύμενος· ἐπεὶ τε δὲ ἀπάσης ἀπελαυ-
 „νόμενος, δέεαι τῆς ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι. οὐδ',
 „ἢν ὁ Λάκων ἐπὶ τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν·
 „ἡμετέρη γάρ ἐστι αὕτη γε, μὴ αὐτῶν βουλομένων
 15 „Λακεδαιμονίων. τούτοις μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοι-

tutos. (161.) Haec ubi Gelon proposuit, antever-
tens Atheniensium legatus Lacedaemonium, his
verbis respondit. Rex Syracusarum! Non ducem
petituros nos ad te Graecia misit, sed exercitum.
Tu vero negas exercitum te missurum, nisi Grae-
ciae imperes: nempe imperare illi cupis. Quate-
nus igitur universi Graecorum exercitus ducatum
tibi postulasti, satis nos Athenienses habuimus
silentium tenere, bene gnari idoneum fore Laco-
nem ad rationem tibi pro utrisque reddendam:
nunc vero, ubi de universi imperii summâ con-
cedens, classis postulas imperium, sic tibi habe.
Si vel Laco tibi concederet classis imperium,
nos non concederemus: nostrum enim hoc mu-
nus est, nisi Lacedaemonii id velint. His ergo,
si classis obtinere imperium voluerint, non re-

312 HERODOTI HISTOR. VII.

„σι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρ-
 „χέειν. μάτην γὰρ ἂν ᾧδε παράλον Ἑλλήνων στρατὸν
 „πλεῖστον εἶημεν ἐκτημένοι, εἰ Συρηκουσίοισι ἐόντες Ἀθη-
 „ναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν
 „ἔθνος παρεχόμενοι, μούνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται 20
 „Ἑλλήνων τῶν καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον
 „ἔφησε εἰς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμή-
 „σαι στρατὸν. οὕτω οὐκ ὄνειδος ἡμῖν ἐστὶ οὐδὲν λέγειν
 162 „ταῦτα.“ Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε. „Ξεῖνε Ἀθηναῖε,
 „ὕμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξο-
 „μένους οὐκ ἔξειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπικνέτες, ἔχειν τὸ
 „πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν Φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω
 „ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι 5
 „ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαράϊσθαι.“ Οὗτος δὲ ὁ

pugnamus: alii vero id concedimus nemini. Sic enim frustra nos maximas Graecorum omnium nauticas copias paratas haberemus, si Syracusiis nos Athenienses imperio cederemus, qui populum exhibemus antiquissimum, solique sumus Graecorum qui numquam solum vertimus: quo de populo etiam Homerus poeta fortissimum virum ait ad Ilium venisse, et ordinasse instruxisque exercitum. Quo minus reprehendendi sumus quod ista dicimus. (162.) Tum vero Gelon, Hospes Atheniensis! ait, Vos videmini imperatores quidem habere, sed, quibus hi imperent, non habituros. Quoniam igitur nihil remittentes, omnia vultis tenere; ocyus hinc abire maturate, domumque reversi nunciate Graeciae, ver ei ex anno esse exemptum. Cuius dicti haec sententia est, quam

νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐβέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς
ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον· τῆς δὲ τῶν Ἑλ-
λῆνων στρατιῆς, τὴν ἑαυτοῦ στρατιήν. στερισκομένην ὦν
10 τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑαυτοῦ συμμαχίας, εἵκαζε ὡς εἰ τὸ
ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαιρεσημένον εἴη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι, τοσαῦτα τῷ Γέ- 163
λωνι χρηματισάμενοι, ἀπέπλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦ-
τα, δέσας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλῃσι μὴ οὐ δυνέωνται τὸν
βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν
5 ποιησάμενος, ἐλθὼν εἰς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λα-
κεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ἐδὸν
ἡμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἶχετο. Ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
ἐπύθετο τὸν Πέρσῃ διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον,
πέμπει πνυτηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθην, ἄν-

ille significare voluit: nempe satis constat, praestan-
tissimam anni partem ver esse; suum autem exerci-
tum praestantissimam partem dixit in Graecorum ex-
ercitu. Itaque Graeciam, societate ipsius destitutam,
comparavit cum anno, cui ver sit exemptum.

(163.) Legati igitur Graecorum, hisce cum Gelone
actis, domum navigarunt. Atque ita tunc *Gelon*, ti-
mens quidem Graecis, veritusque ne superando Bar-
baro impares sint futuri, sed indignum et intolera-
bile existimans, regem Siciliae, in Peloponnesum
traicientem, sub imperio esse Lacedaemoniorum;
hanc quidem aspernatus est conditionem, sed aliam
rationem est secutus. Simul atque Persam intellexit
traiecisse Hellespontum, cum tribus navibus actua-
riis quinquaginta remorum Cadmum, Scythae filium,
genere Coum, Delphos misit, multis pecuniis et pa-

δρα Κῶον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ 10
 Φιλίους λόγους, παραδοκῆσοντα τὴν μάχην, ἣ πείθε-
 ται· καὶ ἦν μὲν ὁ Βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐ-
 τῷ δίδοναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἀρχῶν ὁ Γέλων·
 164 ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. Ὁ δὲ Κάδμος
 οὗτος, πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς
 τὴν τυραννίδα Κῶων εὖ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι, καὶ
 δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενός, ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέ-
 σσον Κῶοισι καταβείς τὴν ἀρχήν, οἷχετο ἐς Σικελίην. 5
 ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγ-
 κλην, τὴν ἐς Μισσηνὴν μεταβαλοῦσαν τὸ οὔνομα. τοῦ-
 τον δὲ ὦν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ ἀπι-
 κόμενον, διὰ δικαιοσύνην τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήθει
 εἰοῦσαν, ἐπέμπε· ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ 10
 ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τότε οὐκ ἐλάχιστον τούτων

cificis mandatis instructum, qui belli exitum exspe-
 ctaret; et quidem, si vicisset Barbarus, pecunias ei
 et terram et aquam nomine Gelonis traderet; sin
 Graeci vicissent, pecunias reportaret. (164.) *Cad-*
mus hic antea, quum patri in regnum Coorum fir-
 mo rerum statu successisset, sua sponte, nullo im-
 minente periculo, sola iustitia ductus, in medio Cois
 deposuerat regnum, et in Siciliam migraverat. Ibi
 cum Samiis Zanclem urbem tenuit habitavitque, cu-
 ius nomen in Messanam mutatum est. Hunc igitur
 Cadmum, qui isto modo in Siciliam venerat, Gelon
 propter reliquam etiam viri iustitiam sibi perspe-
 ctam, Delphos misit: isque praeter alia iustitiae do-
 cumenta etiam hoc non minimum a se editum reli-
 quit, quod, quum magnas in manibus haberet pecu-

ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ
Γέλων ἐπετράπετο, παρὲν κατασχέσθαι, οὐκ ἐθέλησε
ἀλλ', ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ
15 Ξέρξης οἰχώκε ἀπelaύων, καὶ δὴ καὶ ἐκείνος ἀπῆκε-
το εἰς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων.

Λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίᾳ οἰκημένων, 165
ὡς ὅμως, καὶ μέλλων ἀρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ
Γέλων, ἐβοήθησε ἀν' τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θέρω-
νος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μονάρχου ἐξαλα-
5 θείας ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν
Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φωνίκων
καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Λιγύων καὶ Ἐλισυκίων
καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρῶν τρεῖς μύριας, καὶ
στρατηγὸν αὐτέων Ἀμίλκαρ τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων
10 ὄντα βασιλῆα· κατὰ ξενίην τε τὴν ἐαυτοῦ ὁ Τήριλ-

nias a Gelone sibi creditas, intervertere eas, quam-
quam nihil prohibebat, noluerit; sed, postquam pu-
gna navali vicissent Graeci, et Xerxes cum exercitu
abiisset, ipse etiam in Siciliam reversus pecunias om-
nes Geloni reportaverit.

(165.) Memorant etiam Siculi, quamvis sub imperio
futurum Lacedaemoniorum, vel sic tamen *Gelonem*
subsidio venturum fuisse Graecis, nisi *Terillus* Cri-
nippi filius, Himerae tyrannus, a Therone Aenesi-
demi filio, Agrigentinarum monarchâ, Himera ciec-
tus, sub idem tempus trecenta millia Poenorum et
Libyum et Iberorum et Ligurum et Helisycorum et
Sardorum et Corsicanorum, horumque ducem *Amil-
carem* Annonis filium, regem Carthaginensium, in
Siciliam transduxisset. Nempe Amilcarem ad istam

λος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλειω τοῦ
 Κρητίνεω προθύμειν, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἐαυ-
 τοῦ τέκνα δούς ὁμήρους Ἀμίλκα, ἐπῆγέ μιν ἐπὶ τὴν
 Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε
 θυγατέρα Ἀναξίλειως, τῇ οὐνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω 15
 δὴ οὐκ οἷόν τε γεόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἑλ-
 166 λησι, ἀποπέμπειν εἰς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Πρὸς
 δὲ, καὶ τὰδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν
 τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν
 Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρ-
 σην. Τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα πρὸς πα- 5
 τρὸς, μητροδὲν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ'
 ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγένετο,
 καὶ ὡς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυθάνομαι· οὕτε

suscipiendam expeditionem induxerat Terillus, pro
 hospitii iure opem eius implorans: maxime vero
 eum commoverat Anaxilai studium, Cretinae filii;
 qui, quum Rhegii esset tyrannus, traditis Amilcari
 filiis suis obsidibus, persuaserat ei ut in Siciliam
 traiceret ad opem socero suo ferendam: filiam enim
 Terilli, nomine Cydippen, in matrimonio Anaxilaus
 habuit. Ita igitur *Gelonem*, aiunt, quum Graecis au-
 xilio venire non potuisset, pecunias Delphos misisse.
 (166.) Ad haec memorant, eodem die in Sicilia *Gelo-*
nem et *Theronem* Amilcarem Carthaginiensem prae-
 lio superasse, quo die Graeci ad Salaminem Persas
 superarunt. *Amilcarem* vero, qui a patre Carthagi-
 niensis, a matre vero Syracusius fuit, et ob virtu-
 tem ad regiam dignitatem a Carthaginien-sibus erat
 promotus; hunc, audio, postquam collatis signis vi-

γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα Φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ
 πᾶν γὰρ ἐπέξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' 167
 αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, οἰκότης χρεω-
 μένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλήσι ἐν τῇ Σικε-
 λίᾳ ἐμάχοντο ἐξ ἧους ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ἐπὶ
 5 τοσούτο γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν σύστασιν· ὁ δὲ Ἀμίλ-
 κας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο
 καὶ ἐκαλλιρέετο, ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα κα-
 ταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἑαυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυ-
 χε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὥστε ἑαυτὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω
 10 δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλ-
 κᾳ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴτε ἐτέ-
 ρῳ, ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ θύουσι,
 τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλεσι τῶν

CLXVII. α. οἰκότης ex coniect. εἰκόνι olim edd. cum mastis.

ctus est praelio, disparuisse: nec enim vivum, nec mortuum, usquam terrarum fuisse repertum, quamquam Gelon omnia diligentissime perquisiverit. (167.) Narrant vero Poeni, probabili ratione utentes, Barbaros cum Graecis in Sicilia ab solis ortu usque ad vesperam pugnasse; (eo enim usque extraxisse pugnam;) Amilcarem autem per id tempus in castris manentem sacra fecisse et perlitasse, integra corpora super ingente pyra cremantem; tum vero, quum, vinum forte infundens sacris, suos vidisset in fugam versos, se ipsum in ignem coniecisse, atque ita crematum nusquam comparuisse. Eidem vero Amilcari, sive hac ratione, quam Poeni narrant, e conspectu hominum remoto, sive alia quam Syracusii tradunt, Carthaginienses et sacra faciunt et in om-

318 HERODOTI HISTOR. VII.

ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνη. τὰ μὲν
ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα.

15

168 Κερκυραῖοι δέ, τάδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέ-
λοισι, τοιαῦτά ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβα-
νον οἱ αὐτοὶ οἷπερ καὶ εἰς Σικελίην ἀπίκατο, λέγοντες
τούς αὐτοὺς λόγους τούς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ
δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, 5
φράζοντες ὡς „οὐ σφί περιόπτῃ ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολ-
λυμένη· ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δου-
λεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη
εἰς τὸ δυνατώτατον.“ Ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσω-
πα, ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθεῖν, ἄλλα νοεῦντες, ἐπλήρωσαν 10
νέας ἐξήκοντα· μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσέμειξαν τῇ
Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς

nibus civitatibus, quae ipsorum sunt coloniae, mo-
numenta crexerunt, maximum vero in ipsa Cartha-
gine. Sed haec de *Siculis rebus* hactenus.

(168.) *Corcyraci* vero aliud legatis responde-
runt, aliud fecerunt: nam et hos ad societatem in-
vitarunt iidem qui in Siciliam erant missi; eademque
oratione apud hos usi sunt qua apud Gelonem. Et hi
quidem statim polliciti sunt auxilia se missuros, di-
centes *non negligendam sibi esse salutem Graeciae;*
quae si periret, nihil aliud sibi fore reliquum,
nisi ut proximo quoque die servitutem servirent:
itaque, quanta maxima vi possent, illi succurren-
dum. Ita speciose responderant. At ubi adfuit auxi-
lia mittendi tempus, ibi tum, alia sentientes, naves
quidem compleverunt sexaginta: sed aegre in altum
provecti Peloponnesum adierunt, et circa Pylum et

Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, παραδοκέοντες καὶ οὔτοι τὸν πόλεμον, ἧ πεσέεται· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς
15 Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν, κατακρατήσαντα πολλόν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. Ἐποίευν ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχρωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιαύδε· „ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παραλαμβάνοντων τῶν
20 „Ἑλλήνων ἡμέας εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόντες ἂν, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐβή-
„λῃσαμέν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι.“ Τοιαῦτα λέγοντες ἡλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴεσθαι· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ
25 τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποιήτο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοή-

Taenarum Laconicae terrae, inhibitis velis naves in alto tenentes, exspectarunt hi quoque exitum belli; minime quidem sperantes fore ut Graeci superiores discedant, sed existimantes Persam ingenti reportatâ victoriâ universae Graeciae imperio potiturum. Itaque consulto id fecerunt, quo haec et talia Xerxi dicere possent: *Nos, Rex, quum Graeci ad huius belli societatem adsciscerent, qui copias non minimas habemus, et navium haud minimum numerum praebere poteramus, sed maximum post Athenienses, nolimus contra te arma ferre, aut quidquam quod ingratum tibi foret, facere.* Talia dicendo sperabant melius secum, quam cum aliis, actum iri: quod etiam eventurum fuerat, ut equidem opinor. Adversus Graccos vero alia eis parata excusatio erat, qua etiam usi sunt. Accusantibus enim illos Graecis quod auxilia non misissent, dixerunt:

Θεόν, ἔφασαν „πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἶοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι εἰς Σαλαμίνα, καὶ οὐδεμῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίας.“ Οὗτοι μὲν 30 οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

- 169 Κρηῆτες δὲ, ἐπεὶ τέ σφεας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ ταύτοις ταχθέντες Ἕλληνων, ἐποίησαν τοιόνδε. Πέμψαντες κοινῇ Θεοπρόπους εἰς Δελφούς, τὸν Θεὸν ἐπειρώτων, εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο· „ὦ νήπιοι, ἐπιμέμψεσθε ὅσα 5
 „ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἐπεμψῶ
 „μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐ-
 „τῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γενόμενον, ὑμεῖς δὲ κεί-
 „νοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρ-

complesse se quidem sexaginta triremes, sed ventis etesiis prohibitos esse Maleam circumvehi; eâ causâ ad Salaminem non pervenisse, nec ullo pravo consilio factum esse, ut pugnae navali non interfuerint. Ita hi Graecos eluserunt.

(169.) *Cretenses*, postquam eos ad belli societatem invitarunt Graeci quibus id mandatum erat, hanc iniere rationem. Communi consilio Delphos missis legatis quaesiverunt ex Deo, *an ex usu ipsorum esset futurum, si opem ferrent Graeciae?* Quibus Pythia respondit: *Stulti! Conquerimini quantam vobis lacrymarum materiam immiserit Minos, iratus quod, quum Graeci vobis ad ulciscendam ipsius in Camico patratam caedem operam suam non contulissent, vos illis ad vindicandam mulierem a barbaro viro e Sparta raptam socios vos*

10 „βάρου γυναῖκα.“ Ταῦτα οἱ Κρήτες ὡς ἀπενειχθέντα
 ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. Λέγεται γάρ, Μί- 170
 νων κατὰ ζήτησιν Δαίδαλου ἀπικόμενον εἰς Σικανίην,
 τὴν νῦν Σικελίην καλυμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανά-
 τῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήτας, Θεοῦ σφι ἐποτρύναντος,
 5 πάντας πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομέ-
 νους στόλῳ μεγάλῳ εἰς Σικανίην, πολιορκεῖν ἐπ’ ἔτεα
 πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ’ ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέ-
 μοντο· τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν, οὔτε παρα-
 μένειν, λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς
 10 δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα
 σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν εἰς τὴν γῆν. συναραχ-
 θέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίην γάρ σφι ἔτι κομιδὴν
 εἰς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Τρίην πόλιν κτίσαντας,
 καταμεῖναί τε, καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν,

adiunxistis! Id responsum ubi ad se relatum Cretenses
 audivere, opem Graecis ferre supersederunt. (170.)

Minoëm quippe fama est, quum Daedalum quaerens
 in Sicaniam venisset, quae nunc Sicilia vocatur, vio-
 lenta morte ibi occubuisse: interiecto autem tempore
 Cretenses, hortante Deo, universos praeter Polichni-
 tas et Praesios magna cum classe in Siciliam profe-
 ctos, urbem *Camicum*, quam mea aetate *Agrigentini*
 incoluerunt, quinque annis continuis oppugnasse; ad
 extremum vero, quum nec capere urbem, nec diutius
 manere fame pressi possent, re infecta discessisse.
 Eosdem deinde, narrant, circa Iapygiam navigantes,
 ingenti oborta tempestate ad terram fuisse adpulsos,
 fractisque navibus, quum nulla in Cretam redeundi
 ratio adpareret, ibi mansisse, et condita Hyria urbe,

γενέσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώ- 15
 τας, ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκί-
 σαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῶ ἑξανιστάν-
 τες προσέπταισαν μεγάλως· ὥστε Φόνος Ἑλληνικός
 μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐ-
 τέων τε Ταραντίνων, καὶ Ῥηγίνων· οἱ ὑπὸ Μικύθου τοῦ 20
 Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τι-
 μωροὶ Ταραντῖνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτέων
 δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπέην ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέ-
 τής ἐὼν Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο·
 οὗτος ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκά- 25
 δων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀν-
 171 δριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Τα-

ex *Cretensibus* mutato nomine *Iapyges Messapios*,
 et ex insulanicis incolae continentis esse factos : tum
 deinde ex Hyria reliquas ab eisdem ductas conditas-
 que esse colonias, quas longo interiecto tempore
 evertere conantes *Tarentini* ingentem cladem passi
 sunt, ut caedes haec hominum graeci generis maxima
 fuerit omnium quas novimus, tam ipsorum Tarenti-
 norum, quam Rheginorum. Ex Rheginis enim civi-
 bus, qui, a Miccytho Choeri filio vi coacti, auxilio
 Tarentinis venerant, ea occasione perierunt tria mil-
 lia; ipsorum vero Tarentinorum tanta fuit multitudo,
 ut iniri numerus non potuerit. Miccythus autem, qui
 minister fuit Anaxilai, Rhegii relictus erat ad admi-
 nistrandam urbem; idem qui deinde Rhegio pulsus,
 Tegeam Arcadiae habitavit, et multas illas Olympiae
 statuas dedicavit. (171.) Sed haec de Rheginis et
 Tarentinis in transcurso dicta sunt. In *Cretam* vero

ραγνίνους, τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε. Ἐς δὲ τὴν
Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραΐσιοι, ἐσοικίζε-
σθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἑλλήνας·
5 τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ
Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ Φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἔοντας
Κρήτας τιμαρούς Μενέλεω. ἀντὶ τούτων δὲ σφι, ἀπονο-
στήσασι ἐκ Τροίης, λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ
αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι· ἔς τε, τὸ δεύτερον ἐρημω-
10 θείσης Κρήτης, μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν
νέμεσθαι Κρήτας. Ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦ-
τα, ἔσχε βουλομένους τιμαρῆειν τοῖσι Ἑλλήσι.

Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμῆδισαν, 172
ὡς διέδεξαν ὅτι οὐ σφι ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμῆχα-
νέωντο. ἐπεὶ τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα μέλλοντα δια-

hominibus viduatam immigrasse, aiunt Praesii, alios
homines, maximeque Graecos: tertia vero post Mi-
nois obitum generatione gestum esse bellum Troia-
num, in quo non postremi ordinis adiutores Menelai
Cretenses fuisse satis aiunt constare. Pro ista vero
opera Graecis navata, postquam a Troia rediissent
Cretenses, famem pestemque et ipsis et gregibus ipso-
rum esse obortam; denique, desolatâ iterum Cretâ,
tertios nunc Cretenses unâ cum his, qui e superio-
ribus reliqui fuissent, eam habitare. Haec igitur in
memoriam illis revocans Pythia prohibuit auxilia
Graecis mittere volentes.

(172.) *Thessali* primum necessitate coacti *Me-*
dorum partes sequi coeperunt, postquam ostende-
runt non sibi placere Aleuadarum artificia. Nam si-

ἐὼν οὐ τοῦ βασιλείου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλῆς ὁ
 Νεοκλῆος. Ἐμείναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικό- 15
 μνοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω,
 ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι,
 μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ
 τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλῆθος τε τῆς
 στρατῆς καὶ τὰς νέας. ὥς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνε- 20
 βούλευον, χρηστὰ γὰρ ἔδοκεον συμβουλεύειν, καὶ σφι
 εὖνος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδὼν, ἐπείθοντο. δοκέειν δέ
 μοι, Ἀρρώδιῃ ἦν τὸ πείθον, ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην εἰσ-
 σαν ἐσβολὴν εἰς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην
 διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέ- 25
 βαλε ἡ στρατὸς ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες

tus; Atheniensium vero, *Themistocles* Neoclis filius.
 At nonnisi paucos dies hi ibi manserunt. Advenien-
 tes enim ab *Alexandro* Macedone, Amyntae filio,
 legati suaserunt eis ut discederent, *ne in his faucibus*
manentes conculcarentur ab invadente exercitu;
 quibus verbis illi multitudinem copiarum pedestrium
 nauticarumque significarunt. His igitur ita suadenti-
 bus, quum salutare videretur consilium, satisque
 constaret bene adversus ipsos animatum esse Mace-
 donem, paruerunt Graeci. Mihi vero videtur metus
 fuisse, qui illis ut discederent suaserit, quum intel-
 lexissent aliam praeter hanc esse viam qua in Thes-
 saliam transire hostis posset, per superiorem Mace-
 doniam et Perrhaeborum fines iuxta Gonnum urbem;
 qua etiam in Thessaliam transiit Xerxis exercitus.
 Graeci igitur, naves suas repetentes, ad Isthmum re-

587, 95.

ἐπὶ τὰς νέας, ὅπισω ἐπορεύοντο εἰς τὸν Ἴσθμόν. Αὕτη 174
 ἐγένετο ἢ εἰς Θεσσαλίην στρατηίη, βασιλεὺς τε μέλ-
 λοντας διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ
 εἰντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ, ἐρημαθέντες συμ-
 5 μάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδ' ἔτι ἐνδοια-
 στῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄν-
 δρες εἶντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε ἀπίκατο εἰς τὸν Ἴσθμόν, ἐβου- 175
 λεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου, ἥ τε στή-
 σονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοις χάροις. ἡ νικῶσα δὲ
 γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάττειν.
 5 στενιοτέρη γὰρ ἐφαίνετο εἶναι τῆς εἰς Θεσσαλίην, καὶ
 ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἐωυτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν, δι' ἣν
 ἤλθον οἱ αἰλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδε ἤδε-

tro sunt profecti. (174.) Haec in Thessaliam expe-
 ditio suscepta est, quum rex in eo fuit ut in Europam
 ex Asia traiceret, iamque Abydum pervenerat. Ita
 ergo Thessali, sociis destituti, studiose, neque am-
 plius dubitanter, Medorum partes sunt amplexi, et
 in ipsis rebus gerendis utilissimos sese regi praesti-
 terunt.

(175.) Graeci postquam ad Isthmum pervenere,
 reputantes ea quae ab Alexandro nunciata erant,
 deliberarunt qua ratione bellum administrarent, et
 quibus in locis sedes belli esset statuenda. Vicit sen-
 tentia, ut Thermopylarum fauces custodirentur:
 nam et angustiores has esse constabat quam illas per
 quas ex Macedonia in Thessaliam transitur, simul-
 que propiores hae erant ipsorum terrae: callem au-
 tem, per quem deinde factum est ut interciperentur

σαν εἶσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ἂν ἐβουλευσάντο Φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν 10 βάρβαρον· τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰστιαϊτίδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατὰ ἑκατέρους ὄντα·

176 οἱ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στενὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ὄντα νήσου τε Σκιαθοῦ καὶ ἡπείρου Μαγνησίης. ἐκ δὲ τοῦ στενοῦ, τῆς Εὐβοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱόν. 5 Ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἑσόδος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ, τῇ στεينوτάτῃ, ἡμίπλεθρον. οὐ μάντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ στεينوτάτον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ'

Graeci ad Thermopylas, ne esse quidem noverant, priusquam Thermopylas ingressi resciverunt a Trachiniis. Decreverunt igitur, custoditis illis faucibus Barbarum introitu in Graeciam prohibere, classem vero ad Artemisium terrae Histiaeotidis mittere. Nam vicina inter se sunt ista loca, ut quid utrobique geratur facile cognosci possit; et locorum haec ratio est. (176.) *Artemisium* ex aperto mari Thracico in angustum fretum coarctatur, quod est inter Scythum insulam et continentem Magnesia: inde angustias illas excipit *Artemisium littus* Euboeae, in quo est Artemidos (Dianae) templum. *Fauces* autem illae, per quas ex *Trachine* in Graeciam est introitus, ubi angustissimae sunt, non ultra dimidiatum plethrum (quinguenta pedes) patent. Nec vero ibi angustissimus locus universi huius tractus

ἔμπροσθὲ τε Θερμοπυλέων καὶ ὀπίσθι· κατὰ τε Ἄλ-
 10 πηνοὺς, ὀπίσθι ἐόντας, ἐοῦσα ἀμαξιτὸς μούνη· καὶ ἔμ-
 προσθε, κατὰ Φοίνικα ποταμὸν, ἀγχοῦ Ἀνθηλῆς πό-
 λιος, ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ
 μὲν πρὸς ἐσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκημνον,
 ὑψηλὸν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἴτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς
 15 ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. Ἔστι δὲ ἐν
 τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρους καλέουσι
 οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἰδρύται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι.
 ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολὰς· καὶ τό-
 γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκίεις τὸ τεῖ-
 20 χος, δέξαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν
 οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέαται· ἅτε
 δὴ περρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεισθαι σφεας,
 τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκίεις· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερ-

est, sed ante et post *Thermopylas*: nam prope
 Alpenos, qui sunt post illas, nonnisi uni agendo
 vehiculo via patet: rursusque ante Thermopylas,
 ubi est Phoenix rivus, prope Anthelam oppidum,
 non nisi uni vehiculo patet iter. Ab occidente vero
 Thermopylarum mons est praealtus, inaccessus prac-
 ruptusque, ad Oetam tendens: ab oriente vero viae,
 mare est et paludes. Sunt autem in his faucibus aquae
 calidae, quas *Chytros* [id est, *Lebetes*] incolae vo-
 cant; supra quas ara erecta est Herculi. In hisce fauci-
 bus constructus erat murus, in quo olim porta fuerat.
 Murum illum Phocenses extruxerant metu Thessa-
 lorum, qui ex Thesprotia venerant, terram Aeoli-
 dem habitaturi, quam nunc possident. Quum enim
 id agerent Thessali, ut vi subigerent Phocenses,

μὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἑσόδον, ὡς ἂν χαραδρωθείη ὁ
 χῶρος· πᾶν μηχανεύμενοι ὅπως μὴ σφι ἐσβάλουεν οἱ 25
 Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν. Τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον
 ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ
 χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ, αὐτὶς ὀρβώσασι, ἔδοξε ταύτῃ
 ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι
 ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ 30
 177 ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶ-
 ροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδευοι. ἅπαν-
 τα γὰρ προσκεψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε
 πλήθει ἔξουσι κραῖσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ
 σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπίοντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ 5
 ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ
 Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν εἰς Θερμοπύλας
 πεζῇ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμισίον.

muro isto exstructo hi sibi praecaverunt; atque etiam
 in viam, qua transitur, calidam aquam derivarunt,
 quo voraginosus fieret locus; quidlibet machinantes,
 ne in terram suam irrumperent Thessali. Murus igitur
 ille antiquitus erat aedificatus, tunc vero maiori
 ex parte corruerat vetustate. Graeci autem restituere
 eum decreverunt, et ibi Barbarum introitu Graeciae
 prohibere. Abest autem proxime a via vicus, nomi-
 ne Alpeni: ex quo rei frumentariae prospicere sta-
 tuerunt. (177.) Haec itaque loca haud dubie op-
 portuna illis visa erant: atque adeo, provisus rebus
 omnibus, reputantes nec multitudine hominum ibi
 uti posse Barbaros, nec equitatu, excipere ibidem
 impetum invadentis Graeciam hostis decreverunt.
 Quumque cognovissent in Pieria esse Persam, pedi-
 bus alii profecti sunt ad Thermopylas, alii mari ad
 Artemisium.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθειον διαταχθέν- 178
 τες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρησθηράζοντο τῷ
 θεῷ, ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρώδηκότες.
 καὶ σφι ἐχρήσθη „ἀνέμοισι εὐχεσθαι· μεγάλους γὰρ
 5 τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους.“ Δελφοὶ δὲ
 δεξάμενοι τὸ μαντήιον, πρῶτα μὲν, Ἑλλήνων τοῖσι βου-
 λομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα
 αὐτοῖσι· καὶ σφι δεινῶς καταρρώδεουσιν τὸν βάρβαρον
 ἐξαγγείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέθεντο. μετὰ δὲ
 10 ταῦτα, οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν
 ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέ-
 μενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην
 ἔχει· καὶ θυσίῃσι σφεας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κα-
 τὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

CLXXVIII. 11. ἐν Θυίῃ. ἐν Θυίης libri fere omnes.

(178.) Dum ita Graeci, bifariam divisi, occurrere hosti maturant; interim Delphenses, et sibi et Graeciae timentes, deum consuluerunt. Redditumque his est responsum, *precibus votisque placarent ventos; hos enim magnos Graeciae fore adiutores*. Id acceptum responsum protinus Delphenses Graecis omnibus, qui libertatem tueri cupiebant, renunciarunt; eoque nuncio apud hos, quippe ad barbari adventum vehementer trepidantes, immortalem inie-
 runt gratiam. Deinde iidem Delphenses ventis aram dedicarunt in Thyia, ubi fanum est *Thyiae*, Cephissi filiae, cuius de nomine locus iste nomen invenit, sacrificiisque illos placarunt. Atque etiam nunc ex oraculi iussu ventos placant Delphenses.

- 179 Ὁ Δὲ ναυτικός Ξέρξης στρατός, ὁρμεώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἀρίστα πλεού-
σῃσι δέκα ἰθὺ Σκιαθοῦ· ἔνθα ἔσαν προφυλάσσουσαι νέες
τρῆς Ἑλληνίδες, Τροϊζηνίη τε καὶ Αἰγιναιή καὶ Ἀττι-
κή. προῖδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς 5
- 180 Φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροϊζηνίην, τῆς ἦρχε
Πρηξίνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι.
καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα
ἀγαγόντες ἐπὶ τῆς πρώρης τῆς νηὸς, ἔσφαξαν· διαδέ-
ξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλ- 5
λιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὐνομα ἦν Λέων·
- 181 τάχα δ' αὖν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιο. Ἡ δὲ Αἰ-
γιναιή, τῆς ἐτρηράρχει Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι θόρυ-
βον παρέσχε, Πυθῶν τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος, αὐ-

(179.) *Nauticus Xerxis exercitus*, Therma urbe profectus, navibus decem optime navigantibus recta Sciathum traiecit; ubi in statione erant speculatoriae tres naves Graecorum, Troezenia, Aeginensis, et Attica. Prospicientes autem hi naves Barbarorum, fugae sese mandant. (180.) Et Troezeniam quidem navem, cui praeerat Praxinus, protinus capiunt insequentes Barbari. Quo facto, ex classariis eum qui forma caeteris praestabat, in proram navis deductum, mactant, faustum omen sibi esse ducentes pulcerrimum Graecorum, quem primum omnium cepissent. Erat autem mactato huic nomen *Leo*; qui fortasse aliquatenus propter ipsum etiam hoc nomen istam sortem expertus est. (181.) Aeginensis vero triremis, cui Asonides erat praefectus, trepidationem etiam quamdam iniecit hostibus. Mi-

δρὸς αἰρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ
 5 ναῦς ἡλίσκετο, εἰς τοῦτο ἀντεῖχε μαχόμενος, εἰς ὃ κα-
 τεκρουργήθη ἅπας. ὥς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ'
 ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐπεβάτευσον ἐπὶ τῶν νεῶν,
 δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαι μιν περὶ πλείστου
 ἐποίησαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα, καὶ σινδό-
 10 νος βυσσίνης τελαμῶσι κατελίσσοντες. καὶ μιν, ὥς ὀπί-
 σω ἀπίκοντο εἰς τὸ ἐωυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν
 ἐκπαγλόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέποντες εὖ· τοὺς
 δὲ ἄλλους, τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νῇ ταύτῃ, περιεῖπον ὥς
 ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. 182
 ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτρηράρχεε Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος,
 Φεύγουσα, ἐξοκέλλει εἰς τὰς ἐσβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ
 τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀν-

litabat enim in ea *Pytheas*, Ischenoi filius, qui for-
 tissimum virum illo die se praestitit; et, postquam
 capta est navis, eo usque pugnans restitit, donec
 totus veluti in frusta esset concisus. Quem Persae,
 qui in illis navibus militabant, quum cadens non
 esset mortuus, sed spiraret adhuc, propter ipsius vir-
 tutem in vita servare maximi facientes, myrrhis vul-
 nera viri curarunt, et fasciis ex hyssina sindone
 obligarunt: eundemque, ut ad castra sua redierunt,
 universo exercitui summa cum admiratione osten-
 derunt, benigneque cum eo egerunt: reliquos au-
 tem, quos in eadem navi ceperant, mancipiorum
 loco habuere. (182.) Ita igitur duae ex illis navi-
 bus ab hostibus captae sunt: tertia vero triremis,
 cui Phormus praeerat Atheniensis, dum fugâ se re-
 cepit, ad terram impacta est in Penei ostiis: et navi

δρῶν οὐ. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθη- 5
 ναῖοι, ἀποθορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομί-
 σθησαν εἰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
 στρατοπεδεύομενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιά-
 θου. πυνθόμενοι δὲ καὶ καταρρώδησαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρ-
 • τεμισίου μεταωρμίζοντο εἰς Χαλκίδα, φυλάζοντες μὲν 10
 τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψη-
 183 λὰ τῆς Εὐβοίης. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων
 τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιάθου
 τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα
 οἱ βάρβαροι ἐπεὶ στήλην λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες
 ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ 5
 ἐμποδὼν ἐγγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νη-
 σὶ, ἐνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέος ἐξ-

quidem potiti sunt barbari, viris autem non item. Hi enim, simulatque ad litus navem eiecercant, exsiliere, et per Thessaliam iter facientes redierunt Athenas. Haec ubi Graeci, ad Artemisium castra habentes, per ignes ex Sciatho editos cognoverunt, ter-
 riti, ab Artemisio ad Chalcidem cum classe se receperunt, Euripum custodituri, relictis quidem speculatoribus in editis Euboeae locis. (183.) Ex decem, quas dixi, navibus hostium tres ad scopulum accesserunt inter Sciathum et Magnesiam interiectum, qui *Myrmex* [id est, *Formica*] vocatur, super eoque Barbari advectam lapideam columnam erexerunt. Dein, quum iam nihil amplius navigationi obstaret, praetermissis ab regis ex Therma profectione undecim diebus, ipsi omnibus navibus Therma profecti, cursum versus Graeciam continuarunt. Scopulum

591, 12.

λασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο, εὐὸν
 ἐν πόρῳ μάλιστα, Πάμμων Σκύριος. πανημέρην δὲ
 10 πλώοντες οἱ Βάρβαροι, ἐξαύουσι τῆς Μαγνησίας χώ-
 ρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κα-
 σθαναίης τε πόλιος ἑόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, 184
 ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός· καὶ πλῆθος ἦν τηνι-
 καῦτα ἔτι, ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος εὐρίσκω, τόσον.
 τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας, εὐουσέων ἑπτά
 5 καὶ διηκοσιέων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων
 τῶν ἐθνέων ὁμίλον, ἑόντα τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας,
 καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὡς ἀνὰ διηκο-
 σίους ἀνδρας λογιζομένοισι ἐν ἐκάστη νήϊ. ἐπεβάτευν
 δὲ ἐπὶ τούτέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων
 10 ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων τρι-

autem illum, in medio fere freto situm, indicaverat
 eis Pammon Scyrius. Totum igitur diem navigantes
 Barbari viam confecerunt usque ad Sepiadem terrae
 Magnesiae et ad littus inter Casthanaeam oppidum
 et Sepiadem oram interiectum.

(184.) Ad hunc usque locum, et usque Thermopy-
 las, exsors malorum fuit *Xerxis exercitus*: et nu-
 merus quidem *hominum*, ut ego computando inve-
 nio, tunc adhuc hic fuit. Quum naves ex Asia pro-
 fectae numero fuerint ducentae et septem supra mille,
 veterem multitudinem ex singulis populis collectam
 reperio fuisse unum et ducenta quadraginta millia
 hominum cum quadringentis, ducenos in quaque
 navi viros supputando. Erant autem in quaque illa-
 rum navium, praeter indigenas classarios, triceni

ήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμύριοι,
καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, διηκόσιοί τε καὶ δέκα.
προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς
ἐκ τῶν πεντηκοντέρων ποιήσας, ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ
ἔλασσον, ἀν' ὁγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ 15
ταῦτα τὰ πλοῖα, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχί-
λια. ἤδη ὦν ἄνδρες ἀν' εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσαρες μυριάδες
καὶ εἴκοσι. Τοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας ναυτικὸν ἦν,
σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε
ἐπεισι ἐπὶ ταύτησι ἑπτά, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἑξ, 20
καὶ δεκάς. Τοῦ δὲ πεζοῦ, ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
ριάδες ἐγίνοντο· τῶν δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσ-
θήσω δὲ τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀρα-
βίους, καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας
δισμύριους ἄνδρας. Καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ 25

viri Persae, Medi, et Sacae: quae altera multitudo
efficit homines tricies sexies mille, ducentos et de-
cem. Huic vero et superiori numero adiiciam etiam
eos, qui in quinquaginta-remorum navibus actua-
riis fuerunt; statuens in earum quaque, plus minus,
fuisse octogenos. Collecta autem huiusmodi navigia
fuerunt, ut iam ante demonstravi, ter mille: fuerint
igitur in his ducenta quadraginta hominum millia.
Itaque navales hae copiae ex Asia transductae numero
fuere quingenta septemdecim hominum millia cum
sexcentis et decem. Iam peditatus fuit decies septies
centenorum millium; equitatus vero millium octo-
ginta. His adiiciam Arabes camelis vectos, et Afros
agitantes currus; quorum summam statuo fuisse vi-
ginti millium. Ita conficitur nauticarum et pedestrium

πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον, γίνεται διηκόσιαί τε μυριά-
 δες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ,
 καὶ ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. Τοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς
 τῆς Ἀσίης στρατεύμα ἐξαναχθέν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς
 30 Θερραπῆϊς τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων,
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοις. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης 185
 ἀγόμενον στρατεύμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ
 τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν
 οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπι-
 5 κειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρείχοντο ἑκοσι καὶ ἑκατὼν. ἐκ
 μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ
 δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρηίκης παρείχοντο,
 καὶ Παίονες, καὶ Ἑορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλ-
 κιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδό-
 10 νες, καὶ Πεῤῥαιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ

copiarum numerus, in unam summam collatus, vi-
 cies ter centena et septemdecim hominum millia cum
 sexcentis et decem. Hic est igitur copiarum numerus,
 quas ex Asia eductas diximus, non computato fa-
 mulitio quod illas sequebatur, nec frumentariis na-
 vibus, et qui his vehebantur. (185.) Iam cum uni-
 verso hoc, quem enumeravimus, exercitu simul com-
 putandus ille est, qui ex Europa est contractus: de
 cuius quidem numero non nisi ex mea opinione di-
 cere possum. Ac naves quidem Graeci Thraciam et
 vicinas Thraciae insulas incolentes contulere centum
 et viginti: quibus ex navibus conficitur hominum
 numerus, viginti quatuor millia. Pedestrium vero
 copiarum, quas contulere Thraces et Paeones et
 Eordi et Bottiaei et Chalcidium genus et Brygi et
Herod. T. III. P. I.

Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηάκης τὴν παραλίην νέμονται· τούτων τῶν ἐθνέων, τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὐταὶ ὧν αἱ μυριάδες κείνησι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίας, γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἐξήκοντα καὶ 15 τέσσαρες, ἔπεισι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες ἑκκαίδεκα, 186 καὶ δεκάς. Τοῦ μαχήμου δὲ τούτου ἔντος ἀριθμὸν τοσούτου, τὴν Θρακικήν τὴν ἐπομένην τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀνάτοισι ἔοντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοις πλοίοις, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσ- 5 σονας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφεας ποίεω ἴσους ἐκείνοισι εἶναι, καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν. ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχήμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας

Pieres et Macedones et Perrhaebi et Enianes et Dolopes et Magnetes et Achaei et quotquot Thraciae oram maritimam habitant: copiarum, inquam, ex his populis contractarum numerum fuisse aestimo, trecenta hominum millia. Quo numero cum illorum numero, qui ex Asia transducti sunt, in unam summam collato, conficitur universus numerus armatorum, vicies sex centena et unum et quadraginta millia, sexcenti et decem. (186.) Tantus quum fuerit armatorum numerus, iam famulorum, qui hos sequebantur, eorumque qui in frumentariis erant navibus, et in reliquis utique navigiis exercitum comitantibus; horum, inquam, numerum non minorem, sed maiorem etiam, puto fuisse quam numerum armatorum: attamen parem hunc pono illi, et nihilo maiorem, nec vero etiam minorem. Exaequato igi-

592, 71.

μυριάδας ἐκείνησι. Οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ
 10 εἴκοσι καὶ ὀκτῶ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας
 δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου
 μέχρη Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ 187
 τοῦ συνάπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός.
 γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνού-
 χων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑπόζυ-
 5 γίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων καὶ
 κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τούτων ὑπὸ πλή-
 θεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. "Ὡστε οὐδέν μοι θῶμα
 παρίσταται προδοῦναι τὰ ρέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν
 ἀλλὰ μᾶλλον, ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε, θῶμά μοι,
 10 μυριάσι τοσαύτησι. εὕρισκω γὰρ συμβαλλεόμενος, εἰ
 χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μη-

tur horum numero cum numero illorum, prodit
 duplus numerus superioris. Itaque quinquagies bis
 centena et octoginta tria millia ducentosque et vi-
 ginti viros duxerat Xerxes Darii filius usque ad Se-
 piadem et ad Thermopylas. (187.) Hic igitur *uni-*
versi exercitus Xerxis numerus fuit. Mulierum
 vero panificium curantium, et pellicum, et eunu-
 chorum, nemo certum edere numerum possit, non
 magis quam equorum aliorumque iumentorum im-
 pedimenta portantium, aut canum Indicorum, quo-
 rum immanis numerus castra secutus est. Quare mi-
 nime mirandum mihi videtur, fluminum nonnullo-
 rum aquam defecisse: sed illud potius miror, quo
 pacto cibaria suffecerint tot myriadibus. Etenim
 inuito calculo reperio, si unum tritici choenicem
 unusquisque in diem, nec amplius, accepit, singulis

δὲν πλῆον, ἑνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελομένους ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, καὶ πρὸς, τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσεράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. Ἄνδρῶν δ' εὐ- 15 σέων τσαυτέων μυριαδέων, κάλλεός τε εἵνεκα καὶ με- γάθεος οὐδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεὶ τε ὀρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας εἰς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἑόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὥρμεον πρὸς γῆν, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγια- 5

CLXXXVII. 13 seq. τριηκοσίους τε etc. Erratum in calculo: pro 340. oportebat 67.

diebus consumpta esse centena et dena millia medimnorum, insuperque medimnos trecentos et quadraginta: quo in calculo non computavi id, quod mulieribus et eunuchis et iumentis et canibus tribui debuit. Tot autem quum fuerint virorum myriades, formae praestantia et magnitudine corporis nemo, quam *Xerxes* ipse, dignior fuit qui tanto praeesset imperio.

(188.) Iam classis, postquam solutis navibus, ut supra dixi, secundo cursu ad littus terrae Magnesiæ pervenit, quod inter Casthaneam oppidum et oram Sepiadem interiectum est; priores quidem naves ad ipsam terram adpulerunt, reliquæ vero, quoniam non adeo late patebat littus, post illas in ancoris stationem ceperunt, mare spectantes, et octo deinceps ordinibus in quincuncem locatae. Ita qui-

593, 98.

λου ἑόντος οὐ μέγαλον, πρόκροσσαι ὀρμέοντο ἐς πόν-
 τον, καὶ ἐπὶ ὀκτῶ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω.
 Ἀμα δὲ ὄρθρω, ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας, τῆς θαλάσ-
 σης ζεσάσης, ἐπέπεσε σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολ-
 10 λὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίνην καλέουσι.
 οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐ-
 τέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε
 ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα, ἀνασπάσαντες τὰς
 νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτέων. ὅσας
 15 δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς
 Ἴπνους καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰ-
 γιалόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα πεφριέπιπτον·
 αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξε-
 βράσσοντο. ἦν τε τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. Λέ- 189
 γεται δὲ λόγος, ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορρὴν ἐκ Θεοπροπίου

dem eam noctem transegere. Sub lucem vero, quum
 serenum ad id tempus coelum tranquillisque fuisset
 aër, subito effervescente mari *ingens* coorta est *tem-
 pestas*, vehemensque ventus subsolanus, quem *Hel-
 lespontiam* vocant huius regionis incolae. Quotquot
 igitur ex his augescentem animadverterant ventum,
 et quibus per stationis rationem licuit, hi subductis
 in terram navibus a tempestate sibi caverunt, sal-
 vique et ipsi et eorum naves evaserunt. Quas vero
 naves obliquas nactus est ventus, harum alias ad
Ipnos [id est *Furnos*] qui vocantur abripuit in Pe-
 lio monte, alias ad proximum littus adflixit: aliae ad
 ipsam Sepiadem adlisae sunt, aliae ad Meliboeam op-
 pidum, aliae ad Casthanaeam ciectae; eratque in-
 eluctabilis vis tempestatis. (189.) Fertur autem fa-

ἐπεκαλίσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου „τὸν
 γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι.“ Βορῆς δέ, κατὰ τὸν
 Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρειθυίην τὴν 5
 Ἐρεχθίδος. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς
 Φάτις ὥρμηται, συμβαλλεόμενοι σφι τὸν Βορῆν γαμ-
 βρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι,
 ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἥ καὶ πρὸ τούτου,
 ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορῆν καὶ τὴν Ὠρει- 10
 θυίην, τιμωρῆσαί σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων
 τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθων. Εἰ μὲν νυν διὰ
 ταῦτα ταῖσι βαρβάροισι ὀρμέουσι ὁ βορῆς ἐπέπεσε,
 οὐκ ἔχω εἶπαι· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοι σφι λέγουσι βοηθή-
 σαντα τὸν Βορῆν πρότερον, καὶ τότε ἐκείνα κατεργάσα- 15
 σθαι· καὶ ἰὼν ἀπελθόντες Βορέῳ ἰδρύναντο παρὰ ποτα-

ma, Athenienses ex oraculi responso *Boream* invo-
 casse, quum aliud illis adlatum fuisset responsum,
 iubens eos *generum* *advocare auxilio*. Boreas enim,
 ut Graeci narrant, uxorem habuit Atticam, Ori-
 thyiam Erechthei filiam. Pro hac igitur adfinitate
 Athenienses, ut fama est, coniectantes Boream suum
 esse generum, quum Chalcide cum navibus insidian-
 tes ingruentem sensissent tempestatem, aut iam an-
 tea, sacrificiis placarunt invocaruntque Boream et
 Orithyiam, orantes ut auxilio sibi venirent, perde-
 rentque Barbarorum naves, sicut antea ad Athon
 montem. An igitur hanc ob causam in Barbaros sta-
 tionem agentes ingruerit boreas, non definiam: sed
 Athenienses quidem aiunt, et antea et tunc Boream
 ipsos iuvisse, atque haec effecisse: et, postquam do-
 mum sunt reversi, fanum statuerunt Boreae ad Ilis-

μὸν Ἰλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας 190
λέγουσι διαφθαῖναι, τετρακοσίων οὐκ ἐλάσσονας,
ἄνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον·
ὥστε Ἀμεινοκλεί τῷ Κρητίνῳ, ἀνδρὶ Μάγνητι, γη-
5 χέοντι περὶ Σηπιάδᾳ, μεγάλως ἡ ναυηγίῃ ἐγένετο χρη-
στή· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκ-
βρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυροὺς
τε τῶν Περσέων εὔρε, ἄλλα τε χρύσεια ἄφατα χρή-
ματα περιεβάλλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, τᾶλλα οὐκ εὐτυ-
10 χέων, εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γὰρ τις καὶ
τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος. Σίτα- 191
γωγῶν δὲ ὀλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρο-
μένων οὐκ ἐπὶν ἀριθμός· ὥστε δεισαντες οἱ στρατηγοὶ
τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι κακωκωμένοισι ἐπιθίων-

sum fluvium. (190.) Hac calamitate, qui minimum numerum tradunt, naves periisse aiunt non minus quadringentas, homines autem innumerabiles, et rerum pretiosarum infinitam multitudinem; ita quidem, ut Aminocli Cretinae filio, civi Magnetis, qui circa Sepiadem praedia habuit, perquam utile fuerit hoc naufragium: is enim multa deinde aurea pocula, multaque argentea, in littus eiecta sustulit, arcasque etiam reperit cimeliis Persarum repletas, et infinita alia aurea pretiosa collegit. At idem vir, quamvis locuples repertis his rebus factus, felix tamen caeteroqui non fuit: quippe tristis etiam casus eum afflictabat, quod imprudens filium occidisset. (191.) Onerariarum autem navium frumentum vehentium, reliquorumque minorum navigiorum, quae interierunt, non erat numerus. Itaque duces classis, me-

τῶν οἱ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων πε- 5
 ριεβάλλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος δὲ,
 ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταεῖδοντες γόησι τῶ ἀνέμῳ
 οἱ Μάγοι, πρὸς τε τούτοις, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νη-
 ρηΐσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κῶς
 αὐτὸς ἐβέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυσον, πυθόμενοι 10
 παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὥς ἐκ τοῦ χώρου τούτου
 ἀρπασθεὶν ὑπὸ Πηλῆος, εἴη τε ἅπαντα ἡ ἀκτὴ ἡ Ση-
 πτιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τε-
 192 τάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι οἱ ἡμεροσκό-
 ποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευ-
 τέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμαινον

CXCI. 7. γόησι. γόησι edd. ante Schaef. γόησι corrigunt alii,
 cum ululatu magico.

tuentes ne in se tanta calamitate adflictos Thessali
 impetum facerent, alto vallo ex naufragiis parato
 castra circumdedere. Tres enim continuos dies tem-
 pestas duravit. Ad extremum vero Magi caesis vento
 victimis, adhibitisque magicis incantationibus, ad
 haec sacris Thetidi factis et Nereidibus, quarto die
 vim venti compescuerunt, sive is alioquin ipse sua
 sponte quievit. Thetidi autem sacra fecerunt, quum
 a Ionibus accepissent, ex hoc loco raptam illam
 fuisse a Peleo, et totam hanc oram Sepiadem eidem
 et reliquis Nereidibus sacram esse. Igitur ventus
 quidem quarto die quievit. (192.) Secundo vero
 die ab eo, quo primum coorta tempestas erat, spe-
 culatores ex Euboeae promontoriis decurrentes Grae-
 cis de *Persarum naufragio* omnia significarunt. Qui-
 bus rebus hi cognitis, Neptunum Servatorem precati,

πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ, ὡς ἐπύ-
 5 θοντο, Ποσειδέωνι Σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προ-
 χέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἄρτε-
 μίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι ἀντιξοοὺς ἔσεσθαι
 νῆας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες, περὶ τὸ Ἄρτεμί-
 σιον ἐναυλόχουν, Ποσειδέωνος Σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ
 10 τούτου ἔτι καὶ ἐς τὸδε νομίζοντες.

Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ 193
 κῦμα ἔστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον πα-
 ρὰ τὴν ἡπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνη-
 σίης, ἰθείαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων
 5 Φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μα-
 γνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλῆα καταλειφθῆναι
 ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων, ἐκ τῆς Ἀργοῦς
 ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὐτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν.

et votis libaminibusque factis, quanta celeritate po-
 terant ad Artemisium redire maturarunt, sperantes
 nonnisi paucas naves sibi fore adversarias. Hi igitur
 iterum ad Artemisium stationem ceperunt, hostem
 observantes: et *Neptuni Servatoris* cognomen ab
 illo tempore usque ad hunc diem apud Graecos in
 usu est.

(193.) Barbari, ut quievit ventus et compositi fue-
 runt fluctus, deductis navibus, secundum continen-
 tem navigarunt: et Magnesiae promontorium cir-
 cumvecti, rectà in sinum qui ad Pagasas fert teten-
 derunt. Est in hoc sinu locus terrae Magnesiae, ubi
Herculem aiunt, postquam ex Argo navi aqutum
 missus fuisset, relictum fuisse a Iasone eiusque so-
 ciis, quum Aeam Colchicam ad auferendum aureum

τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι ἐς τὸ
 πέλαγος ἀΦήσειν· ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὐνομα γέ- 10
 γονε Ἀφέται. ἐν τούτῳ ὧν ὅρμον οἱ Ξέρξης ἐποιεῦντο.
 194 Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νηῶν τούτων ἔτυχόν τε ὕσταται
 πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καὶ κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτε-
 μισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας, ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας
 εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλέοντες ἐσέπεισον ἐς τοὺς πο-
 λεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος 5
 ὑπαρχος Σανδάκης ὁ Θαμασίῳ· τὸν δὴ πρότερον του-
 τέων βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτὴν τοιῇδε λαβὼν, ἀνε-
 σταύρωσε ὄντα τῶν βασιληϊῶν δικαστέων· ὁ Σανδά-
 κης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀνακρεμασθέν-
 τος ὧν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὖρέ οἱ πλέω 10
 ἀγαθὰ τῶν ἀμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βα-

vellus navigarent. Illinc enim, aquati, soluturi erant
 in pelagus; qua de re nomen loco impositum est
Aphetae. [id est, *locus unde navis solvitur*.] Hoc
 igitur in loco stationem cepit Xerxis classis. (194.)
 Forte autem accidit, ut quindecim naves, quae po-
 stremae navigabant, longius in altum eiicerentur:
 quae ut conspexerunt Graecorum naves ad Artemi-
 sium stantes, suas esse naves rati Barbari, cursu ver-
 sus illas directo, medios in hostes inciderunt. Dux
 illarum navium fuit Sandoces Thamasii filius, Cy-
 mae Aeolicae praefectus; quem superiore tempore
 rex Darius, quum iudex fuisset regius, compertum
 quod acceptâ pecuniâ iniustam sententiam pronun-
 ciasset, in crucem agi iusserat. Et iam suspensus
 erat, quum Darius, rationem secum iniens rerum ab
 illo gestarum, reperit multo plura esse eiusdem me-

σιλήϊον· εὐρὰν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνούς ὡς ταχύ-
 τερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασι-
 λῆα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγὰν μὴ ἀπολέσθαι, πε-
 15 ριῇν· τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἔμελλε
 οὐ τὸ δεύτερον διαφυγὰν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφέας εἶδον
 προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτέων τὴν γινο-
 μένην ἀμαρτάδα, ἐπαμαχθέντες, εὐπετέως σφέας εἶλον.
 Ἐν τούτέων μὴ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλα- 195
 βάνδων τῶν ἐν Καρίῃ. ἐν ἐτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατη-
 γὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δωδέκα νῆας ἐκ
 Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφῶν τὰς ἑνδεκα τῶ χειμῶνι
 5 τῶ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περιγενομένῃ κα-
 ταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες,
 ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρ-
 ξει στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κοριν-
 θίων Ἴσθμόν.

rita in regiam domum, quam male facta: quod post-
 quam Darius reperit, agnoscens properantius a se
 quam sapientius esse actum, solvi hominem iussit.
 Ita ille supplicium a Dario sibi decretum effugit,
 superstesque fuit. At idem, nunc in Graecos delatus,
 non iterum erat elapsurus: ut enim adnavigantes
 hos Graeci viderunt, cognito illorum errore, contra
 evecti, facile cunctos ceperunt. (195.) In una ha-
 rum navium navigans Aridolis captus est, Alaban-
 dorum Cariae tyrannus. In alia Paphiorum prae-
 tor Penthylus, Demonoi filius; qui quum duodecim
 naves ex Papho eduxisset, amissis illarum undecim
 tempestate ad Sepiadem, nunc unâ reliquâ ad Arte-
 misium navigans captus est. Hos Graeci, interroga-
 tos quae de Xerxis exercitu cognoscere cupiebant,
 vinctos in Corinthiorum Isthmum miserunt.

- 196 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, πά-
 ρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδῶκεα στρα-
 τηγέειν, ἀπίκητο εἰς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς,
 πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς, ἐσβεβληκῶς
 ἦν καὶ δὴ τριταῖος εἰς Μηλιάς· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλ- 5
 λαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀποπειρώμενος
 καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη
 τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἔνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλίποντο
 πολλόν. Τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνό-
 χωνος μούνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον, πι- 10
 νόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ρεόντων, οὐδὲ ὅστις
 ὁ μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἠπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε,
 197 εἰ μὴ Φλαύρας. Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ
 Ξέρξει, οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξη-

(196.) Ita igitur Barbarorum classis, exceptis quindecim navibus, quibus praefuisse Sandocen dixi, ad Aphetas pervenit. Xerxes autem cum pedestribus copiis, itinere per Thessaliam et Achaiam facto, tertio etiam ante die in Maliensium fines erant ingressus. In Thessalia vero certamen instituerat inter suos equos et Thessalicum equitatum, cuius experiri virtutem voluit, quum rescivisset esse hunc praestantissimum totius Graeciae; et ex eo quidem certamine longe inferiores graeci equi discesserant. Ex fluviis autem Thessaliae unus Onochonus ad bibendum non satis aquae praebuit exercitui: ex eis vero qui Achaiam perfluunt, etiam is qui illorum maximus est, Epidanus, non nisi aegre duravit. (197.) Postquam Alum in Achaia Xerxes pervenerat, viac

597, 18.

γέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱρὸν
τοῦ Λαφυστίου Διός· ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμνηχανή-
5 σατο Φρίξω μόνον, σὺν Ἰνῷ βουλευσας· μετέπειτα δὲ,
ὡς ἐκ Θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπο-
γόνιοισι ἀέθλους ταιούσδε. ὅς αὖν ἦ τοῦ γένεος τούτου πρεσ-
βύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανήϊου,
αὐτοὶ Φυλακαὶς ἔχουσι· λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτα-
10 νήϊον οἱ Ἀχαιοί· ἣν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅπως ἔξεισι πρὶν
ἢ θύσεσθαι μέλλη. ὡς τε ἔτι, πρὸς τούτοισι, πολλοὶ
ἤδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι, δέισαντες, οἴχον-
το ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν· χρόνου δὲ προϊόντος ὀπί-
σω κατελθόντες, ἣν ἀλίσκωνται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυ-
15 τανήϊον, ὡς θύεταιί τε, ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυ-
κασθεῖς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθεῖς. ταῦτα δὲ πᾶ-

duces omnia enarrare cupientes, indigenam famam
ei retulerunt ad Iovis Laphystii fanum spectantem:
Athamantem Aeoli filium, consiliis cum Ino com-
municatis, *Phrixo* mortem esse machinatum, in-
teriecto vero tempore Achaeos ex oraculi responso
posteris eiusdem hosce imposuisse labores. Quicum-
que huius familiae natu maximus est, ei introitu
in prytaneum (quod *leitton* illi vocant) interdicunt;
ipsique, ne ingrediatur, excubias agunt. Qui si ni-
hilo minus introivisset, nullo pacto exire ei prius
licet quam ad aram ducatur ubi mactandus est. Ad
haec narrarunt, multos ex his, qui ita mactandi fu-
issent, sibi timentes, in aliam terram tamquam exsu-
latum abiisse: quorum si quis interiecto tempore re-
diisset, deprehendaturque prytaneum ingressus, eum
mactari, coronis et infulis oneratum, et cum pompa

σχουσι οἱ Κυτίσσωρος τοῦ Φρύξου παῖδός ἀπόγονοι, διότι καθαυτὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ Θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολ- 20 χίδος, ἐρύσατο· ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοις ἐξ ἐαυτοῦ μῆνιν τοῦ Θεοῦ ἐπέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε· τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίαν ὁμοίως καὶ τὸ τέμε- 25 νος ἐσέβετο.

198. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θρῃσσίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ. Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἤτε ἐς τὴν Μηλίδαν παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπατις τε καὶ ῥηχίῃ ἀναπᾶσαν ἡμέραν γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἐστὶ χώρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στενός. 5

eductum. Teneri autem hac lege posteros Cytissori, Phrixi filii, eâ caussâ, quoniam, quum Achæi ex oraculi responso lustrandæ terræ suæ caussa Athamantem Aeoli filium mactaturi essent, adveniens ex Aea Colchidis hic Cytissorus illum liberaverit: hoc enim facto Cytissorum iram dei in posteros suos contraxisse. His auditis Xerxes, ut ad lucum pervenit, et ipse eo abstinuit, et universo exercitui ut abstinerent edixit: et domum posterorum Athamantis pariter atque fanum veneratus est.

(198.) Haec quidem in Thessalia et in Achaia gesta. Ex hisce dein regionibus *Maliensium* fines *Xerxes* ingressus est, ad sinum maris, in quo quotidie aestus maris accidit et reciprocatio. Iuxta hunc sinum est locus campestris, partim latus, partim

598, 47.

περὶ δὲ τὸν χῶρον οὖρα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικλήϊαι
 πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίνιαι πέτραι καλεόμε-
 ναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ, ἰόντι ἀπὸ
 Ἀχαιΐης, Ἀντικύρη· παρ' ἣν ποταμὸς Σπερχηΐος, ῥέων
 10 ἐξ Ἐνιήνων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ
 εἰκοσίου σταδίων, ἄλλος ποταμὸς, τῷ οὐνομα κεῖ-
 ται Δύρας, τὸν βοηθόντα τῷ Ἡρακλεΐ κασιμένῳ λό-
 γος ἐστὶ ἀναφαιῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἰκοσι
 σταδίων, ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ, ὃς καλεῖται Μέλας.
 Τρηχίς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ 199
 πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτη δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πά-
 σης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς θάλασσαν,
 κατ' αὐτὴν Τρηχίς πεπόλισται· δισχιλία τε γὰρ καὶ δις-
 5 μύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὐρέος, τὸ περι-
 κλήϊαι τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ διασφᾶξ πρὸς με-

vero admodum angustus. Circa illum locum montes
 praealti et inaccessi, *Trachiniae petrae* dicti, uni-
 versam Maliacam terram includunt. Primum ad
 hunc sinum oppidum, ex Achaia venienti, *Anticyra*
 est; iuxta quam *Spercheus* fluvius, ex Enianibus
 profluens, in mare influit. Ab hoc, interiectis vi-
 ginti stadiis, alius fluvius est, cui nomen *Dyras*;
 quem fama est emersisse ad ferendam Herculi, quum
 cremaretur, opem. Ab hoc, rursus viginti stadiis in-
 teriectis, alius fluvius est, nomine *Melas*. (199.)
 Ab hoc Melane fluvio quinque stadia *Trachis* urbs
 abest. Eodemque loco, ubi *Trachis* sita est, latissime.
 patet haec regio a montibus ad mare: est enim pla-
 nities vicies his mille plethrorum. Est autem in
 monte, qui *Trachinium agrum* praeccludit, divor-

200 σαμβρίην Τρηχῖνος δια δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς
 ποταμὸς ῥέει παρά τὴν ὑπώρεν τοῦ οὐρεος. Ἔστι δὲ
 ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς, οὐ μέγας, πρὸς μεσαμβρίην
 τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τούτων ῥέων, ἐς τὸν
 Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. Κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν στε- 5
 νότατόν ἐστι· ἀμαξιτὸς γὰρ μίη μούνη δέδμηται. ἀπὸ
 δὲ τοῦ Φοῖνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἐστὶ ἐς
 Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξύ Φοῖνικος ποταμοῦ καὶ
 Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι, τῇ οὖνομα Ἀνθήλη κῆται,
 παρ' ἣν δὴ παρὰρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδι-
 δοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρος τε 10
 ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτυό-
 201 σι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτυόνος ἱρὸν. Βασιλεὺς μὲν
 δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχι-

tium a meridie Trachinis, per quod divortium *Asopus* fluit iuxta montis radicem. (200.) Est item alius fluvius a meridie Asopi, *Phoenix*, non magnus; qui postquam ex his montibus defluxit, Asopo miscetur. Prope hunc Phoenicem fluvium artissimus est huius tractus locus: quippe una sola via ibi munita est, qua nonnisi singulis plaustreis transitus patet. A Phoenice vero fluvio quindecim sunt stadia ad *Thermopylas*: tum in intervallo, quod est inter Phoenicem fluvium et Thermopylas, vicus est nomine *Anthela*, praeter quem praeterfluens Asopus in mare evolvitur: et circa eundem vicum latius est spatium, in quo stat templum *Cereris Amphictyoni-dis*, et sedes sunt Amphictyonibus paratae, et ipsius *Amphictyonis* templum. (201.) Iam *Xerxes* in Trachinio campo terrae Maliacae castra posuit: *Graeci*

599, 78.

νή· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χώ-
 ρος οὗτος, ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύ-
 5 λαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι.
 ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοις τοῖσι χω-
 ρίοις. ἐπεκράτες δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορρῇ ἄνεμον ἔχόν-
 των πάντων μέχρι Τρηχῖνος· οἱ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ
 μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ἔσαν δὲ οἷδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσῃ ἐν 202
 τούτῳ τῷ χώρῳ. Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλίται,
 καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεις ἑκατέ-
 ρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας, εἴκοσι καὶ ἑκα-
 5 τόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας, χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν
 Ἀρκαδῶν· ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ
 Φλιυῆντος, διηκόσιοι· καὶ Μυκηναίων ὀγδῶκοντα. οὔτοι
 μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν,
 Θεςπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

vero in ipso transitu. Nominatur autem hic locus a
 plerisque quidem Graecis *Thermopylae*: incolae vero
 et finitimi nude *Pylas* dicunt. Itaque utrique in his
 locis castra habebant: occupabat autem Xerxes totum
 spatium septemtrionem versus a Thermopylis, usque
 Trachinem pertinens; Graeci vero ea quae in hac
 continente versus meridiem sita sunt.

(202.) *Graeci* vero hoc in loco *Persam exspectantes*, hi fuere. Spartani trecenti graviter armati:
 tum Tegeatae et Mantinenses mille, utrorumque
 quingenti: ex Orchomeno Arcadiae centum et vigin-
 ti, et ex reliqua Arcadia mille; tot Arcades fuere:
 Corinthii vero quadringenti: ex Phliunte ducenti;
 ex Mycenis octoginta. Hi sunt qui ex Peloponneso
 adfuerunt. Ex Boeotis vero, Thespienses septingenti,

Herod. T. III. P. I.

Z

203 Πρὸς τούτοις ἐπὶ κλητοὶ ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπουν-
 τιοὶ πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφεας
 ἐπεκαλέσαντο οἱ Ἕλληνες, λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὡς
 „αὐτοὶ μὲν ἤκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ
 τῶν συμμαχῶν προσδόκιμοι πᾶσάν εἰσι ἡμέρην ἢ θά- 5
 λασσά τέ σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε Φρου-
 ρομένη, καὶ Αἰγινήτων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν τα-
 χθέντων. καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν
 ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνη-
 τὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ 10
 οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτέων, μέγιστα.
 ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἔοντα θνητὸν,
 ἀπὸ τῆς δόξης πιστεῖν ἄν.“ Οἱ δὲ, ταῦτα πυνθανόμε-
 204 νοι, ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα. Τούτοις ἔσαν μὲν νυν

et Thebani quadringenti. (203.) Praeter hos vero
 evocati aderant Locri Opuntii omnibus copiis, et
 Phocenses mille. Ipsi enim Graeci missis legatis hos
 advocaverant, dicentes, *tamquam antecursores sese*
venisse ante alios, exspectari vero reliquos socios
in proximum quemque diem, et maris tutelam
sibi curae esse, custodiri que illud ab Atheniensibus
et Aeginetis reliquisque in classem designatis.
Nihil autem illis esse gravius metuendum: non
enim deum esse, qui Graeciam invadat, sed homi-
nem: nullum autem nec esse nec futurum esse
mortalem, cui, ex quo natus sit, malum nullum
acciderit; immo maximis accidere maxima. Debere
itaque etiam illum, qui Graeciam invadit, morta-
lis quum sit, gloria suam excidere. His auditis, illi
 Trachinem auxilio Graecis venerunt. (204.) His

600, 10.

καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλεις ἑκάστων· ὁ δὲ θω-
μαζόμενος μάλιστα, καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος
ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης, ὁ Ἀναξαν-
5 δρίδew, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδew, τοῦ Ἀναξάν-
δρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμέ-
νεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἠγησίλεω,
τοῦ Δορύσσου, τοῦ Λεωβότew, τοῦ Ἐχestrάτου, τοῦ
Ἠγίως, τοῦ Εὐρυσθένης, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστο-
10 μάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέος κτη-
σάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου.
Διζῶν γάρ οἱ ἑόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομέ- 205
νεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς Φροντίδος περὶ τῆς
βασιληΐης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσητος
γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἑόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος
5 καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ

igitur et alii quidem ex quaque civitate duces prae-
erant; sed, quem maxime cuncti admirabantur, et
penes quem summa erat totius imperii, Lacedae-
monius fuit *Leonidas*, genus ab Hercule ducens
hac maiorum serie: pater Anaxandrides fuit, avus
Leon: tum reliqui progenitores, Eurycratides, Ana-
xander, Eurycrates, Polydorus, Alcamenes, Tele-
cles, Archelaus, Agesilaus, Doryssus, Leobotes,
Echestratus, Agis, Eurysthenes, Aristodemus, Ari-
stomachus, Cleodaeus, Hyllus, Herculis filius. Is
Leonidas regnum Spartae nec opinans erat adeptus.
(205.) Quum enim duo illi fratres fuissent natu ma-
iores, Cleomenes et Dorieus, procul habuerat co-
gitationem regni adipiscendi. Sed Cleomene sine ma-
scula prole defuncto, quum iam tum Dorieus non
amplius in vivis fuisset, quippe in Sicilia mortuus,

βασιλῆϊ· καὶ διότι πρότερος ἐγγόνει Κλεομβρότου,
 (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδω παῖς,) καὶ δὴ
 καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. Ὃς τότε ἦε ἐς Θερμο-
 πύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστειώτας τριη-
 κοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ὄντες. παραλα- 10
 βὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λο-
 γισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυ-
 μάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεω-
 νίδης μούρους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγά-
 λως κατηγορήτο μηδίζειν. παρεκάλει ὧν ἐς τὸν πόλεμον, 15
 θέλων εἰδέναι εἴ τε συμπέμψουσι, εἴ τε καὶ ἀπερέουσι
 ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλ-
 206 λοφρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεω-
 νίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους

ita ad *Leonidam* regnum pervenit, quoniam et ma-
 ior natu erat *Cleombroto*, *Anaxandridae* filio natu
 minimo, et *Cleomenis* etiam filiam in matrimonio
 habebat. Is igitur ad *Thermopylas* erat profectus
 cum delectis ab ipso trecentis illis, iustae aetatis
 viris, et quibus domi liberi erant. Adsumserat au-
 tem, priusquam advenisset, *Thebanos* illos quorum
 numerum supra declaravi, quibus *Leontiades* prae-
 erat, *Eurymachi* filius. Quos solos ex Graecis adsu-
 mere ea caussa properaverat *Leonidas*, quod accusa-
 bantur *Thebani* vehementer cum *Medis* sentire. In-
 vitaverat igitur eos ad armorum societatem, cognos-
 cere cupiens, utrum missuri essent secum socios, an
 ex aperto repudiaturi Graecorum societatem: et illi,
 aliud licet sentientes, miserant. (206.) Et *Leoni-*
dam quidem cum his, qui cum eo erant, primos

ὄρῳντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύονται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνονται ὑπερβαλλομένης. μετὰ δὲ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἔμελλον ὀρτάσαντες, καὶ Φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθέειν πανδημεί. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνενῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσιν· ἦν γὰρ κατὰ τὸν τὸ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πρήγμασι συμπεσούσα. οὐκὼν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἐπέμπον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενενῶντο ποιήσιν.

Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπεὶ δὲ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρώδεοντες, ἐβουλευόντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις ἐδόκει, ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἴσθμον

omnium miserant Spartani hoc consilio, ut et reliqui socii, his conspectis, adversus hostes proficiscerentur, neque ipsi pariter Medorum sequerentur partes, si cunctari Spartanos intellexissent. Deinde vero, quum Carnea nunc obstarent, peractis festis diebus, custodia Spartae relictâ, cum omnibus copiis occurrere decreverant hosti. Similiter vero etiam reliqui socii facere constituerant: qui, quum in idem ipsum tempus, quo haec gerebantur, Olympias incideret, rati non tam cito ad Thermopylas armis decretum iri, antecursores interim miscrunt. Tale igitur horum fuit consilium.

(207.) Iam, qui ad *Thermopylas* fuere *Graeci*, ubi haud procul ab introitu fuit Persa, timore perculsi, de receptu consultare coeperunt. Et reliquis quidem Peloponnesiis placuit, abire in Peloponne-

ἔχειν ἐν Φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν 5
 περισπερχέντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν εἴη-
 Φίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις, κελεύον-
 τὰς σφί ἐπιβοηθῆειν, ὥς ἑόντων αὐτέων ἐλίγων στρατὸν
 208 τῶν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων,
 ἔπεμπε Ξέρξης κατασκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὅκοσοι τέ
 εἰσι, καὶ ὅ τι ποίεοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἑὼν ἐν Θεσσα-
 λίῃ, ὥς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγῃ, καὶ τοὺς
 ἡγεμόνας, ὥς εἴησαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης, 5
 ἑὼν γένος Ἡρακληίδης. ὥς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς
 τὸ στρατόπεδον, ἐθηϊτό τε, καὶ κατῶρα πᾶν μὲν οὐ τὸ
 στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος,
 τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν Φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατι-
 δέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος 10

sum, et Isthmum custodire. *Leonidas* vero, sententiam istam vehementer indignantibus Phocensibus et Locris, de communi horum consilio manere ibi decrevit, legatosque per civitates dimittere qui ab illis auxilia arcesserent, quandoquidem nimis exiguus ipsorum numerus esset ad prohibendum Medorum exercitum. (208.) Dum hi ita consultant, interim *Xerxes* equitem misit speculatorem, qui et numerum eorum, et quid facerent, exploraret. Audierat enim, quum adhuc in Thessalia esset, collectum hoc loco stare exiguum exercitum, cuius duces sint Lacedaemonii et *Leonidas*, ab *Hercule* genus ducens. Ut ad castra accessit eques, contemplatus est, spectavitque non totum quidem exercitum; nam, qui intra murum erant, quem a se instauratum Graeci custodiebant, hos conspiciere non potuit: exterior-

τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαι-
μόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους
τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα
δὴ θεώμενος ἐθάμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν
15 δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπήλαυε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην·
οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς.
ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τά περ ὁπώπτε πάν-
τα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ 209
εἶν, ὅτι παρασκευάζονται ὡς ἀπολεύμενοί τε καὶ ἀπο-
λέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ', αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαί-
νοντο ποιεῖν, μετεπέμψατο Δημάρχον τὸν Ἀρίστωνος
5 εἶντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν εἰρώτα Ξέρ-
ξης ἕκαστα τουτέων, ἐβέλων μαθεῖν τὸ ποιούμενον πρὸς
τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε, „Ἦκουσας μὲν μὲν

res vero observavit, qui ante murum stationem ha-
bebant. Erant autem tunc forte extra murum locati
Lacedaemonii. Horum igitur alios vidit gymnasticis
exercitationibus vacantes, alios comam pectentes.
Miratus eques spectaculum, cognito hominum nume-
ro, omnibusque rebus adcurate perceptis, rediit per
otium, nemine persequente, sed omnibus eum prorsus
contemtui habentibus. Reversus, Xerxi cuncta
quae viderat renunciavit. (209.) Quibus auditis,
coniectare *Xerxes* non potuit id quod res erat, com-
parare sese hos homines ad pereundum postquam
perdidissent ipsi quam plurimos potuissent: sed,
quum ridicula facere ei viderentur, *Demaratum* ad
se vocavit, Aristonis filium, qui in castris aderat, co-
gnoscere ex eo cupiens quid esset quod facerent La-
daemonii. Et ille, *Audisti me*, inquit, *iam ante*,

„καὶ πρότερον, εὐτε ὁρμᾶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν
 „ἀνδρῶν τουτέων· ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔβου, λέ-
 „γοντα τὰ περ ὧρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. 10
 „ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθινήν ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὦ βασι-
 „λεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. Οἱ
 „ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσό-
 „δου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γὰρ σφι οὐ-
 „τῷ ἔχων ἐστὶ ἐπεὶ μὲλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, 15
 „τῆς κεφαλᾶς κοσμέονται. ἐπίστας δὲ, εἰ τούτους
 „τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἐστὶ
 „οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τὸ σέ, βασιλεῦ, ὑπομένει
 „χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασιλῆήν τε καὶ
 „καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρεαι, καὶ ἄν- 20
 „δρας ἀρίστους.“ Κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξης ἐφαίνετο

CCIX. 10. τὰ περ. τῇ περ malles.

*quum adversus Graeciam proficisceremur, de his
 viris disserentem; at risui me habuisti quum au-
 diebas dicentem tibi quemnam fore harum rerum
 exitum praeviderem. Mihi enim, Rex, summa con-
 tentio est, veritatem adversus te colere. Audi igi-
 tur etiam nunc. Adsunt hi viri, de introitu nobis-
 cum pugnaturi, et ad hoc se comparant. Hic enim
 apud illos mos obtinet: quando vitae discrimen
 sunt adituri, tunc capita comunt. Scito vero: si
 hosce, et eos qui Spartae manent, subegeris; nul-
 lus alius hominum populus est, qui adversus te,
 Rex, manus tollere sustineat. Nunc enim cum
 regno et populo inter Graecos praeclarissimo tibi
 res est, et cum viris fortissimis. Quae dicta, quum
 prorsus incredibilia Xerxi viderentur, iterum quae-*

603, 1.

τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα „ὅτινα τρό-
πον, τοσοῦτοι ἴοντες, τῇ ἑαυτοῦ στρατῇ μαχέσονται.“

Ὁ δὲ εἶπε „ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψευ-
25 στη, „ἢν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω.“

Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. Τέσσαρας 210
μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆ-
σισθαι. πέμπτη δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ
ἐφαίνοντο ἀναυδῆ τε καὶ ἀβουλὴ διαχρεώμενοι μένειν,
5 πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μῆδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεὶς,
ἐντελαμένός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν εἰς ὅψιν τὴν ἑαυ-
τοῦ. Ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι εἰς τοὺς Ἕλληνας οἱ
Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δ' ἐπισήϊσαν, καὶ οὐκ
ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλως προσπταίνοντες. δῆλον δ'
10 ἐποίησεν παντὶ τῷ, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι

*sivit, quo tandem pacto tam exigua hominum
manus suo exercitui esset repugnatura? Et ille:
Rex! inquit, age mecum ut cum homine mendaci,
nisi haec ita eventura sunt ut ego dico.*

(210.) Haec Demaratus dicens Xerxi non persua-
sit. Itaque quatuor rex intermisit dies, assidue il-
los sperans fugā se recepturos. Quinto vero die,
quum illi non recessissent, sed per obstinatum, ut
Xerxi videbatur, impudentiam temeritatemque ma-
nerent, iratus rex Medos et Cissios adversus illos
misit, dato mandato ut vivos caperent et in conspe-
ctum suum adducerent. Ut vero in Graecos cum im-
petu irruerunt Medi, multi ex eis cecidere: quibus
succedere alii, nec se recepere, quamvis magna
elade accepta: ostenderuntque cuilibet, maxime vero
regi ipsi, multos quidem homines esse, sed paucos

πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ
 211 ἡ συμβολή δι' ἡμέρης. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως
 περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρ-
 σαι ἐκδεξάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βα-
 σιλεὺς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης· ὥς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως
 καταργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλ- 5
 λησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς,
 ἀλλὰ τὰ αὐτὰ· ἅτε ἐν στενοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι,
 καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἥπερ οἱ Ἕλληνες,
 καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρῆσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἀλλὰ τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ 10
 ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέ-
 ψειαν τὰ νῶτα, αἰεὶς Φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρβα-

CCX. 11. ἄνθρωποι εἶεν. ἄνθρωποι οἱ εἶεν ed. Borh. ex coniect.
 multos ei (regi) esse homines.

viros. Praeliati sunt autem per totum diem. (211.)
 Postquam ita male accepti sunt *Medi*, tum hi qui-
 dem in castra se recepere: et *Persae* eis succeden-
 tes, quos *immortales* rex adpellabat, quibus prae-
 erat Hydarnes, in hostem iverunt; quasi hi utique
 facile confecturi rem essent. Ut vero hi quoque pu-
 gnam cum Graecis conseruere, nihilo amplius, quam
Medi, promoverunt, sed eandem habuere sortem;
 quippe in angusto transitu pugnantes, ubi explicari
 multitudo non poterat, et hastis utentes breviori-
 bus quam Graeci. *Lacedaemonii* vero memorabilem
 ediderunt pugnam, quum aliis rebus ostendentes
 peritos sese cum imperitis congredi, tum quod sub-
 inde terga verterent, veluti fugam capessentes uni-
 versi, deinde vero, quando fugientibus *Persae* cum

ροὶ ὀρέωντες Φεύγοντας, βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήϊσαν·
 οἱ δ' ἂν, καταλαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι
 15 τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον
 πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἐπίπτον δὲ καὶ αὐ-
 τέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν
 ἐδυνάτο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου περρωμέ-
 νοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες,
 20 ἀπήλαινον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς 212
 μάχης λέγεται βασιλῆα, θηεύμενον, τρεῖς ἀναδραμεῖν
 ἐκ τοῦ θρόνου, δέοντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν οὐ-
 τω ἡγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμει-
 5 νον ἀέθλεον. ἄτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντες σφεας
 κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖ-
 ρας ἀνταίρασθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ

clamore strepituque instabant, ipsique iam in eo
 erant ut deprehenderentur, subito conversa acie
 hosti sese opponerent, atque ita innumerabilem Per-
 sarum prosternerent multitudinem. Ceciderunt au-
 tem ibi Lacedaemoniorum etiam nonnulli. Post-
 quam vero, quamvis magno conatu, et turmatim et
 quovis modo impetum facientes, nulla parte introi-
 tus potiri Persae potuerunt, postremo hi quoque
 retrogressi sunt. (212.) Dum ita conflictabantur,
 fertur *Xerxes*, quum spectandi caussa haud procul
 abesset, ter de solio suo exsiliise, metuens nempe
 suo exercitui. Tunc igitur ita pugnatum est. Postri-
 die vero eius diei nihilo felicius barbari pugnaverunt.
 Quum enim exiguus esset Graecorum numerus, rati
 Barbari confectos esse illos vulneribus, neque vires
 amplius ad resistendum habituros, denuo eos ad-

τάξεις τε καὶ κατὰ ἔθνηα κεκοσμημένοι ἔσαν, καὶ ἐν
μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ
οὔρος ἐτάχθησαν, Φυλάσσοντες τὴν ἀτραπὸν. Ὡς δὲ οὐδὲν 10
εὕρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνῶρων,
ἀπῆλθον.

- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλῆος ὅ τι χρήσεται τῷ παριόντι
πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, αἰὲρ Μηλιεύς, ἦλθέ
οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγα τι παρὰ βασιλῆος δοκέων οἴσε-
σθαι· ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὔρους Φέρου-
σαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομεί- 5
ναντας Ἕλληνας. ὕστερον δὲ δέσας Λακεδαιμονίους,
ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ Φυγόντι, ὑπὸ τῶν Πυλα-
γῶραν, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομέ-
νων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε
γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρη- 10

gressi sunt. At Graeci, per ordines perque populos
digesti, in vicem cuncti pugnarunt, Phocensibus
exceptis: hi enim in monte erant locati, semitam
custodituri. Ubi vero nihilo melius, quam pridie,
Persae rem sibi viderunt succedere, abscesserunt.

(213.) Ibi tunc regem, quidnam consilii caperet
incertum, convenit Ephialtes, Eurydemi filius, Ma-
liensis, ingens ab illo praemium se relaturum spe-
rans, indicavitque ei *semitam per montes ad Ther-
mopylas ferentem*; atque ita Graecos perdidit, sta-
tionem ibi habentes. Idem postea, metu Lacedaemo-
niorum, in Thessaliam profugit: exsulantisque caput
propositâ pecuniâ proscripsum est a Pylagoris,
quum Amphictyones ad agendum Pylaeum conven-
tum essent congregati. Interiecto vero tempore,

χινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεια
 δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ση-
 μανέω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἔσπον.
 Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον ταυτέων ἀπέθανε. Ἔστι 214
 δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγό-
 ρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυθαλλὸς Ἀντικυρεὺς,
 εἰσὶ οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλῆα τούτους τοὺς λόγους, καὶ
 5 περιηγησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσησι· οὐδαμῶς ἐμοί
 γε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρὴ σταθμῶσασθαι,
 ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπακήρυξαν οὐκ ἐπὶ
 Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυθαλλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλ-
 τη τῷ Τρηχινίῳ, πάντως καὶ τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμε-
 10 νοι· τοῦτο δὲ, Φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰ-
 τίην οἶδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν, καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς,

quum Anticyram rediisset, ab Athenade Trachinio
 occisus est. Et interfecit quidam Ephialten Athena-
 des aliam ob causam, quam in sequentibus historiis
 exponam: at nihilo minus tamen praemio honora-
 tus est a Lacedaemoniis. Ita igitur Ephialtes postea
 periit. (214.) Fertur autem etiam alia fama, One-
 tam Phanagorae filium, Carystium, et Corydallum
 Anticyrensem cum rege sermones illos habuisse, et
 Persas circum montem illum circumduxisse. Quam
 famam parum esse credibilem partim inde colligi
 potest, quod Graecorum Pylagori, quos utique prae
 caeteris compertam habuisse rei veritatem consen-
 taneum est, non Onetae et Corydalli caput proscri-
 pserunt, sed Ephialtae Trachinii; tum, quod Ephial-
 ten novimus ob hanc culpam exsulasse. Caeterum
 cognita quidem haec semita Onetae quoque, quam-
 quam non Maliensi, esse potuit, si hanc regionem

- ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμιλη-
κὼς εἶη· ἀλλ', Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιγησάμε-
νος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω.
- 215 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης
κατεργάσασθαι, αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος ἔπεμπε
Ἰθάρνεα, καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ἰθάρνης. ὠρμάτο δὲ
περὶ λύχων ἀφ' αὐτοῦ στρατοπέδου. Τὴν δὲ ἀτρα-
πὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιῆες· ἐξευρόν- 5
τες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας τότε ὅτε
οἱ Φωκέες, φράζαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέ-
πῃ τοῦ πολέμου· ἐκ τε τόσου δὴ κατεδέδεκτο εὐῶσα
- 216 οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὐ-
τῇ. ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ
τῆς διασφάγος ρέοντος· οὐνομα δὲ τῷ οὐρεῖ τούτῳ καὶ

saepius adierat: at enimvero Ephialtes est, qui hostes
per semitam illam circa montem circumduxit: hunc
huius culpaе reum scribo. (215.) *Xerxes*, ea pro-
bans quae se effecturum pollicitus Ephialtes erat, ve-
hementer gavisus, sine mora Hydarnen et qui sub
eius ductu erant misit: et illi sub noctem, quo tem-
pore accenduntur lucernae, e castris profecti sunt.
Invenerant illam semitam indigenae Malienses; eâ-
que repertâ Thessalis adversus Phocenses itineris du-
ces fuerant, quo tempore Phocenses, introitum in
suam regionem opposito obstruxerant muro, atque
ita tutos se a bello praestiterant: atque ex illo inde
tempore adparuit pessime illâ uti Malienses. (216.)
Est autem *callis* huius *per montem* ferentis ratio
haec. Incipit ab Ασωπο fluvio, ubi ille per montium

606, 90.

τῇ ἀτραπῷ τὰυτό κείται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνό-
 5 παια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὐρεος, λήγει δὲ κατὰ τὴν
 Ἀλπηνὸν πόλιν, πρῶτην εἰῶσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν
 Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λί-
 θον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἑδρας· τῇ καὶ τὸ στενωτά-
 τόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχου 217
 σαι οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶ-
 σαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὐρεα τὰ Οἰταίων,
 ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων· ἡὼς τε διέφαινε, καὶ
 5 ἐγένοντο ἐπ' ἀκρατηρίῳ τοῦ οὐρεος. Κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ
 οὐρεος ἐφύλασσον, ὥς καὶ πρότερόν μοι διδήλωται, Φω-
 κέων χίλιοι ὀπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώραν,
 καὶ Φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ
 ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἴρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρεος

divortium perfluit. Est autem monti, per quem se-
 mita transit, semitaeque ipsi idem nomen, *Ανο-
 παεα*: fertque haec Anopaea secundum dorsum mon-
 tis, et desinit circa Alpenum, primum oppidorum
 Locrensiū versus Malienses, eo loco ubi Melam-
 pygus qui dicitur lapis est, suntque Cercopum se-
 des: ubi etiam angustissimus callis est. (217.) Hac
 igitur semita, quam descripsi, Persae traiecto Aso-
 po totam noctem iter fecerunt, a dextra habentes
 Oetaeorum montes, a sinistra vero montes Trachini-
 orum: et illuxit aurora, quum ad summum mon-
 tem pervenerunt. Hoc igitur loco montem custodie-
 bant, ut etiam ante demonstravi, Phocenses mille
 graviter armati, et suam regionem tutantes, et cal-
 lem custodientes. Inferior enim introitus ab eis,
 quos dixi, custodiebatur: semitam autem, quae fert

αἰτραπὸν ἐβελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύ- 10
 218 λασσον. Ἐμαθὸν δὲ σφείας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβη-
 κότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι, τὸ οὖρος
 πᾶν ἐὼν δρυῶν ἐπίπλεον· ἦν μὲν δὴ νηνεμία, ψόφου δὲ
 γινομένου πολλοῦ, ὥς οἶκός ἦν, Φύλλων ὑποκεχυμέ-
 νων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες, καὶ 5
 ἔδυντο τὰ ὅπλα· καὶ αὐτίκα οἱ βαρβαροὶ παρῆσαν. ὥς
 δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο·
 ἐλπόμενοι γὰρ οὐδὲν σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεκύ-
 ρησαν στρατῷ. Ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρώδηςας μὴ
 οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἶρετο τὸν Ἐπιάλτῃα 10
 ποδαπὸς εἶη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ αἰτρακέως, διέτασ-
 σε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλ-
 λοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἷχα-

per montem, Phocenses custodiebant, qui Leonidae
 ultro hanc operam receperant. (218.) Adscenden-
 tes latuerant Persae, quum quercubus totus ob-
 situs mons esset: postquam vero adscenderant,
 hoc modo adventantes illos cognovere Phocenses,
 quum tranquillum esset coelum, propter folia sub
 pedibus strata multus (ut res fert) ortus strepitus
 excitavit eos ut ad arma concurrerent: et protinus
 Barbari adfuerunt. Qui ubi armatos conspexere viros,
 mirati sunt, quod, quum neminem sibi putassent
 occurrurum, in exercitum incidissent. Ibi tum Hy-
 darnes, veritus ne, qui Phocenses erant, Lacedae-
 monii essent, quaesivit ex Ephialte, cuius populi is
 esset exercitus: ubi vero quod res erat audivit, in
 aciem Persas instruxit. At Phocenses, quum multis
 crebrisque telis ferirentur, rati non nisi adversus se

το Φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι
 15 ὡς ἐπὶ σφέας ὠρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο
 ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνον· οἱ δὲ
 ἀμφὶ Ἐπιάλτεια καὶ Ὑδάρινα Πέρσαι Φωκέων μὲν
 οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κα-
 τὰ τὰχος.

Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον 219
 μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱερά, ἔφρασε τὸν
 μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἡοῖ σφι θάνατον· ἔπειτεν καὶ
 αὐτόμολοι ἦσαν, οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν
 5 περίοδον· οὗτοι μὲν ἐτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμε-
 ροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἥδη διαφαι-
 νούσης ἡμέρης. Ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο οἱ Ἕλληνες, καὶ
 σφῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν
 τάξιν ἐκλυπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακρι-

hos esse profectos, arreptâ fugâ in summum montis
 verticem se receperunt, ad occumbendam mortem
 parati. Hi igitur ita erant animati: at Persae, qui
 cum Ephialte et Hydarne erant, nullam Phocensium
 rationem habentes, descendere de monte propera-
 runt.

(219.) Qui ad Thermopylas erant Graeci, his
 primum Megistias vates, inspectis victimis, praedi-
 xerat mortem primo mane eis instantem: deinde ad-
 venere transfugae, quum adhuc tunc nox esset, cir-
 cuitum hostium nunciantes: tertio speculatores diur-
 ni, de summitatibus montium decurrentes, illuce-
 scente iam die, idem indicium fecere. Ibi tum Graeci,
 quid sibi faciendum esset deliberantes, in diver-
 sas abicere sententias, aliis contenditibus non desc-

θέντες, οἱ μὲν ἀπαλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες κα- 10
 τὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνί-
 220 δὴ μένιν αὐτοῦ παρασκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐ-
 τὸς σφῆας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδό-
 μενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεούσι οὐκ
 ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν εἰς τὴν ἡλθον Φυλά-
 ξοντες ἀρχήν. Ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλείστός 5
 εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεὶ τε ἥσθετο τοὺς συμμαχούς ἐόντας
 ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κε-
 λεύσαι σφῆας ἀπαλλάσσεισθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι εὖ
 καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο,
 καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο 10
 γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι, χρεωμένοισι
 περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγυρομέ-

rendam esse stationem, aliis contra nitentibus. Et,
 soluto concilio, discesserunt alii, et suam quisque in
 civitatem tendens dispersi sunt: alii vero parati erant
 cum Leonida manere. (220.) Dicunt autem, ipsum
Leonidam illos dimisisse, ne perirent curantem; *se*
autem et praesentes Spartanos non decere dicen-
tem deserere stationem ad quam custodiendam
principio missi essent. Et ego quoque quam ma-
 xime in hac sum sententia, Leonidam, quum mi-
 nime promptos esse socios vidisset, nec ad subeun-
 dum secum periculum ultro paratos, abire illos ius-
 sisse; sibi autem, ut abiret, inhonestum iudicasse.
 Contra, si maneret, ingens cum gloria manebat, et
 Spartaе felicitas non exstinguebatur. Etenim Sparta-
 nis, iam in primo huius belli initio oraculum con-
 sulentibus, responderat Pythia, *aut eversum iri La-*

- κου „ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρ-
 βάρων, ἢ τὸν βασιλῆά σφεων ἀπολέεσθαι.“ ταῦτα
 15 δέ σφι ἐν ἔπεισι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χρᾶ, λέγοντα ᾧδε·
 Ἦμῶν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
 ἢ μέγα ἄστυ ῥικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
 πέρβεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
 πενήθσει βασιλῇ Φθίμενον Λακεδαίμονος οὔρος.
 20 Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
 ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἐ Φημί
 σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.
 ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον
 κλέος καταθέσθαι μῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι
 25 τοὺς συμμαχούς μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω

*cedaemonem a barbaris, aut regem ipsorum peri-
 turum. Hoc eis illa responsum versibus hexametris
 comprehensum dederat, his verbis:*

*Vobis, ὁ spatiosae Spartae incolae,
 aut ingens urbs gloriosa a viris Persis
 evertitur; aut, si non hoc, ab Hercule oriundum
 flebit mortuum regem Laconica terra.*

*Nec enim sustinebit taurorum robur leonumque
 contra stantium. Iovis enim ille robur habet,
 eumque dico*

*non iri repressum prius, quam horum alteru-
 trum fuerit sortitus.*

Igitur *Leonidam*, haec reputantem, cupientemque
 solis Spartanis sempiternam acquirere gloriam, di-
 misisse potius arbitror socios illos qui abiere, quam
 ipsos per se, ab illo dissentientes, ita spretâ omni
 militari disciplinâ abiisse. (221.) Cuius rei mihi

- 221 ἀκίσμως οἷχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι
καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. σὺ γὰρ
μοῦνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἶπετο
τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστήν τὸν Ἀκαρνήνα, λεγόμε-
νον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον εἶπαν 5
τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, Φανερός
ἐστὶ Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι.
ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο· τὸν
δὲ παῖδα συστρατεύμενον, ὄντα οἱ μουνογενέα, ἀπέ-
222 πεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἶ-
χοντό τε ἀπίοντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπίες δὲ
καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μῶνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι.
τούτων δὲ, Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βου-
λόμενοι· κατέϊχε γὰρ σφεας Λεωνίδης, ἐν ὁμήρων λό- 5
γῳ ποιούμενος· Θεσπίες δὲ, ἐκόντες μάλιστα· οἱ οὐκ

hoc etiam haud minimum documentum est, quod non modo reliqui dimissi sunt, sed quod satis constat, vati etiam exercitum sequenti, Megistiae Acarnani, genus a Melampode derivanti, eidem qui e victimis futura illis praedixerat, missionem dedisse Leonidam, veritum ne cum ipsis periret. At ille, quamquam missionem nactus, non tamen discessit; sed filium, militiae huius socium, qui unicus illi natus erat, dimisit. (222.) Caeteri igitur socii dimissi abierunt, mandato Leonidae obsequentes. Thespienses vero et Thebani soli apud Lacedaemonios manserunt. Et Thebani quidem inviti manserunt; retinuit eos autem Leonidas, obsidum loco habens: Thespienses vero summa sua voluntate; neutiquam enim Leonidam et qui cum illo erant se deserturos abscessu-

ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ,
ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον.
ἐστρατήγει δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω.

Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποίη- 223
σατο, ἐπισχὼν χρόνον, ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθύν-
ουσαν πρόσδοον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλ-
τεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὐρέος ἡ κατάβασις συντομω-
5 τέρη τέ ἐστι, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλόν, ἥπερ
ἡ περίοδος τε καὶ ἀνάβασις. Οἱ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμ-
φὶ Ξέρξεα προσήσαν· καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἑλλη-
νες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιούμενοι, ἤδη πολλῶ
μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχαῖς ἐπέξῃσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐ-
10 χένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο· οἱ
δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπέξιόντες ἐς τὰ στεινόπο-
ρα, ἐμάχοντο. Τότε δὲ, συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν,

rosque aiebant, sed apud illos mansuros mortemque
cum eisdem occubituros. His praeerat Demophilus,
Diadromae filius.

(223.) Orto sole, *Xerxes* libamina fecit: deinde
aliquamdiu moratus, quo tempore forum maxime
frequentari hominibus solet impressionem in hostem
facere instituit: ita enim significatum ei ab Ephialte
erat. Nam descensus de monte brevior est, atque iter
inde ad *Thermopylas* compendiosius, quam circui-
tus et adscensus montis. Barbari igitur, qui cum
Xerxe erant, in hostem perrexerunt: et Graeci cum
Leonida, utpote ad mortem ire parati, iam multo
longius, quam ante, in spatiosiore faucium partem
progressi sunt. Nam muri quidem munimentum cu-
stodiebatur; superioribus vero diebus in ipsas etiam

374 HERODOTI HISTOR. VII.

ἐπιπτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὅπισθε γὰρ οἱ
 ἡγεμόνες τῶν τελέων, ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον
 πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ 15
 μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διε-
 φθείροντο· πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ'
 ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε
 γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον
 ἐκ τῶν περιόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον 20
 εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε
 224 καὶ ἀτέοντες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτέων
 τηνικαῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι
 διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ
 πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ'
 αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν 5

fauces progressi pugnauerant. Nunc igitur, quum extra
 angustias consererent pugnam, ingens hostium cecidit
 multitudo. Etenim manipulorum duces, flagellis
 a tergo instantes, et unumquemque caedentes, ad ulte-
 rius progrediendum suos concitabant. Itaque eorum
 multi in mare incidentes perierunt; multo vero plu-
 res, alii ab aliis, vivi conculcati sunt: nec ulla ratio
 habebatur pereuntium. Nam Lacedaemonii, quum
 imminere sibi mortem ab his qui montem circumi-
 verant non ignorarent, quanta maxima poterant for-
 titudinis specimina adversus Barbaros ediderunt,
 nullo modo parcentes sibi, ac furiosorum in morem
 pugnantes. (224.) Hastae quidem iam tunc plerisque
 fractae erant, et gladiis illi Persas conficiebant. In
 eo labore, ab altera parte, *Leonidas* fortissime pu-
 gnans cecidit, cum eoque alii illustres Spartani; quo-

ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην δὲ
καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πί-
πτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί· ἐν δὲ
δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπε-
10 ράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγο-
νότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀρτάνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασι-
λῆος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμειω παῖς·
ὃς καὶ ἐκιδούς τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάν-
τα τὸν ἑαυτοῦ ἐπέδωκε, ὥς μούνου οἱ εἰούσης ταύτης
τέκνου. Ξέρξεω τε δὴ δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι 225
μαχεόμενοι. καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ Λεωνίδεω Περσέων τε
καὶ Λακεδαιμονίων ὤθισμός ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦ-
τόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο
5 τοὺς ἐναντίους τετράκις. Τοῦτο δὲ συνεστήκει μέχρι οὗ
οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὥς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύ-

rum ego, ut dignorum virorum, nomina sciscitatus
sum cognovique: rescivi vero etiam omnium nomi-
na trecentorum. Ab altera parte, ex Persis ibidem
et alii multi illustres ceciderunt viri, et in his duo
Darii filii, Abrocomes, et Hyperanthes, quos ex Phra-
taguna Artanis filia Darius susceperat. Artanes au-
tem frater fuerat Darii, Hystaspis filius, Arsamis
nepos. Is Dario filiam suam elocans, simul totam
suam domum ei donaverat, quum unica ipsius proles
illa fuisset. (225.) Igitur duo Xerxis fratres ibi pu-
gnantes ceciderunt. Super *Leonidae* vero cadavere
acre fuit inter Persas et Lacedaemonios certamen:
donec ad extremum sua virtute Graeci illud subtra-
xerunt, quater in fugam versis adversariis. Ita pugna-
tum est, donec qui cum Ephialte erant advenere. Quos

Θοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθῦτον ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νείκος. ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παρμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες αἰεές οἱ ἄλλοι, πλην Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἐστήκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτέων ἐτύγχανον ἐτι περιεῶσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες· οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τεύχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθε περισταδόν.

- 226 Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἀριστος γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης. τὸν τὸδε Φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμίξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηχι-

ubi accedere intellexerunt Graeci, tum vero mutatum certamen est. Tunc enim in angustias viae se receperunt, et murum etiam praetergressi, ubi ad tumulum venerunt, qui in introitu angustiarum est, ubi nunc lapideus lco stat in Leonidae memoriam, ibi confertim consederunt alii omnes, praeter Thebanos. Eodemque loco gladiis sese defendentes, quibus gladii supererant, alii manibus dentibusque depugnantes, obruti sunt Barbarorum telis, partim subruta muri munitione ex adverso ingruentium, partim ex circuitu undique circumstantium.

(226.) Tales quum se praestiterint Lacedaemonii et Thespienses omnes, fortissimus tamen ex his fuisse dicitur *Dieneces* Spartanus: quem aiunt, priusquam cum Medis congredierentur, verbum illud di-

5 νίων, ὥς, ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα,
τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν οὔστῶν ἀποκρύπτουσι
τοσοῦτό τι πλήθος αὐτέων εἶναι. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλα-
γέντα τούτοις, εἶπαι, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ τῶν Μή-
δων πλήθος, ὥς „πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξείνος
10 ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον,
ὑπὸ σκίῃ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.“
Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα ἔπεα Φασί Διηρέ-
κεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ 227
δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελ-
φοί, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες.
Θεσπιδέων δὲ εὐδοκίμει μάλιστα τῷ οὐνομα ἦν Διδύ-
ραμβος, Ἀρματίδew. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτη 228
τῇ περ ἔπεισον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ

xisse, quum Trachinium quemdam audivisset dicen-
tem, *quando Barbari tela emiserint, multitudo
telorum solem iri obscuratum; tantam enim esse
hostium multitudinem.* Hunc igitur, nil perterri-
tum, sed aspernantem Medorum multitudinem, re-
spondisse aiunt, *fausta omnia Graecis nunciare
hospitem Trachinium; quandoquidem, sole telis
Medorum obscurato, in umbra sint pugnaturi,
non in sole.* Haec et eiusdem generis alia dicta,
aiunt, Dienecem Lacedaemonium fortis animi mo-
numenta reliquisse. (227.) Post hunc fortissimos
se praestitisse memorant Lacedaemonii duos fratres,
Alpheum et Maronem, Orsiphanti filios. Ex The-
spiensibus vero praecipuam laudem abstulit vir, cui
Dithyrambus nomen fuit, Harmatidae filius. (228.)
Sepulti sunt omnes eodem loco quo ceciderunt, et

Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας· οἷχεσθαι, ἐπιγέγραπται
γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο

5

ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπαρ-
τιήτησι ἰδίῃ·

ὦ ξεῖν, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε

κεῖμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

10

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι, τόδε·

Μῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι

Σπερχεῖον ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·

μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς,

οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

15

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάν-

tam in horum honorem, quam in illorum qui ante
ceciderant quam dimissi a Leonida socii abierunt,
hae inscriptiones positae sunt:

Cum trecentis olim myriadibus hic pugnarunt

ex Peloponneso quatuor millia virorum.

Haec in honorem omnium posita inscriptio est; in
Spartanorum vero memoriam privatim ista:

Hospes, nuncia Lacedaemoniis, hoc loco nos

iacere, dictis illorum obsequentes.

In Lacedaemonios igitur hoc; in vatem vero istud:

Monumentum hoc illustris Megistiae, quem

olim Medi

Spercheo fluvio occiderunt traiecto,

vatis, qui instans tunc fatum probe cognitum
habens,

deserere tamen Spartae duces non sustinuit.

τιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφίρας οἱ ἐπικασμή-
σαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίειω, Σιμωνίδης ὁ
Λεωπρέπείος ἐστὶ κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

Δύο δὲ ταυτέων τῶν τριηκοσίων λέγεται, Εὐρυτόν τε 229
καὶ Ἀριστόδημον, παρὲν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῶ
λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην,
ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεω-
5 νίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς
τὸ ἔσχατον· ἢ, εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθα-
νέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοις· παρὲν σφί ταυτέων τὰ ἕτερα
ποιέειν, οὐκ ἐβελῆσαι ὁμοφρονέειν· ἀλλὰ γνώμῃ διενει-
χθέντας, Εὐρυτόν μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίο-
10 δον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐ-

Inscriptionibus istis et columnis, excepto vatis epi-
grammate, Amphictyones illos honorarunt: vatis
vero Megistiae epigramma Simonides posuit, Leo-
prepis filius, pro hospitii familiaritate.

(229.) Narrant, ex trecentis illis Spartanis duos
viros, *Eurytum* et *Aristodemum*, quum, si com-
mune voluissent consilium sequi, potuissent ambo
aut simul salvi Spartam redire, ut qui a Leonida e
castris dimissi decubuerant in Alpenis, vehementi
oculorum dolore laborantes; aut, si redire ad commi-
litones voluissent, mortem potuissent obire cum re-
liquis: hos igitur, narrant, quum alterutrum horum
licuisset eligere, noluisse commune sequi consilium;
sed, inter se dissentientes, Eurytum, cognito Persa-
rum per montem circuitu, arma postulasse, captisque
armis iussisse ilotum ut se ad pugnantes duceret, et,

τὸν κελεῦσαι τὸν εἴλωτα εἰς τοὺς μαχομένους· ὅπως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, οἴχεσθαι Φεύγοντα, τὸν δὲ, ἐσπεσόντα εἰς τὸν ὄμιλον, διαθαρῆναι· Ἀριστόδημον δὲ, λειποψυχέοντα λειφθῆναι. Εἰ μὲν νυν ἦν μῶνον Ἀριστόδημον ἀλγύσαντα ἀπονοστήσαι εἰς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίην προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐβελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μνηίσαι 20
 230 μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον εἰς Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε. οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὼν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιγενέσθαι 5

postquam ad illos pervenit, ilotam quidem fuga salutem petiisse, ipsum vero in hostium agmen irruentem occubuisse: Aristodemum autem, deficientem animo, remansisse. Quod si igitur unus Aristodemus oculorum morbo laborasset, eaque caussâ Spartam rediisset, aut si ambo simul reversi essent, Spartani (ut mihi videtur) nullam in eum iram erant exercituri: nunc vero, quum alter periit, alter, qui in eadem causa fuerat, mori recusavit, necessario vehementer irasci Aristodemo debuerunt. (230.) Alii igitur, hoc modo hacque occasione Aristodemum, memorant, salvum Spartam evasisse: alii vero aiunt, ad deferendum nuncium quemdam missum eum fuisse e castris, et, quum pugnae deinde interesse potuisset, noluisse, sed in via moratum, supersti-

τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἄρι- 231
 στόδημος ὄνειδός τε εἶχε καὶ αἰτίμην. πᾶσχων δὲ τοιαύτῃ
 ἡτίμῳ οὔτε οἱ πῦρ οὐδείς ἔναυε Σπαρτιηγέων, οὔτε
 διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος κα-
 5 λεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλα-
 βε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσάν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ 232
 ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριη-
 κοσίων τούτων, περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα εἶναι Παντί-
 την· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίμῳ,
 ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης 233
 ἐστρατήγει, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμά-
 χοντο, ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλείας

tem fuisse; socium autem, qui simul cum eo missus fuerat, ad pugnam rediisse, in eaque occubuisse. (231.) Quidquid sit, Lacedaemonem reversus Aristodemus probro et ignominia notatus est, atque ita infamis habitus, ut nemo Spartanorum lumen ei accenderet, nec cum eo colloqueretur, utque per ignominiam *trepidus Aristodemus* nominaretur. Sed idem vir in pugna ad Plataeeas culpam, quae eum premebat, dissolvit. (232.) Memorant etiam, alium ex trecentis, nomine Pantitem, quum ad deferendum nuncium in Thessaliam fuisset missus, superstitem fuisse; eundem vero, quum Spartam reversus ignominia esset notatus, voluntario suspendio vitam finisse. (233.) *Thebani* vero, quibus dux praeerat Leontiadēs, hactenus quidem a Graecorum partibus stantes, necessitate coacti, adversus regis exercitum dimicaverant. Ut yero superiorem esse viderunt rem

στρατιήν. ὡς δὲ εἶδον κατωπύτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπείγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτων, χεῖράς τε προέτεινον, καὶ ἦσαν ἄσπον τῶν βαρβάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς „καὶ μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδωσαν βασιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλεῖ.“ ὡς τε ταῦτα λέγοντες, περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. Οὐ μέντοι τάγε πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῖνας αὐτέων, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστικον στίγματα βασιλῆα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδew· τοῦ τὸν παῖδα 5 15

Persarum, quo tempore Graeci qui cum Leonida fuerant ad tumultum se recipere properabant, his desertis, passis manibus ad Barbaros accesserunt, dicentes id quod verissimum erat, *cum Medis sese sentire, et inter primos terram et aquam regi tradidisse; necessitate autem coactos venisse ad Thermopylas, et a cladis culpa regi illatae esse immunes.* His dictis, salvi evaserunt; habebant enim etiam Thessalos dictorum testes. Nec tamen prorsus feliciter eis res cessit. Nam, ut accedentes eos in potestate habuerunt Barbari, nonnullos etiam, ut accedebant, interfecerunt; reliquis vero Xerxis iussu regia inusserunt stigmata, initio a duce Leontiade facto; cuius viri filium Eurymachum, interiecto tempore, Plataenses interfecerunt, quum quadringentorum

Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιᾶες,
20 στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ σχόν-
τα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

Οἱ μὲν δὲ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἡγωνί- 234
σαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρτην, εἰρώτα ἀρξά-
μενος ἐνθένδε· „Δημάρτη, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαί-
„ρομαι δὲ τῇ αἰληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέ-
5 „βη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ, κόσσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ
„Λακεδαιμόνιοι, καὶ τουτέων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέ-
„μια, εἴτε καὶ ἅπαντες.“ Ὁ δ' εἶπε· „ὦ βασιλεῦ,
„πλήθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ
„πόλις πολλαί· τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθέειν, εἰδήσεις. Ἔστι
10 „ἐν τῇ Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακίς-
„χιλίων μάλιστα κη. οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι

dux fuisset Thebanorum, quorum ope Plataeensium urbem occupaverat.

(234.) Hoc igitur modo *ad Thermopylas Graeci* pugnaverant. Tum vero *Xerxes* vocatum ad se *Demaratum* interrogavit, hoc usus sermonis introitu. *Demarate, vir probus es: ex vero ita iudico: quaecumque enim dixisti, ea ita evenerunt. Nunc dic mihi, quotnam numero sint reliqui Lacedaemonii; et ex his quot sint horum similes in re bellica, an etiam tales sint omnes? Et ille, Rex!* inquit, *multitudo quidem omnium Lacedaemoniorum ingens est, et civitates sunt multae: quod vero tu scire cupis, id dicam. Est in Laconicâ Sparta, civitas virorum octies mille admodum: et hi quidem omnes similes sunt his qui hîc pugnarunt. Caeteri vero Lacedaemonii his utique*

„ἐνθάδε μαχισαμένοισι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμό-
 „νιοι, τούτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ξέρξης· „Δημάρητε, τέω τρόπῳ ἀπονητότατα
 „τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἔθι ἐξηγέο. σὺ 15
 „γὰρ ἔχεις αὐτέων τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων,
 235 „οἷα βασιλεὺς γενόμενος.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο· „ὦ
 „βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευεαί μοι προθύμως,
 „δίκαιόν μὲ σοὶ ἐστὶ φράζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυτι-
 „κῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειαι ἐπὶ τὴν
 „Λάκαιναν χώραν. Ἔστι δὲ ἐπ’ αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη, 5
 „τῇ οὐνομά ἐστι Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ’ ἡμῶν
 „σοφώτατος γενόμενος, κέρδος μέζον, ἔφη, εἶναι Σπαρ-
 „τιήτῃσι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλλον
 „ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ’ αὐτῆς τοιοῦτο ἔσε-
 „σθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὐ τι τὸν σὸν στόλον προσι- 10

*non sunt similes, at fortes tamen viri sunt. Ad
 haec Xerxes ait: Quonam igitur pacto hos homi-
 nes minimo labore subigemus? Age, hoc mihi
 prome! Tu enim vias consiliorum omnium, qui-
 bus illi utuntur, compertas habes, quippe qui rex
 eorum fuisti. (235.) Respondit Demaratus:
 Quandoquidem studiose me consulis, aequum est
 ut tibi id, quod optimum fuerit, expromam:
 nempe, si trecentarum navium classem in Laco-
 nicam miseris terram. Est autem prope illam sita
 insula, cui nomen Cythera; de qua Chilon, vir
 olim apud nos sapientissimus, dicere consueverat,
 ingens lucrum fore Spartanis, si ea insula mari
 mergeretur potius, quam emineret. Nempe ille,
 non utique tuam classem ex longo tempore pro-*

„δῶς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον.
 „ἐκ ταύτης ᾧν τῆς νήσου ὀρμεώμενοι, φοβεόντων τοὺς
 „Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφί ἐόντος οἰ-
 „κῆίου, οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλά-
 15 „δος ἀλίσκομένης ὑπὸ τοῦ πιζοῦ, βοηθέωσι ταύτῃ. κα-
 „ταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἦδη τὸ
 „Λακωνικὸν μῦνον λείπεται. Ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς,
 „τάδε τοι προσδόκα ἔσσεσθαι. ἔστι τῆς Πελοποννήσου
 „ἰσθμὸς στενός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοπον-
 20 „νησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοί, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλ-
 „λας τῶν γενομένων προσδέκεο ἔσσεσθαι τοι. ἐκεῖνο δὲ
 „ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις
 „προσχωρήσουσι.“ Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, 236

*spiciens, sed quamlibet quorumcumque hominum
 timens classem, semper veritus erat ne ex illa
 insula tale quidpiam patriae suae immineret,
 quale tibi ego nunc propono. Ex hac igitur insula
 impetum faciens tua classis terreat Lacedaemo-
 nios: et illi, proprio finitimoque bello pressi, nil
 verendum est, ne reliquae Graeciae, a pedestribus
 tuis copiis oppugnatae, auxilio veniant. Domitā
 autem reliquā Graeciā, Laconicum genus per se
 relinquitur invalidum. Istud autem ni feceris,
 hoc futurum exspecta. Est Peloponnesi isthmus
 angustus; quo loco a coniuratis adversus te om-
 nibus Peloponnesiis scito certamina multo acrio-
 ra tibi, quam quae adhuc facta sunt, imminere.
 Istud vero si feceris, isthmus ille et civitates
 omnes sine pugna in tuam cedent potestatem.
 (236.) Post haec Achaemenes, frater Xerxis, et
 Herod. T. III. P. I. B b*

ἀδελφεός τε εἰὼν Ξέρξῃ, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
 στρατηγός, παρατυχὼν τε τῷ λόγῳ, καὶ δέισας μὴ
 ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιέειν ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ὄρεώ 5
 „σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους, ὃς Φθονεῖ τοι εὖ πρὸς-
 „σονται, ἢ καὶ προδίδοι πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ
 „καὶ τρόποισι τοιούτοιςι χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρου-
 „σι· τοῦ τε εὐτυχέειν Φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον στυ-
 „γέουσι. Εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες 10
 „νεναυηγῆκασι τετρακόσiai, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέ-
 „δου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελοπόννησον,
 „ἀξιομαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι. αἰλὴς δὲ εἰὼν ὁ
 „ναυτικὸς στρατὸς, δυσμεταχειρίστος τε αὐτοῖσι γίνε-
 „ται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιομαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς 15
 „ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, 15

classi praepositus, qui huic colloquio intererat, ve-
 ritus ne ad faciendum quod Demaratus suaserat Xer-
 xes induceretur, hunc sermonem est exorsus. *Rex!*
video te sermonem admittere viri, qui tuae invi-
det felicitati, aut etiam prodere res tuas cona-
tur. Nam hoc uti more amant Graeci: invident
aliis ob felicitatem, oderuntque potentiores. Quod
si tu in praesenti rerum statu, postquam quadrin-
gentae nostrarum navium naufragium fecerunt,
alias trecentas de classe dimiseris quae Pelopon-
nesum circumnavigent, erunt nobis hostes ad re-
sistendum pares. Sin coniuncta manet nostra
classis, difficilis illis erit ad oppugnandum, om-
ninoque resistere tibi neutiquam poterunt. Ad
haec universae navales copiae terrestribus erunt
praesidio, et terrestres copiae navalibus, unà iter

„ ἑμοῦ πορευόμενος. εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσται
 „ κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κείνοι σοί. Τὰ σεωυτοῦ δὲ τι
 „ θέμενος εὖ, γνώμην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπι-
 „ λέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον,
 20 „ τὰ τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πληθὸς εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεί-
 „ νοί γε αὐτοὶ ἐωυτῶν πέρι φροντίζεν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
 „ ὥσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἣν ἴωσι ἀντὶ Πέρσης εἰς
 „ μάχην, οὐδὲ ἐν τῷ παρεόν τρῶμα ἀνκῦνται.“ Ἀμεί- 237
 βεται Ξέρξης τοῖσδε· „ Ἀχαίμενες, εὖ τέ μοι δοκεῖς
 „ λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρχτος δὲ λέγει μὲν
 „ τὰ ἀριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμῃ μέντοι ἐσσοῦ-
 6 „ ται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνῳ γε ἐνδέξομαι, ὅπως οὐκ
 „ εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λεγομένοις
 „ πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος, καὶ τῷ ὄντι, ὅτι

facientes: quos si diremeris, nec tu illis utilis esse poteris, nec illae tibi. Quod si tuae rationes recte erunt initae, sic indue animum, ut nil cures res adversariorum, quo loco gesturi sint bellum, quidve agant, aut quanta sit illorum multitudo. Satis ipsi idonei sunt suas res curare, et nos nostras. Lacedaemonii vero, si contra Persas in pugnam progredientur, ne unam quidem hanc praesentem cladem reparabunt. (237.) Cui Xerxes his verbis respondit: Achaemenes! recte tu mihi dicere videris, atque ita faciam. Demaratus autem ea dicit, quae meis rebus ipse utilissima iudicat: eius tamen sententia a tua superatur. Nam istud quidem non admitto, non bene eum cupere meis rebus: documento quippe mihi sunt quum superiores eius sermones, tum res ipsae.

ἀδελφεός τε εἰὼν Ξέρξῃ, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
 στρατηγός, παρατυχὼν τε τῷ λόγῳ, καὶ δέισας μὴ
 ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιεῖν ταῦτα. „ὦ βασιλεῦ, ὁρῶ
 „σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους, ὃς Φθονεῖ τοι εὖ πρῆσ- 5
 „σοντι, ἢ καὶ προδοῖ πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ
 „καὶ τρόποισι τοιούτοισι χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρου-
 „σι τοῦ τε εὐτυχέειν Φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον στυ-
 „γέουσι. Εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχησι, τῶν νέες
 „νεαυηγῆκασι τετρακόσiai, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέ- 10
 „δου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελοπόννησον,
 „ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι. αἰλῆς δὲ εἰὼν ὁ
 „ναυτικός στρατός, δυσμεταχείριστός τε αὐτοῖσι γίνε-
 „ται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς
 „ὁ ναυτικός τῷ πεζῷ ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, 15

classi praepositus, qui huic colloquio intererat, ve-
 ritus ne ad faciendum quod Demaratus suaserat Xer-
 xes induceretur, hunc sermonem est exorsus. *Rex!*
video te sermonem admittere viri, qui tuae invi-
det felicitati, aut etiam prodere res tuas cona-
tur. Nam hoc uti more amant Graeci: invident
aliis ob felicitatem, oderuntque potentiores. Quod
si tu in praesenti rerum statu, postquam quadrin-
gentae nostrarum navium naufragium fecerunt,
alias trecentas de classe dimiseris quae Pelopon-
nesum circumnavigent, erunt nobis hostes ad re-
sistendum pares. Sin coniuncta manet nostra
classis, difficilis illis erit ad oppugnandum, om-
ninoque resistere tibi neutiquam poterunt. Ad
haec universae navales copiae terrestribus erunt
praesidio, et terrestres copiae navalibus, unā iter

„ ὁμοῦ πορευόμενος. εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσῃαι
 „ κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κείνοι σοί. Τὰ σεαυτοῦ δὲ τι
 „ θέμενος εὖ, γνώμην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπι-
 „ λέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον,
 20 „ τὰ τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πλεῖστος εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖ-
 „ νοί γε αὐτοὶ ἑαυτῶν πέρι. Φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
 „ ὥσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἣν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς
 „ μάχην, οὐδὲ ἐν τῷ παρεὸν τρώμα ἀνιεύονται.“ Ἀμεί- 237
 βεται Ξέρξης τοῖσδε. „ Ἀχαίμενες, εὖ τέ μοι δοκέεις
 „ λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρχτος δὲ λέγει μὲν
 „ τὰ ἀριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμῃ μέντοι ἐσσοῦ-
 5 „ ται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνῳ γε ἐνδέξομαι, ὅπως οὐκ
 „ εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λεγομένοισι
 „ πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος, καὶ τῷ ὄντι, ὅτι

facientes: quos si diremeris, nec tu illis utilis esse poteris, nec illae tibi. Quod si tuae rationes recte erunt initae, sic indue animum, ut nil cures res adversariorum, quo loco gesturi sint bellum, quidve agant, aut quanta sit illorum multitudo. Satis ipsi idonei sunt suas res curare, et nos nostras. Lacedaemonii vero, si contra Persas in pugnam progredientur, ne unam quidem hanc praesentem cladem reparabunt. (237.) Cui Xerxes his verbis respondit: Achaemenes! recte tu mihi dicere videris, atque ita faciam. Demaratus autem ea dicit, quae meis rebus ipse utilissima iudicat: eius tamen sententia a tua superatur. Nam istud quidem non admitto, non bene eum cupere meis rebus: documento quippe mihi sunt quum superiores eius sermones, tum res ipsa.

„πολιότης μὲν πολιότη εὖ πρήσσοντι φρονέει, καὶ ἔστε
 „δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν, συμβουλευομένου τοῦ
 „ἀστοῦ, πολιότης ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι 10
 „ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δ' εἰ-
 „σὶ οὗ τοιοῦτοι. ξεῖνος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἐστι εὖμε-
 „νέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύ-
 „σεις τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δη-
 „μάρητον, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχεσθαί τινα τοῦ λοιποῦ 15
 238 „κελεύω.“ Ταῦτα εἰπας Ξέρξης, διεξήϊε διὰ τῶν νε-
 κρῶν καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὺς ὅτι βασιλεύς τε ἦν καὶ
 στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν
 κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆλὰ μοι πολλοῖσι μὲν καὶ
 ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἤκιστα γέ- 5
 γονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν

*Etenim civis quidem invidet felicitati civis, et ta-
 cite ei infensus est: nec facile civis, a popularium
 aliquo consultus, ea illi quae ipsi optima viden-
 tur suaserit, nisi probabiles in virtute progres-
 sus fecerit: cuiusmodi rari sunt homines. Hospes
 vero hospiti felici benevolentissimus est, et con-
 sultanti lubens optima suaserit. Itaque maledi-
 centiā adversus Demaratum, qui meus hospes est,
 abstinere dehinc quemlibet iubeo. (238.) Haec Xer-
 xes postquam dixit, per caesorum cadavera transiit;
 et Leonidae, ut audivit regem hunc et ducem Lace-
 daemoniorum fuisse, abscindi caput et e palo erigi
 iussit. Ac mihi quidem quum aliis documentis, tum
 vero maxime hoc ipso, fit manifestum, Xerxem
 vivo Leonidae omnium hominum maxime iratum*

617, 16.

ἐθυμώθη ζῶντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἂν κοτε εἰς τὸν νεκρὸν
ταῦτα παρενόμησε· ἐπὶ τιμαῖν μάλιστα νομίζουσι τῶν
ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέ-
10 μια. οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἐποίουν τοῖσι ἐπετίτακτο ποιεῖν.

Ἄναιμι δὲ ἐκεῖσε τοῦ λόγου, τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέ- 239
λιπε. Ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι, ὅτι βασιλεὺς στέλ-
λοιο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι καὶ οὕτω δὴ εἰς τὸ
χρηστήριον τὸ εἰς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δὴ σφι
5 ἐχρήσθη τὰ ὀλίγα πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ
Θωμασίῳ. Δημάρετος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος, Φυγῶν εἰς
Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκίω, καὶ τὸ οἶκός ἐμοὶ συμμα-
χέεται, οὐκ ἦν εὐνοος Λακεδαιμονίοισι. πάρεστι δὲ εἰ-
κάζειν, εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαί-

fuisse: alioqui enim numquam in mortui corpus ita
nefarie saeviturus erat, quandoquidem maxime om-
nium, quos novi, hominum Persae honorare fortes
viros consueverunt. Illi igitur, quibus id impera-
tum est, iussa exsecuti sunt.

(239.) Sed redeo ad eam narrationem, quam su-
perius imperfectam reliqui. Parare regem expedi-
tionem adversus Graeciam primi resciverant *La-*
cedaemonii, idque mira quadam ratione rescive-
rant. Ideoque ad Delphicum miserunt oraculum, ubi
illud eis editum est responsum, quod paulo ante com-
memoravi. Demaratus enim, Aristonis filius, exsulans
apud Medos, ut equidem existimo, et ratio mecum
militat, non bene animatus fuit in Lacedaemonios.
Coniectare igitur licet, utrum benevolo hoc fecerit
animo an insultandi causa. Postquam decrevit *Xer-*

ρων. Ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξης ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν ἰο
Ἑλλάδα, εὖν ἐν Σούσοις ὁ Δημάργητος, καὶ πυνόμε-
νος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοις ἐξαγγεῖλαι. ἄλ-
λως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ
λαμθῆναι· ὃ δὲ μηχανᾶται τοιάδε. δελτίον δίπτυχον
λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ 15
ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔργαψε τὴν βασιλέως γνώμην· ποιή-
σας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμ-
ματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν πρῆγμα
παρέχοι οἱ πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπίκετο
εἰς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λα- 20
κεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφί, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι,
Κλεομένης μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνή, Γοργῷ,
ὑπέθετο, ἐπιφρασθεῖσα αὐτῇ, τὸν κηρὸν κινᾶν καλεού-
σα, καὶ εὐρήσῃν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. περ-

xes exercitum adversus Graeciam ducere, *Demargatus* tunc Susis praesens, ubi id rescivit, Lacedaemoniis voluit significare. Qui quum aliam rationem, qua id eis significaret, non haberet, quum periculum esset ne deprehenderetur, tali usus est comento. Sumtâ duplicatâ tabellâ, ceram ex ea erasit, et ligno tabellae consilium Xerxis inscripsit: quo facto, scriptum istud infusâ ccrâ denuo obduxit, ne nudam ferenti tabellam molestia exhiberetur a viarum custodibus. Postquam vero Lacedaemonem perlata tabella est, coniectare Lacedaemonii, quid rei esset, prius non potuere, quam (ut equidem accepi) Cleomenis filia, Leonidae uxor, Gorgo, eos docuisset. Haec enim re secum perpensa, eradi ceram iussit, atque ita in

25 *Θόμνοι δὲ, εὖρον καὶ ἐπέλεξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γινέσθαι.*

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ζ΄.

ligno reperturos esse scripturam ait: cui obsequentes illi, intus scripta reppererunt legeruntque, ac deinde reliquis Graecis legenda miserunt. Haec igitur ita gesta esse memorant.

FINIS LIBRI SEPTIMI
HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI SEXTI.

HISTIAEUS, Miletum rediturus, (lib. V. 106.) Artapherni suspectus, nec ab ipsis Milesiis et aliis Ionibus receptus, cum Lesbiis navibus Byzantium se confert. (*Cap.* 1-5.) Persis *Miletum* terra marique oppugnantibus, Iones ad *pugnam navalem* aliquantisper strenue se exercent, auctore Dionysio Phocensi: mox vero disciplinae pertaesi, praelio commisso, deserti a Samiis, ingenti clade adficiuntur. (6-15.) *Chiorum* ii etiam, qui evaserant, ab insciis Ephesiis occiduntur. (16.) Dionysius Siciliam petit, ibique piraticam exercet. (17.) *Miletus capta*, a Persis, ut Pythia praedixerat; (18. 19.) incolae ad Tigridis ostia deportati. (20.) Milesiorum sortem lugentes Athenienses, multant *Phrynichum*, qui traegodiam *Μιλήτου άλωση* docuerat. (21.)

Samiorum pars, iugum Persarum abhorrentes, cum profugis *Milesiis* Siciliam petunt, ibique *Zanclem* urbem occupant; cuius tyrannus *Scythas*, regno exutus, ad Darium profugit. (22-24.) Samus et Caria in Persarum ditionem redactae. (25.) *Histiaceus* Chium subigit: dein in continente cum Persis congressus, vivus capitur, et Sardes abductus necatur ab Artapherne, invito rege. (26-30.) Caeteri Iones a Persis subiguntur. (31. 32.) *Chersonesus* ad Hellespontum et tota ora Thraciae usque *Byzantium* in Persarum ditionem redigitur. (33.)

Digressio de Chersoneso Thracica. Pisistrati aetate tenuerat eam *Miltiades*, Cypseli filius, a *Doloncis* sibi traditam, qui cum colonis Atheniensibus eo profectus est. (34-37.) Huic successerat fratris uterini *Cimonis* (cf. c. 103.) filius, *Stesagoras*; et post hunc alter *Cimonis* filius *Miltiades*, Athenis eo a Pisistratidis missus. (38. 39.) Is, Scythis post Darii

discessum in Chersonesum irrumpentibus, profugit: dein in regnum restitutus, ob Persarum metum quinque triremibus instructis Athenas rediit. Filius eius Metiochus, cum una triremi captus, ad Darium missus est et bene ab eo habitus. (40. 41.)

Ioniâ penitus pacatâ, et rebus omnibus ibi ordinatis, (42.) *Mardonius* cum ingenti classe Europam petit, Eretriae et Athenis (cf. V. 99.) bellum illaturus. (43.) Thaso et parte Macedoniae primum expugnatis, dum classis *Athon* montem circumvehitur, acri coorta tempestate, plurimae naves pereunt. (44.) Simul pedestris exercitus in Macedonia a *Brygis* Thracibus magnam cladem accepit: quibus postremo devictis, in Asiam Mardonius redit. (45.) *Thasii*, metallis opulenti, rebellionem molientes, muro et navibus exuti sunt. (46. 47.) *Darius* praecones per Graeciam dimisit, *terram et aquam* regi postulantes: (48. cf. VII. 32. et 131 - 136.) quibus quum et alii et in his *Aeginetae* essent obsecuti, *Aeginetae* hoc nomine ab Atheniensibus apud Spartanos accusati sunt. (49.) *Cleomenes*, rex *Spartae*, Aeginam proficiscitur deditionis auctores comprehensurus: sed per *Demarati*, alterius regis, machinationes et *Crii* Aeginetae vociferationem infecta re discedere cogitur. (50. 51.)

Digressio de regibus Spartanorum. *Aristodemus* Heraclida, conditor coloniae Doriensium in agro Laconico: eiusdem filii gemelli, *Eurysthenes* et *Procles*, duarum familiarum regiarum auctores. (52.) *Doriensium reges* a maioribus, usque a *Perseo*, *Hellenes* fuere; a Danaë vero, Aegyptii. *Perseum* quidem Persae aiunt, quum Assyrius fuisset, Graecum esse factum. (53 - 55.) Iura atque *munera Regum Spartanorum*, in bello, (56.) et in pace. (57.) Honores post mortem iidem fere qui Persis. (58.) Alia *instituta* Spartanis cum Persis, et cum Aegyptiis, communia. (59. 60.)

Ariston, *Spartae* rex, quum duas deinceps habuisset uxores steriles, tertiam duxit, priori marito per dolum abductam, quae ex foedissimâ olim puel-

lulâ formosissima evaserat. (61. 62.) Haec *Demaratum* peperit, quem pater, spurium primo iudicatum, mox dein pro genuino habuit. (63.) Eo praetextu usus *Cleomenes* subornavit *Leotychidem*, qui contenderet, *Demaratum* ut spurium non legitime regnare posse Spartae. (64. 65.) Eandem in sententiam, per *Cleomenis* artificia, pronunciante oraculo, regia dignitate exutus est *Demaratus*. (66.) Is postea a *Leotychide*, qui in eius locum suffectus est, probro adfectus, matrem obtestatur, ut sibi quo patre natus sit vere dicat: quae aut ipsum *Aristonem* aut *Astrabacum* heroem illius patrem esse adseverat. (67-69.) Tum is primum *Elin*, tum *Zacynthum*, postremo ad *Darium* profugit, a quo honorificentissime exceptus est. (70.) *Leotychides*, cuius filia, *Lampito*, *Archidamo* nupsit, (71.) subsequente tempore, in bello Thessalico largitione corruptus, vindictam suorum metuens, *Tegeam* se contulit, ibique exul mortuus est. (72.)

Interim *Cleomenes*, cum eodem *Leotychide* collega *Aeginam* reversus, *Medicarum* partium patronos comprehensos Atheniensibus in custodiam tradit. (73.) Dein, detecto dolo quo *Demaratum* deiecerat, in *Arcadia* exsulans, *Arcades* adv. *Spartam* concitavit, iurciurando per *Stygiam aquam* adactos. (74.) *Spartam* revocatus, in insaniam incidit, seque ipse misero modo dilaniatum trucidat. (75.) Idem *Cleomenes* antea *Argivos* maxima clade adfecerat, et clapsos, qui in *Argi herois lucum* se receperant, per summam perfidiam obtruncaverat; et, quum *Argos* capere sperasset, tamen re infecta redierat. (76-82.) *Argivi* post illam cladem servorum paruerunt imperio. (83.) *Cleomenes* *Scythico more merum bibere* adsueverat. (84.)

Leotychides a *Spartanis Athenas* mittitur ut *Aeginetas* Atheniensibus in depositum traditos repeteret; quibus ille *Glauci* Spartani exemplum, depositum negare conantis, proponit: nec vero *Aeginetas* reddunt Athenienses; (85. 86.) nempe hanc poenam ab illis sumentes ob incursionem in Atticum agrum

factam. (cf. V. 81.) Iam ante id tempus, quum theoridem Atheniensium navem per insidias interceptissent Aeginetae, Athenienses cum Nicodromo Aegineta de prodenda ipsis insula pepigerant; sed successum ea res nonhabuerat (87-93.)

Datis et *Artaphernes*, in Mardonii locum suffecti, cum ingenti classe Graeciam petunt: (94. 95.) *Naxum* et alias Cyclades expugnant, *Delo* parcut, cuius numina venerantur. (96. 97.) Contremiscit *Delus*. (98.) Classe ad *Euboeam* adpulsa, *Carystum* et *Eretriam* expugnant *Persae*. (99-101.) *Hippia* duce *Marathonem* traiciunt. (102.) Eodem exeunt Athenienses, quorum praetor praecipuus *Miltiades*, nuper Chersoneso profugus, (cf. c. 41.) Cimonis filius, ter Olympiae victoris. (103. 104. coll. c. 38-39.) Phidippidi Spartam misso deus *Pan* occurrit. (105.) Spartani ante plenilunium exire recusant. (106.) *Hippias* somnium, et dens sternutando excussus. (107.) Soli *Plataeenses* Atheniensibus praesto sunt. (108.) Callimachus polemarchus accedit Miltiadis sententiae, acie depugnandum esse. (109. 110.) *Pugna Marathonica*. (111-113.) *Cynaegiri* pertinax fortitudo. (114.) Persae Phalerum petunt, sed urbem diligenter custodiri videntes, in Asiam revertuntur. (115. 116.) Interfectorum utrimque numerus. Epizelus, miro modo oculorum usu privatus. (117.) Simulacrum Apollinis, a Persis ex Delio Boeotiae raptum, Datidis iussu restituitur. (118.) Eretrienses captivi deportantur in Asiae regionem, ubi est fons, ex quo simul bitumen et sal et oleum hauritur. (119.) Pugnata iam pugnâ Athenas veniunt auxilia Spartanorum. (120.)

Alcmaeonidae perhibebantur sublato scuto signum dedisse Persis, quo eos monerent, ut classem Athenas moverent: (c. 115.) quod crimen ab illis amolens Herodotus, ait eos tyrannorum Atheniensium inimicos perinde aut etiam magis fuisse, quam *Caliam*; cuius singularia liberalis animi specimina laudantur. (121. 122.) Alcmaeonidae, familia inter Athenienses nobilissima, non minora odii Pisistratarum

documenta ediderunt. (123. 124. coll. V. 62. 63.) Familia iam olim clara, aucta divitiis erat per *Alcmaeonem*, Megacelis filium, a *Croeso* ingenti auri copia donatum: (125.) dein auctus eius splendor per *Clisthenis* adfinitatem, Sicyoniorum tyranni; qui, invitatis ad se et splendidissime acceptis primariis ex omni Graecia iuvenibus, quibus filiam elocaret *Agaristen*, ex omnibus *Megaclem*, Alcmaeonis filium, generum elegit. (126-130.) Quo ex matrimonio natus Hippocrates filiam habuit Agaristam, quae Xanthippo nupta *Periclem* peperit. (131.)

Miltiades, ditaturum se Athenienses pollicitus, *Parum* insulam invadit: sed a templi ministra frustra adiutus, graviter laeso femore, infecta re reversus, accusatur domi, et pecuniâ multatur. (132-136.) Idem olim *Lemnum* in Atheniensium redegerat potestatem, eiectis *Pelasgis*, qui iam ante ex Attica fuerant pulsi; et deinde mulieres Atticas, festum ad Brauronem agentes, rapuerant; quae deinde ab illis unâ cum pueris, quas in Lemno peperant, trucidatae sunt: unde *Lemnia facta* in proverbium abierunt. (137-140.)

ARGUMENTUM LIBRI SEPTIMI.

Darius novum adversus Graeciam bellum parat, itemque adversus rebelles Aegyptios. (Cap. 1.) Copias educturus, successorem regni nominat, non filium natu maximum, sed *Xerxem*; quem in ea re consilio etiam iuvit *Demaratus* exsul, rex olim Spartae. (2. 3.) Mox mortuo Dario succedit *Xerxes*; (4.) qui a Mardonio, ab Aleuadis, Pisistratidis, et Onomacrito fatidico, ad subigendos Graecos instigatur. (5. 6.) Recipitur Aegyptus, cui Achaemenes praeficitur. (7.)

Xerxes convocatis Persiae proceribus disserit de *invadenda Graecia*. (8.) Regis consilium vehementer collaudat *Mardonius*; (9.) sed gravi oratione improbat *Artabanus*, avunculus regis. (10.) Artabanus

bano iratus Xerxes, insequente nocte tamen, re perpensa, in illius transit sententiam: sed eadem nocte viso per somnum oblato monetur, ut in priori persistat sententia. (11. 12.) Nihilominus postridie denovo convocatis proceribus significat, probari sibi Artabani consilium. (13.) Iterum vero eodem viso et ipsi atque etiam Artabano oblato, decernitur *Bellum Graeciae inferendum*. (14-19.)

Immensus belli adparatus per quadriennium instructus. (20. 21.) Mons *Athos perfossus*. (22-24.) Rudentes linci et biblini in pontium usum parati; commeatus idoneis locis dispositi. (25.) Celaenis, Phrygiae urbe, ubi *Marsyae* pellis suspensa, *Pythius* Lydus Xerxem eiusque exercitum hospitio excipit. (26-29.) *Colossae*, et alia Phrygiae oppida. (30. 31.) Sardibus Xerxes praecones per Graeciam dimittit, qui *terram et aquam* postularent. (32. cf. VI. 48. et VII. 131-133.) *Pontibus tempestate ruptis*, qui super Hellesponto primum constructi erant, in ipsum Hellespontum stolide saevit Xerxes. (33-35.) Reficiuntur pontes. (36.)

Sardibus ex hibernis movente *Xerxe* cum exercitu, defecit sol. (37.) Pythii filium, cui vacationem militiae pater a rege petit, *medium discindi* iubet rex. (38. 39.) Ordo agminis: *equi Nisaei*: currus Iovi sacer. (40. 41.) Iter per Mysiam: ad Idam montem multi milites fulmine tacti: Scamandri fl. aqua deficit. (42. 43.) Abydi *Xerxes*, copias navales et pedestres spectans, illacrymatur: inde grave *Artabani* cum illo *colloquium* de vitae humanae conditione, et de instantis expeditionis periculis. (44-52.)

Artabano Susa dimisso, *Xerxes* cum exercitu *Hellespontum transit*: septem continui dies septemque noctes transeundo insumtae sunt. (53-57.) Iter copiarum navalium et pedestrium ad Doriscum usque. *Melas* fl. epotus. (58.) *Doriscus*, Thraciae ora, quam *Hebrus* perfluit: ibi naves subductae, et numerus copiarum per dena millia, unum in locum inclusa, initus. (59. 60.) Tunc per singulas nationes discretus exercitus, quarum cultus, arma et duces descri-

buntur. Primum *Persae*: olim a Graecis *Cephenes* nominati, a finitimis *Artaei*; dein a *Perseo* nomen invenerunt. (61.) *Medi*, olim *Arii* dicti. *Cissii*: *Hyr-cani*: (62.) *Assyrii*, a Graecis *Syrii* vocati. *Chaldaei*. (63.) *Bactriani*. *Sacae*, Scythicus populus. *Persae* autem omnes *Scythas*, *Sacas* vocant. (64.) *Indi*. (65.) *Arii*, *Parthi*, *Chorasmii*, *Sogdiani*, *Gandarii*, *Dadicae*. (66.) *Caspii*, *Sarangae*, *Pactyes*. (67.) *Utii*, *Myci*, *Paricani*. (68.) *Arabes*, *Aethiopes Afri*. (69.) *Aethiopes Asiatici*, sermone et capillis differentes ab Afriis. (70.) *Libyes*. (71.) *Paphlagones*, *Ligydes*, *Matieni*, *Maryandini*; *Syri*, quos *Persae Cappadocas* vocant. (72.) *Phryges*, olim Macedonibus finitimi, tuncque *Briges* dicti. *Armenii*, Phrygium colonia: (73.) *Lydi*, olim *Maeones*. *Mysi*, Lydorum coloni; iidem *Olympiani*. (74.) *Thracas Asiani*, s. *Bithyni*, olim *Strymonii* Europaei. (75.) *Chalybes*, [quorum nomen apud Herodotum intercidisae videtur] ubi Martis oraculum. (76.) *Cabelenses* Maeones, iidem *Lasonii*. *Milyae*. (77.) *Moschi*, *Tibareni*, *Macrones*, *Mosynoeci*. (78.) *Mares*, *Colchi*, *Alarodii*, *Saspires*. (79.) Insulani ex mari Rubro: *deportati*. (80.) Hae pedestres copiae, in myriades, chiliades etc. tributae. (81.) Earum summi duces. (82.) *Immortales* quos dicunt *Persae*. (83.) *Equitatus*, ex Persis, Sagartiis, Medis, etc. et Praefecti equitum. (84-88.) *Camelis* vecti Arabes. (86. 87: coll. I. 80.) *Triremium* numerus, et populi quibus illae imperatae: *Phoenices* cum *Syris Palae-stinis*; illi olim maris Rubri accolae. *Aegyptii*. (89.) *Cypriorum* varii populi, alii aliunde advenae. (90.) *Cilices*, olim *Hypachaei*. *Pamphyli*, unde oriundi. (91.) *Lycii*, origine Cretenses, olim *Termilae*. (92.) *Dores* Asiani, origine Peloponnesii. *Cares*. (93.) *Iones*, Achaiae olim in Peloponneso incolae, tunc *Pelasgi Aegialenses* dicti. (94.) *Insulani* ex mari Aegaeo: *Aeoles*: utrique olim *Pelasgi*. *Helle-spontii*, Ionum et Doriensium coloni. (95.) In qua-que navi fuit certus numerus Persarum, Medorum,

et Sacarum. *Sidoniae* naves optimae. (96.) Praefecti classis, et Nauarchi maxime illustres; in his *Artemisia*, Halicarnassi regina. (97-99.)

Copias et pedestres et navales lustrat *Xerxes*: (101.) tum suam potentiam iactat in colloquio cum *Demarato*, qui regi laudat Graecorum disciplinam. (101-104.) Dorisco praefectus *Mascames* raram fidelitatem praestat regi; ut et *Boges*, praefectus Eionis. (105-107.) A *Dorisco Xerxes versus Graeciam* pergit, adsumtis in exercitum populis omnibus regiones interiectas incolentibus. Castella Samothracica, Mesembria, Stryme. Lissus fl. epotus. Brianctica regio, olim Gallaica. (108.) Maronea, Dicaea, Abdera. Paludes Ismaria et Bistonia: fluvii, Travus, Compsatus, Nestus. Lacus a iumentis exsiccatus. (109.) *Thraciae populi*: Paeti, Cicones, Bistones, Sapaeci, Dersaei, Edoni, Satrae. (110.) Satrae montani libertatem semper tuiti sunt: apud eos oraculum Bacchi, cuius prophetae *Bessi*. (111.) Castella Pierum. *Mons Pangaeus*, eiusque metalla. (112.) Pacones, Doberes, Paeoplae. *Strymon* fluv. ad quem sita *Eion*. Regio olim Phyllis dicta. *Strymoni* equos candidos immolant Magi. (113.) *Novemviae* Edonorum: ubi novem pueros vivos defoderunt Persae. (114.) Argilus: Bisaltica regio: campus Syleus: Stagira oppidum: [Nostro *Stagirus*:] *Acanthus*. Via, qua iter fecit exercitus, religiose culta a Thracibus. (115.) *Acanthios* laudat *Xerxes*: ibi mortuum Artachacem Persam *Acanthii* ut heroem colunt. (116. 117.) Graecis civitatibus, qua *Xerxes* transibat, *coenae sumtuosissimae* imperatae, quibus opes earum adtritae. (118-120.)

A *Dorisco* usque *Acanthum*, classis haud procul a littore comitata erat pedestrem exercitum: nuno classis in *Sinum Thermaicum* praemittitur, recensenturque loca, quae illa in itinere adtigit. (121. 123.) Eodem pedestres copiae per mediam continentem tendunt. Echidorus fl. in Axium influens. (124.) Cameli a *leonibus* laniati: eisdem in locis tauri sylvestres. Quousque leones in Europa reperiantur.

(125. 126.) Castra Persarum ad *Thermam*. Echidorus fl. epotus. (127.) Xerxes invisit *Penei* fl. ostia; quae si aggere obstruerentur, ne exire aquae e valle Thessalica possent, denuo, ut olim, universa *Thessalia undis mergeretur*. (128-130.) Redeunt praecones in Graeciam missi: qui populi Regi terram et aquam dederunt, hos *Delphico deo decimandos* iurant reliqui Graeci. (131. 132.) Cur Athenas et Spartam praecones non miserit Darius. (133. cf. c. 32.) *Talthybi* herois ira ob necatos olim a Spartanis praecones Darii; (cf. VI. 48.) quam ad placandam duo Spartani Susa missi sunt, poenas daturi. (134-137.)

Graecorum sub *Xerxis* expeditionem discordia. (138.) *Athenienses* maxime servatores fuere Graeciae. (139.) Duo *oracula Atheniensibus data*, prius minax, alterum benignius, quo commendabatur *murus ligneus*, quem *naves* interpretatus est *Themistocles*, (140-143.) qui iam persuaserat civibus, ut pecuniam publicam navibus construendis impenderent. (144.) Mutuas inimicitias dissolvunt Graeci, et Sardes speculatores mittunt; quos deprehensos Xerxes incolumes dimittit. (145-147.) *Argivi* societatem Graecorum recusant. (148-152.)

Athenienses et Lacedaemonii legatos in *Siciliam* mittunt ad *Gelonem*, primum Gelae, dein *Syracusarum* tyrannum; (153-156.) quibus auxilia adv. Persas rogantibus negat ille, ni summa imperii ipsi committatur. (157-162.) Legatis infecta re reversis, privatim sibi *Gelon* cavet a Persis, pecuniâ Delphos missâ per *Cadmum* Coum, raræ fidei virum. (163. 164.) Siculi aiunt, auxilia Graecis non misisse *Gelonem* ob *bellum Siciliae* a Poenis illatum *Amilcare* duce: (165.) quo bello, victus *Amilcar* evanuit, quem mortuum divinis honoribus Poeni prosequuntur. (166. 167.) *Corcyraei* auxilia Graecis polliciti, per dolum illis illudunt. (168.)

Cretenses, Graecis opem ferre paratos, deterret oraculum, Minois iram minitans. (169.) Hac occasione obiter agitur de *caede Minois*, de *Cretensium* expeditione in Siculam ad eam ulciscendam suscepta; de

Creticis in *Iapygia* coloniis, et Tarentinorum et Rheginorum infelici bello adv. eas suscepto. (170.) *Gretae* insulae alii aliis temporibus incolae. (171.)

Thessali primum Graecis faventes, dein ab illis destituti, Medorum partes coacti sequuntur. (172-174.)

Delecti Graeci ad sustinendum hostem praemittuntur *Thermopylas et Artemisium*: (175-177.) quorum locorum situs describitur c. 176. De *Thermopylis* conf. etiam c. 200. Oraculum *ventos* pollicetur *auxilio* futuros *Graecis*. (178.) Tres naves Graecorum capiuntur a praemissis Persis; Graecorum classis ab Artemisio Chalcidem se recepit. (179-182.) Tota Persarum classis, postquam in *Myrmece* scopulo columna erecta est, ad Sepiadem *Magnesia*e adpellit. (183.) *Numerum* computat Herodotus *hominum*, quos incolumes et terra et mari ad *Thermopylas* et ad *Sepiadem duxit Xerxes*, ipse formosissimus et procerissimus omnium. (184-187.) Ad *Sepiadem*, acri *coorta tempestate*, quum *Athenienses generum Boream* invocassent, *pereunt quadringentae naves* cum hominibus; quo ex naufragio ingentes deinde divitiae in littus eiectae sunt, (188-190.) Quarto die rabies venti a Magis placatur. *Sepias Thetidi* sacra. (191.)

Auditâ hostium strage, classis Graecorum *Artemisium* repetit, adorato *Neptuno Servatore*. (192.) Persarum classis *Aphetas* petit in sinu *Pagasaeo*. (193.) Eorum naves xv. duce Sandoce (quem *Darius* olim ob caussam iniuste iudicatam capitis damnaverat) in Graecorum manus incidunt: (194.) in his captus *Alabandorum Cariae* tyrannus, et dux *Paphiorum*. (195.)

Copiae pedestres *Xerxis* per *Thessaliam ad sinum Maliacum* iter faciunt. *Thessali* equi cedunt *Medicis*. *Fluvii* *epoti*. (196.) *Iupiter Laphystius*. *Athamas*: *Phrixus*: *Cytissorus*; cuius posteri *prytaneo* exclusi. (197.) Situs regionis: *Petrae Trachiniae*: *Anticyra*: *fluvii*, *Spercheus*, *Dyras*, *Melas*: (198.) *Tra-*
Herod. T. III. P. I. C c

chis: Asopus fl. (199.) Phoenix fl. Anthela: *Thermopylae*: Amphictyonum sedes. (200. cf. c. 176.) Persarum castra in Trachinia: Graecorum, in transitu Thermopylarum. (201.) Qui populi Graeci illuc milites miserint. (202. 203.) Horum duces. Summus dux *Leonidas*; cuius stemma exponitur, ab Hercule repetitum: (204.) idem praeter spem regnum Spartae adeptus. (205.) Graeci Thermopylas missi, nonnisi *praecursores* fuere: caeteros Spartanos *Carni ludi*, reliquos Graecos *Olympici ludi* morabantur. (206.) Reliquis fugam suadentibus, *Leonidae* sententia vincit, manendum esse ad Thermopylas. (207.) Speculator eques a Xerxe missus Spartanos conspicit comentes capillos. (208.) De ea re colloquium Xerxis cum Demarato. (209.)

Pugna ad Thermopylas. Primis diebus Persae maxima clade adficiuntur a Graecis. (210-212.) Dein agmen Persarum, Graecos a tergo adgressurum, per angustum callem circum montem circumducitur ab *Ephialte* Maliensi; cuius caput idcirco dein a Spartanis proscriptum est. (213-218.) Cognita tramitis proditione, *Leonidas*, certam suorum omnium mortem prospiciens, sociorum plerosque dimittit. (219.) Spartanis oraculum praedixerat, *aut Spartam captum iri, aut regi esse occumbendum*. (220.) *Megistias* vates deserere regem recusat: (221.) soli cum ccc. Spartanis manent Thespienses, et Thebani; hi quidem inviti. (222.) Acerrimo edito praelio, ingenti clade Barbaris illata, occumbunt Graeci omnes, exceptis Thebanis, qui Persis se tradunt, nec tamen benigne ab illis accipiuntur. (223-225. coll. c. 233.) Ex Spartanis praecipuam laudem tulit is, cuius dictum memoratum, *in umbra pugnabimus*; tum alii nonnulli Spartani et Thespienses. (226. 227.) *Epigrammata* in mortuos. (228.) Duo Spartani, ob oculorum morbum Thermopylis dimissi, alter ad pugnam rediit; alter Spartam reversus, ignominia notatus est. (229-231.) Alius, eandem ob causam, vitam suspendio finiit. (232.)

Xerxi, Spartanorum virtute perculso, suadet *Demaratus*, ut *Cytheram* insulam occupet, et ex ea Spartanos et Peloponnesum adgrediatur. (234. 235.) Consilium Demarati calumniatur Achaemenes, et improbat etiam Xerxes, ipsum quidem Demaratum excusans. (236. 237.) In cadaver *Leonidae* iratus saevit *Xerxes*. (238.) De Persarum adparatu ad bellum primi Graecorum Spartani per Demaratum, missis pugillaribus, quibus nihil inscriptum videbatur, certiores facti erant. (239.)
